

Павло ГАЙ-НИЖНИК

**ДОКТРИНА ТРАМПА/ДОНРО
І СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ США (2017–2025):
СВІТ НА ПЕРЕЛОМІ**

Павло ГАЙ-НИЖНИК

**ДОКТРИНА ТРАМПА/ДОНРО
І СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ США (2017-2025):
СВІТ НА ПЕРЕЛОМІ**

Саміт-книга
Київ – 2026

Гай-Нижник Павло

Г15 Доктрина Трампа/Донро і стратегії національної безпеки США (2017–2025): світ на переломі / Монографія / Гай-Нижник Павло. – Київ: Саміт-книга, 2026. – 232 с., іл.

У монографії аналізуються редакції Стратегії національної безпеки (2017 і 2025 років), вироблені адміністрацією президента США Д. Трампа у два терміни його перебування на посаді в Білому Домі та їх трансформація у Доктрину Трампа (так звану Доктрину Донро).

Зокрема у Стратегії національної безпеки 2017 року геополітичні пріоритети Сполучених Штатів визначалися за умов поширення ісламського тероризму, посилення ролі у глобальному світі РФ і КНР, змін у регіональному балансі сил, посилення транснаціональних та міграційних процесів тощо й вперше визначалося про те, що світ вступив в епоху стратегічної конкуренції.

В якості домінуючого підходу США до «збереження миру» була акцентована «проекція сили». Відтак у 2018 році було розроблено Національну оборонну стратегію і Національну кіберстратегію США. Крім того у 2020-му і 2021-го роках з'явилися висновки Комісії з кіберпростору «Солярій».

Попри те, що перший термін президенства Д. Трампа завершився у січні 2021 року, було також вивчено, з метою розуміння сталості чи плінності зовнішньополітичних пріоритетів США, й ключові засади Стратегії національної безпеки США за президенства Д. Байдена, зокрема у Тимчасових вказівках щодо Стратегії національної безпеки (2021 р.), Стратегії національної безпеки (2022 р.) та у Прикінцевому звіті комісії Конгресу про стратегічну позицію США (2023 р.), в яких вперше в американських офіційних документах вищого рівня було використано поняття «сіра зона», йшлося про визначення нового світового порядку й про імовірну Третю світову війну.

Проаналізовано і виявлено головні політичні групи (фракції) в оточенні 47-го президента США Д. Трампа 2025 року, що впливають на вироблення і впровадження геополітики та геостратегії офіційного Вашингтона. У листопаді 2025 р. президент Д. Трамп підписав нову Стратегію національної безпеки, що стала офіційним поясненням зовнішньополітичного світогляду з боку адміністрації Білого Дому й тісно перепліталася з його особистим баченням світового порядку та місця і ролі Америки в системі міжнародної безпеки. Її аналіз вказує на грандіозну і докорінну трансформацію геостратегічних наративів Адміністрації президента США, що вплинули на глобальну геополітику і змінили баланс цивілізаційних впливів на світовій арені.

Проаналізовано основні засади Доктрини Трампа (Доктрини Донро), її вплив на систему глобальної безпеки, перспективи трансформації міжнародних відносин й установа нового світового порядку.

Запропоновано авторське бачення двох напрямних формування новітньої глобальної моделі майбутнього світового порядку: світу імпероцентричного/імперополярного або ж дігнуцентричного/дігнусполярного світу (*impercetric world vs dignuscetric world*). Зазначено, що новий світовий порядок може запанувати не лише як результат руйнівної війни чи триумфу тотального хаосу, а й як наслідок постконфліктного компромісу чи погодження позицій і поступок у приборканні керованого хаосу з метою недопущення світової руйни.

Pavlo HAI-NYZHNYK

**THE TRUMP/DONROE DOCTRINE
AND US NATIONAL SECURITY
STRATEGIES (2017-2025):
THE WORLD AT A TURNING POINT**

Samit-book
Kyiv – 2026

Pavlo Hai-Nyzhnyk

The Trump/Donroe Doctrine and US National Security Strategies
(2017–2025): The World at a Turning Point / Monograph / Pavlo
Hai-Nyzhnyk. – Kyiv: Summit-Book, 2026. – 232 p., ill.

The monograph analyses the editions of the National Security Strategy (2017 and 2025) developed by the administration of US President Donald Trump during his two terms in office at the White House and their transformation into the Trump Doctrine (the so-called Donroe Doctrine).

In particular, the 2017 National Security Strategy defined the geopolitical priorities of the United States in terms of the spread of Islamic terrorism, the strengthening of the role of Russia and China in the global world, changes in the regional balance of power, the intensification of transnational and migration processes, etc. and for the first time, it was stated that the world had entered an era of strategic competition.

The dominant approach of the United States to 'preserving peace' was emphasised as 'projection of power,' including through expanding its presence in global cyberspace. Consequently, in 2018, the National Defence Strategy and National Cyber Strategy of the United States were developed. In addition, in 2020 and 2021, the Solarium Commission on Cyberspace released its findings.

Despite the fact that Trump's first term as president ended in January 2021, it was also studied in order to understand the consistency or fluidity of US foreign policy priorities and the key principles of the Strategy. Trump ended in January 2021, it was also studied in order to understand the consistency or fluidity of US foreign policy priorities and the key principles of the US National Security Strategy under President Biden, in particular in the Interim National Security Strategy Guidance (2021), the National Security Strategy (2022) and the Final Report of the Congressional Commission on the Strategic Position of the United States (2023), in which the concept of a 'grey zone' was used for the first time in high-level American official documents, the definition of a new world order and the possibility of a Third World War were discussed.

The main political groups (factions) surrounding the 47th President of the United States, Donald Trump, in 2025, which influence the implementation of the geopolitics and geostrategy of official Washington, have been analysed and identified. In November 2025, President Trump signed a new National Security Strategy, which became the official explanation of the Trump administration's foreign policy worldview and was closely intertwined with his personal vision of the world order and America's place and role in the international security system. An analysis of the strategy points to a grandiose and radical transformation of the White House's geostrategic narratives, which influenced global geopolitics and changed the balance of civilisational influences on the world stage.

The main principles of the Trump Doctrine (Donroe Doctrine), its impact on the global security system, the prospects for the transformation of international relations and the establishment of a new world order are analysed.

The author's vision of two directions of formation of the newest global model of the future world order is proposed: the imperocentric/imperopolar world or the dignuscentric/dignuspolar world (imperacentric world vs dignuscentric world). It is noted that the new world order can prevail not only as a result of a destructive war or the triumph of total chaos, but also as a consequence of a post-conflict compromise or agreement of positions and concessions in taming controlled chaos in order to prevent world ruin.

© Pavlo Hai-Nyzhnyk, 2026

© «Summit-Book», 2026

ЗМІСТ

<i>Передмова.</i> Стратегія національної безпеки як один з головних документів і «дорожня карта» держави з питань оборони та зовнішньої політики: від формального документа до стратегії запобігання новітнім і майбутнім загрозам	7
<i>Розділ 1.</i> Стратегія національної безпеки США – 2017	27
<i>Розділ 2.</i> Національна оборонна стратегія і кіберстратегія США – 2018	50
<i>Розділ 3.</i> Стратегія національної безпеки США – 2021/2022	71
<i>Розділ 4.</i> Старі ідеологеми нової команди Трампа: геополітичний ґрунт проросійських мага-наративів	105
<i>Розділ 5.</i> Стратегія національної безпеки США – 2025 – Доктрина Трампа/Донро	140
<i>Післямова.</i> Доктрина Донро і світовий порядок: імпрега-полярність vs dignus-полярність	206
Бібліографічні посилання	221

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України
(протокол № 6 від 18 грудня 2025 р.)*

ПЕРЕДМОВА

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ ДОКУМЕНТІВ І «ДОРОЖНЯ КАРТА» ДЕРЖАВИ З ПИТАНЬ ОБОРОНИ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ: ВІД ФОРМАЛЬНОГО ДОКУМЕНТА ДО СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ НОВІТНІМ І МАЙБУТНІМ ЗАГРОЗАМ

В політичній науці існує низка метафор, що характеризують певні властивості сучасного світу. Чи не найпоширенішою метафорою, наприклад, є уявлення міжнародної кризи в якості “порохової діжки”. Прихована енергія кризогенності криється в науці та інноваціях: їх вплив може змінити як характер війни, так і зразки стратегічного мислення (зокрема квантова теорія та теорія відносності сприяли появі ядерної зброї). Крім того, людське сприйняття реальності ґрунтується на наукових парадигмах, і нове розуміння навколишньої дійсності може сприяти інноваційному рішенню політичних дилем. Так виникає взаємозв’язок політики, стратегії і бачення майбутнього, що намічає орієнтири для суспільства і держави: сенси і цінності та стратегічний прогноз формують образ бажаного майбутнього, звідки впливають національні інтереси, які, відповідно, взаємоформують національну стратегію і визначають національну політику.

У сучасному кризогенному світі Америці протистоїть новий клас складних стрімких викликів, які випереджають здатність системи управління відповісти на них і «виграти майбутнє». Надскладна структура цих викликів, обтяжена швидкістю змін, які протікають,

є взаємопереплетеною, взаємозалежною мережею складних подій і реакцій на них ключових гравців. Таким чином така мережа зачіпає соціальні, економічні та політичні системи світу, що глобалізується й одночасно регіоналізується.

Усвідомлюють докорінні глобальні зміни, що позначаються на глибинних основах не лише зовнішньої, а й внутрішньої безпеки кожної країни й США, які стали на шлях перезавантаження принципів тактики і стратегії своєї міжнародної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що політологічну оцінку новітньої Стратегії національної безпеки за президентства в США Д. Трампа в контексті становлення нового світопорядку здійснили, як правило, у публіцистичній формі й узагальнених рисах в провідних світових часописах такі західні колумністи й аналітики як Д. Ганеш [Ganesh, 2025], Д. Ігнатіус [Ignatius, 2025], П. Маклірі [McLeary, 2025], Д. Майклз, Д. Лухнов і М. Колчестер [Michaels & Luhnnow & Colchester, 2025], С. Р. Моган [Mohan, 2025], Д. Рахман [Rachman, 2025], Н. Тусі [Toosi, 2025], М. Чемпіон [Champion, 2025], М. Ларюель [Laruelle, 2025] та ін.

Автор цієї монографії аналізував тему Стратегії національної безпеки США в контексті реакції на геополітичну гранд-стратегію РФ у монографії «Сенсові ідеологеми В. Путіна: наративи ціннісних маніпуляцій та casus belli геополітики і геостратегії РФ» [Гай-Нижник, 2025b] та частково висвітлив питання американської безпекової політики у статті «Світ на переломі та Україна: глобальні виклики і національна безпека» [Гай-Нижник, 2022].

Про власне розуміння Д. Трампом зовнішньополітичних пріоритетів США та аналіз базових засад його світоглядних (в тому числі історико-політологічних) позицій, а також основних груп впливу в оточенні 47-го президента США у міжнародній політиці зокрема, було опубліковано окрему статтю під назвою «Старі ідеологеми нової команди Трампа: геополітичний ґрунт проросійських мага-наративів» [Гай-Нижник, 2025c].

Дотичними до проблематики національної безпеки в контексті України і міжнародної політики (в тому числі й США) були праця «Українська національна ідея: соборні чинники та визначальні засади» [Гай-Нижник, 2019] і монографія «Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення» [Гай-Нижник, 2017].

Водночас комплексного дослідження Стратегії національної безпеки в контексті аналізу і розкриття геополітичної доктрини Трампа

(т. зв. доктрини Донро) за час двох термінів його президенства (2017-го року, а надто – зразка 2025-го року) з огляду на геополітику і геостратегію США зроблено ще не було.

Тож завданням цієї праці є заповнити лакуну в питанні виявлення й аналізу політичного світогляду Д. Трампа та його оточення, що являє собою надзвичайну актуальність з огляду на сучасні геополітичні процеси. Відповідно метою дослідження є розкрити, проаналізувати і комплексно сформулювати основні підґрунтя та засадничі складові міжнародної політики США (зовнішньополітичної доктрини Д. Трампа) й виявити ключові групи (фракції) в оточенні 47-го президента Сполучених Штатів, що впливають на геополітику і геостратегію офіційного Вашингтона. Отже, метою і завданням цієї праці є встановити, проаналізувати, визначити та узагальнити ключові засади і вектори сучасної геополітики і геостратегії Сполучених Штатів на міжнародній арені в контексті доктрини Трампа (т. зв. доктрини Донро) і бачення адміністрацією Білого Дому національної безпеки в епоху стратегічної конкуренції та за умов формування нового світового порядку.

Методологічна основа дослідження базується на таких принципах, як контекстуальність, історизм і багатофакторність. Основними методами є системний, інституціональний, біхевіористський, психологічний і ситуаційний аналіз. Застосовуються методи логічного, текстологічного, порівняльного аналізу, а також проблемно-хронологічний, персоніфікаційний та ін.

Російсько-українська війна, що розпочалася 2014-го року, є природним продовженням гібридної війни РФ проти України з початку 1990-х та черговою розв'язкою вузла історичного протиборства українського народу з імперською навалою з Півночі (з Петербурга і Москви). Війна ж, що розпочалася 2022 року як складник великої російсько-української війни, є всеохопною, нищівною та цивілізаційно-екзистенційною. Мета Російської Федерації – знищення держави Україна й усього українського народу, тож це вторгнення цілком обґрунтовано можна й потрібно визначати як тотальну і геноцидну війну з боку РФ та як війну за життя і державність з боку українського народу.

Війна ця є й викликом і випробуванням також і для цілої Європи та усього Світу. Водночас на важелях світової трансформації та різкої зміни системи координат й архітектури глобальної безпеки кардинально відбилася нова геополітика і геостратегія влади США.

Лише сліпий не побачить, а глухий не почує як окремі наративи з вуст Д. Трампа та його найближчого оточення були подібними до наративів, що роками повторював В. Путін і кремлівська пропаганда.

У загальному розумінні *Стратегія національної безпеки* (СНБ) – це головний програмний документ держави, який формулює її бачення захисту власних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз. Це «дорожня карта», що пояснює, як країна планує виживати та розвиватися у світі.

У світовій практиці (незалежно від конкретної країни) будь-яка Стратегія національної безпеки зазвичай містить три ключові елементи:

1. *Цілі (Ends)*: Що саме ми захищаємо? (суверенітет, економічний добробут, права громадян, екологію).

2. *Засоби (Means)*: Які ресурси ми маємо? (армія, дипломатія, фінанси, технології, розвідка).

3. *Шляхи (Ways)*: Як саме ми будемо використовувати ці ресурси для досягнення цілей? (через союзи, стримування, міжнародне право чи реформи).

Основні функції будь-якої Стратегії національної безпеки:

- *Аналіз загроз*: Документ чітко визначає, кого або що держава вважає головними ворогами чи небезпеками (тероризм, кібератаки, зміна клімату, агресивні сусіди).
- *Координація*: Вона об'єднує зусилля всіх органів влади (від міністерства оборони до міністерства охорони здоров'я), щоб вони діяли в одному напрямку.
- *Сигнал партнерам і ворогам*: Офіційна публікація Стратегії демонструє світу наміри держави та межі, які вона готова захищати.

В останні роки поняття «безпеки» у Стратегіях багатьох країн значно розширилося. Окрім військової сили, у СНБ тепер активно включають:

- *Економічну стійкість*: захист ланцюгів постачання та критичних технологій.
- *Інформаційну безпеку*: боротьбу з дезінформацією та захист цифрової інфраструктури.
- *Кібербезпеку*: боротьбу в сфері цифрових технологій та у розробці штучного розуму і захисті здобутків у цих галузях.
- *Екологічну та біологічну безпеку*: підготовку до пандемій та кліматичних змін.

Отже, Стратегія національної безпеки – це передусім інструмент управління ризиками, який дозволяє державі не просто реагувати на кризи, а розробляти запобіжники і діяти на випередження.

Розробка Стратегії національної безпеки є критично важливою для держави, оскільки, наприклад на межі першої і другої чверті ХХІ ст., вона виконує роль головного інструменту виживання та розвитку в умовах глобальної невизначеності та під час початку становлення нового світового порядку.

Основними причинами важливості СНБ є:

- *Єдність бачення та пріоритетів*: СНБ формує єдину «дорожню карту» для всіх гілок влади, визначаючи, які загрози є найнебезпечнішими (наприклад, кібератаки, дезінформація чи військові конфлікти тощо) та які національні інтереси – територіальні, економічні чи цифрові – потребують захисту в першу чергу.
- *Ефективний розподіл ресурсів*: Документ дозволяє державі не витратити кошти хаотично, а інвестувати їх у критичні напрямки: модернізацію армії, розвиток енергонезалежності або наукові дослідження тощо, що забезпечать стійкість у майбутньому.
- *Передбачуваність для світу*: Оприлюднена Стратегія є сигналом для міжнародних партнерів і потенційних супротивників. Вона підвищує міжнародний авторитет держави як передбачуваного гравця та допомагає залучати союзників і партнерів.
- *Створення фундаменту для інших реформ*: СНБ слугує базою для розробки вузькоспеціалізованих стратегій (воєнної, кібербезпеки, економічної стійкості). Без головної Стратегії ці документи будуть неузгодженими та малоефективними.
- *Адаптація до нових реалій*: Постійний перегляд СНБ (наприклад, після завершення масштабних конфліктів) дозволяє державі переглянути свої цілі та пристосуватися до змін у світовій безпековій архітектурі.

Таким чином, *Стратегія національної безпеки перетворює реактивну політику (відповідь на кризи, що вже сталися) на проактивну*, дозволяючи державі готуватися до реальних і вірогідних загроз заздалегідь.

Розробка Стратегії національної безпеки зазвичай є функцією виконавчої гілки влади. У світовій практиці цей процес координують спеціалізовані органи при голові держави. Як правило, участь у розробці СНБ беруть:

1. Рада національної безпеки (РНБ/NSC): Це ключовий координаційний орган. У США – Рада національної безпеки при президентові.

2. Сектор безпеки і оборони: Міністерства оборони, розвідка (наприклад, ЦРУ/CIA у США), Міністерства закордонних та внутрішніх справ надають дані про загрози та пропонують заходи реагування.

3. Аналітичні центри (Think Tanks): До розробки часто залучають науковців та незалежних експертів для прогнозування довгострокових ризиків.

4. Голова держави: президент (або прем'єр-міністр у парламентських республіках) задає політичний вектор Стратегії, схвалює фінальний текст і вводить його в дію своїм указом.

Процес ухвалення (на прикладі США): Адміністрація президента готує документ (NSS), який він потім подає до Конгресу, щоб поінформувати законодавців про свої пріоритети та обґрунтувати бюджетні запити.

Отже, *розробка Стратегії національної безпеки* – це спільна робота вищого політичного керівництва, військових, дипломатів та спецслужб під безпосереднім контролем голови держави.

Особливість Стратегії національної безпеки (National Security Strategy – NSS) США полягає в тому, що вона є не просто внутрішнім планом захисту, а документом *глобального впливу*, який визначає правила гри для всього світу.

Ключові особливості американського підходу станом, наприклад, на 2026 рік:

1. Законодавча обов'язковість (Акт Голдуотера–Ніколса / Goldwater–Nichols Act). На відміну від багатьох країн, де Стратегія може бути добровільною, у США закон від 1986 року зобов'язує президента щорічно (або за потреби) подавати NSS до Конгресу. Це інструмент звітності Білого Дому перед законодавцями для обґрунтування військового бюджету.

2. Глобальний масштаб («Ми – усюди»). Американська Стратегія унікальна тим, що вона визначає інтереси США в кожному регіоні планети:

- Західна півкуля: Контроль над навколотериторіальним гранд-регіоном континентальних масштабів.
- Індо-Тихоокеанський регіон: Стимування конкурентів та захист морських шляхів.
- Європа: Зміцнення НАТО та підтримка стабільності.

- Кіберпростір та Космос: Домінування в нових сферах ведення війни.

3. Поєднання цінностей та прагматизму. США традиційно вписують у свою Стратегію просування демократії та прав людини як частину безпеки. Логіка така: демократичні країни рідше воюють одна з одною, тому поширення демократії робить Америку безпечнішою.

4. Інтегроване стримування (Integrated Deterrence). Це сучасна концепція, що є «серцем» Стратегій 2020-х років. Вона передбачає використання не лише армії, а всіх інструментів одразу:

- Економічні санкції як засіб тиску.
- Дипломатичні альянси (як-от AUKUS) для оточення супротивників союзами.
- Технологічна перевага (штучний розум/ШІ, квантові обчислення).

5. Стратегія як економічний документ. Для США національна безпека нерозривно пов'язана з економікою. У Стратегії приділяється величезна увага:

- Захисту ланцюгів постачання напівпровідників.
- Опануванню і захисту рідкісноземельними мінералами.
- Енергетичній безпеці.
- Контролю над експортом критичних технологій.

6. Процес розробки. Документ готує Рада національної безпеки (NSC), яка збирає дані від Пентагону, Державного департаменту та розвідувальної спільноти (CIA, NSA). Це результат складного компромісу між військовими, дипломатами та економістами.

Таким чином, якщо для більшості країн Стратегія національної безпеки – це спосіб *вижити*, то для США це спосіб *формувати світовий порядок* під власні інтереси.

Разом з тим, Стратегія національної безпеки є «парасольковим» документом. Оскільки вона містить лише загальні орієнтири, її доповнює розгалужена система вужчих стратегій, планів та програм.

У світовій практиці Стратегію національної безпеки доповнюють такі елементи:

1. Галузеві стратегії (Деталізація напрямів). Вони розширюють конкретні розділи СНБ:

- Воєнна стратегія (або Стратегія воєнної безпеки; в США – Національна оборонна стратегія): визначає, як саме будуть застосовуватися збройні сили.

- Стратегія кібербезпеки: фокусується на захисті цифрового простору та критичної інфраструктури.
 - Стратегія економічної безпеки: визначає шляхи захисту фінансової системи та залучення інвестицій.
 - Стратегія енергетичної безпеки: присвячена диверсифікації джерел енергії та стабільності енергомереж.
2. Операційні документи (Інструменти виконання):
- Стратегічний оборонний бюлетень: детальний план реформ сектору оборони з конкретними термінами та відповідальними.
 - Державні цільові програми: документи, під які виділяється фінансування з бюджету (наприклад, програма розвитку озброєння до певного року).
3. Плани реалізації. СНБ зазвичай супроводжується Планом заходів щодо її реалізації. У ньому прописано:
- Які закони потрібно прийняти.
 - Які органи влади відповідальні за конкретні кроки.
 - Індикатори успіху (як зрозуміти, що Стратегія виконується).
4. Прогнози та оцінки (Інформаційна база):
- Національна розвідувальна оцінка: секретні та відкриті звіти розвідки про майбутні загрози.
 - Огляд безпекового та оборонного сектору: періодичний аудит того, чи відповідають наявні ресурси (армія, техніка) викликам часу.
5. Міжнародні договори та зобов'язання. Документи, що інтегрують національну стратегію у глобальний контекст, наприклад:
- Спільні декларації з союзниками (НАТО, ЄС).
 - Двосторонні безпекові угоди.

Отже, якщо Стратегія національної безпеки – це «мозок», що визначає мету, то галузеві стратегії – це «м'язи», а державні програми і бюджети – «паливо», яке приводить усю систему в дію.

Стратегія національної безпеки стоїть на вершині ієрархії державних документів, тому вона слугує *ідеологічним та практичним фундаментом* для всіх доктрин.

У сучасну добу зв'язок між СНБ та доктринами (наприклад, воєнною, морською чи ядерною) виглядає так:

1. Визначення «Хто ворог?» та «Яка природа конфлікту?»

СНБ офіційно називає головні загрози. Якщо, наприклад, СНБ визначає головною загрозою гібридну агресію, то *Воєнна доктрина*

автоматично переорієнтовується з підготовки до класичних танкових битв на розвиток Сил спеціальних операцій, кіберзахист та боротьбу з дезінформацією.

2. Встановлення лімітів застосування сили.

Доктрини деталізують правила, за якими держава діє, але ці правила диктує Стратегія національної безпеки:

- *Ядерна доктрина*: СНБ визначає загальну позицію (наприклад, «стримування»), а доктрина вже чітко прописує умови, за яких «червона кнопка» може бути натиснута.
- *Доктрина інформаційної безпеки*: СНБ визначає межу між свободою слова та національною безпекою, яку доктрина потім перетворює на конкретні механізми захисту інфопростору.

3. Формування стандартів (наприклад, перехід на стандарти НАТО).

Якщо в СНБ закріплено курс на інтеграцію в конкретний безпековий блок (НАТО чи ЄС), то всі *доктрини* (логістична, медична, операційна) переписуються під стандарти цього блоку. Це забезпечує *взаємосумісність* військ і служб із союзниками.

4. Розподіл ролей (хто за що відповідає).

СНБ визначає загальну архітектуру безпеки, а доктрини розподіляють «сфери впливу». Наприклад, *Морська доктрина* на основі СНБ визначає, чи є пріоритетом захист торговельних портів, чи створення наступального флоту.

5. Ресурсна база.

СНБ вказує, скільки відсотків ВВП держава готова витратити на безпеку. Доктрини ж адаптуються під ці реалії: вони не можуть передбачати закупівлю авіаносців, якщо СНБ визначає пріоритетом «економічну оборону» та розвиток мережі дронів.

Іншими словами:

- Стратегія національної безпеки каже: *«Ми хочемо бути в безпеці, захистити кордони від сусіда-агресора і стати частиною західного світу»*.
- Доктрина відповідає: *«Щоб це зробити, ми будемо використовувати ось такі типи ракет, ось таку тактику бою і ось так навчатимемо наших солдатів»*.

Без Стратегії національної безпеки доктрини були б набором інструкцій, які суперечать одна одній. Стратегія національної безпеки змушує їх працювати на *єдину державну мету*.

Розглядаючи класичну сучасну Стратегію національної безпеки, варто зауважити і на тому, що якщо цей документ не обміркований

і не прописаний як всеціло і повністю (повносяжно) національний, якщо вона не зосереджена по-справжньому на всебічній і нашій безпеці, то такий документ, звичайно ж, не є стратегічним з огляду її втілення в реалполітику.

Разом з тим слід зважати й на те, що ми (суспільство) часто надто розділені вдома, щоб один документ представляв національний консенсус. До того ж, визначення безпеки часто розтягується, щоб включити все, чому надає перевагу певна адміністрація (влада). Справжні повносяжні стратегії, на відміну від цих формальних документів, вимагають пріоритетів, а не переліків однаково зважених уподобань разом із чітко визначеним узгодженням між бажаними цілями, способами та засобами.

Читаючи Стратегії національної безпеки, наприклад США, необхідно також враховувати, ці, по суті своїй, звіти, яких вимагає Конгрес США і які є результатом незліченних людино-годин у виконавчій гілці влади, значною мірою перетворилися на політичні трактати, призначені для внутрішньої та зовнішньої аудиторії, а не на зусилля щодо надання рекомендацій тим, хто повинен виконувати і втілювати політику Сполучених Штатів.

Дуже часто такі Стратегії виходять за рамки цих грандіозних тем і нерідко плутають прості уподобання з життєво важливими інтересами, а потім ще й не враховують жодних невід'ємних компромісів, що виникають.

Варто усвідомлювати й те, що існує різниця між завищеними (часто – демонстративними) формулюваннями у текстах Стратегій нацбезпеки та реаліями політики (наприклад, навіть коли стверджується, що Сполучені Штати «завжди» сприятимуть правам людини). Звісно, попри свою риторіку, Сполучені Штати не «завжди» робили це, скажімо в Афганістані і на Близькому Сході, в Центральній і Південній Америці чи, наприклад, у в'язниці на військово-морській базі в затоці Гуантанамо на Кубі) і не будуть «завжди» робити це в майбутньому.

І коли США працюють над просуванням свого порядку денного у сфері прав людини – важлива робота, яку слід продовжувати, само собою зрозуміло, що Сполучені Штати зазвичай роблять це не на шкоду просуванню своїх життєво важливих інтересів національної безпеки, навіть коли ці два питання конфліктують. Якби це було так, наприклад, Сполучені Штати наполягали б на включенні умов щодо прав людини до ядерної угоди з Іраном.

Отже, треба розуміти, що Стратегія національної безпеки – це передусім, якщо не повністю, комунікаційна ініціатива для внутрішньої та зовнішньої аудиторії ці чи інші питання можуть здатися прискіпливими, але це лише підкреслює той факт, що цей документ не є справжньою стратегією в реалполітиці.

Загалом, Стратегія національної безпеки представляє нюансоване бачення складного світу, який існує, та й те, що на горизонті. Це бачення є переконливим, воно переконливо розуміє взаємозв'язок внутрішньої та зовнішньої політики, а також численні регіональні та функціональні виклики, з якими стикаються Сполучені Штати. По суті, Стратегія національної безпеки відображає адміністрацію, впевнену у своєму світогляді та в незамінності Сполучених Штатів як глобального актора добра.

Водночас, текст Стратегії національної безпеки є дидактичним, межує з епістемологічним, що підриває його корисність як стратегії, яка зазвичай складається з цілей, шляхів та засобів. У документі є щільність, яка ускладнює зосередження на найважливіших аспектах і робить пріоритети нечіткими (незважаючи, наприклад, на розділ під назвою «Наші глобальні пріоритети»). Тож метою Стратегії національної безпеки є визначення адміністрацією того, що, на її думку, є основними викликами, які стоять перед Сполученими Штатами Америки, та визначення їхніх головних пріоритетів зовнішньої політики.

Як і будь-які узагальнені проекти чи теоретичні праці, Стратегії нацбезпеки легше писати, ніж впроваджувати у життя. Автори можуть подолати конкуруючі інтереси в теорії, але не можуть змусити їх зникнути в реальності. До того ж, навіть найкраща Стратегія національної безпеки не може захистити від помилок у застосуванні. Зрештою, на планеті існують сили, не позбавлені ресурсної потужності, стратегічного мислення і дієвої вигадливості, що діятимуть як очікуваним, так і несподіваним чином, щоб перешкодити цілям і цінностям США. Але добротна політична (і не тільки) основа Стратегії національної безпеки може допомогти Сполученим Штатам продумати і передбачити виклики і загрози, з якими вони стикаються разом зі своїми союзниками, і з якими зіткнуться в майбутньому.

У майбутньому (скажімо, у найближчі десятиліття) Стратегії національної безпеки трансформуватимуться від захисту територій до за-

хисту систем та процесів. Світ переходить у стан «постійної кризи», тому Стратегії нацбезпеки стануть більш динамічними.

Утім вже сьогодні є очевидним, що:

➤ Ландшафт терористичних загроз зазнає фундаментальних змін через конвергенцію передових технологій. До нових видів тероризму, які становлять пряму загрозу національній безпеці, належать:

1. ШІ-керований біотероризм. Це одна з найкритичніших загроз новітнього часу. Використання великих мовних моделей (LLM) та спеціалізованого ШІ дозволяє зловмисникам без глибоких знань у біології проектувати нові штами патогенів.

- Синтетична біологія: ШІ допомагає розробляти інструкції для синтезу вірусів або токсинів, які можуть обходити наявні системи виявлення.
- Доступність: Завдяки настільним пристроям для синтезу ДНК контроль за обігом небезпечних матеріалів стає значно складнішим.

2. Когнітивний та інформаційний тероризм. Спрямований на руйнування соціальної згуртованості та підірив довіри до державних інституцій.

- Діпфейк-кампанії: Масове використання ШІ для створення реалістичного фальшивого контенту, що може спровокувати паніку, заворушення або дестабілізувати вибори.
- Радикалізація через ШІ-алгоритми: Терористичні угруповання використовують генеративні інструменти для автоматизованого вербування та створення персоналізованої пропаганди.

3. Кіберфізичний тероризм (CPS-атаки). Перехід від простого викрадення даних до дистанційного руйнування фізичної інфраструктури.

- Атаки на критичну інфраструктуру: Цілями стають інтегровані IT/OT системи (енергомережі, водопостачання, медичне обладнання).
- Автономні дрони: Використання комерційних дронів з ШІ-наведенням для атак на скупчення людей (наприклад, під час масових спортивних заходів, як FIFA World Cup).

4. Екологічний та кліматичний тероризм. Використання вразливостей, спричинених кліматичною нестабільністю.

- Маніпуляція ресурсами: Терористичні атаки на дамби або іригаційні системи в умовах дефіциту прісної питної води,

що може спровокувати гуманітарні катастрофи та міждержавні конфлікти.

5. Космічний тероризм. Нова загроза, пов'язана із залежністю національної безпеки від супутникового зв'язку.

- Протисупутникова діяльність: Використання кіберзасобів або малих супутників-перехоплювачів для виведення з ладу систем GPS або військового зв'язку, що паралізує обороноздатність держави.

Особливість: Тероризм стає менш залежним від великих організацій. Технології ІІІ “демократизували” насильство, дозволяючи малим групам або одиночкам завдавати шкоди на рівні, який раніше був доступний лише державам.

- Примітивізація суспільно-політичної думки та фрагментарне (кліпове) мислення є критичними загрозами національній безпеці, оскільки вони підривають здатність суспільства та держави протидіяти складним гібридним викликам.

- Основними механізмами впливу цих явищ на безпеку є:

1. Вразливість до дезінформації та маніпуляцій.

- Кліпове (фрагментарне) мислення не дозволяє громадянам бачити цілісну картину подій, що робить їх ідеальними мішенями для ІІІ-керованої дезінформації та діпфейків, які вже стали масовими.
- Примітивізація думок призводить до пошуку простих відповідей на складні питання (наприклад, причини економічних криз або воєнних конфліктів), що активно використовується ворожими силами для розхитування внутрішньої стабільності.

2. Ерозія політичної суб'єктності та довіри.

- Громадська думка втрачає свою роль як запобіжник, оскільки фрагментоване суспільство не здатне до сталого контролю над владою.
- Криза довіри між громадянами та державними інституціями, спричинена нерозумінням стратегічних цілей, визнається однією з найбільших внутрішніх загроз національній безпеці.

3. Деградація стратегічного менеджменту.

- У новітні часи національна безпека вимагає ризик-орієнтованого підходу та складного прогнозування. Примітивізація мислення серед управлінців веде до прийняття популістських

рішень, які ігнорують довгострокові загрози (наприклад, у сферах енергетичної або кібербезпеки).

- Фрагментарність заважає координувати захист у критичних сферах, перетворюючи системну оборону на набір розрізних заходів.

4. Соціальна поляризація.

- Відсутність глибинного аналізу в суспільних дискусіях підсилює радикалізацію та популізм. Це послаблює національну згуртованість, яка є фундаментом внутрішньої безпеки.
- Роботизація, кібернізація, ШІ-простір за умов зниження освітнього рівня населення та його кліпово-примітивізованого мислення тощо призведуть до кардинального перерозподілу робочої сили й, власне, до фундаментальної зміни структури суспільства, його розшарування на класократичні замкнені квазісуспільства, де:
 - ✓ з одного боку бульбашково-сектанський спосіб думання на тлі зниження загального рівня освіти сприятиме зародженню і поширенню псевдорелігійних течій, деструктивних фундаменталістських рухів, вигаданої історичної псевдоправди, популістичних політичних і корупційних проєктів, нігілізації свідомості широких прошарків суспільства і виникненню руйнівних ідеологій тощо;
 - ✓ з іншого боку – кластеризація еліт (творчих, наукових, бізнесових, технологічних тощо) сприятиме їхньому відчуженню від так званого пересічного населення, що сприятиме поляризації суспільства з потенцією нарощування конфліктного несприйняття і взаємного заперечення з перспективою зародження системної взаємозневаги, а відтак й перманентних руйнівних процесів взаємоворожості з катастрофічними наслідками як для суспільства, так і для держави.

Чим це загрожує конкретно:

- Втрата керованості: неможливість мобілізувати ресурси суспільства для відсічі агресії через внутрішні чвари.
- Технологічна залежність: неспроможність усвідомити ризики використання іноземного софту або обладнання (наприклад, ШІ-систем).
- Інформаційна окупація: перетворення внутрішнього інформаційного простору на поле битви зовнішніх гравців без опору з боку критично мислячого населення.

- Розвиток нових течій у релігійній, ідеологічній та соціальній сферах створює складні виклики для національної безпеки. Основними загрозами є:

1. Релігійні течії.

- Інструменталізація традиційних конфесій: Найбільш актуальною загрозою для України залишається діяльність релігійних організацій, афілійованих з Московією (зокрема структури РПЦ), що використовуються для розвідки та дестабілізації.
- Новітні апокаліптичні культу: В умовах тривалої війни та кліматичної нестабільності зростає популярність рухів, що пропонують “швидке спасіння”, але фактично практикують психологічне насильство та вимагання.

2. Ідеологічні течії.

- Цифровий авторитаризм та неопопулізм. Поширення ідеологій, що базуються на запереченні демократичних інститутів та підтримці сильної одноосібної влади, підживлюється ІІІ-маніпуляціями.
- Радикальні екологічні та антитехнологічні рухи. Течії, що виступають за радикальне припинення використання певних технологій (наприклад, ІІІ або енергетичних об’єктів), можуть переходити до прямої дії та саботажу.

3. Суспільні течії.

- Атомізація та “цифрові анклави”: тенденція до замикання людей у вузьких соціальних групах (ехо-камерах) за ознаками ідентичності перешкоджає формуванню загальнонаціональної стратегічної єдності.
- Етнорелігійна напруженість: утворення нових іммігрантських груп може бути використане політичними акторами для розхитування національної єдності.

4. Психологічні течії.

- Когнітивний дисонанс і “цифрова апатія”: масове вигорання через тривалі гібридні впливи призводить до втрати здатності суспільства до спротиву (когнітивна деградація).
- Культ самовдосконалення з елементами маніпуляції: психологічні тренінги, що використовують техніки контролю свідомості, можуть використовуватися для створення мереж впливу.

5. Сексуальні та гендерні течії.

- Поляризація на ґрунті цінностей: радикалізація як ультраконсервативних, так і ультраліберальних чи ультрапрогресивних рухів використовується зовнішніми ворогами як інструмент “культурної війни” для розколу суспільства.
- Течії, що підривають демографічну безпеку: просування ідеологій, що категорично заперечують сімейні цінності або репродуктивні права в умовах демографічної кризи, може розглядатися як загроза довгостроковому виживанню нації.

Ключовим методом протидії цим загрозам є розвиток освіти, стратегічних комунікацій та зміцнення інформаційно-психологічної стійкості населення.

- *В подальші десятиліття загрози національній безпеці держав і виживанню цивілізації еволюціонують від територіальних суперечок до екзистенційних криз ідентичності та сенсу.*

Ключовими течіями, що формують загрозу для майбутнього людства слід вважати такі:

1. Ідеологічні: «Постгуманізм» проти «Біоконсерватизму». Цивілізація наближається до розколу на тих, хто прагне технологічного вдосконалення тіла та мозку (кіборгізація, нейроінтерфейси), і тих, хто вважає це кінцем людської природи.

- Загроза: виникнення нового виду нерівності – біологічної еліти. Це може призвести до кастових систем, де «вдосконалені» люди мають когнітивну перевагу над «природними», що зруйнує фундамент прав людини та демократії.

2. Релігійні: «Техно-релігії» та ШІ-культи. З появою загального штучного інтелекту (AGI) виникають течії, що обожнюють алгоритми.

- Загроза: передача етичних і політичних рішень «цифровим богам». Це загрожує втратою людського контролю над долею виду (делегування відповідальності машині), що може призвести до катастрофічних рішень, які ШІ вважатиме «логічними», але які будуть згубними для людей.

3. Психологічні: «Цифровий соліпсизм» та втрата реальності. Масове поширення метавесвітів та імерсивних технологій веде до течії добровільного відходу від фізичної реальності.

- Загроза: масова втрата волі до вирішення реальних глобальних проблем (клімат, ресурси). Суспільства стають вразливими до маніпуляцій, оскільки їхня увага повністю поглинута

віртуальними симуляціями. Це призводить до ерозії поняття «істини».

4. Суспільні: «Новий племінний лад» (Neo-tribalism). Через алгоритмізацію соцмереж людство розпадається на тисячі ворогуючих мікро-груп, об'єднаних вузькими інтересами.

- Загроза: неможливість досягнення глобального консенсусу. У світі, де немає спільної мови та спільних цінностей, неможливо вирішити жодну планетарну загрозу (пандемії, екологія). Це шлях до постійної «війни всіх проти всіх» у кібер- та фізичному просторі.

5. Сексуальні та демографічні: «Антинаталізм» та віртуальна інтимність. Поширення ідеологій відмови від відтворення (як радикальна форма еко-протесту або через філософський песимізм) та заміна людських стосунків ШІ-партнерами.

- Загроза: глобальний демографічний колапс. Якщо значна частина цивілізації оберне «стерильний» віртуальний добробут замість складних реальних зв'язків, це призведе до згасання культурної та біологічної спадкоємності.

6. Політичні: «Цифровий анархо-примітивізм». Реакція на тотальний цифровий контроль може породити течії, що прагнуть насильницького руйнування технологічної інфраструктури.

- Загроза: хаотичне обвалення складних систем (енергетика, медицина, логістика), від яких залежить життя 8 мільярдів людей. Повернення до «природного стану» через терор призведе до загибелі більшості населення.

Отже: найбільшою загрозою майбутньому є фрагментація людської свідомості. Коли технології стають «божественними», а людська здатність до системного мислення та емпатії примітивізується, цивілізація втрачає здатність до самоуправління, стаючи заручником власних інструментів.

Тож все більшого значення набуватиме облаштування і плекання власної території, в тому числі й її оборони від забруднення та екологічних катаклізмів, бактеріологічних чи пандемічних атак, міграційних хвиль та розмиття національної самосвідомості (ідентичності), уникнення глобального лігвоциду і маскультури, запобіганню розпалювання ззовні соціальних та міжрелігійних конфліктів, пропагандистських і кібервійн, а також протистояння державних урядів «приватним» арміям, тіньовим космополітичним правлінням транснаціональних компаній глобального масштабу чи фундаменталістським

релігійно-уніфікаційним рухам та їхнім спробам інкорпорувати своїх кластерів-менеджерів чи неофітів у політичну матрицю державного управління тощо.

➤ Відтак, ймовірно, в *майбутніх Стратегіях національної безпеки з'являться або стануть домінуючими такі елементи:*

1. *Когнітивна безпека (Захист свідомості)*. Традиційної інформаційної безпеки (боротьби з фейками) буде замало.

- Складова: Захист від маніпуляцій з використанням нейротехнологій та штучного інтелекту (ШІ), які здатні змінювати сприйняття реальності цілими народами.
- Мета: Збереження «ментального суверенітету» та здатності громадян приймати раціональні рішення.

2. *Алгоритмічна та ШІ-стійкість*. Штучний інтелект стане і зброєю, і щитом.

- Складова: Протидія «отруєнню» алгоритмів (Data Poisoning), захист державних систем ШІ від злому та етичні рамки використання автономної зброї.
- Контроль: Поява розділів про контроль за розвитком загального штучного інтелекту (AGI).

3. *Безпека ланцюгів постачання (Ресурсний націоналізм)*. Глобалізація відступає перед «френдшорингом» (торгівлею лише з друзями).

- Складова: Стратегічне резервування не лише палива, а й мікрочипів, рідкоземельних металів та біотехнологічних компонентів.
- Мета: Повна незалежність від критичних товарів, що виробляються потенційними супротивниками.

4. *Кліматична стійкість як оборонний пріоритет*. Клімат перестане бути «екологією» і стане питанням виживання держави.

- Складова: Плани управління масовою кліматичною міграцією, захист від затоплення територій та боротьба за ресурси Арктики та Антарктиди або нові орні землі чи питну прісну воду.
- Еко-безпека: Протидія використанню клімату як зброї (геоінженерія).

5. *Космічна інфраструктура як критична власність*. Орбіта Землі стане такою ж важливою, як сухопутні кордони.

- Складова: Захист приватних та державних супутникових угруповань (як-от Starlink), що забезпечують зв'язок, навігацію та розвідку.
- Право: Розділи про видобуток ресурсів на астероїдах та Місяці, Марсі та Венері.

6. *Біозахист та генетична безпека.* Після досвіду пандемій цей розділ стане одним з найважливіших.

- Складова: Моніторинг локальних біолабораторій, захист генетичного коду нації (заборона на вивезення біоматеріалів) та готовність до синтетичних вірусів, створених ШІ.

7. *Приватний сектор як суб'єкт безпеки.* У майбутньому Стратегії національної безпеки визнаватимуть, що великі технологічні корпорації (Big Tech) мають силу, співмірну з державами.

- Складова: Державно-приватні альянси, де корпорації офіційно беруть на себе функції захисту (наприклад, Microsoft або Google у відбитті кібератак).

8. *Режим «Національної Стійкості» (Resilience).* Замість концепції «непереможної фортеці» прийде концепція «гнучкого дерева».

- Складова: Здатність системи швидко відновлюватися після будь-якого удару (відключення інтернету, блекауту чи вірусу). Це передбачає децентралізацію влади та систем життєзабезпечення.
- Відтак Стратегія національної безпеки майбутнього – це документ не стільки про кількість танків, літаків чи безпілотних апаратів, скільки про *якість технологій, швидкість обробки даних та стійкість суспільства до непередбачуваних шоків, новітніх безпекових загроз і цивілізаційних викликів.*

РОЗДІЛ 1

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США – 2017

Дональд Джон Трамп
(45-й президент США;
2017 р.)

Стратегія національної безпеки США – перший з кількох важливих документів з питань оборони та зовнішньої політики, які адміністрація Сполучених Штатів розробляє і оприлюднює. Серед інших – Стратегія національної оборони, основна спрямованість якої, як правило, загалом є аналогічною з відповідними акцентами та специфічними наголосами і спрямованістю.

Стратегія національної безпеки, яку президенти зазвичай публікують один раз за термін повноважень, є офіційною заявою про глобальні пріоритети США.

Стратегія національної безпеки пропонує керівництво, а також сигналізує про наміри союзникам і супротивникам. Крім

того, подібні документи допомагають сформуванню підходу до розподілу бюджету та визначення пріоритетів політики з боку окремих підрозділів уряду США.

Слід зауважити, що на північноамериканському «геополітичному полюсі» насправді не відбувалося стагнації поглядів на цивілізаційний поступ і динамічні зміни у світі. Так, наприклад, вперше про те, що світ знову вступив до «епохи стратегічної конкуренції», було заявлено саме за першого президенства Д. Трампа у *Стратегії національної безпеки США 2017 року*.

У преамбулі до документа Д. Трамп, зокрема зазначив, що його обрав президентом американський народ для того, щоби він знову зробив Америку великою і що вже протягом першого року на посаді

усі стали свідками його зовнішньої політики «Америка понад усе» в дії. Її квінтесенцію він визначив, як таку, що США не ховаються від викликів, з якими стикаються, а протистоять їм чоло в чоло.

Він зазначав, що США зіткнулися з надзвичайно небезпечним світом, сповненого широкого кола загроз:

- режими-ізгої розробляли ядерну зброю та ракети;
- радикальні ісламістські терористичні групи процвітали і взяли під контроль величезні території Близького Сходу;
- конкуруючі держави агресивно підривали американські інтереси по всьому світу;
- в самих США проникли кордони та невиконані імміграційні закони створили безліч вразливостей;
- злочинні картелі приносили наркотики та небезпеку в громади;
- недобросовісна торговельна практика послабила економіку та експортувала робочі місця за кордон;
- несправедливий розподіл тягаря з союзниками та недостатні інвестиції у власну оборону призвели до небезпеки з боку тих, хто бажає шкоди Америки.

Тож США об'єднуюватимуть світ проти режиму-ізгоя в Північній Кореї та протистоятимуть небезпеці, яку створює диктатура в Ірані, відновлять дружбу на Близькому Сході і співпрацюватимуть з регіональними лідерами, щоб допомогти вигнати терористів та екстремістів, припинити їхнє фінансування та дискредитувати їхню злу ідеологію; розгромлять терористів Ісламської держави Іраку та Сирії (ІДІЛ) на полях битв Сирії та Іраку та продовжуватимуть переслідувати їх, доки вони не будуть знищені.

Визнавалося, що союзники Америки роблять вже більший внесок у спільну оборону, зміцнюючи навіть найсильніші американські союзи.

Сполучені Штати також продовжуватимуть чітко заявляти, що більше не терпітимуть економічної агресії чи недобросовісної торговельної практики.

Президент також підкреслив, що його адміністрація здійснює історичні інвестиції у збройні сили Сполучених Штатів, які захищають американські кордони, Америка буде торговельні відносини на основі справедливості та взаємності, а він захищає суверенітет Америки без вибачень.

Д. Трамп запевняв, що він та його уряд й надалі сприятимуть балансу сил, який буде на користь Сполучених Штатів, американських

союзників та партнерів, а ця Стратегія національної безпеки ставить Америку на перше місце.

У самій Стратегії, зокрема, зазначалося, що зміни в регіональному балансі сил можуть мати глобальні наслідки та загрожувати інтересам США. Ринки, сировина, лінії зв'язку та людський капітал розташовані в ключових регіонах світу або переміщуються між ними.

Китай та Росія прагнуть проектувати силу по всьому світу, але найбільше вони взаємодіють зі своїми сусідами.

У першому ж розділі Стратегії серед загроз вказується на намагання *Північної Кореї* отримати «здатність вбити мільйони американців ядерною зброєю» та на підтримку Тегераном терористичних груп, намір терористичних організацій, як-от Аль-Каїди та ISIS «атакувати Сполучені Штати», а також на наркотрафік та торгівлю людьми [National ..., 2017]. *Північна Корея та Іран* також становлять найбільшу загрозу для тих, хто знаходиться найближче до них.

Проте з поширенням руйнівної зброї та більшим взаємозв'язком регіонів, загрози стає важче стримувати, а регіональний баланс, який зміщується проти Сполучених Штатів, може об'єднатися, щоб загрожувати безпеці США.

Відтак слід «попередити ядерний, хімічний, радіологічний та біологічний напади, не дати терористам досягти нашої [американської – П.Г.-Н.] території, зменшити торгівлю наркотиками та людьми та захистити критичну інфраструктуру», а отже усі ці загрози, що походять і зростають «з боку ворожих держав та недержавних акторів» мали би бути знищені ще у їхніх витоках [National ..., 2017].

З цією метою передбачалося розгортання ешелонованої системи ПРО, націленої проти *Північної Кореї та Ірану*, здатної «знешкодити ракетні загрози до запуску», а для запобігання біологічних загроз – створення потужної інфраструктури протидії їм.

У Стратегії також зазначалося, що, будучи феноменом ХХ ст., «конкуренція великих держав повернулася».

В якості домінуючого підходу США до «збереження миру» була акцентована «проекція сили», у тому числі за рахунок розширення присутності у глобальному кіберпросторі.

У «Стратегії» наголошувалося, що, на відміну від своїх суперників, які «не схильні діяти в бінарній логіці силового протистояння» [National ..., 2017], США віддані «політичному реалізму» у відносинах, в яких одна зі сторін неминуче перебуває у підпорядкованому становищі. Тим самим було оприлюднено логіку, в якій США визна-

чають свою «парадигму реалізму». Насправді політичну реальність вони бачать через призму «гри з нульовою сумою», де чийсь вииграш можливий лише за рахунок чийогось програшу [National ..., 2017].

У документі визначалося, що інвестиції Китаю в інфраструктуру та торговельні стратегії підсилюють його геополітичні прагнення. Зусилля ж Пекіна щодо будівництва та милітаризації форпостів у *Південно-Китайському морі* визнавалися загрозою вільній торгівлі і суверенітету інших країн. Швидка кампанія Китаю з військової модернізації вважалася спрямованою на обмеження доступу США до регіону та надання КНР більшої свободи дій, а китайське домінування ризикує зменшити суверенітет багатьох держав в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Північнокорейський режим швидко прискорює свої кібер-, ядерні та ракетні програми. Прагнення Північної Кореї отримати цю зброю становить глобальну загрозу, яка вимагає глобальної відповіді.

Союзники США у цьому регіоні: Південна Корея, Японія, Австралія, Нова Зеландія. Індія визнавалася як провідна світова держава і потужний стратегічний та оборонний партнер й США прагнутимуть розширити чотиристоронню співпрацю з Японією, Австралією та Індією.

У *Південно-Східній Азії* Філіппіни та Таїланд залишалися важливими союзниками та ринками для американців. В'єтнам, Індонезія, Малайзія та Сінгапур визнавалися зростаючими партнерами у сфері безпеки та економіки.

Стратегічна мета – досягнення повної, перевіреної та незворотної денуклеаризації Корейського півострова та збереження режиму нерозповсюдження у Північно-Східній Азії. США залишалися готовими відповісти переважною силою на агресію Північної Кореї.

США підтверджували *підтримку Тайваню* і свої зобов'язання згідно із Законом про відносини з Тайванем щодо забезпечення законних оборонних потреб Тайваню та стримування примусу.

Америка запевнила, що *відновить свої альянси* з Філіппінами та Аїдахо, а також зміцнить партнерські відносини з Сінгапуром, В'єтнамом, Індонезією, Малайзією та іншими країнами, щоб допомогти їм стати партнерами у сфері морської співпраці.

У документі наголошувалося, що *сильна та вільна Європа має життєво важливе значення для США*, яких об'єднує спільна відданість принципам демократії, свободи особистості та верховенства права.

Загрози Європі і США:

- Росія, яка використовує підривні заходи, щоб послабити довіру до зобов'язань Америки перед Європою;

- РФ прагне підірвати трансатлантичну єдність та послабити європейські інституції та уряди;
- Вторгненнями до Грузії та України Росія продемонструвала свою готовність порушувати суверенітет держав у регіоні;
- РФ продовжує залякувати своїх сусідів загрозливою поведінкою, такою як ядерна позиція та передове розгортання наступальних можливостей;
- Китай, який здобуває стратегічне позиціонування в Європі, розширюючи свою недобросовісну торговельну практику та інвестуючи в ключові галузі промисловості, чутливі технології та інфраструктуру;
- Насильницький ісламістський екстремізм;
- Мільйони мігрантів та біженців з Близького Сходу та Африки, що загострюють нестабільність та напруженість у Європі.

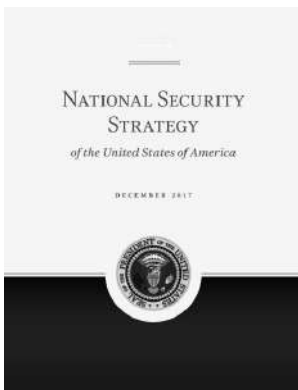
У документі запевнялося, що Сполучені Штати та Європа працюватимуть разом, щоб протидіяти російській підривній діяльності та агресії, а також загрозам, що виходять з боку Північної Кореї та Ірану. «Росія своїми діями зменшує та підриває впливовість США у Європі, тому Америка буде співпрацювати з європейськими державами з метою її стримування», – зазначалося у Стратегії [National ..., 2017].

Відтак *США* мали:

- «інтегрувати всі елементи національної сили Америки – політичні, економічні, військові»;
- за потреби діяти «з позиції сили, попри все забезпечуючи першість нашої воєнної сили»;
- бути спроможними «стримати і, за необхідності, перемогти агресію, спрямовану проти інтересів США» [National ..., 2017].

З цією метою «Сполучені Штати повинні зберігати перевагу» своїх *Збройних Сил*, а тому ставилося за мету модернізувати їх, збільшити чисельність і підвищити боєготовність, а також відродити і нарощувати виробництво зброї на національній території Сполучених Штатів.

Пріоритетом залишалися *ядерні сили*, як основа стратегії збереження миру та стабільності шляхом стримування агресії проти США та більш ніж 30 їхніх союзників і партнерів. Така ядерна парасолька і готов-

ність ядерних сил США до захисту союзників «зменшують їх потребу володіти власними ядерними можливостями» [National ..., 2017]. Разом з тим за необхідне передбачалася модернізація ядерної тріади США та усєї ядерної інфраструктури.

«Міністр [оборони] повинен ініціювати створення нового огляду ядерних сил, щоб переконатися, що елементи ядерного стримування Сполучених Штатів є сучасними, надійними, гнучкими, стійкими, готовими і належним чином адаптованими для стримування загроз 21-го століття та заспокоєння наших союзників», – вказувалося у виконавчій постанові Д. Трампа від 27 січня 2017 року з цього приводу [Trump, 2017].

США також були готові вести переговори з іншими державами і «розглянуть нові угоди щодо контролю над озброєннями, якщо вони зміцнять стратегічну стабільність та можуть бути перевірені, – говорилося у Стратегії національної безпеки США. – Ми не дозволимо супротивникам використовувати загрозу ядерної ескалації чи іншу безвідповідальну поведінку для примусу Сполучених Штатів, наших союзників та наших партнерів» [National ..., 2017].

Сполучені Штати підтверджували, що залишаються твердо відданими європейським союзникам та партнерам, а також те, що США залишаються *відданими статті V* Вашингтонського договору.

Разом з тим у Стратегії зауважувалося, що «Альянс НАТО стане сильнішим, коли всі його члени візьмуть на себе більшу відповідальність і справедливо сплачуватимуть за захист наших спільних інтересів, суверенітету та цінностей» [National ..., 2017]. США очікували, що їхні європейські союзники збільшать витрати на оборону до 2% ВВП до 2024 року, причому 20% цих витрат буде спрямовано на збільшення військового потенціалу.

На східному фланзі НАТО США продовжуватимуть посилювати стримування та оборону, а також стимулювати зусилля союзників і партнерів на передовій для кращого самозахисту.

Сполучені Штати твердо заявляли, що *на Близькому Сході* не знайдеться жодного притулку чи розсадника для джихадистських терористів. США не допустять у цьому регіоні домінування жодної держави, ворожої до Сполучених Штатів і ніщо не зможе ізолювати їх від проблем регіону.

Головним лиходієм визнавався Іран – провідний світовий державний спонсор тероризму, що продовжував підтримувати цикл насильства в регіоні.

В контексті проблем з *арабсько-палестинського* і єврейського питання, документ вказував, що Ізраїль не є причиною проблем регіону. США також залишалися відданими справі сприяння укладенню всеохоплюючої мирної угоди, прийнятної як для ізраїльтян, так і для палестинців.

Протидіяти *насильницьким ідеологіям* США мали намір, зокрема через Раду співробітництва арабських держав Перської затоки.

Також заявлялося про зміцнення довгострокового стратегічного партнерства з Іраком й про прагнення врегулювання громадянської війни в Сирії.

Іранський режим мав би бути позбавлений усіх шляхів до ядерної зброї, а його зловмисний вплив – нейтралізованим.

США вважали необхідністю підтримку реформ, спрямованих на усунення основних проблем нерівності, якими користуються джихадистські терористи. Основними державами для заохочення визначалися Єгипет та Саудівська Аравія.

При цьому США заявляли про збереження в регіоні необхідної американської військової присутності для захисту Сполучених Штатів та їхніх союзників від терористичних атак, про збереження сприятливого регіонального балансу сил і про продовження співпраці з партнерами, щоб нейтралізувати зловмисну діяльність Ірану.

Південна та Центральна Азія, де мешкало понад чверть населення світу і була п'ята частина всіх груп, визнаних США терористичними, де розташовані кілька швидкозростаючих економік та дві держави, що володіли ядерною зброєю, представляли одні з найскладніших викликів та можливостей національній безпеці. Транснаціональні терористи та бойовики, що діяли з Пакистану й перспектива індо-пакистанського військового конфлікту, який міг призвести до обміну ядерними ударами, залишалися ключовою проблемою, що вимагала постійної дипломатичної уваги США. Заявлялося й про прагнення американської присутності в регіоні, пропорційної загрозам Пакистану, який не займатиметься дестабілізуючими діями, та стабільного і самостійного Афганістану, а в Центральній Азії – стійких конкуруючих держав, що не перетворюються на безпечні притулки для джихадистів.

Головна загроза: Талібан, Аль-Каїда, ІДІЛ та інші угруповання терористів.

США мали зміцнювати бойову силу афганських сил безпеки, щоб переконати Талібан, що вони не можуть перемогти на полі бою, та створити умови дипломатичним зусиллям для досягнення міцного миру.

У Стратегії відзначалося, що стабільні, дружні, демократичні та процвітаючі держави, об'єднані спільними цінностями, у *Західній півкулі* зміцнюють безпеку США та приносять користь американській економіці. Загрозою спільній безпеці, які дають можливості для супротивників діяти з районів, близьких до Сполучених Штатів визнавалися: насильство, торгівля наркотиками і торгівля людьми, нелегальна імміграція, а також диктатури та повстанці, корупція і транснаціональні злочинні організації, включаючи банди та картелі.

У цьому контексті йшлося й про загрозу стабільності держав *Центральної Америки*, включаючи Гватемалу, Гондурас та Сальвадор. Окремо виділялися Венесуела та Куба, де «уряди чіпляються за анахронічні ліві авторитарні моделі».

Визнавалося, що у *Західній півкулі* конкуренти США (Китай через інвестиції; Росія через свою «невдалу політику» часів Холодної війни) знайшли операційний простір і, крім всього іншого, підтримують диктатуру у Венесуелі та прагнуть розширити військові зв'язки і продаж зброї по всьому регіону. Тож, зазначалося: США з нетерпінням чекають на день, коли народ Куби та Венесуели зможе насолоджуватися свободою та перевагами спільного процвітання.

У Стратегії також наголошувалося, що Канада та Сполучені Штати поділяють унікальне стратегічне та оборонне партнерство.

Африка залишалася для США континентом надій та постійних викликів. Багато африканських держав були полем битви для насильницького екстремізму та джихадистських терористів. ІДІЛ, Аль-Каїда та пов'язані з ними організації збільшили смертоносність своїх нападів, розширили свою діяльність на нові райони та націлилися на громадян та інтереси США.

Крім того, у документі говорилося, про загрозове поширення в Африці економічної та військової присутності Китаю, деякі дії якого підривають довгостроковий розвиток континенту, корумпуючи еліти, домінуючи у видобувній промисловості та залучаючи країни до нестійких та непрозорих боргів і зобов'язань. Тож США запевняли, що за необхідності готові запровадити санкції проти урядових посадовців та установ, які полюють на своїх громадян та вчиняють злочини (коли немає альтернативи, Америка призупинить допомогу, але не дозволить, щоб нею користувалися корумповані еліти). США мали твердий намір продовжувати співпрацю з партнерами, щоб покращити можливість їхніх служб безпеки у боротьбі з тероризмом, торгівлею людьми та незаконною торгівлею зброєю і природними ресурсами.

У Стратегії також зауважувалося, що «США надаватимуть пріоритет у докладанні зусиль в діяльності у тих організаціях, які служать інтересам США» [National ..., 2017]. Серед таких були: Міжнародний валютний фонд, Світовий Банк, Світова організація торгівлі, діяльність яких Америка прагнула покращити завдяки реформуванню.

Реформуванню через розподіл відповідальності між усіма членами планувалося піддати й функціонування *ООН*. При цьому у Стратегії зазначалося на її важливості, позаяк ООН допомагає вирішувати проблемні питання на міжнародній арені.

Пріоритетом для США залишався *космос*, залежність від якого зростає й тому нагальною необхідністю визначалося зберігати лідерство та свободу дій у космосі, а «безперешкодний доступ до космосу та свободу дій у ньому – життєво важливим інтересом» [National ..., 2017].

Такого ж рівня важливості у Стратегії нацбезпеки визнався й *кіберпростір* і, відповідно, кібербезпека як на національному, так і на приватному рівнях.

«Америка – насамперед» («America first») у Стратегії вказує на нагальність, перш за все, *внутрішнього відродження США* і світове лідерство у таких сферах як економіка, технології, енергетична та космічна галузь, що й забезпечить національні інтереси держави, а також «стане прикладом для інших держав».

Аналізуючи економічні засади Стратегії, фахівці з Фонду Карнегі за міжнародний мир, визначали її як неомеркантильну стратегію, в якій роль Сполучених Штатів у світі буде дещо суперечливою: США не відмовлялися від міжнародного співробітництва, але лідерство і стабільність міжнародного порядку розглядали винятково крізь призму всеосяжного забезпечення власних національних інтересів [Ahmed, & Bick, 2017, p. 23].

У документі наголошувалося, що ця Стратегія національної безпеки має на меті підтвердити переваги Америки на світовій арені та розвинути великі сильні сторони країни. Запевнялося, що за часів адміністрації Д. Трампа американський народ може бути впевнений, що його безпека та процвітання завжди будуть на першому місці. Безпечна, процвітаюча та вільна Америка буде сильною і готовою вийти за свої кордони, щоб захистити американські інтереси та американський спосіб життя. Зауважувалося, що Стратегія національної безпеки відзначає та захищає особисту свободу, верховенство права, демократичну систему правління, толерантність та можливості для всіх.

Ця Стратегія, говорилося у документі, керується принциповим реалізмом, вона є реалістичною, оскільки визнає центральну роль сили в міжнародній політиці, стверджує, що суверенні держави є найкращою надією на мирний світ, та чітко визначає американські національні інтереси. «Ця адміністрація має яскраве бачення майбутнього Америки. Цінності та вплив Америки, що підкріплюються американською силою, роблять світ вільнішим, безпечнішим і процвітаючішим, – заявлялося у документі. – Наша нація черпає свою силу з американського народу. Кожен американець має відіграти свою роль у цих грандіозних національних зусиллях щодо реалізації цієї Стратегії національної безпеки “Америка понад усе”. Разом наше завдання – зміцнювати наші сім’ї, будувати наші громади, служити нашим громадянам і відзначати велич Америки як яскравий приклад для світу. Ми залишимо нашим дітям і онукам націю, яка буде сильнішою, кращою, вільнішою, гордішою та величнішою, ніж будь-коли раніше» [National ..., 2017].

Стратегія національної безпеки (2017) являє собою розрив з минулою доктриною зовнішньої політики. Б. Петті, автор консервативного аналітичного центру Security Studies Group, писав тоді: «Я гадаю, що члени еліти зовнішньої політики сприймуть ці перші сторінки як своєрідний шаблон, навіть банальний. Однак зверніть увагу, що ці дві сторінки ведуть безпосередньо до третьої, яка відкидає весь живий корпус американської зовнішньополітичної думки. Все, що відбувалося з часів Рональда Рейгана, відкидається у двох коротких абзацах, які точно пояснюють, що помилялися чотири послідовні адміністрації [Patty, 2017].

Йшлося ось про ці рядки з Національної стратегії безпеки США:

«...Успіх породив самовдоволення. Серед багатьох виникла віра в те, що американська сила буде безперечною та самодостатньою. Сполучені Штати почали дрейфувати. Ми пережили кризу довіри та відмовилися від своїх переваг у ключових сферах. Коли ми сприймали наші політичні, економічні та військові переваги як належне, інші актори неухильно впроваджували свої довгострокові плани, щоб кинути виклик Америці та просувати порядок денний, що суперечив Сполученим Штатам, нашим союзникам та нашим партнерам.

Ми спостерігали, як країни експлуатували інституції, які ми допомогли побудувати. Вони субсидували свою промисловість, примушували до передачі технологій та спотворювали ринки. Ці та інші дії поставили під сумнів економічну безпеку Америки. Вдома надмірне

регулювання та високі податки придушували зростання та послаблювали вільне підприємництво – найкращу в історії протиотруту від бідності. Щоразу, коли уряд втручався у продуктивну діяльність приватної комерції, це загрожувало не лише нашому процвітання, а й духу творення та інновацій, який був ключем до нашої національної величі» [*National ...*, 2017].

Оприлюднений президентом Д. Трампом 18 грудня 2017 року, новий документ назвав Китай та Росію «ревізійністськими державами», водночас виключивши «зміну клімату» з національної загрози. Він також характеризував світ як конкурентну арену, а не як «спільноту націй» чи «міжнародну спільноту», як це було в попередніх документах.

Стратегія викладає пріоритети та проблеми адміністрації США в галузі національної безпеки та була розроблена навколо чотирьох основних стовпів – захист батьківщини, сприяння процвітання, збереження миру через силу та просування американського впливу.

Надя Шадлоу

Головним автором Стратегії національної безпеки 2017 року була заступниця радника з національної безпеки президента США Надя Шадлоу, проте, як вона сама зізнавалася, Д. Трамп мав величезний вплив на розробку цієї доктрини [*The U.S...*, 2018]. Доктор Н. Шадлоу має ступінь бакалавра з державного управління та радянських досліджень Корнельського університету, а також ступені магістра та доктора філософії Школи передових міжнародних досліджень імені Пола Г. Нітце (SAIS) при Університеті Джонса Гопкінса, тож заслужила довіру президентського радника з національної безпеки Г. Р. Макмастера та міністра оборони Д. Меттіса. Її робота над документом та міжвідомчий процес, що йому передував, були схвально сприйняті експертами з питань зовнішньої політики всього політичного спектру. В інтерв'ю програми *Intelligence Matters* з запрошеним ведучим адміралом (у відставці) С. Віннефельдом Н. Шадлоу сказала, що основна структура документа була визначена на ранньому етапі самим Д. Трампом та генералом Г. Р. Макмастером, який був радником президента з національної безпеки до березня 2017 року. Вона також розповіла, що особисто проінформувала Д. Трампа про структуру документа та ключові ідеї, «щоб переконатися, що вони відповідають тому, чого він хоче» [*The U.S...*, 2018]. Після того, як

9 квітня 2018 р. Д. Болтон змінив Г. Р. Макмастера на посаді радника з національної безпеки, було оголошено, що Н. Шадлоу піде у відставку з 27 квітня. Її відхід розглядався як частина масштабнішого «процесу чистки», який Д. Болтон розпочав після призначення.

Адміністрація Д. Трампа була першою адміністрацією, яка опублікувала свою Стратегію нацбезпеки у свій перший рік президентської каденції. Перед публікацією документа виникали побоювання щодо узгодження відомої та чітко сформульованої тези президента «Америка понад усе» зі Стратегією, яка часто зосереджена на міжнародній співпраці, розбудові альянсів та взаємодії з багатосторонніми інституціями. Приблизно за рік Н. Шадлоу зазначила, що Стратегія національної безпеки «досягла стану важливості».[*The U.S...*, 2018].

Щоправда радник з національної безпеки президента Д. Болтон часто скаржився, що його бос Д. Трамп взагалі не мав жодної стратегії. Натомість президент діяв імпульсивно – і без обтяжень надмірною кількістю брифінгів. З дня на день він відхилявся в протилежних напрямках [*Donald*, 2025].

* * *

Стратегія національної безпеки США, представлена адміністрацією Дональда Трампа у грудні 2017 року, базувалася на принципі «Америка понад усе» (*America First*) та концепції «*принципового реалізму*».

Основними засадами документа стали чотири «стовпи» національних інтересів:

- Захист американського народу, Батьківщини та американського способу життя. Пріоритетами стали зміцнення кордонів (включаючи будівництво стіни на кордоні з Мексикою), реформування міграційної системи та посилення кібербезпеки.
- Сприяння процвітанню Америки. Стратегія визначила економічну безпеку як невід’ємну частину національної безпеки. Це передбачало оновлення внутрішньої економіки, захист інтелектуальної власності та прагнення до «вільних і взаємних» торговельних відносин.
- Збереження миру через силу. Акцент робився на модернізації збройних сил, зміцненні ядерного стримування та протидії «державам-ревізіоністам» – передусім Китаю та Росії, які були названі конкурентами, що кидають виклик американському впливу.
- Просування американського впливу. США задекларували намір зміцнювати партнерства з тими державами, які поділяють

спільні інтереси, та відмовилися від нав'язування власної ідеології іншим країнам.

Стратегія національної безпеки США 2017 року закріпила перехід від підтримки глобальних інституцій як «самоцілі» до їх використання виключно як інструментів реалізації національних інтересів.

Основні засади щодо *ООН та міжнародних організацій* включали:

- Пріоритет суверенітету над глобалізмом. Стратегія наголошувала, що США є насамперед суверенною державою, а не членом «світової спільноти», зобов'язаним підпорядковуватися міжнародним бюрократіям. Будь-які договори чи інституції, що обмежували американський суверенітет або шкодили економіці, підлягали перегляду.
- Реформування та підзвітність. Стратегія вимагала докорінних реформ міжнародних установ. США заявили про намір брати участь лише в тих форматах, які демонструють «реальні результати» і де витрати американських платників податків є виправданими.
- Боротьба за вплив у багатосторонніх форумах. Замість виходу з усіх структур, Стратегія–2017 ставила за мету посилити здатність США досягати вигідних для себе результатів усередині ООН та інших організацій, щоб протидіяти впливу суперників (наприклад, Китаю).
- Транзакційний підхід. Співпраця з міжнародними організаціями розглядалася через призму взаємності («reciprocity»). Це означало, що США очікують від інших членів пропорційного фінансового та політичного внеску.
- Скептицизм до ідеологічних програм. Адміністрація Д. Трампа розкритикувала міжнародні організації за просування «радикальних ідеологічних ініціатив» (наприклад, у сфері клімату чи глобального управління), які, на її думку, суперечили економічній силі США.

Ці засади стали фундаментом для подальших дій 2017–2021 років, таких як вихід із ЮНЕСКО, Ради ООН з прав людини та Паризької кліматичної угоди.

Стратегія нацбезпеки США 2017 року розглядала *Північну Америку* не просто як географічне сусідство, а як єдину платформу для забезпечення континентальної безпеки та економічної переваги. Основні засади:

- Захист кордонів. Це було визначено як екзистенційний пріоритет. Стратегія наголошувала, що безпека США починається з контролю над кордоном з Мексикою. Головними загрозами було названо нелегальну міграцію, транснаціональні злочинні організації та наркотрафік.
- Перегляд торговельних відносин. Стратегія заклала основу для перегляду угоди NAFTA (яку згодом замінили на USMCA). Д. Трамп вимагав «справедливої та взаємної» торгівлі з Канадою та Мексикою, щоб захистити американську промислову базу.
- Енергетична інтеграція. США прагнули створити енергетично незалежний північноамериканський блок, розширюючи співпрацю з Канадою у сфері нафти та газу (зокрема через проєкт Keystone XL).
- Боротьба з іноземним впливом. Стратегія підкреслювала необхідність недопущення проникнення Китаю та Росії в інфраструктуру та цифрові мережі сусідніх країн (Канади та Мексики).

Стратегія національної безпеки США 2017 року розглядала *Західну півкулю (Латинську Америку та Карибський басейн)* як критично важливу зону для стабільності самих Сполучених Штатів. Основними засадами політики в регіоні були:

- Протидія зовнішнім силам (Китай та Росія). Стратегія 2017 року прямо вказувала на небезпеку економічної та військової експансії «держав-ревізіоністів» у регіоні. США поставили за мету обмежити вплив Китаю, який через інвестиції в інфраструктуру та порти намагався здобути важелі тиску на американських партнерів.
 - Боротьба з транснаціональною злочинністю. Пріоритетом було визначено знищення наркокартелів та банд (наприклад, MS-13), які загрожували безпеці кордонів.
 - Стимування нелегальної міграції. Стабільність у Західній півкулі розглядалася як засіб запобігання масовій міграції. Стратегія передбачала співпрацю з урядами регіону для посилення їхніх власних кордонів та правоохоронних органів.
 - Ізоляція диктаторських режимів. США посилили тиск на Венесуелу, Кубу та Нікарагуа, розглядаючи їх як джерела нестабільності та провідників ворожого іноземного впливу.
- Стратегія національної безпеки 2017 року розглядала *Африку* крізь

призму великої геополітичної конкуренції та економічного прагматизму, відійшовши від традиційного акценту на гуманітарній допомозі. Основні засади:

- Стимування Китаю та Росії. Головним пріоритетом було визначено протидію «хизацькій» економічній діяльності Китаю та військовому впливу Росії на континенті.
- Від допомоги до інвестицій. США проголосили перехід від моделі залежності від іноземної допомоги до розбудови торговельних і партнерських відносин, що приносять взаємну вигоду.
- Боротьба з тероризмом. Стратегія фокусувалася на партнерстві з африканськими країнами для знищення безпечних гаваней для таких груп, як ІДІЛ, «Аль-Каїда» та «Аш-Шабааб».
- Суверенітет над ідеологією. Адміністрація Д. Трампа офіційно відмовилася від політики «просування демократії» та нав'язування ліберальних цінностей, надаючи перевагу роботі з країнами, які забезпечують стабільність та доступ до ресурсів.

Стратегія національної безпеки США 2017 року розглядала *Океанію та Австралію* в межах пріоритетного регіону Індо-Тихоокеанського простору, який вперше було офіційно визначено як ключовий театр глобальної геополітичної конкуренції. Основними засадами були:

- Концепція «Вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону» (FOIP). Цей термін став центральним у Стратегії національної безпеки–2017. США задекларували намір захищати свободу судноплавства та запобігати спробам «держав-ревізіоністів» (передусім Китаю) перетворити регіональні води на зони свого виключного впливу за допомогою економічного примусу чи військового залякування.
- Австралія як ключовий союзник. Стратегія підкреслювала критичну роль Австралії у забезпеченні регіональної безпеки та підтримці міжнародного правопорядку. США закликали до поглиблення двосторонньої оборонної співпраці та розвитку «чотиристороннього діалогу» (Quad: США, Японія, Австралія, Індія) для балансування впливу Китаю.
- Протидія китайській експансії в Океанії. Стратегія акцентувала увагу на тому, що Китай використовує інвестиції в інфраструктуру та кредити, щоб здобути політичні важелі впливу на малі

острівні держави Тихого океану. США поставили за мету пропонувати альтернативні моделі економічного партнерства.

- Зміцнення морської безпеки. Стратегія передбачала розширення допомоги острівним державам у моніторингу їхніх територіальних вод (Maritime Domain Awareness) для боротьби з незаконним виловом ресурсів та іноземним втручанням.

Індо-Тихоокеанський регіон Стратегія закріпила як головну арену геополітичного суперництва, де зіштовхнулися два протилежні бачення світового порядку: «вільне» та «репресивне». Основні засади:

- Концепція «Вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону»: США проголосили життєво важливим інтересом збереження свободи судноплавства, повагу до суверенітету всіх націй та мирне розв'язання суперечок.
- Стимування Китаю: Пекін було офіційно визнано «державою-ревізіоністом», яка прагне витіснити США з регіону, підірвати суверенітет сусідів за допомогою економічного примусу та змінити регіональний порядок на свою користь.
- Зміцнення «Четвірки» (Quad): Акцент на поглибленні партнерства з Японією, Австралією та Індією для формування балансу сил, що сприяє американським інтересам.
- Економічна безпека та взаємність: вимога «вільної, справедливої та взаємної» торгівлі, а також протидія «економічній агресії» Китаю, зокрема крадіжці інтелектуальної власності.

Загалом Стратегія національної безпеки США 2017 року розглядала *Південно-Східну Азію* як центральний елемент своєї ширшої архітектури «Вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону».

Основні засади щодо цього субрегіону включали:

- Центральна роль АСЕАН. США підтвердили підтримку «центральної ролі АСЕАН», проте акцент змістився з багатосторонньої дипломатії Б. Обама на розвиток двосторонніх відносин з окремими державами, які готові протистояти китайському впливу.
- Морська безпека в Південно-Китайському морі. Стратегія визначила загарбницькі дії Китаю (мілітаризація штучних островів) як пряму загрозу торгівлі та суверенітету націй Південно-Східної Азії. США задекларували намір нарощувати присутність ВМС для захисту свободи судноплавства.
- Стимування «боргової дипломатії» Китаю. Стратегія попереджала країни регіону про небезпеку китайських інвестицій

в інфраструктуру, які ведуть до втрати суверенітету. НАТО-мість США пропонували стимулювання приватних інвестицій як безпечнішу альтернативу.

- Оборонне партнерство з В'єтнамом та Філіппінами. Стратегія–2017 заклала основу для посилення військової допомоги цим країнам для зміцнення їхніх можливостей з моніторингу та захисту морських кордонів.

Стратегія–2017 розглядала *Тайвань* через призму «конкурентного реалізму» та протидії китайській експансії в Індо-Тихоокеанському регіоні. Основні засади:

- Дотримання «Закону про відносини з Тайванем». США підтвердили свої зобов'язання щодо забезпечення Тайваню засобами самооборони.
- Політика «Одного Китаю». Адміністрація Д. Трампа формально залишалася в межах цієї політики, але суттєво змістила акценти, посилюючи неформальні дипломатичні та військові зв'язки з островом.
- Протидія примусу. Стратегія засуджувала будь-які спроби Китаю змінити статус-кво в Тайванській протоці за допомогою сили або економічного тиску.
- Тайвань як демократичний партнер. Острів розглядався як ключовий партнер у межах концепції «Вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону».

У Стратегії національної безпеки США 2017 року *Китай* та *Північна Корея* розглядалися як дві принципово різні за масштабом, але однаково критичні загрози. Китай був визначений як «стратегічний конкурент», а КНДР – як «держава-ізгой».

Щодо *Китаю*: початок епохи суперництва. Стратегія–2017 офіційно завершила 25-річну політику «залучення» Китаю, визнавши її невдалою.

- Держава-ревізіоніст. Китай було названо головним викликом американському впливу. Стратегія стверджувала, що Пекін використовує економічні важелі, військову модернізацію та пропаганду, щоб змінити світовий порядок на свою користь.
- Економічна агресія. Вперше на рівні Стратегії було засуджено китайську практику крадіжки інтелектуальної власності, субсидування державних компаній та кібершпиунство.
- Пріоритет суверенітету. США задекларували намір жорстко відповідати на спроби Китаю обмежити доступ до міжна-

родних вод (Південно-Китайське море) та тиснути на американських союзників.

Щодо *Північної Кореї*: загроза масового знищення. Для КНДР Стратегія 2017 року окреслила безкомпромісну позицію:

- Повна денуклеаризація. Стратегія підтвердила, що володіння Пхеньяном ядерною зброєю є неприпустимим і загрожує самому існуванню США та їхніх партнерів.
- «Максимальний тиск». Передбачалося поєднання найжорсткіших економічних санкцій та дипломатичної ізоляції разом із готовністю до застосування військової сили.
- Глобальна відповідальність. США закликали всі країни, особливо Китай, припинити будь-яку допомогу режиму Кіма, щоб змусити його сісти за стіл переговорів.

Стратегія національної безпеки США 2017 року розглядала *Індію* як ключову «провідну світову державу», чие зростання безпосередньо відповідає американським інтересам у стабільному Індо-Тихоокеанському регіоні. Основні засади:

- Стратегічна противага Китаю. США офіційно підтримали лідерську роль Індії в безпеці Індійського океану та ширшому регіоні.
- Поглиблення оборонного партнерства. Було підтверджено статус Індії як «Головного оборонного партнера» (Major Defense Partner), що дозволило розширити доступ до передових військових технологій США.
- Підтримка регіонального впливу. Вашингтон задекларував підтримку прагнень Індії стати членом Групи ядерних постачальників (NSG) та посилення її ролі в багатосторонніх форматах, таких як Quad (США, Японія, Австралія, Індія).
- Спільна боротьба з тероризмом. Стратегія закликала Пакистан припинити підтримку бойовиків, що повністю відповідало безпековим пріоритетам Делі.

Стратегія розглядала *Афганістан* і *Пакистан* через призму нової Південноазійської стратегії, яка відмовилася від чітких термінів виведення військ на користь підходу, що базується на «реальних умовах на місцях». Основні засади:

- Афганістан. Запобігання виникненню «безпечних гаваней». Головною метою було не «будівництво нації» (nation-building), а недопущення використання території Афганістану терористичними групами (Аль-Каїда, ІДІЛ) для атак на

США. Д. Трамп посилив повноваження військових і збільшив контингент.

- Пакистан. Вимога припинити підтримку тероризму. Стратегія–2017 прямо закликала Ісламабад припинити надання придуку та підтримки бойовикам, які воюють проти США та афганського уряду.
- Транзакційність допомоги. США офіційно пов'язали подальшу фінансову та військову допомогу Пакистану з його реальними успіхами в боротьбі з терористичними мережами (такими як мережа Хаккані).
- Роль Індії. США заохочували Індію до більшої участі в економічному розвитку та стабілізації Афганістану, що викликало роздратування в Пакистані.

Стратегія національної безпеки 2017 року ознаменувала перехід від спроб демократичної трансформації Близького Сходу до прагматичного стримування спільних ворогів та зміцнення економічних зв'язків. Основні засади:

- Стимування Ірану. Іран було названо головним дестабілізуючим чинником у регіоні. Стратегія наголошувала на необхідності нейтралізації іранського впливу, припинення підтримки проксі-груп та недопущення створення ядерної зброї.
- Знищення ісламістського тероризму. Повний розгром ІДІЛ та «Аль-Каїди» було визначено як першочергове завдання. Пріоритет надавався військовій силі над політичним врегулюванням.
- Зміцнення партнерства з Ізраїлем та арабськими країнами. США почали формувати антиіранську коаліцію, що згодом вилилося в «Авраамові угоди». Ізраїль було визнано ключовим стратегічним партнером, а не «проблемою», як у попередніх адміністраціях.
- Енергетичне домінування. Захист вільного доступу до енергоресурсів та безпека морських шляхів (Ормузька протока) залишалися критичними інтересами.

Стратегія нацбезпеки 2017 року зафіксувала фундаментальний перехід у відносинах з *Російською Федерацією*: від спроб «перезавантаження» та партнерства до визнання Росії головною загрозою глобальній стабільності поряд із Китаєм. Основні засади:

- Держава-ревізіоніст. Росію було офіційно класифіковано як державу, що прагне підірвати американський вплив, посла-

бити західні інституції (НАТО, ЄС) та відновити свою сферу впливу вздовж кордонів.

- Підривна діяльність. Стратегія вперше на стратегічному рівні визнала використання Росією «заходів нижче порогу відкритого військового конфлікту» – кібератак, дезінформації та втручання у внутрішні справи демократій.
- Ядерне стримування. Документ акцентував на необхідності модернізації ядерної тріади США у відповідь на російські інвестиції в нові типи озброєнь та порушення договору про РСМД.
- Енергетична конкуренція. США проголосили намір використовувати свої енергетичні ресурси (експорт ЗПГ), щоб зменшити залежність Європи від російського газу, що розглядалося як інструмент політичного шантажу.

Стратегія національної безпеки США розглядала *Європу* як одного з найближчих партнерів, проте відносини з нею були переведені на рейки «конкурентного прагматизму». Основні засади:

- *НАТО* та розподіл тягаря. Стратегія підтвердила відданість Статті 5, але вперше так жорстко поставила вимогу до союзників: США захищатимуть лише тих, хто «справедливо ділить тягар» оборонних витрат (мінімум 2% ВВП).
- Стимування Росії. Європа розглядалася як головний театр протидії російській агресії. США задекларували посилення східного флангу НАТО та підтримку енергетичної незалежності Європи від РФ.
- Скептицизм до *Європейського Союзу* як блоку. Адміністрація Д. Трампа віддавала перевагу двостороннім відносинам з окремими державами (особливо з Польщею та Великою Британією після Brexit), а не взаємодії з Брюсселем, який розглядався як торговельний конкурент.
- Енергетична безпека. США активно просували свій скрапленний газ (ЗПГ) як альтернативу російському «Північному потоку-2», називаючи залежність від Москви стратегічною вразливістю Європи.

Стратегія нацбезпеки Сполучених Штатів розглядала *Україну* як ключовий елемент протидії російському ревізіонізму в Європі, проте підхід адміністрації Д. Трампа завжди поєднував військову підтримку з жорстким політичним прагматизмом. Основні засади:

- Підтримка суверенітету та територіальної цілісності. У Стратегії–2017 Росію було прямо названо агресором, який порушив міжнародний порядок шляхом вторгнення в Україну.
- Надання летальної зброї. Саме адміністрація Д. Трампа у 2017 році санкціонувала перші поставки протитанкових ракетних комплексів Javelin, на що не наважувалася адміністрація Б. Обами.
- Боротьба з корупцією. Допомога Україні прямо пов'язувалася з проведенням реформ, зокрема антикорупційних, що розглядалося як засіб зміцнення внутрішньої стійкості держави.
- Енергетична незалежність. США почали активно протидіяти проекту «Північний потік-2», закликаючи Україну та Європу диверсифікувати джерела енергії для зменшення впливу Кремля.

Стратегія національної безпеки Сполучених Штатів Америки 2017 року ознаменувала відхід від політики «ліберального інтернаціоналізму» в бік жорсткої конкуренції за ресурси та геополітичний вплив у світі.

Стратегія національної безпеки США 2017 року, представлена Дональдом Трампом, стала різким поворотом у американській зовнішній політиці, водночас зберігаючи певні елементи спадковості.

Попри радикальну риторику, Стратегія-2017 зберігала *традиційні вектори американської політики*:

- Боротьба з тероризмом: Д. Трамп продовжив безкомпромісну лінію протидії ісламістському екстремізму, що була спільною для всіх адміністрацій після 11 вересня 2001 року. Його підхід до тероризму як до «хвороби», яку треба знищити військовою силою, був ближчим до позиції Д. Буша-молодшого, ніж до Б. Обами, який більше акцентував на усуненні соціальних причин радикалізації.
- Мир через силу: концепція модернізації збройних сил та ядерного стримування залишилася фундаментом, що ріднить її з підходами Д. Буша.
- Регіональні пріоритети: підтримка Ізраїлю та забезпечення стабільності на Близькому Сході залишалися сталими інтересами.

<i>Характеристика</i>	<i>Джордж Буш (молодший)</i>	<i>Барак Обама (2015)</i>	<i>Дональд Трамп (2017)</i>
<i>Головна мета</i>	Просування демократії, боротьба з тиранією	Зміцнення міжнародного порядку, багатосторонність	Захист суверенітету та «Америка понад усе»
<i>Метод</i>	Унілатералізм, превентивні удари	Дипломатія, колективні дії, софт-пауер	Конкурентний реалізм, економічний тиск
<i>Ставлення до Китаю/РФ</i>	Партнери у боротьбі з терором (частково)	Партнери у вирішенні глобальних проблем	Стратегічні конкуренти та суперники
<i>Економіка</i>	Вільна торгівля та глобалізація	Глобальні ринки та сталий розвиток	Протекціонізм, економічна безпека як пріоритет

Фундаментальна новизна Стратегії національної безпеки – 2017: «Принциповий реалізм». Головною відмінністю стала відмова від ліберального інтернаціоналізму, який домінував у Стратегіях Д. Буша-молодшого та Б. Обами.

У ній вперше визначалося про те, що світ вступив в епоху стратегічної конкуренції, а в якості домінуючого підходу США до «збереження миру» була акцентована «проєкція сили».

Індо-Тихоокеанський простір вперше було офіційно визначено як ключовий театр глобальної геополітичної конкуренції.

Серед нових засад слід відмітити також:

- Економіка як безпека. Вперше економічне процвітання було прямо прирівняне до національної безпеки. Д. Трамп запровадив ідею, що торговельний дефіцит та втрата виробничих потужностей є загрозою країні.*
- Конкуренція великих держав. Стратегія офіційно проголосила повернення до епохи суперництва. Росію та Китай було*

названо «державами-ревізіоністами», які прагнуть змінити світовий порядок на свою користь.

- Скептицизм до альянсів. На відміну від попередників, Д. Трамп розглядав союзи не як безумовне благо, а через призму транзакцій, вимагаючи від партнерів більшого фінансового внеску (особливо в НАТО).
- Відмова від «просування демократії». Документ відкинув ідею нав'язування американських цінностей іншим країнам, що було ключовим для «Порядку денного свободи» Д. Буша.

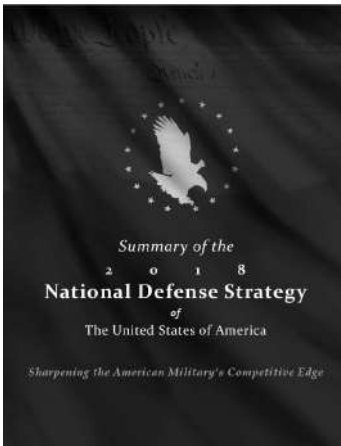
Саме Стратегія національної безпеки США 2017 року заклала основу для довготривалого зсуву США до жорсткої конкуренції з Китаєм, який продовжили й наступні адміністрації.

РОЗДІЛ 2

НАЦІОНАЛЬНА ОБОРОННА СТРАТЕГІЯ І КІБЕРСТРАТЕГІЯ США – 2018

Вже наступного, 2018-го року в *Національній оборонній стратегії Сполучених Штатів Америки*, що мала визначальну загальну мету у загостренні конкурентної переваги американських збройних сил, вказувалося, що незмінна місія Міністерства оборони полягає в забезпеченні боєздатних Збройних Сил, необхідних для стримування війни та захисту безпеки країни [Summary..., 2018]. Якщо стримування зазнає невдачі, Об'єднані сили готові перемогти. Посилюючи традиційні інструменти дипломатії Америки, Міністерство готувало

військові варіанти, щоб гарантувати, що президент і дипломати США вестимуть переговори з позиції сили.

Станом на кінець 2017-го – початок 2018-го років США виходили з періоду стратегічної атрофії, усвідомлюючи, що їхня конкурентна військова перевага зменшується. Визнавалося, що Америка стикається зі зростанням глобального безладу, який характеризується занепадом давнього міжнародного порядку, заснованого на правилах, що створює середовище безпеки більш складне та нестабільне, ніж будь-яке, яке США переживали останнім часом. Міждержавна стратегічна конкуренція, а не тероризм, визнавалася головною проблемою національної безпеки США.

Китай вказувався як стратегічний конкурент, який використовує хижацьку економіку для залякування своїх сусідів, одночасно милітаризуючи об'єкти в Південно-Китайському морі.

Щодо Росії зазначалося, що вона порушила кордони сусідніх країн і прагне права вето на економічні, дипломатичні та безпекові рішення своїх сусідів.

Крім того, незаконні дії та безрозсудна риторика Північної Кореї продовжувалися, незважаючи на осуд та санкції Організації Об'єднаних Націй.

Іран продовжував сіяти насильство та залишатися найзначнішим викликом для стабільності на Близькому Сході.

Незважаючи на фізичну поразку халіфату ІДІЛ, загрози стабільності залишалися, оскільки терористичні групи з великим охопленням продовжують вбивати невинних та загрожувати миру в ширшому сенсі.

Це дедалі складніше середовище безпеки визначалося швидкими технологічними змінами, викликами з боку супротивників у кожній операційній сфері та впливом на поточну готовність до найдовшого безперервного збройного конфлікту в історії США. Тож за такого становища не могло бути самовдоволення – США повинні були робити складний вибір та пріоритизувати те, що є найважливішим, щоб створити смертоносні й стійкі Об'єднані сили, що швидко адаптуються.

Національною оборонною стратегією визнавалося дедалі складніше глобальне середовище безпеки, яке характеризувалося явними викликами вільному та відкритому міжнародному порядку та повторною появою довгострокової стратегічної конкуренції між країнами.

Центральним викликом для процвітання та безпеки США вказувалася саме повторна поява довгострокової стратегічної конкуренції з боку тих, кого Стратегія національної безпеки класифікувала як ревізіоністські держави. Зазначалося, що все більш очевидно, що Китай і Росія хочуть сформувати світ, який відповідає їхній авторитарній моделі, отримуючи право вето на економічні, дипломатичні та безпекові рішення інших країн.

Китай використовує військову модернізацію, операції впливу та хижачку економіку, щоб змусити сусідні країни перевпорядкувати Індо-Тихоокеанський регіон на свою користь. У міру того, як Китай продовжує своє економічне та військове піднесення, стверджуючи свою владу через довгострокову стратегію, що охоплює всі країни, він продовжуватиме й реалізацію програми військової модернізації, спрямованої на досягнення регіональної гегемонії в Індо-Тихоокеанському регіоні в найближчій перспективі та витіснення Сполучених Штатів для досягнення глобальної переваги в майбутньому. Далек-

сяжною ж метою оборонної стратегії є спрямування військових відносин між КНР і США на шлях прозорості та неагресії.

Одночасно доводилося, що Росія прагне права вето на країни на своїй периферії з точки зору їхніх урядових, економічних та дипломатичних рішень, щоб зруйнувати Організацію Північноатлантичного договору (НАТО) й змінити на свою користь безпекові та економічні структури Європи і Близького Сходу. Використання новітніх технологій для дискредитації та підриву демократичних процесів у Грузії, Криму і на сході України викликає достатнє занепокоєння США, але в поєднанні з розширенням та модернізацією її ядерного арсеналу виклик з боку РФ визнавався як очевидний.

Ще однією зміною в стратегічному середовищі вказувався стійкий, але що слабшає, міжнародний порядок після Другої світової війни. Визнавалося, що хоча ця система розвивалася з кінця Холодної війни, мережа союзів і партнерств Америки залишалася основою глобальної безпеки. Натомість, говорилося в Національній оборонній стратегії США, Китай і Росія підривали міжнародний порядок зсередини системи, використовуючи її переваги, одночасно підриваючи її принципи та «правила дорожнього руху».

Виклики військовій перевазі США представляли собою ще один зсув у глобальному середовищі безпеки. Протягом десятиліть Сполучені Штати мали беззаперечну або домінуючу перевагу в кожній операційній сфері. Загалом США могли розгортати свої сили, коли хотіли, збирати їх там, де хотіли, та діяти так, як хотіли. Проте на той час становище змінювалося: оскаржувалася кожна сфера – повітряна, наземна, морська, космічна та кіберпростір.

США почали стикатися з дедалі більш смертоносним та руйнівним полем протистояння, що об'єднувався в різних сферах і проводився зі зростаючою швидкістю та охопленням – від ближнього бою, через закордонні театри військових дій, до континентальної Батьківщини. Вказувалося, що деякі конкуренти та супротивники прагнуть оптимізувати свої цільові дії щодо американських бойових мереж та оперативних концепцій, водночас використовуючи інші сфери конкуренції, окрім відкритої війни, для досягнення своїх цілей (наприклад, інформаційна війна, неоднозначні або заборонені операції через посередників та підривна діяльність). Якщо ці тенденції не вирішувати, вони кинуть виклик здатності США стримувати агресію.

Значалося і на тому, що на середовище безпеки також впливають швидкі технологічні досягнення та зміна характеру війни. Прагнення

до розробки нових технологій невпинне, воно вже поширювалося на більшу кількість учасників з нижчими бар'єрами входу та рухається з прискореною швидкістю. Нові технології включають передові обчислення, аналітику «великих даних», штучний інтелект, автономію, робототехніку, спрямовану енергію, гіперзвук та біотехнології – саме ті технології, які гарантують, що США зможуть вести війни майбутнього та вигравати їх.

Нові комерційні технології змінять суспільство та, зрештою, характер війни. Той факт, що багато технологічних розробок надходять з комерційного сектору, означає, що державні конкуренти та недержавні суб'єкти також матимуть до них доступ, що ризикує підірвати традиційну перевагу, до якої звикла Америка. Збереження технологічної переваги Міністерства оборони США вимагатиме змін у галузевій культурі, джерелах інвестицій та захисті в усій Базі інновацій національної безпеки.

Визнавалося, що не лише держави є головними дійовими особами на світовій арені, але й недержавні суб'єкти також загрожують середовищу безпеки завдяки дедалі складнішим можливостям. Терористи, транснаціональні злочинні організації, кіберхакери та інші зловмисні недержавні суб'єкти трансформували світові справи завдяки збільшенню можливостей масових порушень. Зауважувалося, що у цьому є й позитивний бік, оскільки партнери США у підтримці безпеки – це також більше, ніж просто національні держави: багатосторонні організації, неурядові організації, корпорації та стратегічні впливові особи надають можливості для співпраці та партнерства. Тероризм залишається постійним станом, зумовленим ідеологією та нестабільними політичними та економічними структурами, незважаючи на фізичну поразку халіфату ІДІЛ.

Відтак висновувалося, що у той час не можна було заперечувати, що Батьківщина більше не є святилищем – Америка є мішенню:

- з боку терористів, які прагнуть напасти на американських громадян;
- зловмисної кіберактивності проти особистої, комерційної чи урядової інфраструктури;
- політичної та інформаційної підривної діяльності.

З'являються нові загрози комерційному та військовому використанню космосу, тоді як зростання цифрової зв'язності всіх аспектів життя, бізнесу, уряду та військових створює значну вразливість. Під час конфлікту необхідно передбачати напади на критично важливу оборонну, урядову та економічну інфраструктуру.

Режими-ізої, такі як Північна Корея, продовжували шукати або розробляти зброю масового знищення (ЗМЗ) – ядерну, хімічну та біологічну – а також ракети великої дальності, і в деяких випадках поширюють ці можливості, щоб дискредитувати гравців, як демонструє експорт балістичних ракет з Ірану.

Терористи також продовжують прагнути зброї масового знищення, тоді як поширення технологій ядерної зброї та передових виробничих технологій залишається постійною проблемою. Нещодавні досягнення в біоінженерії викликали ще одне занепокоєння, збільшуючи потенціал, різноманітність та легкість доступу до біологічної зброї.

Режими-ізої, такі як Північна Корея та Іран, дестабілізували регіони, прагнучи отримати ядерну зброю або спонсоруючи тероризм. Північна Корея намагалася забезпечити і гарантувати виживання режиму і посилення впливу, прагнучи поєднання ядерної, біологічної, хімічної, звичайної та нетрадиційної зброї, а також зростаючий потенціал балістичних ракет, щоб отримати примусовий вплив на Південну Корею, Японію та Сполучені Штати.

На Близькому Сході Іран конкурував зі своїми сусідами, зміцнюючи свою дугу впливу та нестабільності, водночас борючись за регіональну гегемонію, використовуючи державну терористичну діяльність, зростаючу мережу посередників та свою ракетну програму для досягнення своїх цілей.

Як ревізійні держави, так і режими-ізої конкурували з США у всіх вимірах влади. Вони посіли зусилля, що не пов'язані зі збройним конфліктом, розширюючи примус на нові фронти, порушуючи принципи суверенітету, використовуючи неоднозначність та навмисно розмиваючи межі між цивільними та військовими цілями.

У визначенні ж цілей Міністерства оборони США зазначалося: «На підтримку Стратегії національної безпеки Міністерство оборони буде готове: захищати Батьківщину, залишатися провідною військовою державою у світі, забезпечити баланс сил на нашу користь та сприяти міжнародному порядку, який найбільше сприяє нашій безпеці та процвітанню.

Довгострокове стратегічне суперництво з Китаєм та Росією є головними пріоритетами для Міністерства та вимагає як збільшення, так і сталого інвестування через масштабність загроз, які вони становлять для безпеки та процвітання США сьогодні, й потенціал для посилення цих загроз у майбутньому. Водночас Міністерство продовжуватиме свої зусилля щодо стримування та протидії режимам-ізої

ям, таким як Північна Корея та Іран, долатиме терористичні загрози для Сполучених Штатів та закріплюватиме наші [США – П.Г.-Н.] досягнення в Іраку та Афганістані, одночасно переходячи до більш ресурсощадного підходу» [Summary..., 2018].

Отже *цілі оборони* включали такі складові:

- ✓ Захист Батьківщини від нападу;
- ✓ Підтримка військових переваг Об'єднаних сил, як у світі, так і в ключових регіонах;
- ✓ Стимування супротивників від агресії проти життєво важливих інтересів США;
- ✓ Надання можливостей міжвідомчим партнерам США просувати вплив та інтереси США;
- ✓ Підтримка сприятливого регіонального балансу сил в Індо-Тихоокеанському регіоні, Європі, на Близькому Сході та в Західній півкулі;
- ✓ Захист союзників від військової агресії та підтримка партнерів від примусу, а також справедливий розподіл відповідальності за спільну оборону;
- ✓ Запобігання або стримування держав-супротивників та недержавних суб'єктів від придбання, розповсюдження або використання зброї масового знищення;
- ✓ Запобігання керівництву або підтримці терористами зовнішніх операцій проти Батьківщини – Сполучених Штатів та їхніх громадян, союзників та партнерів за кордоном;
- ✓ Забезпечення того, щоб спільні території залишалися відкритими та вільними;
- ✓ Постійне забезпечення продуктивності з доступністю та швидкістю, враховуючи зміни міністерського мислення, культури та систем управління;
- ✓ Створення неперевершеної Базисної інновацій національної безпеки XXI століття, яка ефективно підтримує діяльність Міністерства та забезпечує безпеку та платоспроможність.

Довгострокова стратегічна конкуренція вимагає безперешкодної інтеграції багатьох елементів національної сили – дипломатії, інформації, економіки, фінансів, розвідки, правоохоронних органів та військових.

Більше, ніж будь-яка інша країна, Америка може розширити конкурентний простір, захопивши ініціативу, щоб кинути виклик конкурентам там, де США мали переваги. Більш смертоносна сила, міцні

альянси та партнерства, американські технологічні інновації та культура ефективності забезпечать вирішальні та стійкі військові переваги США, вказувалося в Національній оборонній стратегії.

Розширюючи конкурентний простір, США продовжували пропонувати конкурентам і супротивникам простягнуту руку, відкриту для можливостей співпраці, але з позиції сили та на основі своїх національних інтересів. Готовність суперників відмовитися від агресії залежатиме від їхнього сприйняття сили США та життєздатності американських союзів і партнерств.

Бути стратегічно передбачуваними, але оперативно непередбачуваними. Стимування або перемога над довгостроковими стратегічними конкурентами – це принципово інший виклик ніж регіональні супротивники, які були в центрі уваги попередніх стратегій. Сила США та інтегровані дії з союзниками продемонстрували їхню відданість стримуванню агресії, але динамічне застосування сил, військова позиція та операції повинні вносити непередбачуваність для осіб, які приймають рішення супротивника.

Разом із союзниками та партнерами США відверто заявляли, що будуть кидати виклик конкурентам, маневруючи їх в невідгідні позиції, зриваючи їхні зусилля, виключаючи їхні можливості, розширюючи свої власні та змушуючи їх стикатися з конфліктом за несприятливих умов.

Оборонна інтеграція Америки визначалася в ефективному розширенні конкурентного простору й у вимозі спільних дій з міжвідомчим зв'язком для використання всіх вимірів національної сили. Тож Міністерство оборони сприяло зусиллям Державного департаменту, Міністерства фінансів, юстиції, енергетики, Міністерства внутрішньої безпеки, Міністерства торгівлі, USAID, а також розвідувального співтовариства, правоохоронних органів та інших органів у виявленні та побудові партнерських відносин для вирішення проблем економічної, технологічної та інформаційної вразливості.

Ще одне завдання Міністерства оборони полягало у протидії примусу та підривній діяльності. У Пентагоні усвідомлювали, що у конкуренції, яка не пов'язана зі збройним конфліктом, ревізіоністські сили та режими-ізгої використовують корупцію, хижацьку економічну практику, пропаганду, політичну підривну діяльність, посередників та погрозу або використання військової сили для зміни фактів на місцях. Деякі з них особливо вправно використовували свої економічні відносини з багатьма американськими партнерами з безпеки.

Для цього необхідно сприяти конкурентному мисленню. Щоб досягти успіху в умовах, що формуються, американському Міністерству оборони та Об'єднаним силам слід було перевершити ревізійні сили, режими-ізгої, терористів та інші загрози у мисленні, думці, маневруванні, партнерстві та інноваціях.

Тож США ставили за мету розширити конкурентний простір, прагнучи трьох різних напрямків зусиль:

- ✓ По-перше, відновлення військової готовності, оскільки США створювали більш смертоносні Об'єднані сили;
- ✓ По-друге, зміцнення альянсів, оскільки США залучали нових партнерів;
- ✓ По-третє, реформування ділової практики Міністерства для підвищення ефективності та доступності.

Створення більш смертоносних сил. Найнадійніший спосіб запобігти війні – це бути готовим виграти її. Для цього потрібен конкурентний підхід до розвитку сил і послідовні багаторічні інвестиції для відновлення бойової готовності та розгортання смертоносних сил. Розмір сил має значення. Країна повинна розгорнути достатні, боездатні сили, щоб перемагати ворогів та досягати сталих результатів, які захищають народ та життєво важливі інтереси держави.

Мета США на той час – Об'єднані сили, які мали би вирішальні переваги для будь-якого ймовірного конфлікту, водночас залишаючись компетентними у всьому спектрі конфліктів.

Пріоритет – готовність до війни. Досягнення миру через силу вимагає від Об'єднаних сил стримування конфліктів шляхом готовності до війни. Передбачалося, що під час звичайних щоденних операцій Об'єднані сили будуть стабільно конкурувати за:

- стримування агресії у трьох ключових регіонах – Індो-Тихоокеанському регіоні, Європі та Близькому Сході;
- зменшення терористичних загроз та загроз зброї масового знищення;
- захист інтересів США від викликів, що не перевищують рівень збройного конфлікту.

У воєнний час повністю мобілізовані Об'єднані сили повинні бути здатними:

- відбити агресію з боку великої держави;
- стримувати опортуністичну агресію в інших місцях;
- зривати неминучі терористичні загрози та загрози зброї масового знищення.

У мирний час чи під час війни Об'єднані сили будуть стримувати ядерні та неядерні стратегічні атаки та захищати Батьківщину. Для підтримки цих місій Об'єднані сили повинні здобути та підтримувати інформаційну перевагу, а також розвивати, зміцнювати та підтримувати відносини США у сфері безпеки.

Для цього потрібно було модернізувати ключові можливості. Не можна очікувати успіху у боротьбі з завтрашніми конфліктами за допомогою вчорашньої зброї чи обладнання. Щоб впоратися з масштабами та темпами амбіцій та можливостей конкурентів та супротивників, держава повинна інвестувати в модернізацію ключових можливостей за рахунок стабільних, передбачуваних бюджетів.

На той час запуснені вимоги США щодо відкладеної готовності, закупівель та модернізації зросли за останні півтора десятиліття і більше не могли бути ігноровані. Тож необхідно було здійснити цілеспрямоване та дисципліноване збільшення особового складу та платформ для задоволення ключових потреб у можливостях та потужностях.

Стратегія національної оборони 2018 року лягла в основу запланованих бюджетів США на 2019–2023 фінансові роки, прискорюючи американські програми модернізації та виділяючи додаткові ресурси для постійних зусиль щодо зміцнення американської конкурентної переваги. Тож висувалися такі завдання:

- *Ядерні сили.* Міністерство модернізує ядерну тріаду, включаючи ядерне командування, управління та зв'язок, а також допоміжну інфраструктуру. Модернізація ядерних сил включала розробку варіантів протидії стратегіям примусу конкурентів, що базуються на загрозі застосування ядерних або стратегічних неядерних атак.
- *Космос і кіберпростір* як сфери ведення бойових дій. Міністерство надаватиме пріоритет інвестиціям у стійкість, відновлення та операції для забезпечення американських космічних можливостей. США також мали інвестувати в кіберзахист, стійкість та постійну інтеграцію кіберможливостей у повний спектр військових операцій.
- *Командування, управління, зв'язок, комп'ютери та розвідка, спостереження та рекогносцювання (C4ISR).* Інвестиції нададуть пріоритет розвитку стійких, життєздатних, федеративних мереж та інформаційних екосистем від тактичного рівня до стратегічного планування. Інвестиції також нададуть пріоритет можливостям отримання та використання інформації,

позбавлять конкурентів тих самих переваг та дозволять США забезпечувати атрибуцію, захищаючись від державних або недержавних суб'єктів та притягуючи їх до відповідальності під час кібератак.

- *Протиракетна оборона.* Інвестиції мали бути зосереджені на багатошаровій протиракетній обороні та руйнівних можливостях як для захисту від ракетних загроз театру бойових дій, так і від загроз балістичних ракет Північної Кореї.
- *Спільна смертоносність у складних умовах.* Об'єднані сили повинні бути здатні вражати різноманітні цілі всередині мереж повітряної та протиракетної оборони супротивника, щоб знищувати мобільні платформи проєкції сили. Це включатиме можливості для підвищення смертоносності в ближньому бою на складній місцевості.
- *Маневрування та стійкість передових сил.* Інвестиції надаватимуть пріоритет наземним, повітряним, морським та космічним силам, які можуть розгортатися, виживати, діяти, маневрувати та відновлюватися у всіх сферах під час атаки. Перехід від великої, централізованої, незміцненої інфраструктури до меншого, розосередженого, стійкого, адаптивного базування, що включає активну та пасивну оборону.
- *Передові автономні системи.* Міністерство широко інвестуватиме у військове застосування автономії, штучного інтелекту та машинного навчання, включаючи швидке застосування комерційних проривів, для отримання конкурентних військових переваг.
- *Стійка та гнучка логістика.* Інвестиції надаватимуть пріоритет попередньо розміщеним передовим запасам та боєприпасам, стратегічним мобільним активам, підтримці партнерів та союзників, а також некомерційно залежній розподіленій логістиці та технічному обслуговуванню для забезпечення логістичної підтримки під час постійних багатодомених атак.

США також розпочали розробляти *інноваційні оперативні концепції*. Модернізація визначалася не лише обладнанням; вона вимагала змін у способах організації та застосування сил. Сполучені Штати повинні передбачати наслідки нових технологій на полі бою, чітко визначати воєнні проблеми, що очікуються в майбутніх конфліктах, та сприяти культурі експериментів і продуманого ризику. США повинні передбачати, як конкуренти і супротивники використовувати-

муть нові оперативні концепції та технології, щоб спробувати їх перемогти, одночасно розробляючи оперативні концепції для посилення власних конкурентних переваг та підвищення своєї летальності.

Крім того слід було розробити смертельну, гнучку та стійку структуру та застосування сил. Структура та застосування сил повинні бути адаптивними, щоб враховувати невизначеність, яка існує в умовах мінливого глобального стратегічного середовища. Значна частина американських моделей та структури застосування сил датувалася епохою одразу після закінчення Холодної війни, коли військова перевага США була безперечною, а основними загрозами були режими-ізгої.

- *Динамічне використання сил.* Динамічне використання сил надаватиме пріоритет підтримці потенціалу та можливостей для великих бойових дій, водночас надаючи можливості для проактивного та масштабованого використання Об'єднаних сил. Модернізована Глобальна операційна модель боєготовних, надійних, гнучких театрів військових дій покращує конкурентоспроможність та забезпечує свободу маневру під час конфлікту, надаючи національним особам, що приймають рішення, кращі військові варіанти.

Глобальне стратегічне середовище вимагає підвищеної стратегічної гнучкості та свободи дій. Концепція динамічного використання сил була покликана змінити спосіб використання Об'єднаних сил Міністерством оборони для забезпечення проактивних та масштабованих варіантів для пріоритетних місій. Динамічне використання сил мало дозволити більш гнучко використовувати готові сили для проактивного формування стратегічного середовища, зберігаючи при цьому готовність реагувати на непередбачені обставини та забезпечуючи довгострокову бойову готовність.

- *Глобальна операційна модель.* Глобальна операційна модель описувала, як Об'єднані сили будуть розміщені та застосовані для виконання своїх конкурентних та воєнних завдань. Основні можливості включають: ядерні; кібернетичні; космічні; C4ISR; стратегічну мобільність та протидію розповсюдженню зброї масового знищення. Вона складається з чотирьох рівнів: контактного, прямого, екстреного та внутрішнього. Вони, відповідно, розроблені, щоб допомогти ефективніше конкурувати нижче рівня збройного конфлікту; затримувати, послаблювати або запобігати агресії супротивника; нарощу-

вати сили, що здобули перемогу у війні, та врегулювати ескалацію конфлікту; а також захищати Батьківщину – США.

Ще одним напрямом став *розвиток талановитої робочої сили*. Набір, розвиток та утримання висококваліфікованих військових та цивільних працівників є важливим для успіху у військових діях. Розвиток смертоносних, гнучких сил вимагає більше, ніж просто нових технологій та змін у стратегії; це залежить від здатності військовослужбовців та працівників Міністерства інтегрувати нові можливості, адаптувати підходи до бойових дій та змінювати бізнес-практики для досягнення успіху в місії. Креативність і талант американського військовослужбовця – найбільша незмінна сила, і США не сприймають її як належне.

- *Професійна військова освіта (ПВО)*. ПВО застоюється, більше зосереджуючись на досягненні обов'язкових кредитів на шкоду летальності та винахідливості. Тож США наголошують на інтелектуальному лідерстві та військовому професіоналізмі в мистецтві та науці ведення війни, поглиблюючи знання з історії, одночасно впроваджуючи нові технології та методи для протидії конкурентам. ПВО також мала наголошувати на незалежності дій у концепціях ведення війни, щоб зменшити вплив погіршеного/втраченого зв'язку в бою. ПВО має використовуватися як стратегічний актив для побудови довіри та оперативної сумісності між Об'єднаними силами та з союзниками і партнерськими силами.
- *Управління талантами*. Розвиток лідерів, компетентних у прийнятті рішень на національному рівні, вимагає широкого перегляду управління талантами серед Збройних Сил, включаючи стипендії, цивільну освіту та завдання, що підвищують розуміння міжвідомчих процесів прийняття рішень, а також альянсів та коаліцій.
- *Експертиза цивільної робочої сили*. Сучасне, гнучке, інформаційно розвинене відомство вимагає мотивованої, різноманітної та висококваліфікованої цивільної робочої сили. Відтак США зосереджувалися на нових навичках та мали доповнити свій поточний персонал експертами з інформації, фахівцями з обробки даних, комп'ютерними програмістами, дослідниками та інженерами з фундаментальних наук – щоб використовувати інформацію, а не просто керувати нею. Міністерство також продовжувало досліджувати спрощені, нетрадиційні

шляхи впровадження критично важливих навичок, розширюючи доступ до зовнішньої експертизи та розробляючи нові державно-приватні партнерства для роботи з малими компаніями, стартапами та університетами.

Зміцнення альянсів та залучення нових партнерів – обов'язкова складова Національної стратегії оборони США. Взаємовигідні альянси та партнерства мають вирішальне значення для воєнної стратегії, забезпечуючи міцну, асиметричну стратегічну перевагу, з якою не може зрівнятися жоден конкурент чи суперник. Цей підхід добре служив Сполученим Штатам, як у мирний час, так і у війні, протягом останніх років. У Стратегії відзначалося, що союзники та партнери прийшли на допомогу Америці після терористичних атак 11 вересня та з того часу зробили свій внесок у кожен велику військову операцію під керівництвом США.

Констатувалося, що працюючи разом із союзниками та партнерами, США накопичують максимально можливу силу для довгострокового просування своїх інтересів, підтримуючи сприятливий баланс сил, який стримує агресію та підтримує стабільність, що генерує економічне зростання. Коли ресурси об'єднуються та розділяється відповідальність за спільну оборону, тягар безпеки стає легшим. Союзники та партнери також забезпечують доступ до критично важливих регіонів, підтримуючи розгалужену систему базування та логістики, яка лежить в основі глобального охоплення Міністерства оборони США.

Тож США запланували зосередитися на трьох елементах для досягнення дієздатної мережі альянсу та партнерства:

- *Підтримувати фундамент взаємної поваги, відповідальності, пріоритетів та підзвітності.* Американські альянси та коаліції побудовані на вільній волі та спільній відповідальності. Хоча й США беззастережно представляють цінності Америки та віру в демократію, вони обіцяли не прагнути нав'язувати свій спосіб життя силою. США будуть дотримуватися своїх зобов'язань й очікують, що союзники та партнери зроблять справедливий внесок в їхню взаємовигідну колективну безпеку, включаючи ефективні інвестиції в модернізацію свого оборонного потенціалу. США розділятимуть відповідальність за протидію авторитарним тенденціям, боротьбу з радикальними ідеологіями та запевняли, що слугуватимуть bastionом проти нестабільності.
- *Розширювати регіональні консультативні механізми та спільне планування.* США мали розвивати нові партнерства

навколо спільних інтересів для зміцнення регіональних коаліцій та співпраці у сфері безпеки, а також надавати союзникам і партнерам чітке та послідовне повідомлення для заохочення зобов'язань альянсу та коаліції, посилення оборонної співпраці та військових інвестицій.

- *Поглиблювати оперативну сумісність.* Кожен союзник і партнер – унікальний. Об'єднані сили, що були б здатні діяти разом злагоджено та ефективно для досягнення військових цілей, потребують оперативної сумісності. Оперативна сумісність є пріоритетом для оперативних концепцій, модульних елементів сил, зв'язку, обміну інформацією та обладнання. У консультації з Конгресом та Державним департаментом Міністерство оборони надаватиме пріоритет запитам на продаж військової техніки США, прискорюючи модернізацію іноземних партнерів та їхню здатність інтегруватися з американськими збройними силами. США проводитимуть навчання для виконання бойових завдань високого рівня в рамках навчань альянсу, двосторонніх та багатонаціональних навчань.

Міцні коаліції та довгострокові *партнерства у сфері безпеки*, що спираються на американські фундаментальні альянси та посилюються власними мережами відносин у сфері безпеки наших союзників, залишалися пріоритетом. Тож у перевагах в оборонній політиці США було:

- *Розширювати альянси та партнерства в Індо-Тихоокеанському регіоні.* США мали намір зміцнити свої альянси та партнерства в Індо-Тихоокеанському регіоні до мережевої архітектури безпеки, здатної стримувати агресію, підтримувати стабільність та забезпечувати вільний доступ до спільних сфер. З ключовими країнами регіону США прагнули об'єднати двосторонні та багатосторонні відносини у сфері безпеки для збереження вільної та відкритої міжнародної системи.
- *Зміцнювати Трансатлантичний альянс НАТО.* Сильна та вільна Європа, пов'язана спільними принципами демократії, національного суверенітету та відданості статті 5 Північноатлантичного договору, розглядалася як життєво важлива для безпеки США. Визначалося, що Альянс стримуватиме російські авантюри, переможе терористів, які прагнуть убивати невинних, та вирішить проблему нестабільності, що наростає на периферії НАТО. Водночас НАТО мало би адаптуватися,

щоб залишатися актуальною та відповідати вимогам свого часу – за метою, можливостями та відповідальним прийняттям рішень. США очікували, що європейські союзники виконають свої зобов'язання щодо збільшення витрат на оборону та модернізацію, щоб зміцнити альянс з огляду на спільні проблеми безпеки.

- *Формувати міцні коаліції на Близькому Сході.* США обіцяли сприяти стабільному та безпечному Близькому Сходу, який позбавляє терористів безпечних притулків, не підвладних жодній державі, ворожій до Сполучених Штатів, і який сприяє стабільності світових енергетичних ринків та безпечним торговельним шляхам. Америка мала намір розвивати міцні коаліції для закріплення досягнень, яких вона досягла в Афганістані, Іраку, Сирії та інших країнах, щоб підтримати тривалу поразку терористів, оскільки США перерізає їхні джерела сили та врівноважує Іран.
- *Збереження переваг у Західній півкулі.* США отримують величезну користь від стабільної, мирної півкулі, яка зменшує загрози їх безпеці. Підтримуючи міжвідомче лідерство США, Міністерство оборони мало поглиблювати свої відносини з країнами регіону, які надають військовий потенціал для вирішення спільних регіональних та глобальних проблем безпеки.
- *Підтримувати відносини для подолання значних терористичних загроз в Африці.* США мали зміцнювати існуючі двосторонні та багатосторонні партнерства та розвивати нові відносини для подолання значних терористичних загроз, які загрожували інтересам США й сприяли викликам у Європі та на Близькому Сході. Америка мала зосередитися на співпраці з місцевими партнерами та Європейським Союзом, разом з ними та через них, щоб знищити терористів; розвинути потенціал, необхідний для боротьби з насильницьким екстремізмом, торгівлею людьми, транснаціональною злочинною діяльністю та незаконною торгівлею зброєю за обмеженої зовнішньої допомоги, а також обмежити зловмисний вплив неафриканських держав.

Стратегія також визначала необхідність *реформування Міністерства оборони США* з метою підвищення ефективності та доступності. Поточний бюрократичний підхід, зосереджений на вимогливій

ретельності та мінімізації ризиків понад усе, виявляється дедалі менш чутливим, вказувалося у документі. Тому США повинні були перейти до культури ефективності, де важливі результати та підзвітність. Тож у Пентагоні запроваджували систему управління, де керівництво зможе використовувати можливості та забезпечувати ефективне управління ресурсами платників податків. Водночас на Відомство покладалася відповідальність за отримання повної віддачі від кожного долара платників податків, витраченого на оборону, тим самим заслуживши довіру Конгресу та американського народу.

Ефективність мала відтоді забезпечуватися зі швидкістю, що відповідає дійсності. Реальність полягала в тому, що успіх більше не дістається країні, яка першою розробляє нову технологію, а належить тій державі, яка краще її інтегрує та адаптує свій спосіб ведення бою. Проблема ж полягала в тому, що поточні процеси не реагують на потреби, а Міністерство – надмірно оптимізоване для виняткової продуктивності за рахунок забезпечення своєчасних рішень, політик та можливостей військовослужбовця. Відповідь Пентагону полягала в тому, щоб надати пріоритет швидкості реалізації, постійній адаптації та частим модульним модернізаціям. Міністерство оборони США більше не повинно було миритися з громіздкими ланцюгами затвердження, марнотратним використанням ресурсів у неконкурентному просторі або з надмірно схильним до ризику мисленням, яке перешкоджає змінам. Забезпечення продуктивності означає, що США в сфері оборони і озброєнь відкине застарілі управлінські практики та структури, одночасно інтегруючи знання з бізнес-інновацій.

Відповідно до вищевказаного ставилося завдання організації для інновацій. Структура управління та процеси Міністерства не визнаються незмінними, натомість вони мусять слугувати засобом для досягнення мети – надання військовослужбовцям знань, обладнання та систем підтримки для боротьби та перемоги. Керівники Департаментів повинні адаптувати свої організаційні структури для найкращої підтримки Об'єднаних сил. Якщо ж поточні структури перешкоджають суттєвому збільшенню летальності або ефективності, очікується, що міністри збройних сил та керівники агентств консолідують, ліквідувають або реструктуризують їх за потреби. Керівництво Пентагону прагнуло змін у повноваженнях, надання звільнень та забезпечення зовнішньої підтримки для оптимізації процесів та організацій.

Разом з цим слід було посилити забезпечення бюджетної дисципліни та доступності для досягнення платоспроможності. Краще управ-

ління починається з ефективного фінансового управління, тому Міністерство оборони США мало намір продовжувати план досягнення повної аудиторської спроможності всіх своїх операцій, удосконалюючи свої фінансові процеси, системи та інструменти для розуміння, управління та покращення витрат. Пентагон продовжував використовувати масштаби своїх операцій для підвищення ефективності закупівель матеріалів та послуг, одночасно шукаючи можливості для консолідації та оптимізації контрактів у таких сферах, як логістика, інформаційні технології та допоміжні послуги. США також мало продовжувати зусилля щодо зменшення управлінських накладних витрат та чисельності персоналу штаб-квартири: мали бути скорочені або ліквідовані дублюючі організації та системи для управління людськими ресурсами, фінансами, медичними послугами, поїздками та постачанням. Міністерство також повинно було працювати над скороченням надлишкового майна та інфраструктури, надаючи Конгресу варіанти репрофілювання та закриття баз.

Головним автором прийнятої у січні 2018 року Національної оборонної стратегії США (National Defense Strategy) був ген. Джеймс Меттіс, якого 20 січня 2017 року було затверджено Сенатом на посаді міністра оборони США.

У документі Росія нарівні з Китаєм, КНДР, Іраном і терористичними угрупованнями була названа головною загрозою для США. Д. Меттіс послідовно виступав за стримування Росії та КНР, які, на його думку, хочуть створити світовий порядок, що відповідає авторитарній моделі держави, яка просувається ними. Він також наполягав на збереженні американського військового партнерства з європейськими країнами і Південною Кореєю

Як міністр оборони, Д. Меттіс підтвердив зобов'язання Сполучених Штатів захищати давнього союзника Південну Корею після кризи в Північній Кореї 2017-го року. Будучи супротивником запропонованої співпраці з Китаєм та Росією, Д. Меттіс наголосив на тому, що він вважає їх загрозою для світового порядку, очолюваного Америкою. Д. Меттіс час від часу висловлював свою незгоду з певними політиками адміністрації Трампа, зокрема щодо виходу з ядерної угоди з Іраном, виведення військ з Сирії та Афганістану, та скорочення бюджету, що перешкоджає можливості моніторингу наслідків зміни клімату. За даними The Hill, Д. Меттіс, як повідомлялося, відмовив Д. Трампа від спроби вбивства президента Сирії Б. Асада [Samuels, 2020]. Д. Меттіс також був проти негайного виведення американських військ з Сирії у грудні 2018 р. і запланованого ви-

воду щонайменше половини американського контингенту з Афганістану, що стало причиною його подачі у відставку.

Д. Меттіс вважав, що США мають залишатися в Сирії після поразки ІДІЛ, щоб гарантувати, що ця ісламістська терористична мережа не перегрупується. Його лист про відставку від 20 грудня 2018 р. (наступного дня після заяви Д. Трампа про вивід військ з Сирії) містив формулювання, які критикували світогляд Д. Трампа і схвалювали НАТО, яке Д. Трамп часто висміював, та коаліцію з 79 країн проти ІДІЛ, яку Д. Трамп вирішив залишити. Д. Меттіс також підтвердив необхідність «ставитися до союзників з повагою, а також бути чесним як щодо зловмисних гравців, так і щодо стратегічних конкурентів», а також залишатися «рішучим і однозначним» щодо «авторитарних моделей», таких як Китай і Росія, які конкурують з інтересами США. Міністр заявив, що поділяє переконання Д. Трампа в тому, що США не «повинні бути світовим поліцейським» і що головною метою зовнішньої політики США має бути забезпечення власної безпеки і допомоги союзникам. Він також вказав на необхідність поважати партнерів США по НАТО [Cooper, 2018; Greg & Karoun, 2018; *James Mattis'...*, 2018].

20 грудня 2018 року, як вже зазначалося вище, міністр оборони Д. Меттіс подав у відставку, оприлюднивши також свого відкритого листа до Д. Трампа такого змісту:

«Шановний пане Президенте!

Мені випала честь служити 26-м Міністром оборони нашої країни, що дозволило мені служити разом з нашими чоловіками та жінками Міністерства оборони, захищаючи наших громадян та наші ідеали.

Я пишаюся прогресом, досягнутим за останні два роки у досягненні деяких ключових цілей, сформульованих у нашій Національній оборонній стратегії: забезпечення Міністерства більш надійною бюджетною основою, підвищення боєготовності та летальності наших збройних сил, а також реформування ділової практики Міністерства для підвищення ефективності. Наші війська продовжують забезпечувати можливості, необхідні для перемоги в конфліктах та підтримки сильного глобального впливу США.

Джеймс Норман Меттіс
(міністр оборони США
2017–2018)

Одне з моїх основних переконань завжди полягало в тому, що наша сила як нації нерозривно пов'язана з силою нашої унікальної та всеохоплюючої системи союзів і партнерств. Хоча США залишаються незамінною нацією у вільному світі, ми не можемо захищати свої інтереси або ефективно виконувати цю роль, не підтримуючи міцні союзи та не виявляючи поваги до цих союзників. Як і ви, я з самого початку казав, що збройні сили Сполучених Штатів не повинні бути поліцейськими світу. Натомість ми повинні використовувати всі інструменти американської сили для забезпечення спільної оборони, включаючи ефективне керівництво нашими союзами. 29 демократій продемонстрували цю силу своєю відданістю боротьбі разом з нами після теракту 11 вересня в Америці. Коаліція «Поразка ІДІЛ» з 74 країн є ще одним доказом цього.

Так само я вважаю, що ми повинні бути рішучими та однозначними у нашому підході до тих країн, чії стратегічні інтереси дедалі більше суперечать нашим. Очевидно, що Китай і Росія, наприклад, хочуть сформувати світ, що відповідає їхній авторитарній моделі, отримуючи право вето на економічні, дипломатичні та безпекові рішення інших країн, щоб просувати власні інтереси за рахунок своїх сусідів, Америки та наших союзників. Ось чому ми повинні використовувати всі інструменти американської сили для забезпечення спільної оборони.

Мої погляди, що слід ставитися до союзників з повагою, а також бути чесним як щодо зловмисних гравців, так і щодо стратегічних конкурентів, міцно ґрунтуються на понад чотирьох десятиліттях занурення в ці питання. Ми повинні зробити все можливе для просування міжнародного порядку, який найбільше сприяє нашій безпеці, процвітанню та цінностям, і в цих зусиллях нас зміцнює солідарність наших союзників.

Оскільки ви маєте право мати Міністра оборони, чії погляди більше збігаються з вашими з цих та інших питань, я вважаю правильним, що я пішов з посади. Кінцевий термін мого перебування на посаді – 28 лютого 2019 року, дата, яка має дати достатньо часу для висунення та затвердження наступника, а також для належного висловлення та захисту інтересів Міністерства на майбутніх заходах, включаючи слухання щодо позиції в Конгресі та на зустрічі міністрів оборони НАТО у лютому. Крім того, повний перехід до нового Міністра оборони відбудеться задовго до переходу повноважень Голови Об'єднаного комітету начальників штабів у вересні, щоб забезпечити стабільність у Міністерстві.

Я обіцяю докласти всіх зусиль для плавного переходу, який гарантуватиме, що потреби та інтереси 2,15 мільйона військовослужбовців та 732.079 цивільних осіб отримуватимуть безперешкодну увагу з боку Департаменту в будь-який час, аби вони могли виконувати свою важливу цілодобову місію з захисту американського народу.

Я дуже ціную цю можливість служити нації та нашим чоловікам і жінкам у формі.

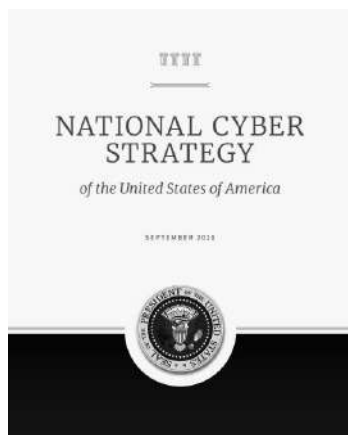
Джеймс Н. Меттіс» [*James Mattis'...*, 2018].

Відставку міністра оборони Д. Меттіса було задоволено Д. Трампом 1 січня 2019 р., вона набула чинності з кінця лютого.

Того ж року в *Огляді ядерної позиції Міністерства оборони США* наголошувалося: «Сполучені Штати готові рішуче відповісти на китайську неядерну або ядерну агресію. Військові навчання США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, серед інших цілей, демонструють готовність американських сил до активних дій. Вони також мають демонструвати збільшення діапазону різнорівневих варіантів ядерного реагування в розпорядженні Президента» [*Nuclear...*, 2018, р. 31].

Що ж до РФ, то тоді ж було констатовано наступне: «Хоча спочатку Росія наслідувала приклад Америки і так само різко скоротила свої стратегічні ядерні сили, вона зберегла велику кількість нестратегічної ядерної зброї. Сьогодні Росія модернізує цю зброю, а також інші свої стратегічні системи. Ще більше занепокоєння викликає прийняття Росією військових стратегій і можливостей, які покладаються на ядерну ескалацію для свого успіху. Ці події разом із захопленням Росією Криму та ядерними загрозами нашим союзникам знаменують рішуче повернення Москви до конкуренції з великими державами» [*Nuclear...*, 2018, р. 7].

Перегляд пріоритетів національної політики у бік наступального силового підходу підтвердила й *Національна кіберстратегія США 2018 року*, в якій наголошувалося, що з метою забезпечення переваги у кіберпросторі «США передбачають використання можливостей кіберпростору з усіх напрямків реалізації влади», у тому числі дипломатичні, інформаційні, фінансові, розвідувальні методи, публічні можливості та правоохоронні органи, військові

заходи впливу, включаючи дії в кіберпросторі та застосування кінетичних озброєнь [National ..., 2018].

Відтоді США застосовує комбіновану концепцію стримування/примусу (strategies of deterrence and coercion). Відмінною характеристикою «нової кіберстратегії» стала реалізація принципу «запобіжного захисту» (defend forward), що обґрунтовувалася в концепції, представленої у *Звіті комісії з кіберпростору «Солярій»* [The United States ..., 2020]. Згідно з цим принципом, передбачається здійснення випереджуючих кібератак проти потенційних супротивників з метою нав'язати їм додаткові стратегічні витрати і водночас підтвердити свою стратегічну перевагу.

При цьому така кібервійна для нападника не досягає рівня збитків, порівнянних із збройним конфліктом. Військові експерти США переконані, що ефективне стримування в кіберпросторі може бути випереджаючим лише в режимі «постійної залучення» (persistent contact), або «persistent engagement» [Fischerkeller & Harknett, 2018]. З'єднання підходів «запобіжного захисту» та «постійної залученості» передбачає проведення випереджуючих кібератак у мережах супротивника на постійній основі та, у разі потреби, виведення їх з ладу.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США – 2021/2022

Джозеф Робінетт
Байден-молодший
(46-й президент США;
2021 р.)

Свідченням продовження курсу з'єднання підходів «запобіжного захисту» та «постійної залученості» в системі Стратегії кібербезпеки США є опублікований у січні 2021 року *Посібник для нової адміністрації Д. Байдена: Біла книга Комісії з кіберпростору “Солярій” №5 [Cyberspace ..., 2021]*, який є пакетом рекомендацій щодо забезпечення кібербезпеки США, де підтверджується відданість *концепції запобіжного захисту у вигляді стратегії постійної залученості*. У цій редакції пропонувалося перейти до *концепції багаторівневого кіберстримування* (“layered cyber deterrence”), яка включає три підходи до забезпечення кібербезпеки:

- просування міжнародних норм поведінки в кіберпросторі (shape behavior);
- позбавлення супротивника можливих вигод (deny benefits);
- накладення витрат (impose costs).

При цьому багаторівневе кіберстримування залишається відкритим для включення до свого набору інших інструментів у міру мілітаризації нових технологій.

Прихильність до цього підходу була підтверджена й *Тимчасовими вказівками щодо стратегії національної безпеки від 3 березня 2021 р.*, де просувалася ідея високотехнологічних перегонів озброєнь і в яких наголошувалося на ролі технологій, особливо «емер-

джентних технологій», для формування довгострокової стратегії протистояння Китаю [Interim ..., 2021].

Було також вказано на необхідність формувати єдиний фронт союзників та партнерів для політичного, економічного, технологічного та військового тиску на КНР.

Крім того вперше в американському офіційному документі вищого рівня було використано *поняття «сіра зона»*, в якій передбачалося розгортання основного протистояння США, насамперед з Китаєм та Росією (такою «сірою зоною» глобальної проксі-війни США з РФ й стала після 2022-го року Україна).

У документі також підтверджувалися наміри щодо розширення фактору стримування за рахунок можливостей кіберзброї у «гібридній війні». У «Білій книзі» з протидії нетрадиційним (від англ. *unconventional*) війнам, опублікованій Командуванням спеціальних операцій сухопутних військ США, до речі, *гібридна війна розуміється як поєднання традиційних та іррегулярних методів боротьби* [Counter-Unconventional ..., 2014].

Тимчасова Стратегія національної безпеки адміністрації президента Д. Байдена підтвердила зобов'язання Сполучених Штатів перед альянсом НАТО та окреслила глобальні пріоритети країни, дійшовши висновку, що США «повинні продемонструвати, що демократії все ще можуть служити нашому народу. Це не станеться випадково – ми повинні захищати нашу демократію, зміцнювати її та оновлювати» [Interim ..., 2021].

Адміністрація Д. Байдена наголошувала, що не можна вдавати, що світ можна просто відновити до того, яким він був 75, 30 чи навіть чотири роки тому, не можна просто повернутися до того, як все було раніше. У зовнішній політиці та національній безпеці, як і у внутрішній політиці, США повинні обрати новий курс.

Багато найбільших загроз, з якими стикалися Сполучені Штати, не визнають кордонів чи стін і повинні долатися колективними діями. Пандемії та інші біологічні ризики, ескалація кліматичної кризи, кібер- та цифрові загрози, міжнародні економічні потрясіння, тривалі гуманітарні кризи, насильницький екстремізм і тероризм, а також розповсюдження ядерної зброї та іншої зброї масового знищення – все це створює глибокі, а в деяких випадках і екзистенційні загрози. Жодна з них не може бути ефективно вирішена однією країною, діючи самостійно. І жодна з них не може бути ефективно вирішена поза участю Сполучених Штатів.

Однак у той час, коли потреба в американській участі та міжнародній співпраці більша, ніж будь-коли, демократії в усьому світі, включаючи американську, дедалі більше перебувають під загрозою. Вільні суспільства стикаються з внутрішніми викликами, такими як корупція, нерівність, поляризація, популізм та неліберальні загрози верховенству права. Націоналістичні тенденції, що посилюються кризою COVID-19, породжують менталітет «кожна країна сама за себе», який робить усіх більш ізольованими, менш процвітаючими та менш безпечними. Демократичні країни також дедалі частіше стикаються із зовнішніми викликами з боку антагоністичних авторитарних сил. Антидемократичні сили використовують дезінформацію, зловживання інформацією та корупцію як зброю, щоб експлуатувати уявні слабкості та сіяти розкол усередині та між вільними країнами, підірвати чинні міжнародні правила і просувати альтернативні моделі авторитарного управління.

Адміністрація Д. Байдена перейнялася захистом ліберальних цінностей та ЛГБТКІ+ й «справжнім» подоланням «системного расизму» як нація іммігрантів [Interim ..., 2021].

Білий Дім також закликав змиритися з реальністю того, що розподіл влади у світі змінюється, створюючи *нові загрози*. Серед них:

- *Китай*, що швидко став більш наполегливим й єдиний конкурент, що потенційно здатний об'єднати свою економічну, дипломатичну, військову та технологічну міць, щоб кинути постійний виклик стабільній та відкритій міжнародній системі.
- *Росія*, що залишається рішуче налаштованою на посилення свого глобального впливу та відігравання руйнівної ролі на світовій арені.
- *Як Пекін, так і Москва* вклали значні кошти в зусилля, спрямовані на те, щоб стримати сильні сторони США та перешкодити Америці захищати свої інтереси та інтереси союзників у всьому світі.

Тож на порядок денний висувалося завдання: разом із союзниками та партнерами модернізувати архітектуру міжнародної співпраці для подолання викликів ХХІ століття, від кіберзагроз до зміни клімату, корупції та цифрового авторитаризму.

Регіональні актори, такі як *Іран* та *Північна Корея*, продовжували прагнути до революційних можливостей та технологій, водночас загрожуючи союзникам та партнерам США та кидаючи виклик регіональній стабільності.

Сполучені Штати також стикалися з викликами в країнах, управління яких є нестійким, а також з боку впливових недержавних акторів, які мали здатність порушувати американські інтереси. Тероризм та насильницький екстремізм, як внутрішній, так і міжнародний, залишалися значними загрозами. Але, попри ці серйозні виклики, незмінні переваги Сполучених Штатів – у всіх формах та вимірах американської могутності – дозволяли США формувати майбутнє міжнародної політики для просування своїх інтересів та цінностей, а також створювати вільніший, безпечніший та процвітаючіший світ.

Шлях – *технологічна революція*, що несе в собі одночасно небезпеку та перспективи. Йшлося про змагання провідних світових держав у розробці та впровадженні нових технологій, таких як штучний інтелект та квантові обчислення, які можуть вплинути на все: від економічного та військового балансу між державами до майбутнього праці, багатства та нерівності всередині них. Майбутній потенціал величезний: досягнення в технологіях чистої енергії є важливими для уповільнення зміни клімату; біотехнології можуть розкрити можливості для лікування хвороб; телекомунікаційна інфраструктура наступного покоління (5G) створить основу для величезного прогресу в торгівлі та доступі до інформації. Швидкі зміни в технологіях вплинуть на кожен аспект життя та на національні інтереси.

При цьому зауважувалося, що напрямок та наслідки технологічної революції залишаються невизначеними. Новітні технології залишаються значною мірою не регульованими законами чи нормами, розробленими для того, щоб зосередити права та демократичні цінності, сприяти співпраці, встановити бар'єри проти зловживання чи зловмисних дій, а також зменшити невизначеність та управляти ризиком того, що конкуренція призведе до конфлікту. Тож Америка мала б реінвестувати у збереження своєї науково-технологічної переваги та знову взяти на себе ініціативу, працюючи разом з партнерами, щоб встановити нові правила та практики, які дозволять США скористатися можливостями, що надаються технологічним прогресом.

Американські пріоритети національної безпеки і життєво важливі національні інтереси Сполучених Штатів визначалися у вимозі відповідати на виклики не лише з боку великих держав та регіональних супротивників, але й з боку насильницьких та злочинних недержавних суб'єктів та екстремістів, а також від таких загроз, як зміна клімату, інфекційні захворювання, кібератаки та дезінформація, які не визнають національних кордонів.

США повинні переосмислити економічні інтереси Америки з точки зору засобів до існування працюючих сімей, а не корпоративних прибутків чи сукупного національного багатства. Це ставило імперативом для адміністрації Д. Байдена економічне відновлення, засноване на справедливому та інклюзивному зростанні, а також інвестиції для заохочення інновацій, посилення національної конкурентоспроможності, створення добре оплачуваних робочих місць, відновлення американських ланцюгів постачання критично важливих товарів та розширення можливостей для всіх американців.

При цьому наголошувалося, що США повинні залишатися відданими реалізації та захисту демократичних цінностей, що лежать в основі американського способу життя. Це означало: не просто підтримку статус-кво, відродження американської демократії, дотримання американських ідеалів і цінностей для всіх американців, а також відстоювання американських цінностей за кордоном, зокрема шляхом об'єднання демократій світу для боротьби із загрозами вільним суспільствам.

По суті, *забезпечення національної безпеки США* визначалося у таких вимогах:

- захищати та підтримувати основні джерела американської сили, включаючи народ, економіку, національну оборону та демократію вдома;
- сприяти сприятливому розподілу влади для стримування та запобігання супротивникам, що безпосередньо загрожувати Сполученим Штатам та союзникам, перешкоджати доступу до світового надбання або домінувати в ключових регіонах;
- керувати та підтримувати стабільну і відкриту міжнародну систему, що базується на міцних демократичних альянсах, партнерствах, багатосторонніх інституціях та правилах [Interim ..., 2021].

Перш за все, американські демократичні альянси дозволяють виступати спільним фронтом, виробляти єдине бачення та об'єднувати сили для просування високих стандартів, встановлення ефективних міжнародних правил і притягнення до відповідальності таких країн, як Китай.

Саме тому США запевняли, що підтверджуватимуть, інвестуватимуть та модернізуватимуть Організацію Північноатлантичного договору (НАТО) та альянси з *Австралією, Японією та Республікою Корея*, які, разом з іншими американськими глобальними альянсами та парт-

нерствами, є найбільшим стратегічним активом Америки. США мали співпрацювати з союзниками, щоб справедливо розподіляти відповідальність, заохочуючи їх інвестувати у власні порівняльні переваги проти спільних поточних та майбутніх загроз.

Життєво важливими національними інтересами визнавалися найглибші зв'язки з *Індо-Тихоокеанським регіоном, Європою та Західною півкулею*. Визначалася потреба поглиблення партнерства з *Індією* та співпраця з *Новою Зеландією, Сінгапуром, В'єтнамом* та іншими державами-членами *Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)*, а також зміцнення партнерства з *державами тихоокеанських островів*.

США підтверджували свою *відданість трансатлантичним партнерствам*, формуючи міцний спільний порядок денний з *Європейським Союзом та Сполученим Королівством* щодо визначальних питань сучасного часу.

Зазначалося також, що оскільки життєво важливі національні інтереси Сполучених Штатів нерозривно пов'язані з долею їхніх найближчих сусідів в Америці, США розширюватимуть взаємодію та партнерство по всій *Західній півкулі*, і особливо з *Канадою та Мексикою*, на основі принципів взаємної поваги та рівності, а також відданості економічному процвітання, безпеці, правам людини та гідності. Це включало співпрацю з Конгресом з метою надання *Центральній Америці* допомоги в розмірі 4 мільярдів доларів протягом чотирьох років, а також вжиття інших заходів для усунення корінних причин людської небезпеки та нерегулярної міграції, включаючи бідність, кримінальне насильство і корупцію – проблеми, які значно погіршилися через COVID-19, глибоку рецесію та боргову кризу, що вони спричинили по всій Латинській Америці та Карибському басейні. Співпраця також передбачалася в сфері протистояння регіональним наслідкам зміни клімату, допомагаючи сусідам інвестувати в належне управління та демократичні інституції.

На *Близькому Сході* США заявляли про збереження непохитної відданості безпеці *Ізраїлю*. Америка й далі мала співпрацювати зі своїми регіональними партнерами, щоб стримувати *іранську агресію* та загрози суверенітету і територіальній цілісності,

зруйнувати діяльність Аль-Каїди та пов'язаних з нею терористичних мереж і запобігти відродженню ІДІЛ, вирішувати гуманітарні кризи та подвоїти свої зусилля для вирішення складних збройних конфліктів, які загрожують регіональній стабільності.

Проте США не вважали, що військова сила є відповіддю на виклики регіону, і Вашингтон застерігав, що не надасть своїм партнерам на Близькому Сході карт-бланш для проведення політики, що суперечить американським інтересам та цінностям. Саме тому США припинили підтримку наступальних військових операцій у Ємені та підтримали зусилля ООН щодо припинення війни. Тож своєю метою Америка визначала деескалацію регіональної напруженості та створення простору для людей на всьому Близькому Сході для реалізації своїх прагнень.

США також мали намір продовжувати будувати партнерські відносини в *Африці*, інвестуючи в громадянське суспільство та зміцнюючи давні політичні, економічні та культурні зв'язки. Америка прагнула співпрацювати з динамічними та швидкозростаючими африканськими економіками, навіть надаючи допомогу країнам, які страждають від поганого управління, економічних труднощів, проблем зі здоров'ям та продовольчої безпеки, що загострилися пандемією.

США запевняли, що працюватимуть над тим, щоб покласти край найсмертоноснішим конфліктам на континенті та запобігти виникненню нових, одночасно зміцнюючи свою відданість розвитку, безпеці охорони здоров'я, екологічній стійкості, демократичному прогресу та верховенству права. Білий Дім також обіцяв допомагати африканським країнам боротися із загрозами, що виникають через зміну клімату та насильницький екстремізм, а також підтримувати їхню економічну і політичну незалежність перед обличчям надмірного іноземного впливу.

Заявлялося, США будуть об'єднуватись з міжнародною спільнотою для боротьби з кліматичною кризою та іншими спільними викликами й вже знову приєдналися до Паризької кліматичної угоди і призначили Спеціального посланника президента з питань клімату.

Білий Дім запевняв, що *просуватиме тендерну рівність, права ЛГБТКІ+ та розширення прав і можливостей жінок* у рамках ширшого зобов'язання щодо інклюзивного економічного зростання та соціальної згуртованості.

Оскільки ООН та інші міжнародні організації, хоч і недосконалі, залишалися важливими для просування американських інтересів,

США знову долучатимуться як повноправні учасники та працюватимуть над виконанням своїх фінансових зобов'язань у повному обсязі та вчасно.

У міру американського відновлення міжнародної системи США будуть боротися з екзистенційною загрозою, яку створює *ядерна зброя*: запобіжать дороговартісним перегонам озброєнь та відновлять свою довіру як лідера в галузі контролю над озброєннями. Саме тому США швидко вжили заходів для продовження дії *нового Договору СНО* з Росією.

Де це можливо, Америка також прагнути нових домовленостей щодо контролю над озброєннями й вживе заходів для зменшення ролі ядерної зброї в своїй стратегії національної безпеки, водночас забезпечуючи безпеку, надійність та ефективність власних стратегічних засобів стримування, а також сильні та надійні розширені зобов'язання щодо стримування перед союзниками.

США мали намір вести змістовний діалог з *Росією* та *Китаєм* щодо низки нових військово-технологічних розробок, які впливали на стратегічну стабільність.

США також: дотримуватимуться принципової дипломатії для вирішення проблеми *іранської ядерної програми* та інших дестабілізуючих дій; нададуть своїм дипломатам можливість працювати над зменшенням загрози, яку становлять зростаючі ядерні та ракетні програми *Північної Кореї*, стоячи пліч-о-пліч з *Республікою Корея* та *Японією*.

При цьому зауважувалося, що потужні збройні сили, які відповідають умовам безпеки, є вирішальною перевагою Америки і що Сполучені Штати ніколи не вагатимуться застосувати силу, коли це буде потрібно для захисту своїх життєво важливих національних інтересів.

З огляду на стратегічні виклики з боку дедалі наполегливішого *Китаю* та дестабілізуючої *Росії*, США оцінить відповідну структуру, можливості та чисельність сил і, співпрацюючи з Конгресом, перенесе акцент з непотрібних застарілих платформ та систем озброєння, щоб вивільнити ресурси для інвестицій у передові технології та можливості, які визначатимуть американську військову та національну перевагу в майбутньому. Буде впорядковано процеси розробки, випробування, придбання, розгортання та захисту цих технологій.

США підтримуватимуть професійність *сил спеціальних операцій*, щоб зосередитися на реагуванні на кризи та пріоритетних місіях проти тероризму та нетрадиційних бойових дій. Також розвиватиме можливості для кращої конкуренції та стримування дій у «*сірій зоні*».

При цьому США надаватимуть пріоритет оборонним інвестиціям у кліматичну стійкість та чисту енергетику.

У Стратегії заявлялося, що Сполучені Штати не повинні і не будуть брати участь у «вічних війнах», які забрали тисячі життів і трильйони доларів. Відтак мала розпочатися робота над тим, щоб відповідально припинити найдовшу війну Америки в *Афганістані*, водночас гарантуючи, що Афганістан знову не стане безпечним притулком для терористичних атак проти США.

В інших сферах, оскільки США позиціонували себе для стримування супротивників і захисту своїх інтересів, працюючи разом з партнерами, американська присутність найбільш потужною мала бути в *Індо-Тихоокеанському регіоні* та *Європі*.

На *Близькому Сході* США мали скоригувати свою військову присутність до рівня, необхідного для руйнування міжнародних терористичних мереж, стримування іранської агресії та захисту інших життєво важливих інтересів США.

Глобальний огляд позиції керуватиме цим вибором, гарантуючи його відповідність американським стратегічним цілям, цінностям і ресурсам. Відповідно до безпеки свого персоналу та в тісній консультації з союзниками та партнерами мали й вноситися ці корективи.

Адміністрація Д. Байдена заявляла, що у сучасному світі *економічна безпека є національною безпекою*, а сила американського середнього класу – хребта цієї нації – є давньою перевагою Америки. З цієї причини торговельна та міжнародна економічна політика повинні служити всім американцям, а не лише привілейованим небагатьом. Торговельна політика повинна сприяти розвитку американського середнього класу, створенню нових та кращих робочих місць, підвищенню заробітної плати та зміцненню громад.

Тож США працюватимуть разом із союзниками над реформуванням *Світової організації торгівлі* (СОТ), щоби вона функціонувала для підтримки як американських робочих місць, так і цінностей. Нові торговельні угоди укладатимуться лише після того, як будуть зроблені інвестиції в американських працівників та громади, за участі представників профспілок і коли будуть захищені американські малий і середній бізнес.

Щоб подолати економічну кризу, Білий Дім обіцяв співпрацювати з Конгресом, аби забезпечити сталу допомогу працівникам, сім'ям, малому бізнесу та громадам, і розпочати здійснювати далекосяжні ін-

вестиції для створення мільйонів добре оплачуваних нових робочих місць в інфраструктурі, виробництві, технологіях та обслуговуванні.

Адміністрація США також розраховувала інвестувати у критично важливі запаси медикаментів і забезпечити, щоб ланцюги поставок фармацевтичних препаратів, медичного обладнання та інших критично важливих матеріалів, необхідних під час кризи, не надто залежали від закордонних мереж, схильних до збоїв. Мета – *зробити економіку стійкішою до глобальних потрясінь*, таких як COVID-19 та тих, що виникають внаслідок зміни клімату.

Різке збільшення інвестицій планувалося у дослідження, розробки та впровадження технологій, що стало би рушійною силою для прагнutoго цією адміністрацією низьковуглецевого або нульового майбутнього, де глобальне лідерство буде на підйомі, а американські інновації зможуть створювати робочі місця та зростання, задовольняючи потреби світового ринку.

США мали розширити свою *науково-технічну робочу силу*, інвестуючи в освіту в галузі STEM, де Америка втрачала позиції, та відновити історичні сильні сторони країни, забезпечивши, щоб її *імміграційна політика* стимулювала найкращих та найталановитіших людей світу навчатися, працювати та залишатися в Америці. Також йшлося про створення цифрової інфраструктури 21-го століття, включаючи універсальний та доступний високошвидкісний доступ до Інтернету та безпечні мережі 5G. США продовжать досліджувати та використовувати космічний простір на благо людства, а також забезпечать безпеку, стабільність та захищеність космічної діяльності.

Зміцнюючи науково-технологічну базу, США планували *зробити кібербезпеку головним пріоритетом*, зміцнюючи свої можливості, готовність та стійкість у кіберпросторі. Кібербезпека мала бути піднесена до імперативу в уряді. Америка ставала на шлях відновлення своєї відданості міжнародній взаємодії з кіберпитань, працюючи разом із союзниками і партнерами для підтримки існуючих та формування нових глобальних норм у кіберпросторі. У цій сфері США обіцяли притягати до відповідальності суб'єктів за руйнівну, деструктивну або іншу дестабілізуючу зловмисну кіберактивність та швидко і пропорційно реагувати на кібератаки, завдаючи значних витрат за допомогою кібернетичних та некіберзасобів.

Окремо заторкнуто *расове питання*, але з огляду переймання долею не білошкірого населення: «У той час, коли мільйони американців, незважаючи на COVID-19, вимагали расової справедливо-

сті, і коли пандемія та економічна криза особливо сильно вдарили по чорношкірих та коричневих американцях, справжнє відновлення неможливе без просування расової рівності» [Interim ..., 2021]. У Стратегії знову було згадано про те, що «боротьба з системним расизмом вимагає активних дій для вирішення проблем структур, політики та практики, які сприяють розриву в багатстві, нерівності в охороні здоров'я та нерівності в доступі до освіти, її результатах тощо» [Interim ..., 2021].

Знов було наголошено, що американці – нація мігрантів, що «зміцнена як вдома, так і за кордоном завдяки нашій різноманітності», а відтак США «повинні поновити нашу обіцянку як місця притулку та наш обов'язок захищати тих, хто шукає притулку на наших берегах» [Interim ..., 2021]. Саме тому адміністрація Д. Байдена, зазначалося у Стратегії, й припинила політику попередньої адміністрації Д. Трампа «щодо розлучення сімей та дискримінаційну заборону на поїздки», позаяк влада США, як було вказано, не зможе вирішити всі проблеми, з якими стикається на південному кордоні (з Мексикою), за одну ніч.

Америка заявляла, що продовжуватиме роботися, разом із союзниками, з *тероризмом* та *екстремізмом* по усьому світу. Додавалося, що США також стоятиме разом із союзниками та партнерами у боротьбі з новими загрозами, спрямованими проти демократій, починаючи від транскордонної агресії, кібератак, дезінформації та цифрового авторитаризму і закінчуючи тиском на інфраструктуру та енергетику.

Окремою частиною у Стратегії увагу знов було приділено *Китаю*. Йшлося про те, що в сукупності зазначений у ній порядок денний зміцнить тривалі переваги США і дозволить їм перемогти в стратегічній конкуренції з Китаєм чи будь-якою іншою країною. При цьому Китай було названо як «більш наполегливий та авторитарний», а його дії на світовій арені визначено як «агресію» [Interim ..., 2021]. Водночас, стверджувалося: «Відновлюючи довіру до США та утверджуючи перспективне світове лідерство, ми гарантуємо, що Америка, а не Китай, визначатиме міжнародний порядок денний» [Interim ..., 2021].

При цьому зауважувалося: «У багатьох сферах лідери Китаю прагнуть несправедливих переваг, поведуться агресивно та примусово, а також підривають правила та цінності, що лежать в основі відкритої та стабільної міжнародної системи. Коли поведінка китайського уряду безпосередньо загрожує нашим інтересам і цінностям, ми відповімо на виклик Пекіна. Ми будемо протистояти недоброчесній та незаконній торговельній практиці, кіберкрадіжкам та примусовій еко-

номічній практиці, які шкодять американським працівникам, підривають наші передові та новітні технології і прагнуть підірвати нашу стратегічну перевагу та національну конкурентоспроможність. Ми забезпечимо безпеку наших ланцюгів постачання критично важливих технологій національної безпеки та медичних товарів. Ми продовжуватимемо захищати доступ до світового надбання, включаючи свободу навігації та права на проліт, відповідно до міжнародного права. Ми займемо позицію, дипломатично та військово, для захисту наших союзників» [Interim ..., 2021].

Йшлося про забезпечення безпеки і підтримку Тайваню – «провідної демократії та критичного економічного і безпекового партнера, відповідно до давніх зобов'язань Америки» [Interim ..., 2021]. Крім того США запевняли у забезпеченні безпеки американським компаніям, що вели бізнес в Китаї, та «відстоювати демократію, права людини і людську гідність, зокрема в Гонконзі, Сінцзяні та Тибеті» [Interim ..., 2021].

При цьому, однак, визнавалося, що стратегічна конкуренція не перешкоджає і не повинна перешкоджати співпраці з Китаєм, коли це відповідає американським національним інтересам. В інших аспектах США стверджували: «Ми будемо взаємодіяти з Китаєм з позиції впевненості та сили» [Interim ..., 2021].

В підсумку у своїй Стратегії національної безпеки адміністрація Д. Байдена констатувала: «Цей момент є переломним. Ми перебуваємо посеред фундаментальних дебатів щодо майбутнього напрямку розвитку нашого світу» [Interim ..., 2021]. І щоб перемогти – США мусять захищати демократію, зміцнювати її, відновлювати економічні основи, модернізувати військові можливості, водночас керуючи дипломатією, й відродити мережі альянсів Америки та партнерств, які зробили світ безпечнішим для всіх наших народів.

12 жовтня 2022 року адміністрація Д. Байдена надіслала до Конгресу свою *засекречену Стратегію національної безпеки*. Згідно з несекретним інформаційним бюлетенем, оприлюдненим для громадськості, у стратегії зазначалося, що США стикаються з двома стратегічними викликами:

- конкуренцією між наддержавами після Холодної війни та
- транснаціональними викликами, які варіюються від зміни клімату до глобальних проблем охорони здоров'я.

Стратегія виходила з передумови, що два стратегічні виклики – геополітична конкуренція та спільні транснаціональні загрози – взає-

мопов'язані. Як і всі Стратегії національної безпеки, вона охоплювала всі елементи американської державної потужності – дипломатію, співпрацю в галузі розвитку, промислової стратегію, економічне державне управління, розвідку та оборону.

У документі зазначалося, що «найбільш нагальний стратегічний виклик, що стоїть перед нашим баченням, походить від держав, які поєднують авторитарне управління з ревізійністською зовнішньою політикою», виділяючи Китай та Росію як такі, що представляють особливі, але різні виклики [National, 2022].

Отже, Стратегія національної безпеки 2022 року була структурно побудована навколо трьох пунктів:

- Амбітно та швидко інвестувати в джерела американської національної сили.
- Мобілізувати найширшу коаліцію країн для посилення американського колективного впливу.
- Сформувані правила руху в економіці 21-го століття, від технологій до кіберпростору, торгівлі та економіки.

Білий Дім фактично відобразив у цій Стратегії *пріоритети доктрини Д. Байдена на початку «вирішального десятиліття»* для глобальних викликів, таких як зміна клімату та конкуренція між великими державами. У Стратегії чітко проглядалися акценти на основних викликах: за кордоном (Китай та Росія) та всередині країни (економічне зростання та демократичні інституції). У ній також зазначалося, що *Сполучені Штати вступили в еру стратегічної конкуренції з Китаєм та Росією*, і що така конкуренція корениться в альтернативних баченнях світу між демократіями та ревізійністськими автократіями.

Ця Стратегія загалом була зосереджена на внутрішніх інвестиціях, щоб США мали сучасну армію та не залежали від іноземних ланцюгів поставок. Вона також робила акцент на побудові альянсів за кордоном для протидії впливу таких супротивників, як Китай. У 48-сторінковому документі адміністрація Д. Байдена чітко дала зрозуміти, що в довгостроковій перспективі США більше стурбовані кроками Китаю до «поєднання авторитарного управління з ревізійністською зовнішньою політикою», ніж занепадом Росії. Зокрема Д. Салліван сказав, що нова стратегія була зумовлена головним чином зміненним ландшафтом, який документ прямо описує: «Епоха після Холодної війни остаточно закінчилася» [National, 2022].

У Стратегії йшлося, що США зіткнулися з двома стратегічними викликами: конкуренцією між наддержавами після Холодної війни

та транснаціональними викликами, які варіювалися від зміни клімату до глобальних проблем охорони здоров'я. Вона передбачала, що транснаціональні загрози, такі як *зміна клімату*, становлять другий критичний набір викликів, що потребують узгоджених дій. І вона пропонувала, що найефективніший спосіб для США досягти успіху на обох фронтах – це поглиблення співпраці між демократіями, водночас прагнучи якомога ширшої коаліції для вирішення будь-якої проблеми.

Зазначалося, що «найбільш нагальним стратегічним викликом, що стоїть перед нашим баченням, є виклик від держав, які поєднують авторитарне управління з ревізійністською зовнішньою політикою», виділяючи Китай та Росію як такі, що представляють особливі, але різні виклики. Відтак *Китай – найбільш суттєвий геополітичний виклик для США*. У документі йдеться, що хоча *Росія становить безпосередню та постійну загрозу*, їй бракує широкого спектру можливостей, таких, які має Китай.

Тобто Китай, як йшлося у документі, є єдиною країною, яка має намір змінити міжнародний порядок і, набуває дедалі більшої економічної, дипломатичної, військової та технологічної сили для досягнення цієї мети. Натомість США намагатимуться підтримувати вільний, відкритий, процвітаючий та безпечний міжнародний порядок на тлі зростаючої напруженості з автократіями. Вашингтон намагатиметься досягти цієї мети, інвестуючи в американську силу та вплив, створюючи сильні коаліції для формування глобального стратегічного середовища та зміцнюючи військові сили, щоб забезпечити їх підготовку до ери стратегічної конкуренції з великими державами.

Було також наголошено, що Сполучені Штати не дозволять Росії чи будь-якій іншій державі досягати своїх цілей шляхом використання або погрози застосування ядерної зброї.

Разом з тим вказуючи на загрози, що виходять від Китаю та Росії, Стратегія дещо применшувала загрози, що виходили від тероризму, але, разом з тим, визначала низку транснаціональних загроз, включно з продовольчою безпекою, хворобами, пандеміями та зміною клімату. Отже тогочасна адміністрація Д. Байдена не дивилася на світ винятково крізь призму стратегічної конкуренції.

Документ готувався заздалегідь, але був відкладений взимку 2021 року через розуміння того, що військово вдертя Росії в Україну є неминучим, і що відносини США з їхніми європейськими союзниками ось-ось пройдуть величезне випробування. Тож в підсумку документ відзначав нову злагожденість між країнами НАТО, але також містив

попередження для Москви, які були чітко вставлені, щоб відобразити нову еру стримування.

Стратегія позиціонує Сполучені Штати як необхідного лідера фракції демократичних та однодумних країн проти блоку ревізіоністських та авторитарних спойлерів, очолюваних висхідним та самовпевненим Китаєм та спадною і зухвалою Росією.

Стратегія дозволяє послідовно розглядати Китай як стратегічного конкурента Сполучених Штатів, що веде проти них боротьбу, а Росію як небезпечного агресора, якого слід «стримувати», щоб обмежити шкоду для глобальної безпеки. Такими визначеннями Стратегія національної безпеки адміністрації президента Д. Байдена фактично спонукала міжнародних акторів для спільноти національної безпеки США та союзників на багатьох фронтах.

У документі зазначалося, що безліч викликів, з якими стикаються Сполучені Штати та їхні союзники, окрім Китаю та Росії, ілюструють цінність і необхідність міцних альянсів, побудованих на спільних цінностях та інтересах. «Хоча це було послідовно протягом усієї цієї адміністрації, – зазначав екс-службовець Міністерства оборони США і позаштатний старший науковий співробітник Центру стратегії та безпеки імені Скоукрофта Атлантичної Ради А. Айер, – контекст російської агресії в Україні робить використання альянсів та партнерств набагато більш привабливим для ширшої національної та міжнародної аудиторії» [Experts, 2022].

Щодо трансатлантичних відносин і НАТО, то Стратегія формулювала становище США цілком конструктивно, розумно і передбачувано.

Відносно ж *Близького Сходу* відзначалися шість принципів геополітичної стратегії США:

1) Сполучені Штати підтримуватимуть та зміцнюватимуть партнерські відносини з країнами, які дотримуються міжнародного порядку, заснованого на правилах, і США забезпечать, щоби ці країни могли захищатися від зовнішніх загроз.

2) Сполучені Штати не дозволять іноземним чи регіональним державам ставити під загрозу свободу судноплавства водними шляхами Близького Сходу, включаючи Ормузьку протоку та Баб-ель-Мандаб, а також не терпітимуть спроб будь-якої країни домінувати над іншою країною чи регіоном шляхом нарощування військової сили, вторгнень чи погроз.

3) Навіть коли Сполучені Штати працюють над стримуванням загроз регіональній стабільності, США докладатимуться до зменшення

напруженості, до деескалації та припиненням конфліктів, де це можливо, за допомогою дипломатії.

4) Сполучені Штати сприятимуть регіональній інтеграції, будуючи політичні, економічні та безпекові зв'язки між партнерами США, зокрема через інтегровані структури повітряної та морської оборони, поважаючи при цьому суверенітет та незалежний вибір кожної країни.

5) Сполучені Штати завжди будуть сприяти правам людини та цінностям, закріпленим у Статуті ООН.

6) США використовуватимуть для здійснення своєї політики і захисту національних інтересів інтегровані структури повітряної та морської оборони [National, 2022].

Ці пункти побічно (у дипломатичному стилі) вказують на компромісній стратегії тиску щодо держав (режимів), які нібито дотримувалися міжнародного порядку, заснованого на правилах, наприклад членів *Організації країн-експортерів нафти* (ОПЕК+), але вступали у змову з Росією (як, скажімо, *Саудівська Аравія*), щоб підвищити світову ціну на нафту і таким чином допомогти фінансувати агресивну війну В. Путіна супроти України.

Останній пункт свідчить також про ті держави (режими) до яких такий компроміс міг застосовуватися з огляду на ширші й далекоглядніші інтереси США. Тож такий регіон як Близький Схід очевидно примусив політиків США, і не одного, імпантувати до свого офіційного документа найболючіший компроміс між одним важливим пріоритетом та іншим не менш важливим у вигляді софістично-дипломатичного подвійного стандарту геополітичної риторики, зумовленої стратегічними розрахунками власної національної безпеки.

Так, щодо *Ірану* Стратегія не містила жодних несподіванок, лише розпливчасті та несподівані обіцянки. Наголошувалося на співпраці з союзниками для стримування та протидії дестабілізуючій діяльності Ірану та заявлялося, що дипломатія є кращим засобом запобігання розробці Іраном ядерної зброї, водночас стверджуючи, що Сполучені Штати «готові використовувати інші [невказані] засоби, якщо дипломатія зазнає невдачі» [National, 2022]. Обіцянки Стратегії реагувати на «загрози щодо американського персоналу, а також чинних і колишніх посадовців США» та «підтримувати іранський народ, який прагне основних прав та гідності» є такими ж розпливчастими. Вочевидь таку «м'якість» мало виправдати речення, що знаходилося на початку документа: «Однак ми не вважаємо, що уряди та суспільства в усьо-

му світі повинні бути перероблені за образом Америки, щоб ми були в безпеці» [National, 2022].

З огляду на *Сирію*, то у Стратегії, швидше, відображено було огляд вже здійсненої політики адміністрації Д. Байдена у цій країні. Це, власне:

- зосередження на підтримці постійних зусиль щодо протидії та запобіганню відродженню Ісламської держави *Іраку* та аш-Шам (ІДІЛ);
- підтримка деескалації та місцевого територіального контролю;
- продовження гуманітарної допомоги.

Водночас наголошувалося на співпраці з арабськими партнерами, що вказувалося про усвідомлену ще більш обмежену участь Сполучених Штатів у *Сирії* районами північного сходу, що знаходилися під контролем Сирійських Демократичних Сил. Без жодних ознак зобов'язань щодо вирішення конфлікту в країні чи жорсткого тиску на кремлівського союзника і диктатора Б. Асада. Така позиція, вочевидь, могла стати й спонукою для держав регіону (після понад двадцятирічної кризи), до більших зусиль щодо нормалізації та подальшої співпраці між Росією, Іраном та Туреччиною, як рекошет від зменшення значення Сирії в пріоритетах національної безпеки Сполучених Штатів.

Проте у Стратегії більше уваги, ніж будь-якому іншому регіону, було приділено *Південній Америці*. Це віддзеркалює прагнення адміністрації Д. Байдена докладати більше уваги стабільності та процвітання поблизу самих США. Стратегія відображала цю пріоритетність у своєму вступному реченні про *Західну півкулю*. Розділ про Західну півкулю розглядав цілу низку питань: міграції, безпеки охорони здоров'я, економічного зростання, зміни клімату, демократичної стабільності та безпеки тощо. Як засоби вирішення тих питань у документі було перелічено три пріоритети: розширення економічних можливостей, зміцнення демократії та розбудова безпеки. Отже, вочевидь, ці пріоритети мали бути перетворені на загальні цілі участі США у Західній півкулі.

Стратегією також загострювалася увага на *небезпечній експлуатації даних американців* та загрози, що виникають від *комерційних шпигунських програм та технологій спостереження*. Йшлося й про те, водночас, що багато американських компаній дозволили недемократичне, шкідливе спостереження вдома та за кордоном – від заохочення та сприяння використанню расистського, сексистського, інвазивного

розпізнавання облич усередині країни; до упаковки конфіденційних даних американців та їх продажу на відкритому ринку; до надання технологій спостереження репресивним режимам за кордоном. Стратегія ж стверджувала, що країни світу повинні співпрацювати разом для боротьби з антиутопічними практиками спостереження.

Утім чи не найчастіше згадувалася *кібербезпека*. Без акценту на ризиках та наслідках, які кіберсфера створює для національної та економічної безпеки, майбутні покоління не зможуть досягти жодного прогресу в забезпеченні послуг, товарів та ресурсів, які є найважливішими для повсякденного життя, здоров'я та безпеки. У документі з'явилися чіткі та послідовні базові положення для вирішення тогочасних поточних питань у цій сфері – незахищеного коду, проблем з ланцюгами поставок, недостатньої прозорості, зростаючого ландшафту загроз тощо. Досяжна, стійка та невичерпна політика у партнерстві з промисловістю прокладає шлях уперед. Якщо сектори критичної інфраструктури США будуть виведені з експлуатації через масштабні вимоги до кібербезпеки, які виходять за рамки та бюджет, країна обмежить конкурентні ринки та створить єдині точки залежності та потенційно національний провал. Швидке реагування на дійових осіб, які загрожують порушити або погіршити життєво важливі національні функції або критичну інфраструктуру, а також формування кіберкваліфікованих кадрів як для інформаційних технологій, так і для операційних технологічних систем, на які покладалися б Сполучені Штати, має вирішальне значення для захисту демократичних цінностей, які дорогі американцям.

На відміну від Міністерства оборони та Державного департаменту, про які у Стратегії згадувалося неодноразово, *Міністерство внутрішньої безпеки* (DHS) згадувалося у ній прямо лише один раз (на сторінці 46, у програмі 2021 року з найму та утримання фахівців з кібербезпеки). Проте Стратегія надавала великої уваги і значення невійськовим місіям безпеки, які DHS та інші цивільні відомства виконують у зміцненні та стійкості економіки США, а особливо у захисті американської демократії від сил, які намагаються її підірвати – чи то з-за кордону, чи, власне, у самих Сполучених Штатах. У цьому контексті знову звернено увагу на галузі кібербезпеки, безпеки кордонів та імміграції, внутрішнього тероризму та захисту критичної інфраструктури від зміни клімату.

Широкий спектр сфер, де Сполучені Штати можуть і повинні конкурувати за своє стале бачення, підживлює *інтегроване стримування*,

описане в Стратегії, що, як наслідок, служить запрошенням до покращення стратегічного та скоординованого використання «сірої зони». Операції, діяльність та дії нижче порогу активного збройного конфлікту, включаючи пропонування стимулів/стримулів у невійськових сферах (економічній, технологічній та інформаційній), можуть і повинні бути використані для того, щоб переконати потенційних супротивників, що витрати на їхню ворожу діяльність перевищують їхні вигоди.

Заслужений член родини Вайзерів в Атлантичній Раді та колишній старший директор Ради Національної Безпеки за часів президентів Б. Клінтона і Д. Буша-молодшого Д. Фрід, оцінюючи Стратегію національної безпеки США 2022 року, вважав, що Д. Байден формував стратегічну традицію США до нових викликів, а сам документ назвав надійним застосуванням ліберальної інтернаціоналістської традиції у зовнішній політиці США. Стратегія прагнула оновити стратегічну традицію, щоб вона відповідала сучасним викликам: піднесенню ревізіоністських авторитарних держав Китаю та Росії, особливо нинішній загрозі з боку путінської Росії, та глобальним викликам, таким як зміна клімату. За змістом і навіть стилем, на його думку, вона є позапартійною, використовуючи ідеї та навіть мову попередніх республіканських, а також демократичних адміністрацій, наприклад, конкуренцію великих держав з боку Стратегії 2017 р. Д. Трампа (яку створили деякі з найбільш відповідальних людей його адміністрації, яких сам Д. Трамп, здається, не розумів) та «трансформаційну співпрацю» – трансформаційна дипломатія – улюблене слово у зовнішній політиці Д. Буша [Experts, 2022].

«З цієї точки зору, Сполучені Штати прагнуть просувати міжнародний порядок, заснований на правилах, який сприяє демократії не з милосердя чи абстрактного ідеалізму, а тому, що це сприятиме національним інтересам США, як ми їх визначали з 1945 року, – зазначав Д. Фрід. – Ця американська грандіозна стратегія була сформульована президентом Франкліном Д. Рузвельтом (див. Атлантичну хартію 1941 року), впроваджена президентом Гаррі Труменом і просувається так чи інакше майже кожним президентом США з того часу (за винятком Дональда Трампа). Це означає об'єднання однодумних демократій та розширення, щоб включити інші країни, які бажають працювати спільно» [Experts, 2022].

Натомість йому заперечував позаштатний старший науковий співробітник Близькосхідних програм і колишній старший директор з пи-

тань Росії та Європи в Раді Національної Безпеки Е. Л. Пік, називаючи Стратегію нацбезпеки Д. Байдена сюрреалістичною стратегією, яка не визнавала реальності сили США. «Але проблема полягає в тому, що зараз вже не 1918, не 1945 і навіть не 2001 рік, а радше епоха, коли сила США – у кращому випадку – перебуває в застої, – вважає Е. Пік. – Ресурси не безмежні. Інфляція близька до сорокарічного максимуму, і за будь-яким історичним визначенням економіка США перебуває в рецесії. Катастрофічне виведення військ Сполучених Штатів з Афганістану жахнуло союзників: жодна подія з часів падіння Сайгону не проілюструвала слабкість США так яскраво, як це було – і країни світу це помітили.

Це основне заперечення: документ говорить не про майбутнє, а про минуле. У ньому нічого не йдеться про компроміси для цього світу у 2022 році. Таким чином, американці мають добре написаний збірник бажань: ресурси для того й все, і увага на найвищому рівні до всього цього. Будь-яка адміністрація має обмежену кількість уваги, грошей та пріоритетів. Замість компромісів існує підозра, що все отримає менше, а не більше» [Experts, 2022]. Відтак Е. Пік був переконаний, що Стратегія національної безпеки адміністрації Д. Байдена була більш ніж трохи сюрреалістичною.

По суті, документ мав на меті визначити стратегію США у світі, що знаходиться між автократією та демократією, а цей фундаментальний розкол, як неодноразово пояснювалося в самій доктрині, лежить в основі інтересів та цілей національної безпеки США на майбутнє.

2023 року в рамках американського дискурсу про «Новий Світовий Порядок», вже тривали напрацювання плану дій щодо побудови його нової конфігурації. З такою заявою, зокрема, наприкінці жовтня 2023 р. виступив Д. Байден на передвиборчому приватному прийомі зі збору коштів у Білому Домі, а розшифровку його промови опублікувала Адміністрація президента США.

Важливим у визначенні нового світового порядку є *Прикінцевий звіт комісії Конгресу про стратегічну позицію США* (America's Strategic Posture. The Final Report of the Congressional Commission on the Strategic Posture of the United States). Перш за все, у ньому йшлося про *імовірну Третю Світову війну* (її початковий період визначався 2027–2035 роками). Вказувалося, що Росія та Китай прагнуть порушити та замінити існуючий міжнародний порядок, що загрожує світовій стабільності та американським інтересам. Відтак це десятиліття розглядається як вирішальне.

Важливим акцентом є *сприйняття реальності ядерної війни*, причому вперше одночасно з двома ядерними наддержавами – Китаєм і Росією. І ця реальність становить абсолютно нову загрозу національній безпеці США.

Крім того Америка визнала, що мусить бути готовою до збройних конфліктів у різних регіонах світу, особливо з урахуванням зростаючих військових можливостей Китаю та Росії, а також з усвідомленням доконаності того, що Іран зберігає ядерну програму, яка включає розробку ракет, здатних доставляти ядерну зброю. Прийнято як дійсність зростаючий ризик військового конфлікту США з Китаєм та Росією, військова міць яких може становити суттєву загрозу для США.

Тож у Вашингтоні дійшли висновку в нагальній потребі зміцнення і трансформації стратегічного становища США: необхідні зміни в ядерній стратегії США та в американських неядерних військових можливостей для адаптації до загроз, що неминуче настануть у 2027–2035 роках. У зв'язку з цим прийнято за доцільність термінового виконання програми *модернізації ядерних сил США*.

Окремим пунктом наголошувалося на необхідності швидкого реагування: США повинні швидко реагувати на погіршення стратегічної ситуації для захисту своїх інтересів. Констатувалося про термінове суттєве вкладення для підтримки ефективної стратегічної позиції, інакше наслідки будуть серйозні.

У документі також наголошувалося, що США не очікували, що Російська Федерація порушить зобов'язання, прийняті в Будапештському меморандумі 1994 року і посягне на територіальну цілісність та суверенітет України, захопивши Крим, частини Донбасу у 2014 році та здійснить повномасштабне вторгнення на решту території України 2022 року.

При цьому у вищезгаданому Прикінцевому звіті комісії Конгресу про стратегічну позицію США було також зафіксовано безперервний шантаж з боку Москви і ядерні загрози РФ в ході війни супроти України. Вдертя ж Росії в Україну розглядається як *глобальний поворотний момент, здатний змінити світовий порядок*.

Разом з тим відзначалося, що російські військові втрати вимагатимуть роки на відновлення та послаблять здатність РФ представляти військову загрозу для європейської безпеки. При цьому, однак, визнавалося, що Росія робить значний внесок у світову нестабільність [*America's ...*, 2023b]. Зокрема у травні 2024 року директор національної розвідки США Е. Гейнс назвала Росію «найактивнішою іноземною загрозою на-

шим виборам», яка перевершує Китай чи Іран. «Москва, швидше за все, розглядає такі операції як знищення Сполучених Штатів як свого головного супротивника, – наголошувала вона, – що дозволить Росії просувати себе як велику державу» [Vladimir Putin's ..., 2024].

* * *

Стратегія національної безпеки США адміністрації Джо Байдена, представлена у жовтні 2022 року, ґрунтувалася на концепції, що «Сполучені Штати є сильними за кордоном, тому що ми сильні вдома». Вона визначила 2020-ті роки як «вирішальне десятиліття» для формування майбутнього міжнародного порядку.

Основними засадами цієї стратегії стали три ключові ідеї:

- Інвестувати
- Будувати
- Модернізувати.

1. *Стратегічне суперництво з Китаєм та Росією.* На відміну від стратегії 2017 року, Стратегія–2022 чітко розмежовувала ці загрози:

- Китай – «найфундаментальніший виклик». Визначений як єдиний конкурент, який має як намір змінити світовий порядок, так і зростаючу силу (економічну, дипломатичну, військову та технологічну) для цього. Мета США – перевершити Китай у конкуренції («out-competing»).
- Росія – «гостра загроза». Охарактеризована як безпосередня та постійна небезпека вільному і відкритому міжнародному порядку, особливо після повномасштабного вторгнення в Україну. Пріоритетом було визначено її стримування («constraining»).

2. *Єдність внутрішньої та зовнішньої політики.* Фундаментальною новизною Стратегії Д. Байдена став акцент на зміцненні США зсередини як запоруці глобального впливу:

- Промислова стратегія. Масштабні державні інвестиції в інфраструктуру, чисту енергію, напівпровідники та критичні технології (зокрема штучний інтелект – ШІ) для збереження конкурентної переваги.
- Зміцнення демократії. Захист демократичних цінностей усередині країни та підтримка союзників-демократів розглядалися як стратегічний ресурс у боротьбі з автократіями.

3. *Спільні глобальні виклики.* Стратегія наголошувала, що світ не можна сприймати виключно крізь призму геополітики, оскільки існують «екзистенційні загрози», що вимагають глобальної співпраці:

- Зміна клімату. Визнана центральним викликом безпеці.
- Пандемії та продовольча безпека. Пріоритет віддавався зміцненню систем охорони здоров'я та стійкості ланцюгів постачання.

4. *Мережа альянсів та партнерств.* Замість одностороннього підходу, адміністрація Д. Байдена зробила ставку на поглиблення взаємодії з «однодумцями»:

- Посилення НАТО. Розширення Альянсу та посилення його згуртованості у відповідь на російську агресію.
- Індо-Тихоокеанський регіон. Розвиток партнерств Quad (США, Японія, Австралія, Індія) та AUKUS.

5. *Позиція щодо України.* Україна стала одним з центральних пунктів стратегії 2022 року (згадується 32 рази проти нуля у попередній редакції). Головною метою було визначено підтримку України у відсічі російській агресії як ключовий елемент захисту міжнародного права та європейської безпеки.

Стратегія національної безпеки США 2022 року, представлена адміністрацією Д. Байдена, розглядала *ООН та міжнародні організації* як критично важливе «поле битви» за майбутні правила світоустрою. Основними засадами щодо міжнародних інституцій були:

- Відновлення американського лідерства. На відміну від скептицизму Д. Трампа, Д. Байден проголосив повернення США до активної ролі в міжнародних організаціях. Метою було не дозволити Китаю чи Росії заповнити вакуум лідерства та встановлювати власні стандарти в ООН чи ВООЗ.
- Реформування для ефективності. США задекларували необхідність реформи Ради Безпеки ООН, включаючи розширення кількості постійних і непостійних членів за рахунок країн Африки, Латинської Америки та Карибського басейну, щоб зробити інституцію «більш інклюзивною та легітимною».
- Захист статуту ООН. У відповідь на агресію РФ проти України, Стратегія акцентувала на безумовному захисті суверенітету та територіальної цілісності як фундаменту міжнародного права.
- Боротьба з авторитаризмом усередині організацій. Пріоритетом стало недопущення того, щоб авторитарні режими використовували міжнародні органи для легітимізації порушень прав людини або контролю над стандартами кібербезпеки та штучного інтелекту.

- Багатосторонність у вирішенні глобальних проблем. Стратегія наголошувала, що жодна держава не може самостійно подолати кліматичну кризу, пандемії чи інфляцію, тому ООН та інші форуми (G7, G20) розглядалися як незамінні механізми координації.

Стратегія нацбезпеки 2022 року розглядала *Північну Америку* як фундамент глобальної сили США, де стабільність сусідів прямо корелює з американським процвітанням. Основні засади:

- Інтеграція в межах USMCA. Адміністрація Д. Байдена зробила ставку на поглиблення економічних зв'язків з Канадою та Мексикою, розглядаючи угоду USMCA як інструмент створення стійких ланцюгів постачання та зменшення залежності від Китаю.
- Спільна відповідальність за міграцію. На відміну від одностороннього підходу Д. Трампа (будівництво стіни), Стратегія–2022 наголошувала на подоланні «кореневих причин» міграції в Центральній Америці та розвитку гуманної системи управління кордонами спільно з партнерами.
- Кліматичне лідерство. Північна Америка розглядалася як майданчик для «зеленого переходу». США координували з Канадою та Мексикою стандарти викидів та розвиток ринку електромобілів.
- Боротьба з фентанілом. Стратегія визначила наркотрафік як спільну загрозу охороні здоров'я та безпеці, що вимагає розвідки та правоохоронної співпраці з Мексикою.

Стратегія розглядала *Західну півкулю* не лише як географічне суцільство, а як регіон, чий успіх безпосередньо впливає на безпеку США. Основні засади:

- Підтримка демократії. Д. Байден зробив акцент на зміцненні демократичних інститутів та боротьбі з корупцією в Латинській Америці, розглядаючи відкат демократії як загрозу стабільності всього регіону.
- Подолання причин міграції. Стратегія фокусувалася на інвестиціях у країни Центральної Америки для створення економічних можливостей, щоб зменшити потік мігрантів до США.
- Багатостороння співпраця. Пріоритетом було визначено партнерство в межах Організації американських держав (ОАД) та реалізацію «Лос-Анджелеської декларації про міграцію та захист».

- Економічна стійкість (Near-shoring). США стимулювали перенесення виробничих ланцюжків з Китаю до країн Латинської Америки для зміцнення регіональної економіки та безпеки постачань.
- Боротьба зі зміною клімату. Регіон (особливо басейн Амазонки) розглядався як критично важливий для глобального кліматичного порядку денного.

Стратегія нацбезпеки 2022 року щодо *Африки* базувалася на концепції «рівноправного партнерства» та визнанні континенту як одного з найважливіших геополітичних центрів майбутнього. Основні засади:

- Відмова від патерналізму. США офіційно змінили підхід з «допомоги» на «інвестиції та партнерство», визнаючи самостійність (agency) африканських держав.
- Чотири стовпи політики: 1) Сприяння відкритості: підтримка відкритих суспільств, прозорості та верховенства права; 2) Демократичні та безпекові дивіденди: зміцнення демократичних інститутів та боротьба з тероризмом (через співпрацю з місцевими силами «разом і через партнерів»); 3) Економічне відновлення: сприяння торгівлі, цифровізації та підтримка Африканської континентальної зони вільної торгівлі (AfCFTA); 4) Кліматична адаптація: підтримка «справедливого енергетичного переходу» та збереження екосистем.
- Стимування Китаю та РФ. США наголошували на протидії «дестабілізуючій» діяльності Росії (зокрема ПВК «Вагнер») та «хижацьким» економічним практикам Китаю.
- Регіональна інтеграція. Підтримка Африканського Союзу та прагнення надати йому постійне місце у G20 та Раді Безпеки ООН.

Стратегія національної безпеки США розглядала *Океанію* та *Австралію* як невід’ємну частину «вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону», де США прагнули відновити свої позиції після періоду певної ігнорації регіону. Основні засади:

- *Австралія* як «непохитний якор». США визначили Австралію своїм ключовим оборонним та технологічним партнером. Стратегія зробила ставку на AUKUS (США, Велика Британія, Австралія) як на довгостроковий механізм стимування Китаю через передачу технологій атомних підводних човнів та співпрацю в сфері ШІ й квантових обчислень.

- Повернення в *Океанію*. Д. Байден визнав, що США занадто довго не приділяли уваги острівним державам Тихого океану. Стратегія проголосила розширення дипломатичної присутності (відкриття нових посольств) та збільшення фінансової допомоги для протидії «безпековій експансії» Китаю (наприклад, угодам КНР із Соломоновими Островами).
- Кліматична безпека як пріоритет. Для країн Океанії зміна клімату є екзистенційною загрозою. Стратегія–2022 зробила кліматичну допомогу головним інструментом «м'якої сили» США в регіоні, пов'язуючи екологічну стійкість з національною безпекою.
- Багатосторонні формати. Посилення співпраці через Quad (США, Японія, Австралія, Індія) та запуск ініціативи Partners in the Blue Pacific (PBP) для координації допомоги регіону.

Стратегія нацбезпеки США визначила Індо-Тихоокеанський регіон епіцентром глобальної геополітики XXI століття, де вирішується доля міжнародного порядку. Основні засади:

- Інтегроване стримування Китаю. Пекін визнано єдиним конкурентом, який здатний змінити світовий порядок. Стратегія базувалася на підході «інвестувати (в США), узгоджувати (із союзниками), конкурувати (з КНР)».
- Мережева архітектура безпеки. Замість покладання лише на двосторонні договори, Д. Байден зробив ставку на багаторівневі альянси: AUKUS (технологічний прорив), Quad (гуманітарна та технологічна співпраця), поглиблення зв'язків з АСЕАН та острівними державами Тихого океану.
- Економічне лідерство через ІРЕФ. Запуск Індо-Тихоокеанської економічної рамкової програми (ІРЕФ) як альтернативи китайському впливу, з фокусом на цифрову економіку, стійкість ланцюгів постачання та чисту енергію.
- Підтримка Тайваню. Підтвердження зобов'язання допомагати острову в самообороні та запобігання будь-якій односторонній зміні статус-кво силою з боку КНР.

У своїй Стратегії нацбезпеки 2022 року США розглядали *Південно-Східну Азію* як критичне перехрестя глобальної торгівлі та головну арену боротьби за вплив з Китаєм. Основні засади:

- Центральна роль АСЕАН. Д. Байден офіційно визнав АСЕАН серцем Індо-Тихоокеанської архітектури. США прагнули зміцнити багатосторонні інститути, щоб дати країнам регіону альтернативу китайському домінуванню.

- Економічне партнерство (IPEF). Замість класичних торгових угод було запропоновано Індо-Тихоокеанську економічну рамкову програму, яка фокусувалася на стандартах цифрової торгівлі та стійкості ланцюгів постачання.
- Дипломатія «цінностей та партнерства». США наголошували на повазі до міжнародного права (особливо в Південно-Китайському морі) та намагалися залучити такі країни, як В'єтнам та Філіппіни, до більш тісної оборонної співпраці.
- Інвестиції в інфраструктуру. Просування ініціативи «Партнерство для глобальної інфраструктури та інвестицій» (PGII) як протизваги китайському «Один пояс – один шлях».

Стратегія адміністрації Д. Байдена щодо *Тайваню*, закріплена базувалася на поєднанні військового стримування, дипломатичної солідарності та технологічного захисту. Основними засадами:

- Підтримка статус-кво та «Стратегічна чіткість». Хоча офіційно США залишалися в межах політики «одного Китаю», Д. Байден вніс у неї елементи фактичної чіткості: Запобігання примусу: Стратегія–2022 чітко визначила, що США виступають проти будь-яких односторонніх змін статус-кво в Тайванській протоці, особливо з боку КНР. На відміну від попередників, Д. Байден кілька разів публічно заявляв, що американські війська захищатимуть Тайвань у разі «безпрецедентного нападу», що експерти назвали переходом від «стратегічної невизначеності» до де-факто гарантій безпеки.
- Військова допомога та «Стратегія дикобраза». Адміністрація Д. Байдена змінила формат озброєння Тайваню: Асиметрична оборона (акцент змістився на дрібнішу, мобільнішу та високоефективну зброю – ракети Javelin, Stinger, системи HIMARS, – щоб перетворити острів на важку ціль для вторгнення – «дикобраз»).
- Військове фінансування. Вперше в історії було застосовано механізм Presidential Drawdown Authority (PDA) – передачу зброї безпосередньо зі складів Пентагону, а також пряме військове фінансування (FMF), яке зазвичай надається лише суверенним державам.
- Міжнародна інтернаціоналізація питання. Д. Байден доклав зусиль, щоб питання Тайваню перестало бути «внутрішньою справою Китаю». Питання стабільності в Тайванській прото-

ці було вперше включено до спільних заяв G7, НАТО, Quad та двосторонніх комюніке з Японією та Південною Кореєю.

- Економічна стійкість. США активно залучали Тайвань до ініціатив на кшталт «Chip 4 Alliance» (разом з Японією та Кореєю) для забезпечення безпеки ланцюгів постачання напівпровідників.
- Технологічний захист (De-risking). Стратегія–2022 розглядала домінування Тайваню у виробництві мікросхем як стратегічну вразливість. Закон про чипи (CHIPS Act): адміністрація Д. Байдена переконала тайванську компанію TSMC побудувати заводи в Арізоні. Мета полягала в тому, щоб у разі блокади чи війни США мали доступ до передових чипів на власній території.

Стратегія національної безпеки адміністрації Д. Байдена розглядала *Китай* як «найбільш серйозний геополітичний виклик», а *Північну Корею* – як постійну загрозу регіональній стабільності.

- Щодо *Китаю*. «Перевершити в конкуренції» (Out-competing). Д. Байден відмовився від спроб змінити внутрішній лад Китаю, зосередившись на обмеженні його можливостей впливати на світ. Трирівневий підхід: «інвестувати, узгоджувати, конкурувати». США інвестували у власні технології, узгоджували дії з союзниками (G7, НАТО) та жорстко конкурували з КНР у сферах економіки та безпеки. Технологічний стримувач (Small Yard, High Fence): запровадження суворих експортних обмежень на передові мікросхеми та обладнання для ШІ, щоб завадити військовій модернізації Китаю.
- Відмова від «роз'єднання» на користь «зниження ризиків». Стратегія просувала термін de-risking – зменшення залежності від китайських ланцюгів постачання в критичних сферах без повного розриву торговельних відносин.
- Інтегроване стримування. Використання не лише військової сили, а й економічних санкцій, дипломатії та кіберзасобів для запобігання агресії КНР (зокрема проти Тайваню).
- Щодо *Північної Кореї*. «Калібрований прагматизм». На відміну від «особистої дипломатії» Д. Трампа або «стратегічного терпіння» Б. Обами, Д. Байден обрав серединний шлях. Мета – повна денуклеаризація: Стратегія–2022 підтвердила, що кінцевою метою залишається повна та верифікована без'ядерна зона на Корейському півострові.

- Відкритість до дипломатії. США неодноразово пропонували зустріч «у будь-який час і в будь-якому місці без попередніх умов», але Пхеньян ігнорував ці заклики.
- Посилення стримування. У відповідь на ракетні пуски КНДР, Д. Байден підписав «Вашингтонську декларацію» (2023), яка передбачала регулярне розгортання американських атомних підводних човнів у Південній Кореї та створення консультативної групи з питань ядерного планування.
- Санкційний тиск. Акцент на припиненні кібероперацій КНДР, через які режим фінансував свою ядерну програму.

Стратегія національної безпеки США від 2022 року розглядала *Індію* як найважливішого стратегічного партнера та «незамінну державу» для забезпечення стабільності в Індо-Тихоокеанському регіоні. Основні засади:

- Індія як протизвага Китаю. США офіційно підтримали зростання Індії як провідної світової держави. У документі наголошувалося, що США працюватимуть над зміцненням оборонного та економічного потенціалу Делі, щоб збалансувати вплив КНР у регіоні.
- Поглиблення технологічного партнерства (iCET). Фундаментальною новинкою Д. Байдена стала ініціатива щодо критичних та перспективних технологій (iCET). Вона передбачала: а) спільне виробництво реактивних двигунів для винищувачів (угода з GE); б) співпрацю у сфері напівпровідників, штучного інтелекту та космосу; в) зняття багатьох експортних обмежень, які раніше діяли щодо Індії.
- Мережева дипломатія та Quad. Д. Байден зробив ставку на багатосторонність. Індія стала центральним елементом «Четвірки» (Quad – США, Японія, Австралія, Індія). Стратегія–2022 фокусувалася не на формальному військовому союзі (якого Індія уникає), а на практичній співпраці: морська безпека, вакцини, клімат та інфраструктура.
- Прагматизм щодо «цінностей» та Росії. Попри акцент Д. Байдена на «демократії проти автократії», стратегія щодо Індії була винятково прагматичною: 1) Нейтралітет Індії щодо України: адміністрація Д. Байдена уникала публічного засудження Делі за закупівлю російської нафти чи зброї, намагаючись поступово «відв'язати» Індію від військової залежності від РФ через пропозиції американських альтернатив; 2) Пи-

тання прав людини: ці питання піднімалися м'яко, щоб не зашкодити стратегічному союзу проти Китаю.

Стратегія адміністрації Д. Байдена від 2022 року відобразила фундаментальний зсув у політиці США щодо *Афганістану* та *Пакистану*: перехід від епохи «великих воєн» до дистанційного стримування тероризму та регіональної стабілізації.

○ Щодо *Афганістану*: Епоха після виведення військ. Стратегія–2022 закріпила результати виведення американських військ у серпні 2021 року, визначивши нові пріоритети:

а) контртероризм «з-за горизонту» (Over-the-horizon), коли США офіційно відмовилися від присутності «чобіт на землі» та масштабних операцій з «розбудови нації» (натомість акцент було зроблено на використанні дистанційних засобів /дронів, авіації, розвідки/ для недопущення того, щоб Афганістан знову став базою для Аль-Каїди чи ІДІЛ-К);

б) гуманітарна підтримка без визнання Талібану: Стратегія передбачала підтримку афганського народу через міжнародні організації, але водночас встановлювала жорсткі умови для режиму Талібану щодо прав людини (особливо жінок) та формування інклюзивного уряду;

в) відповідальність Талібану: Д. Байден чітко зазначив, що США вимагатимуть від Талібану виконання зобов'язань щодо боротьби з тероризмом, закріплених у Дохійських угодах.

○ Щодо *Пакистану*: Відхід від «афганоцентричності». За Д. Байдена відносини з Пакистаном перестали розглядатися виключно через призму війни в Афганістані:

а) прагматична співпраця: США зосередилися на конкретних сферах: боротьба з тероризмом (зокрема проти «Техрік-е-Талібан Пакистан»), охорона здоров'я, енергетика та зміна клімату (особливо після масштабних повеней 2022 року);

б) балансування Китаю: Стратегія – 2022 неявно вказувала на занепокоєння тісними зв'язками Пакистану з Китаєм (США намагалися надати Ісламабаду економічні альтернативи, щоб він не став повністю залежним від Пекіна);

в) ядерна безпека: збереження стабільності пакистанського ядерного арсеналу залишалося незмінним пріоритетом національної безпеки.

Стратегія нацбезпеки 2022 року, визначила нові пріоритети для *Близького Сходу*: перехід від масштабної військової присутності та зміни режимів до інтеграції, стримування Ірану та боротьби з тероризмом. Основні засади:

- Регіональна інтеграція та дипломатія. На відміну від односторонніх «Авраамових угод» Д. Трампа, Д. Байден наголошував на поглибленні інтеграції Ізраїлю з арабським світом через багатосторонні формати, такі як саміт в Негеві. Метою було створення стійкої регіональної архітектури.
- Стимування Ірану через дипломатію та тиск. Стратегія підтвердила готовність США повернутися до Спільного всеосяжного плану дій (JCPOA, «ядерна угода») за умови дотримання Іраном зобов'язань. Водночас США посилювали санкції та військову присутність у Затоці для стримування дестабілюючої діяльності Тегерана.
- Партнерство без зміни режимів. США продовжили співпрацю з традиційними партнерами, такими як Саудівська Аравія та ОАЕ, але з акцентом на права людини, кліматичну співпрацю та енергетичну стабільність, уникаючи втручання у внутрішні справи, як це було за Д. Буша-молодшого.
- Контртероризм та стабільність. Збереження здатності завдавати точкових ударів по терористичних загрозах (ІДІЛ, Аль-Каїда) за допомогою дистанційних сил.

Стратегія національної безпеки США від 2022 року визначила *Російську Федерацію* як «гостру загрозу» (acute threat) міжнародному порядку, яка вимагає системного та тривалого стримування. Основні засади:

- Стимування агресії. Головним пріоритетом було визначено надання Україні засобів для самооборони та посилення східного флангу НАТО, щоб запобігти поширенню російської експансії на країни Альянсу.
- Економічна ізоляція. Запровадження безпрецедентних санкцій та експортного контролю, щоб підірвати здатність Кремля фінансувати війну та модернізувати свою армію в довгостроковій перспективі.
- Стратегічна стабільність. Попри конфлікт, США заявляли про готовність підтримувати канали зв'язку для запобігання ядерному інциденту, хоча після призупинення Росією участі у договорі СНО-III (New START) цей діалог фактично зайшов у глухий кут.
- Зменшення залежності Європи. Активна підтримка зусиль ЄС щодо повної відмови від російських енергоносіїв, що розглядалося як усунення важеля політичного шантажу Москви.

- Відмова від «зміни режиму». Адміністрація Д. Байдена офіційно заявляла, що її метою не є усунення В. Путіна від влади, а лише зміна його поведінки та ослаблення військового потенціалу РФ.

Стратегія нацбезпеки США розглядала Європу як «партнера першої черги» у вирішенні майже всіх глобальних викликів – від агресії Росії до конкуренції з Китаєм. Основні засади:

- Відновлення *трансатлантичної єдності*. На відміну від Д. Трампа, Д. Байден проголосив, що альянси є найсильнішою перевагою США. Сполучені Штати повернулися до ролі «лідера, що надихає», а не «транзакційного партнера».
- *НАТО* як наріжний камінь. Стратегія–2022 підтвердила «священність» Статті 5. Головним завданням стало посилення колективної оборони у відповідь на вторгнення РФ в Україну та розширення Альянсу за рахунок Фінляндії та Швеції.
- Підтримка сильного та суверенного *Європейського Союзу*. США вперше за довгий час почали розглядати Європейський Союз не як торгового конкурента, а як стратегічного партнера у геополітиці. Д. Байден підтримував ідею «стратегічної автономії» Європи, якщо вона доповнює НАТО.
- Енергетична солідарність: США взяли на себе зобов'язання допомогти Європі повністю позбутися залежності від російських енергоносіїв, замінюючи їх американським ЗПП.
- Координація щодо Китаю. Д. Байден домігся того, щоб НАТО та ЄС офіційно визнали системні виклики з боку Китаю, що стало історичним зсувом у європейській політиці.

Стратегія національної безпеки адміністрації Д. Байдена від 2022 року визначила Україну як центральний елемент захисту міжнародного порядку та демократії у світі. Основні засади:

- Підтримка «стільки, скільки буде потрібно». Головним принципом було надання Україні військової, фінансової та гуманітарної допомоги для відсічі російській агресії. США задекларували, що перемога України є стратегічним інтересом США.
- Захист суверенітету як прецеденту. Адміністрація Д. Байдена розглядала війну в Україні не лише як локальний конфлікт, а як глобальну битву між демократією та автократією. Поразка Росії мала продемонструвати іншим агресорам (зокрема Китаю), що силовий перегляд кордонів є неприпустимим.
- Коаліційне лідерство. США взяли на себе роль координатора

західної допомоги (формат «Рамштайн»), об'єднавши понад 50 країн для забезпечення ЗСУ озброєнням та боєприпасами.

- Євроатлантична інтеграція. Стратегія підтримувала прагнення України до вступу в ЄС та НАТО, хоча акцент робився на негайній оборонній допомозі та внутрішніх реформах.
- Економічний тиск на РФ. Україна розглядалася як привід для запровадження масштабних санкцій, що мали на меті стратегічне ослаблення військово-промислового комплексу Росії.

Стратегія національної безпеки США адміністрації Джо Байдена (2022) поєднувала елементи спадковості з адміністраціями Б. Обами та Д. Трампа, водночас запроваджуючи власну фундаментальну новизну, що відповідала змінам у глобальному ландшафті.

Спадковість полягала в наступних позиціях:

- від Б. Обами: Стратегія Д. Байдена продовжила багатосторонній підхід, віру в силу альянсів (НАТО, ООН) та пріоритет роботи над глобальними викликами, такими як зміна клімату та пандемії. Вона повернулася до традиційного інтернаціоналізму, від якого відмовився Д. Трамп;
- від Д. Трампа (2017): Д. Байден зберіг жорсткий підхід до Китаю, погодившись із Д. Трампом, що КНР є головним конкурентом. Він також продовжив інвестиції в модернізацію збройних сил та визнав необхідність економічного протекціонізму в критичних галузях (напівпровідники, рідкоземельні метали).

<i>Характеристика</i>	<i>Барак Обама (2015)</i>	<i>Дональд Трамп (2017)</i>	<i>Джо Байден (2022)</i>
<i>Головна концепція</i>	Лідерство через залучення	«Америка понад усе» (America First)	«Інвестувати вдома» та мережа альянсів
<i>Ставлення до альянсів</i>	Безумовна підтримка багатосторонності	Транзакційне, скептичне (вигоди оплати)	Відновлення альянсів як ключовий актив
<i>Ставлення до Китаю/РФ</i>	РФ – регіональна загроза, КНР – партнер/конкурент	Обидві – «ревізіоністи»	КНР – стратегічний конкурент, РФ – гостра загроза

<i>Клімат / Глобальні виклики</i>	Визнання пріоритетом	Ігнорування, вихід з угод	Визнання екзистенційними загрозами
<i>Економіка та безпека</i>	Глобалізація, вільна торгівля	Торгові війни, протекціонізм	Суверенна промислова стратегія, захист технологій

Фундаментальна новизна Стратегії національної безпеки США 2022 року. Головною інновацією стала концепція «Інвестувати вдома для конкуренції за кордоном»:

- Єдність внутрішньої та зовнішньої політики. Вперше в історії Стратегії нацбезпеки внутрішня політика (промислова модернізація, інфраструктура, технологічні інвестиції) була визначена як фундамент національної безпеки. Ідея полягала в тому, що сильна американська економіка є головним активом у конкуренції з Китаєм.
- Чітке розмежування загроз. На відміну від Д. Трампа (який згрупував Китай та РФ як «ревізіоністів») та Б. Обама (який розглядав РФ як регіональну загрозу), Д. Байден чітко визначив Китай як єдиного довгострокового стратегічного конкурента, а Росію – як «гостру загрозу» порядку, що потребує негайного стримування.
- Акцент на співпраці з демократіями. Стратегія Д. Байдена відновила акцент на ідеологічному поділі світу, підкреслюючи необхідність зміцнення альянсів з іншими демократичними країнами як ключового ресурсу протистояння автократіям.

Таким чином, Стратегія Д. Байдена відрізнялася спробою збалансувати трансатлантичне партнерство Б. Обама з жорстким економічним суперництвом Д. Трампа, додавши до цього масштабну внутрішню програму модернізації.

Хоча у грудні 2025 року адміністрація Д. Трампа представила свою нову Стратегію, засади Д. Байдена 2022 року залишаються важливим історичним орієнтиром, що заклав фундамент для технологічного протистояння з Китаєм та відновлення трансатлантичної єдності.

РОЗДІЛ 4

СТАРІ ІДЕОЛОГЕМИ НОВОЇ КОМАНДИ ТРАМПА: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ҐРУНТ ПРОРОСІЙСЬКИХ МАґА-НАРАТИВІВ

Дональд Джон Трамп
(47-й президент США;
2025 р.)

На чергових виборах, які стали 60-ми виборами президента США, 5 листопада 2024 р. став переможцем Дональд Трамп, який 20 січня 2025 року склав присягу як 47-й президент США на церемонії інавгурації в Капітолії.

Після вступу на посаду Трамп швидко підписав серію виконавчих указів, названих кампанією «шоку і страху», яка випробувала межі виконавчої влади, що викликало негайні судові позови [Wootson, 2025; Peterson, 2025]. Він видав більше розпоряджень у свій перший день, ніж будь-який інший президент в історії США [Rakich, 2025] Укази Д. Трампа, між іншим, вивели США зі Всесвітньої організації охорони

здоров'я та Паризької угоди [Daly & Borenstein, 2025], скасували визнання «гендерної ідеології» [Pengelly, 2025], заморозили нові нормативні акти щодо бюрократії, скасували вилучення визнання Куби з переліку держав-спонсорів терору тощо [Weiland & Haberman, 2025].

Ще у листопаді 2024 року обраний президент США Д. Трамп заявив, що хоче припинити війну в Україні й 16 грудня 2024 р. висловив готовність обговорити її завершення з президентами України й РФ.

З огляду на новий реверс у зовнішній політиці Вашингтона, 17 лютого у Єлисейському палаці в Парижі відбулася термінова зустріч європейських лідерів. А США у столиці Саудівської Аравії Ер-Ріяді

розпочали 18 лютого 2025 р. перемовини з Росією. «Ми всі бачимо, як швидко змінюється світ», – заявив В. Путін своїм службам безпеки після російсько-американської зустрічі в Саудівській Аравії. Москва та Вашингтон, за його словами, тепер були готові вирішувати «стратегічні проблеми в архітектурі світу» [Luxmoore, 2025].

У наступні тижні навіть найяструбіші радники В. Путіна були здивовані швидкістю, з якою тон Білого Дому щодо Кремля змінився. Дійшло до того, що на Мюнхенській конференції з безпеки у лютому 2025 р. віце-президент США Д. Ді Венс заявив, що ерозія демократії в Європі становить більшу загрозу для континенту, ніж Росія чи Китай.

На додаток державний секретар США М. Рубіо з'явився 5 березня 2025 р. на телеканалі Fox News із попелястим хрестом на чолі¹ й заявив в інтерв'ю для шоу Hannity, що повномасштабна війна РФ супроти України, «відверто кажучи, це проксі-війна між двома ядерними країнами – США, які допомагають Україні, та Росією. І їй потрібно покласти край» [Trump..., 2025]. Таким чином М. Рубіо використав риторичку, яку Москва просуває вже давно, адже від моменту початку війни супроти України Росія неодноразово стверджувала, що ця війна є частиною ширшої конфронтації із Заходом. При цьому слід зауважити, що нова адміністрація Сполучених Штатів чи не щодня публічно оперувала кремлівськими і путінськими наративами не лише щодо України, а й щодо Європи і власних союзників по НАТО.

Політика Д. Трампа щодо Росії у 2025 році все частіше звучала так, наче її диктують з Кремля. Новий етап прямих контактів США з російським президентом розпочався близько 11 лютого 2025 р., коли спеціальний посланець Д. Трампа С. Віткофф провів першу з кількох тривалих зустрічей з В. Путіним. 12 лютого Д. Трамп і В. Путін говорили телефоном близько 90 хвилин. Наступного дня Д. Трамп публічно виключив можливість вступу України до НАТО, заявивши, що прагнення Києва приєднатися до альянсу спричинило війну. Вимога В. Путіна щодо недопущення вступу України до НАТО була одним з центральних мотивів його вторгнення у лютому 2022 року, хоча сам напад, навпаки, підштовхнув Швецію та Фінляндію до вступу до Альянсу, тим самим значно збільшивши кордон НАТО з Росією. США за президента Д. Байдена, а також їхні європейські союзники

¹ «Попелястий хрест» – символ покаяння та тлінності життя, що прийнятий у християн-католиків. Символ на чолі пов'язаний з католицьким обрядом Попелястої середи, який відзначається на початку Великого посту в Римо-Католицькій Церкві. 2025 року Попеляста середа припала на 5 березня, саме цього дня католики малюють хрест із попелу на чолі як знак покаяння та духовного очищення.

заявляли, що Україна має суверенне право подати заявку на членство в НАТО, підтримуючи цей курс, хоча й не встановлювали конкретних термінів.

За п'ять днів після телефонної розмови С. Віткофф вирушив до Саудівської Аравії на переговори з міністром закордонних справ Росії С. Лавровим. У цей же час Д. Трамп у коментарях для преси озвучив ще одну кремлівську тезу, розкритикувавши введення в Україні воєнного стану у відповідь на російське вторгнення та назвавши В. Зеленського «диктатором без виборів». Хоча В. Путін вже давно заперечував легітимність В. Зеленського після закінчення терміну його повноважень у травні 2024 року, аналіз показує, що В. Трамп почав висловлювати подібні звинувачення лише після розмови з російським лідером [*An exclusive...*, 2025].

Згідно з аналізом його публічних заяв, проведеним агентством Bloomberg, з моменту телефонної розмови Д. Трампа з В. Путіним 12 лютого (їхнього першого прямого контакту після повернення Д. Трампа до влади) у риториці офіційного Вашингтона намітилося зрушення: президент США почав дедалі частіше повторювати конкретні російські тези про конфлікт в Україні.

Bloomberg використовував мовну модель (Large Language Model) для аналізу понад 300 публічних заяв Д. Трампа від серпня 2024 р. до середини березня 2025 р., а також понад 3000 повідомлень у соціальних мережах, опублікованих самим президентом Сполучених Штатів та членами його адміністрації з початку 2025 року. Ця технологія дозволяє порівнювати зміст висловлювань у великих масивах тексту, навіть якщо формулювання різняться. Результати дослідження, перевірені журналістами, підтвердили: існує кореляція між контактами адміністрації Д. Трампа з В. Путіним та наступними заявами президента США. Висловлювання і дописи американського лідера відображали позиції російського диктатора з таких питань, як окупація територій, прагнення Києва вступити до НАТО та політична легітимність президента України В. Зеленського. «Трамп повторює за Путіним, – сказала Ф. Гілл, колишня головний радник з питань Росії в Раді Національної Безпеки США в першу каденцію Д. Трампа. – Він прагне зблизитися з Путіним» [*An exclusive...*, 2025].

Претензії В. Путіна на Крим та чотири області східної та південної України знову активно обговорювалися в ЗМІ після третьої зустрічі С. Віткоффа з В. Путіним 11 квітня 2025 року². «Цей мирний договір

² Друга зустріч С. Віткоффа з В. Путіним відбулася 13 березня. Після цієї розмови він дав велике інтерв'ю Т. Карлсону (прихильнику Д. Трампа, який сам раніше, у люто-

стосується так званих п'яти територій», – сказав С. Віткофф в інтерв'ю Fox News. Д. Трамп знову підхопив кремлівський наратив 14 квітня, заявивши, що Україна сама розпочала конфлікт. «Ви не починаєте війну з кимось, хто в 20 разів більший за вас, а потім сподівається, що вам надішлють ракети», – прокоментував він часті прохання В. Зеленського про постачання озброєння³. А 23 квітня 2025 р. вже віце-президент США Д. Ді Венс підкреслював позицію В. Путіна щодо територіальних питань, заявивши в Індії: «Поточні лінії фронту, деє поблизу них, зрештою, і стануть новими межами конфлікту» [*An exclusive...*, 2025].

Кремль, зі свого боку, оманливо підігравав Білому Дому: майже відразу саме Європа – а не США – стала джерелом нестабільності в російському пропагандистському наративі, а Росія, Китай та Америка відтепер сформують нову структуру світу. Четверть столітні витримка і зусилля В. Путіна, здавалося, почали давати свої плоди у неочікуваній динаміці та з найнесподіванішого боку. Тепер, коли Д. Трамп вивів Москву зі скрутного становища та демонстративно призупинив важливу військову допомогу і заборонив союзникам надавати розвідувальні дані Києву 4 березня 2025 р., В. Путін побачив нову можливість кардинально змінити становище Росії у світі та здійснити свою

му 2024 р., довго розмовляв з В. Путіним). С. Віткофф сказав Т. Карлсону, що США перебувають у стані війни з Росією через нашого проксі – Україну, і заявив, що на окупованих українських територіях було проведено референдуми, на яких переважна більшість населення висловилося за приєднання до Росії. Ці заяви знову повторювали давно озвучені публічні тези В. Путіна, які він неодноразово висловлював, у тому числі на саміті БРІКС 18 жовтня 2024 р. і повторив у червні 2024 р. на зустрічі зі співробітниками МЗС Росії, виправдовуючи незаконну окупацію та анексію українських територій. Йшлося, зокрема, про те, що НАТО веде війну з РФ, використовуючи українських солдатів як проксі. Нагадаю принагідно, що генеральний секретар ООН А. Гутерріш назвав ці референдуми порушенням Статуту ООН та норм міжнародного права, а більшість країн світу відмовилися визнавати їхні результати.

³ 30 квітня 2025 р. між США та Україною було підписано угоду про доступ до природних ресурсів. Хоча умови угоди виявилися дещо кращими, ніж спочатку передбачалося, вона, як і раніше, свідчить не про те, що адміністрація Д. Трампа була віддана мирному процесу у російсько-українській війні, спрямованому на створення вільної, суверенної та процвітаючої України, як заявив міністр фінансів США С. Бессент, і не про допомогу жертві агресії у протистоянні з потужнішим нападником, а про неокolonіальну експлуатацію і по суті – здирництво, використовуючи воєнну вразливість і залежність іншої держави. Незважаючи на все це, під час війни Київ був примушений її підписати під неймовірним тиском і шантажем з боку Вашингтона. Властиво, для України ця оборудка стала не стільки економічною угодою, скільки необхідним елементом перформативного підпорядкування, щоби США хоч якось продовжували підтримувати її боротьбу з Росією.

гранд-стратегію з поглинання України, вичавлення НАТО зі Східної Європи, розколу Альянсу разом з розвалом ЄС і демонтажу існуючої системи планетарної безпеки.

У підсумку, після телефонної розмови президентів США і РФ 19 травня 2025 р., стало очевидним те, що якщо Д. Трамп знову не змінить свій курс, що В. Путін отримав саме те, до чого прагнув – не лише припинення тиску Вашингтона на Москву, а й глибоку тріщину всередині НАТО, між американцями та їхніми традиційними європейськими союзниками, які заявили, що продовжуватимуть вводити санкції проти Росії й підтримуватимуть Україну.

«Із самого початку роботи адміністрації Трампа політика полягає в тому, щоб чинити тиск на жертву – Україну, а не на агресора – Росію... Мир за будь-яку ціну – це зовсім не мир, це умиротворення. І історія неодноразово вчила нас, що умиротворення не веде до безпеки, стабільності чи процвітання. Воно призводить до більшої війни та страждань», – написала 16 травня 2025 р. Б. Брінк, колишній посол США в Україні та багаторічний співробітник дипломатичної служби, що залишила Київ у квітні 2025 року [Brink, 2025]. Д. Трамп спробував купити В. Путіна потеплінням стосунків і поступками, в тому числі й через примус України до самовбивчого миру з Росією, проте у Москві вже були переконані, що глобальна реорганізація, до якої він закликав і прагнув десятиліттями, нарешті намітилася і постала на порядку денному.

Свого часу адміністрація президента США Д. Байдена прагнула дипломатичної ізоляції Росії та заявляла, що будь-які переговори про долю України мають вестися за участю українців, проте новообраний президент Д. Трамп відійшов від цього підходу. 12 лютого 2025 р. Вашингтон зробив перший залп з руйнації санкційної стіни навколо РФ, оголосивши про дуже сердечну телефонну розмову між Дональдом Трампом та Владіміром Путіним. Президент Д. Трамп заявив, що хоче «укласти угоду», щоб «припинити цю безглузду війну» в Україні й лише потім американський лідер зателефонував до президента України В. Зеленського, щоб повідомити про це. Тож Д. Трамп здійснив різкий поворот, заявивши про намір вести переговори з Москвою про припинення війни поза участю Києва та європейських партнерів. Відтак процес деізоляції Росії, що розпочався з подачі Д. Трампа, став першою тактичною перемогою В. Путіна на міжнародній арені в дипломатичній війні із Заходом.

Наступного дня (13 лютого 2025 р.) міністр оборони П. Гегсет заявив союзникам у Брюсселі, що США мають важливіші справи в ін-

ших регіонах планети і пояснив ще до початку переговорів з Москвою, що Україні доведеться відмовитися від завойованих Росією територій та від ідеї вступу до НАТО. Москва аплодувала. Мюнхенська конференція з безпеки 14–16 лютого вразила світ риторикою офіційних представників США і стала свідком початку розриву трансатлантичних відносин. Ба більше, 30 січня 2025 р. державний секретар США М. Рубіо в інтерв'ю шоу М. Келлі фактично повторив путінські нарративи про Америку та її негативну роль у так званому однополярному світі, що свідчило про те, як глибоко кремлівська пропаганда встигла занутитися й опанувати свідомість «нових правих», що здобули владу у Вашингтоні.

«Ми взяли на себе відповідальність стати своєрідним світовим урядом у багатьох випадках, намагаючись вирішити кожну проблему. І у світі відбуваються жахливі речі. [...] Це ненормально, коли у світі є однополярна держава», – зазначав він. – «Це була аномалія. Це був продукт закінчення Холодної війни, але зрештою ви повернетеся до точки, де у вас був багатополярний світ, багато великих держав у різних частинах планети. Ми стикаємося з цим зараз щодо Китаю і певною мірою Росії, а потім у вас є держави-ізгої, такі як Іран і Північна Корея, з якими вам доводиться мати справу» [*Secretary...*, 2025]. Таким чином «нові праві» у Білому Домі повірили в пропаганду В. Путіна й публічно визнали, що американська гегемонія у світі завершилася.

Але чи запозичила нова адміністрація США (Д. Трампа) певні ідеологеми саме В. Путіна чи вони влучно збігаються у певних точках дотику і є спільно й окремішньо суголосними водночас? А отже – яким є глибше ідеологічно-теоретичне коріння світогляду Дональда Трампа, що впливає на його практичну діяльність й обумовлює таким чином основний формат зовнішньої політики Сполучених Штатів? У чому полягають суть і логіка зовнішньополітичної доктрини США за другого президентства Д. Трампа?

Насправді, адміністрація «нових правих» Д. Трампа, гіпертрофовано і кострубато намагалася схрестити кілька доктин різних епох, основними з яких є стратегічні зовнішньополітичні комбінації Д. Монро, Р. Ніксона, Р. Рейгана та П. Б'юкенена.

У новій гранд-стратегії США головною метою є відновлення величчї Америки через розв'язання її внутрішніх протиріч і проблем з побудови новітньої глибинної стійкості, створення навколоамериканської смуги безпеки у Західній півкулі Землі, розв'язання «вічного» вузла

протирич на Близькому Сході з нейтралізацією Ірану та пригорненням Індії й домінацією разом з новітніми союзниками (наразі це Японія, Австралія, Філіппіни, Нова Зеландія) в Індо-Тихоокеанському регіоні з єдиною зовнішньополітичною ціллю – приборкання Китаю та його експансії, що є загрозою національній безпеці США.

Власне така геостратегія цілком вписується в заходах щодо «опіки» Америки Гренландією, Канадою, Мексикою і Панамським каналом та півднем – Західною півкулею, яку сповідував свого часу ще *президент США Д. Монро*.

Нагадаю... Проголошена у президентському посланні 1823 року доктрина Монро стала першим системним викладом принципів поведінки США на міжнародній арені:

- 1) Америка має бути об'єктом колонізації;
- 2) Європейські країни не повинні здійснювати інтервенції в Латинську Америку (цей принцип було висунуто у зв'язку з можливою спробою придушення антиіспанського руху силами Священного Союзу).

Таким чином, *першими стратегічними установками американської республіки стали такі принципи:*

- прагнення відокремити свою долю від Європи;
- протиставлення себе європейським державам виходячи з моральних категорій;
- усвідомлення та підкреслення як крихкості самого експерименту з виникненням США, так і почуття обраності.

Залежно від ситуації, ці тези могли служити як ізоляціоністській, так і інтервенціоністській політиці. Дещо пізніше і майже одночасно з'явилися поняття «*явного переднакреслення*» (його у 1845 р. висунув публіцист *Д. О'Салліван* у статті під назвою «Анексія») та *доктрина президента Д. Полка*, які стали основою політики континенталізму, що передбачала розширення США на Південь і Захід.

«Прощальне звернення Вашингтона», доктрина Монро і доктрина «явного переднакреслення» лягли в основу американської стратегії XIX ст.:

- відданість демократії;
- протиставлення європейській системі;
- експансія не колоніального, але континентального типу;
- неучасть у союзах;
- домінування у зоні доктрини Монро;
- рівні можливості у торгівлі та свобода морів (для США).

Консервативний ідеолог (в істеблішменті Республіканської партії дехто називав його правим екстремістом і расистом), керівник консервативного новинного сайту Breitbart, бізнесмен, інвестиційний банкір, кінопродюсер, трампівський радник і стратег С. Беннон на початку січня 2026 р. в інтерв'ю NBC News заявив: «Як можна досягти більшого ефекту “Америка насамперед”, ніж за допомогою “Маніфесту долі 2.0”?» [Doyle & Allen, 2026]. Він також додав, що оборона Західної півкулі перебуває у центрі руху Трампа – навіть попри те, що деякі консерватори ставлять під сумнів зростаючу увагу президента до зовнішньополітичних криз, від України до Близького Сходу та за його межами.

У 1840-х роках і далі виникла концепція Manifest Destiny, щоб дати релігійне та культурне обґрунтування американської експансії по всій континентальній частині Сполучених Штатів. Мільйони американців сповідували переконання, що доля США полягала в поширенні демократичних інститутів «від моря до сяючого моря». Manifest Destiny стверджував, що американці будуть розширюватися до меж Північної Америки, взявши політичний і економічний контроль над континентом. У процесі жителі Північної Америки, включаючи індіанців та мексиканців, будуть американізовані. Будь-яка спроба чинити опір була б примусово погашена. Деякі навіть стверджували, що насправді Бог обрав американців для контролю над Західною півкулею. Ці точки зору очевидні у виступі сенатора Томаса Гарта Бентона, одного з провідних прихильників Маніфесту Долі.

Оскільки концепція маніфесту долі розвивалася протягом 1840-х років, ставало все більш очевидним, що це стосується лише білих американців, не тільки через поширення рабства як частини експансії на захід, але і через американське ставлення та політику щодо індіанського та мексиканського населення на таких теренах, як Техас і Каліфорнія. Маніфест Долі також став виправданням агресивно експансіоністської політики президента Джеймса Полка.

Американці все частіше почали сприймали концепцію Маніфесту Долі в 1840-х роках. Маніфест Долі був пов'язаний не тільки з розширенням земель, але й з ідеєю американізації індіанців і мексиканських жителів таких теренів як Техас, Орегон і Каліфорнія. Більш того, багато американці уподібнювали ідею фізичного поширення кордонів США з поширенням свободи.

«Занадто довго американські лідери зосереджувалися на далеких землях, – сказав у січні 2026-го радник передвиборчого штабу

Д. Трамп А. Брюзевіц. – «Виборці MAGA розуміють, що сильніша Західна півкуля призведе до сильнішої та процвітаючої Америки» [Doyle & Allen, 2026].

Своєю чергою право-консервативний публіцист М. Волш з *The Daily Wire* занотував в X: «Переваги від придбання Гренландії були б дуже суттєвими. Без сумніву, це був би розумний крок як зі стратегічної, так і з економічної точки зору. Ті, хто сміється з цього, просто не знають, про що вони говорять. Ми настільки звикли до того, що США перебувають у стані стагнації, безцільно топчуться на місці, що нас шокує президент, який насправді хоче розширюватися, завойовувати нові території та агресивно домагатися більшої влади і більше ресурсів заради свого народу. Але саме це і повинні робити лідери. І саме це, до недавнього часу, робили більшість американських президентів. Експансія – це американський шлях. Так було з перших хвилин існування країни. Якби американці в 1800-х роках були такими ж боязкими і слабкими, як деякі скептики сьогодні, ми б ніколи не дісталися до Тихого океану» [Matt ..., 2026].

Іншим вектором зовнішньополітичної стратегії Д. Трампа була подальша спроба недопустити воєнної коаліції РФ з КНР проти США, яка свого часу стала дієвим тактичним ходом *президента Річарда Ніксона*.

Нагадаю... 15 серпня 1971 р. президент США Р. Ніксон перервав епізод шоу *Wopanza*, щоб оголосити «нову економічну політику» американським сім'ям.

Серед багатьох заходів, про які розповів Р. Ніксон, були 10% мита на імпорт і відмова від прив'язки курсу долара США до золота. Президент хотів боротися з «міжнародними грошовими спекулянтами», але наслідки виявилися більш глобальними. Незважаючи на те, що це був тимчасовий захід, США більше ніколи не повернуться до так званого золотого стандарту. Те, що стало відомо як «Ніксонівський шок», ознаменувало кінець однієї фінансової ери та початок нової. Глобальна валютна система, розроблена 1944 року у Бреттон-Вудсі в готелі Mount Washington, із забезпеченим золотом долларом США як сонце, навколо якого оберталися всі інші валюти, померла.

Через понад півстоліття світ переживає потрясіння аналогічного масштабу. Д. Трамп представив агресивний тарифний режим, в якому і розмір мит, і методологія їхнього розрахунку шокували навіть багатьох прихильників.

Крім того, якщо свого часу Р. Ніксон, йдучи на потепління взаємин США з КНР, прагнув віддалити Китай від СРСР (Росії), то у 2025 році

Д. Трамп зробив таку ж спробу, але навиворіт – замирюючись з РФ, він намагався тепер вже Росію відірвати від союзу з Китаєм, що став головним суперником Сполучених Штатів у світі.

Невеличкий екскурс у минуле з цього приводу буде не зайвим. У 1950-х роках *держсекретар США Д. Даллес* стверджував, що ключ до кінцевого розриву китайсько-радянського пакту полягає в тому, щоб безжально тиснути на слабшу сторону, щоби вона висунула дороги та неприйнятні вимоги до сильнішої. Чим ближче зближалися дві агресивні автократії, тим більше вони робили життя один одного нестерпним. Потрібно було близько 15 років, щоб розрив китайсько-радянських відносин довів правоту Д. Даллеса.

Несподівані відвідини *Г. Кіссінджером* Китаю 1971 року не були винаходом, який би спричинив розходження між СРСР і КНР, а лише спробою максимального використання вже наявного розколу, який стався 1969 року. Тоді обидві держави вже вели кровопролитну прикордонну війну, а СРСР навіть розглядав можливість завдання удару по ядерних об'єктах Китаю. Мао Цзедун був готовий використовувати «далеких варварів» (США) для протидії «близьким варварам» (Росії) на своїх кордонах.

Ну й, звісно, за ніксонівських часів Росія (тобто – СРСР) не була так щільно спаяна торговельно-економічною інкорпораційною залежністю від КНР, а її банківсько-фінансова система не була квазі-неоколоніальною, зокрема, щодо китайського юаня тощо. Тож спроба Д. Трампа застосувати тактику Р. Ніксона навиворіт, або ж підхід «зворотнього Кіссінджера» є самооманою і зазнає невдачі.

Ба більше, на той час СРСР і КНР не мали, як нині, спільної гранд-стратегії – екзистенційного зруйнування Західного Світу, повалення гегемонії США і переформатування глобальної фінансово-економічної системи та докорінної зміни принципів безпеки світового ладу як такого. Нагадаю, що 9 травня 2025 р. Сі Цзіньпін і В. Путін у Кремлі підписали угоду про поглиблення всеосяжного стратегічного партнерства між Росією та Китаєм. Лідери обох країн заявили про намір посилити координацію в усіх сферах, зокрема військовій, і рішуче протидіяти курсу Вашингтона на подвійне стримування Китаю й РФ. У спільній заяві політиків було вказано, що «конфлікт в Україні» може бути врегульований лише шляхом усунення його першопричин. Сі також додав, що Росія й Китай повинні бути справжніми сталевими друзями, загартованими у сотні випробувань.

На межі чверті XXI століття стратегічна єдність провідних ревізійоністських держав світу (РФ і КНР) є глибокою і далекоглядною. Москва та Пекін намагаються створити радикально інший міжнародний порядок, в якому американська міць буде підірваною, американські союзи розірваними, а автократія запанує завдяки руйнуванню глобального панування демократії.

Більше того, обидві сторони розуміють, що вони не зможуть перемогти США, якщо одночасно намагатимуться перемогти одна одну і саме тому спроба Д. Трампа застосувати щодо Росії геополітичне лекало Р. Ніксона, що було у минулому столітті приміряно до Китаю є безперспективною, а застосунок «зворотнього Кіссінджера» – даремним витрачанням дорогоцінного часу і втратою ще коштовнішої глобальної репутації США як оплоту демократичних цінностей і міжнародного права.

Усе це Д. Трамп водночас прагнув поєднати зі стратегією фінансово-економічного задушення суперника, яку ще відносно нещодавно вдало застосовував *президент Рональд Рейган*. Йдеться не лише про славнозвісні перегони озброєнь (зокрема й програму СОІ – т.зв. зоряних воєн) та інформаційну війну й війну СРСР в Афганістані (чим аналогом-могильником може слугувати війна РФ в Україні), а й про масштабну санкційно-ізоляційну політику щодо Советів/Росії.

Нагадаю з цього приводу, зокрема, про *Координаційний комітет з експортного контролю*, більш відомий як КоКом або КОКОМ (англ. Coordinating Committee for Multilateral Export Controls, CoCom), – міжнародну організацію, створену країнами Заходу у 1949 р. для багатостороннього контролю над експортом до СРСР та інших країн Ради економічної взаємодопомоги (соціалістичного табору). В епоху Холодної війни КоКом складав переліки «стратегічних» товарів і технологій, що не підлягали експорту в країни «східного блоку», а також встановлював обмеження з використання товарів і технологій, дозволених для постачання як виняток. Він був ініційований за пропозицією США і мав на меті перешкодити країнам, що перебувають під радянським впливом (державам Ради економічної взаємодопомоги – РЕВ), отримати доступ до сучасних технологій. В основному це торкнулося зброї, ядерної енергетики, промислових підприємств і мікроелектроніки (чіпів).

Зауважу, що спічрайтером Р. Ніксона, а потім директором з комунікацій Р. Рейгана був згаданий вище ультраконсервативний *республіканець П. Б'юкенен*, який 1992 року поступився у рес-

публіканському партійному праймеріз у кандидатстві на президентство США Д. Бушу.

З того часу П. Б'юкенен активно і послідовно проповідував доктрину нового курсу США, яку відображено у його працях *The Great Betrayal: How American Sovereignty and Social Justice Are Being Sacrificed to the Gods of the Global Economy* [Buchanan, 1998], *The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization* [Buchanan, 2002], *State of Emergency: The Third World Invasion and Conquest of America* [Buchanan, 2006], де він критикував бездіяльність (а деколи і пряме заохочення) владою США нелегальної міграції та демографічну політику в цілому, а також просував ідею побудови стіни на кордоні з Мексикою.

У праці *Went Wrong: How Neoconservatives Subverted the Reagan Revolution and Hijacked the Bush Presidency* П. Б'юкенен піддав критиці зовнішню політику вже Д. Буша-молодшого, зокрема вторгнення США в Ірак та Афганістан [Buchanan, 2004]. На його думку, Д. Буш підпав під вплив псевдонеоконсерваторів, які насправді були зрадниками ідей Тафта, Голдуотера і Рейгана, позаяк Америка ніколи не проголошувала і не буде проголошувати політику самоізоляції, але, разом з тим, США повинні відмовитися від безкінечних військових втручань [Greenfield, 2016].

Таке бачення ролі США, яку сповідували не лише П. Б'юкенен, а й С. Пейлін чи сенатор А. Ванденберг, властиво й Д. Трамп, подібне до «джексонаїства». У зовнішній політиці джексоніанці готові боротися за велич і свободу США, вірять в унікальність американської нації, але аж ніяк не прагнуть поширити американські цінності, лібералізм і демократію у зовнішньому світі, й водночас джексоніанці готові повністю відстоювати національні інтереси США. Вони готові боротися проти конкретних загроз, але не за абстрактну ідею. Тому, на їхню думку, не слід пов'язувати міць США будь-якими міжнародними інституціями та нормами міжнародного права [Mead, 1999–2000].

Згодом з'явилася книга П. Б'юкенена *Churchill, Hitler, and The Unnecessary War: How Britain Lost Its Empire and the West Lost the World* (2008), в якій він вказував на хибність зовнішньої політики США, зокрема надання «безкоштовного» захисту Америкою Європі, розширення НАТО на Схід та постійні військові втручання США туди, де це не було необхідним, позаяк не становило реальної загрози для американців (бомбардування Югославії, війни в Іраку, Афганістані) [Buchanan, 2008].

Він вважав, що режим Д. Буша відмовився від розумної політики президента Р. Рейгана і повторював британську безглузду політику самознищення – падіння Британської імперії через перенапругу своїх сил по усьому світу. У провину ставилися також виразна американська гординя (США є «незамінною нацією»), чванство (США – «global power»), що змушують Америку укладати непотрібні союзи, які США не можуть виконати (зокрема й розширення НАТО на країни колишнього Варшавського договору та балтійські держави).

Зайвим П. Б'юкенен вважав і надмірно напружену політику США у військовому плані (Іран, Сирія, Хезболлах в Лівані тощо) та в світовій економіці й фінансах тощо. Він також критикував перенесення виробництва зі Сполучених Штатів до Китаю і країн Третього світу й висував ідею запровадження високих тарифів, низьких податків та стимулювання внутрішнього виробництва [Buchanan, 2008].

Аналізуючи праці П. Б'юкенена та політику Д. Трампа, американській аналітик Д. Грінфілд навіть прийшов висновку, що всі теми передвиборної кампанії Трампа 2016 року були озвучені саме П. Б'юкененом у його праймеріз 1992 року, а також у його подальших виступах та політичних колонках [Greenfield, 2016].

Саме палеоконсерватор П. Б'юкенен 1 березня 2022 р., через кілька днів після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну, у колонці Did we provoke Putin's war in Ukraine? («Чи ми спровокували путінську війну в Україні?») фактично повторював путінські наративи і звинувачував Білий Дім в агресії Кремля через сприяння руху України та Грузії в НАТО. Україна ж взагалі вважалася ним “Sister State” Росії, на яку зазіхнув Д. Байден й таким чином спровокував повномасштабну війну, Росія ж – матінка (“Mother Russia”), а В. Путін – не диктатор – захисник росіян від олігархів та проти переслідувань, яких вони нібито зазнають в Балтиці, Україні, Казахстані, а також захисник глобальних традиційних цінностей – християнства, сім'ї, нації.

«Що б ми не думали про Путіна, він не Сталін. Він не вбив мільйони людей і не створив архіпелаг ГУЛАГ. Він також не “ірраціональний”, як критикують деякі експерти. Він не хоче війни з нами, яка була б гіршою, ніж руйнівною для нас обох. Путін – російський націоналіст, патріот, традиціоналіст і холодний і безжальний реаліст, який прагне зберегти Росію як велику та шановану державу, якою вона колись була, і він вірить, що може бути нею знову», – переконував П. Б'юкенен. [Buchanan, 2022, March 1].

Саме цими і кремлівськими наративами живилися Д. Трамп та більша частина американських «нових правих», встановлюючи новий курс США щодо Росії та в особистому ставленні до володаря Кремля.

Відтак, вочевидь, настає кінець епохи спроб США перелаштувати інші держави на свій лад та нав'язати певним народам і країнам власне бачення культурно-суспільного світогляду та громадсько-політичного ладу за допомоги «твердої» сили зброї. Отже – посиляться увага та значення «м'якої» сили, сили фінансово-економічних зашморгів і пілґ, сили продовольчих ринків і питної води (екології), міці альтернативних енергоносіїв і таємниць новітніх технологій (у тому числі й космічних, кібернетичних і штучного розуму), підтримка збройних сил окремих держав і навіть квазідержав чи недержавних утворень (зокрема й псевдоекстериторіальних) коштами та озброєннями тощо.

Зрештою й попередник Д.Трампа, президент Сполучених Штатів Д. Байден у своєму зверненні до нації 31 серпня 2021 р., яке поширив Білий Дім у своєму Twitter, заявив, що «рішення про Афганістан – [...] воно про закінчення ери крупних військових операцій, спрямованих на перевлаштування інших країн» [Remarks 2021]. Він підкреслив, що Америці необхідно зосередитися на нових викликах, пов'язаних в першу чергу з Росією та Китаєм, а також з кіберзагрозами і проблемою розповсюдження ядерної зброї.

Своєю чергою, з приходом до влади в США нової адміністрації у 2025 році, усередині Республіканської партії посилилася конкуренція чотирьох основних ідеологічних напрямів в геополітичному мисленні. Це, зокрема:

- *рейганівці (неоконсерватори, «примасисти», прихильники геополітичної спадщини і школи Р. Рейгана)*, що вірять у першість США в світі та її супутню відповідальність за контроль міжнародної системи, які переконані у тому, що Америка має й надалі домінувати у світовій системі та захищати такі країни, як Україна (саме гасло Р. Рейгана «Мир через силу» у нього запозичив Д. Трамп для позначення своєї зовнішньої політики щодо російсько-української війни); серед них за трампівських часів можна вказати на таких діячів як сенатор Л. Грем, сенатор Д. Тум, колишній конгресмен (працював у комітетах з розвідки, збройних сил та закордонних справ), радник президента з національної безпеки, а потім посол США в ООН М. Волтц, його заступник А. Вонг (обидва були звільнені з радників Д. Трампом 1 травня 2025 р.),

- державний секретар М. Рубіо, директор ЦРУ Д. Реткліфф, бізнесмен і консервативний ідеолог С. Беннон та ін.;
- *пріоритизатори (вибіркові ізоляціоністи)*, які погоджуються, що США відіграють непропорційну роль у міжнародній системі, але вважають, що Америка переважана і їй необхідно зосередитись на Азії та Західній півкулі, а з Європи та Близького Сходу варто піти;
 - *(нео)ізоляціоністи (стимувачі) або «Америка понад усе»*, які заперечують особливу роль і виняткову відповідальність США у світовій безпеці та розглядають зовнішню політику як уникнення участі Сполучених Штатів в іноземних війнах, а натомість досягнення через тиск сили власних національних інтересів у вузьких сферах чи через низку накиннутих комусь примусових угод – від безкоштовного проходу американських кораблів через Суецький і Панамський канали до повної відмови від підтримки союзників. Віце-президент США Д. Ді Венс – яскравий представник останнього табору, як і багато затятих прихильників MAGA; серед них також варто зауважити на таких особах як: Д. Трамп-молодший, І. Кушнер (донька Д. Трампа), Д. Кушнер (зять Д. Трампа), старший радник президента з питань політики С. Міллер, старший директор Ради Національної Безпеки з питань боротьби з тероризмом С. Горк, онлайн провайдерці MAGA Л. Лумер, представник MAGA у ЗМІ Ч. Кірк (застрелений 10 вересня 2025 р.⁴) та ін.;
 - *технократи-олігархи*, які є мільярдерами, що мають особисті взаємини з Д. Трампом й інкорпоровані ним у структури державного управління та міжнародну політику США; найвпливовіші серед них – спеціальний посланець президента С. Віткофф, экс старший радник президента, що де-факто очолював Департамент ефективності уряду (DOGE) І. Маск, міністр фінансів С. Бессент і міністр торгівлі Г. Лутнік. А впливовий діяч руху MAGA М. Черновіч у підкасті Т. Карлсона заявив: «Наше завдання – продовжувати домагатися впорядкованого управління світом за допомогою американського імперіалізму» [Tucker ..., 2026].

⁴ Заснована Чарлі Кірком конференція організації Turning Point USA (TPUS) стала ареною ідеологічних дискурсів американських консерваторів й, невдовзі, перетворилася на впливову передвиборчу машину. Після його вбивства у вересні 2025 р. керівництво нею взяла на себе його вдова Еріка Кірк. TPUS, яка працює з молоддю, значно розширилася в політичну організацію з розгалуженою інфраструктурою і розширила свої підрозділи до включно тисяч членів, які займаються релігійною діяльністю, масштабною роботою зі ЗМІ та залученням виборців.

В адміністрації ж США перевагу мають ревні консерватори і християни – Д. Ді Венс, морально-ідеологічними наставниками якого є такі постліберальні діячі цілісного католицизму як А. Вермель або П. Денен [Laquelle, 2025], чи, наприклад, М. Рубіо, який з'явився у прямому ефірі з попелястим хрестом на чолі, або ж С. Беннон – апологет радикального європейського нового правого руху. Не варто применшувати й впливи на адміністрацію США неореакційного та технофутуристичного руху «Чорного Просвітництва», що надихає таких діячів, як К. Ярвін, П. Тіль та І. Маск, або ж поширюваних думок медійного діяча Т. Карлсона, що багато в чому піддані російському псевдоправославному концепту, чи, скажімо, ідеологічні засади, що проголошує такий консервативний аналітичний центр як Клермонтський інститут.

Отже, усі чотири фракції ведуть боротьбу за вплив й Д. Трамп, не маючи чіткої доктрини, кидається між ними, створюючи ще більше хаосу, що спонукало до загрози прогавити глобальне зловіще світове явище – оскаженілого і безпринципного В. Путіна на чолі зміцнілої і неконтрольованої Росії.

Але, як цілком притомно наголошує Bloomberg, основна проблема не в конкуренції ідей, а в тому, що ідеї взагалі втратили значення: зовнішня політика Республіканської партії опустилася з рівня ідеологій рівня особистої відданості одній людині. Це вже не боротьба ізмів – це культ особистості, позбавлений стратегічного мислення.

Бо, інакше, що було сталося з запальним сенатором Л. Гремом, який ще нещодавно разом з покійним Д. МакКейном випромінював пекельну рішучість поховати диктатора В. Путіна⁵. Сталевий Д. МакКейн помер, а Л. Грем перетворився на сплавлений пластелін?⁶

⁵ Ще 30 квітня 2025 р. ключовий союзник президента Д. Трампа в Сенаті США Л. Грем заявив, що 72 його колеги підтримали законопроект, який запровадить «нищівні» нові санкції проти Росії та мита на країни, які купують її нафту, газ та інші ключові продукти, якщо В. Путін не розпочне серйозних переговорів щодо припинення конфлікту в Україні. «Мета – допомогти президентові», – заявив журналістам сенатор [Dennis, 2025]. Згідно з проектом закону, санкції мали би включати 500% підвищення мит на імпорту з країн, які купують російську нафту, нафтопродукти, природний газ чи уран. Інші обмеження також забороняли би громадянам США купувати суверенні російські облигації. Л. Грем заявив, що має достатньо підтримки в Палаті представників. Він вважав, що В. Путін, зрештою, буде змушений вибрати між переговорами з Д. Трампом про припинення конфлікту і «руйнуванням» російської економіки [Dennis, 2025].

⁶ 25 травня 2025 р. Л. Грем у своєму виступі в Сенаті США, який уже назвали одним з найжорсткіших з початку російсько-української війни, заявив: Росія має припинити бійню – або отримає «санкції, що ламають кістки». Китай і Індія – сучасники, якщо купують російську нафту, заявив сенатор і додав, що США більше не будуть спостерігачем. Сенат бере ініціативу, наголосив він. Л. Грем порівняв Росію з Третім

Що сталося з консерваторами-республіканцями, з яструбами сили і справедливості щодо захисту на світовій арені слабших демократій від апетитів потужних диктаторів і чи відомі вони М. Рубіо або М. Волцу?

Єдині, хто наважувався говорити правду – такі, як майже ізольований конгресмен Д. Бекон з Небраски, який відкрито критикував Д. Трампа за м'якість в «оксамитових пальцівках» щодо В. Путіна і закликав США діяти саме в дусі Р. Рейгана, попереджаючи Кремль, що Америка «не заспокоїться й не потурає насильницькому завоюванню слабких сильними». Але таких голосів майже не чути. У результаті, як робить висновок експерт видання, найбільшою загрозою для США та світу стає не В. Путін і не війна в Україні, а внутрішнє гнилля «старої, але вже не великої партії» – отарний менталітет і боягузтво, які заважають легендарній американській інституції говорити правду самозваному королю у власних лавах [Kluth, 2025].

Змушення ж України до миру через потурання агресивній Росії та в намаганні зблизитися з В. Путіним у політиці Д. Трампа – це, якраз, не консервативно-республіканський курс Р. Рейгана, що втілений у гаслі «Мир через силу» і портрет якого висить на почесному місці в Овальному кабінеті, а перевернутий догори дригом спотворений псевдорейганізм: «Мир через капітуляцію» / «Мир через слабодухість». Чи має така залицяльна політика щодо Росії щось спільне з тими принципами, які сповідував Р. Рейган щодо Росії як до «імперії зла», а до Америки як до «сяючого міста на пагорбі».

Україна у цьому ребусі виявилася для США відпрацьованим чинником, що виконав свою стратегічну роллю – послаблення Російської Федерації як глобального гравця і потенційної всебічної загрози для Сполучених Штатів. Відтак тактика адміністрації Д. Байдена у політиці виснаження потуг Московії (військових, економічних, фінансових тощо) у російсько-українській війні й, водночас, не допущення прямого зіткнення Вашингтона і Москви, в тому числі через побоювання вибуху ядерної війни, полягала у стратегії стримування від остаточної перемоги обох сторін – як

Райхом, згадав Д. Кеннеді, Р. Рейгана та Будапештський меморандум, а також зауважив, що президент України В. Зеленський готовий до компромісу, а натомість президент РФ В. Путін грає на затягування. Л. Грема підтримала сенаторка Д. Ернст, яка виступила зі словами підтримки Україні. Вона згадала свої відвідини ще радянської України у 1989-му році, участь українських військових у миротворчій місії в Іраку та закликала до тиску на В. Путіна. Д. Ернст, зокрема, заявила: світ дивиться на Сполучені Штати, і якщо Америка не діятиме хаос пошириться далі.

України, так і Росії, набула логічного продовження і завершення у тактиці адміністрації Д. Трампа.

Тож примушення Києва до потворного «брудного миру» з Москвою є стратегічною метою і перемогою для Вашингтона, який домогся перенесення фінансового тягаря в НАТО на європейські держави-члени Альянсу та мілітаризації Європи, розв'язавши собі руки у зосередженні на глобальному протистоянні з Китаєм.

Фактичне ж залишення за Росією частини окупованої нею української території створюватиме ілюзію перемоги В. Путіна в очах його громадян, хоча й, насправді є dokonаною стратегічною поразкою Кремля, а збереження державності України на решті вільної території, перетворюючи її де-факто на буферну («сіру») зону, стає турботою самозбереження Європи і номінальною перемогою НАТО і США, які виходять у проміжний постперіод мобілізованішими, модернізованішими, мілітаризованішими, міцнішими та об'єднанішими на європейському субконтиненті.

Україна ж в цих розкладах й взагалі стала для США розмінною монетою з Росією та, водночас, тягарем і можливим рятівним стандартом для Європи, якщо вона й справді прагнутиме відродження.

Америка ж нічого по-справжньому не втрачає й навіть дещо здобуває, адже напівпоразка України, але й її напівперемога через збереження державності і суверенітету, знімає головну загрозу для США – втягування у повномасштабну війну з Росією. Сама ж Російська Федерація залишається ослабленою й наочним прикладом того, що неможливо перемогти того, кого підтримує НАТО – застереження для Китаю, Ірану та іншим потенційним суперникам про надто дорогу ціну спроби кинути виклик Заходу.

Проте чи усвідомили у Вашингтоні справжню сутність кремлівської «дипломатії» часів В. Путіна та Росії, коли після розпаду Радянського Союзу припускали, що з Москвою можна розвивати широке стратегічне партнерство?

Чи затямили там досвід Д. Буша-молодшого, який запросив російського лідера на своє ранчо в Кроуфорді, де покатав його на пікапі Ford, а потім написав, що «поглянув цій людині у вічі» і «зміг відчутти його душу». Пізніше президент США зізнався, що кремлівський маніпулятор політично ошукав американського політика.

Чи замирили В. Путіна інші президенти США, коли Б. Клінтон вітав вступ РФ до «Великої сімки» у 1997 році, а Б. Обама протягнув її до СOT у 2012 році?

Коли класики вважали, що дипломатія – це мистецтво можливого і компромісів, то для В. Путіна дипломатія – це мистецтво маніпулювання і залякування.

Чи затямив це Д. Трамп у свій перший президентський термін, коли В. Путін вже застосовував метод маніпуляції щодо нього у Гельсінкі в 2018 році й президент США виявив імпотентність щодо втручання Москви у президентські вибори в його країні у 2016 році, всупереч американській розвідці та фактично вставши на бік Кремля?

Чи засвоїли у Вашингтоні урок застрашеного путінською риторикою ядерного удару президента Д. Байдена у 2022-му?

Значною мірою відповідь на це питання може надати нова Стратегія національної безпеки США, прийнята адміністрацією президента Д. Трампа наприкінці 2025 року.

* * *

Інавгурація Дональда Трампа на посаді 47-го президента Сполучених Штатів Америки відбулася у понеділок, 20 січня 2025 року. Через сильний мороз і потужний вітер церемонію провели всередині ротонди Капітолія США у Вашингтоні, округ Колумбія.

Це була 60-та президентська інавгурація в історії США і друга інавгурація Д. Трампа. Водночас до присяги було приведено Джей Ді Венса як 50-го віце_президента США.

Це була друга в історії країни повторна інавгурація президента, що не відбувалася поспіль, після другого вступу на посаду Гровера Клівленда в 1893 році, а також – перша церемонія інавгурації в приміщенні, з часів інавгурації Рональда Рейгана у 1985 році.

Подія включала церемонію складання присяги, церемонію підписання документів, інавгураційний обід, огляд почесної варти та парад. Інавгураційні бали відбулися у різних місцях як до, так і після основних урочистостей.

Ключовою тезою промови Д. Трампа було оголошення про кінець «занепаду» Америки та початок її «золотого століття». Виступ став знаковим, позаяк фактично змалював напрямні основних засад політики президента США та його адміністрації на найближчі чотири роки: імміграція, енергетика, гендерна ідентичність, зовнішня політика тощо. Проте жодним словом не було згадано про суперечливу і гостру для тогочасних Сполучених Штатів проблему абортів та про приголомшливу для усього світу російсько-українську війну.

Інавгураційна промова 47-го президента США Дональда Трампа:

«Дякую. Дякую вам усім дуже. Що ж, дякую, дуже-дуже дякую. Віце-президенте Венс, спікере Джонсон, сенаторе Тун, Верховний суддя Робертс, судді Верховного суду США, президенте Клінтон, президенте Буш, президенте Обама, президенте Байден, віце-президент Гарріс та мої співгромадяни.

Золота епоха Америки починається прямо зараз. Відсьогодні наша країна буде процвітати і знову користуватиметься повагою в усьому світі. Ми будемо предметом заздрощів кожної нації, і ми більше не дозволимо використовувати себе. Протягом кожного дня адміністрації Трампа я буду дуже просто ставити Америку на перше місце. Наш суверенітет буде повернуто. Нашу безпеку буде відновлено. Терези правосуддя будуть збалансовані. Жорстока, насильницька та несправедлива політизація Міністерства юстиції та нашого уряду закінчиться. І нашим головним пріоритетом буде створення нації, яка є гордою, процвітаючою та вільною. Америка незабаром стане більшою, сильнішою і набагато винятковішою, ніж будь-коли раніше. Я повертаюся на посаду президента впевнений і оптимістичний, що ми знаходимося на початку захоплюючої нової ери національного успіху, хвиля змін охоплює країну, сонячне світло заливає весь світ, і Америка має шанс використати цю можливість як ніколи раніше. Але спершу ми повинні бути чесними щодо викликів, з якими стикаємося. Хоча їх багато, вони будуть знищені цим великим імпульсом, який світ зараз спостерігає в Сполучених Штатах Америки.

Коли ми збираємося сьогодні, наш уряд стикається з кризою довіри. Протягом багатьох років радикальний і корумпований істеблішмент вилучав владу і багатство у наших громадян, в той час, як стовпи нашого суспільства лежали зламані й, здавалося, в повній руїні. Зараз у нас є уряд, який не може впоратися навіть з простою кризою вдома, водночас спотикаючись через постійний каталог катастрофічних подій за кордоном. Він не захищає наших чудових, законослухняних американських громадян, але надає притулок і захист небезпечним злочинцям, багато з яких з в'язниць та психіатричних установ, які незаконно в'їхали в нашу країну з усього світу. У нас є уряд, який надав необмежене фінансування для захисту іноземних кордонів, але відмовляється захищати американські кордони або, що важливіше, свій власний народ. Наша країна більше не може надавати базові послуги в часи надзвичайних ситуацій, як нещодавно показали чудові люди Північної Кароліни, з якими так погано поводитися.

Та інші штати, які все ще страждають від урагану, що стався багато місяців тому. Або нещодавно в Лос-Анджелесі, де ми спостерігаємо, як пожежі все ще трагічно горять протягом тижнів без навіть символічного захисту. Вони лютують через будинки та громади, навіть зачіпаючи деяких найбагатших і найвпливовіших людей у нашій країні, деякі з яких сидять тут прямо зараз. У них більше немає дому. Це цікаво, але ми не можемо допустити, щоб це сталося. Ніхто не може нічого з цим зробити. Це зміниться. У нас є система охорони здоров'я, яка не працює в часи катастроф, хоча на неї витрачається більше грошей, ніж у будь-якій країні світу. І у нас є система освіти, яка вчить наших дітей соромитися себе, у багатьох випадках ненавидіти нашу країну, попри любов, яку ми так відчайдушно намагаємося їм дати. Все це зміниться починаючи з сьогодні, і це зміниться дуже швидко.

Мої нещодавні вибори мають мандат повністю та абсолютно змінити жахливу зраду, і всі ці численні зради, що мали місце, і повернути людям їхню віру, їхнє багатство, їхню демократію і, справді, їхню свободу. З цього моменту занепад Америки закінчується. Наші свободи та славетна доля нашої нації більше не будуть заперечуватися, і ми негайно відновимо цілісність, компетентність та лояльність уряду Америки. За останні вісім років мене випробовували і кидали виклик більше, ніж будь-якому президенту за нашу 250-річну історію, і я багато чого навчився по дорозі, шлях до повернення нашої республіки не був легким, це я можу вам сказати. Ті, хто хоче зупинити нашу справу, намагалися забрати мою свободу і, справді, забрати моє життя. Лише кілька місяців тому на прекрасному полі в Пенсільванії куля вбивці пройшла крізь моє вухо. Але я відчував тоді і вірю ще більше зараз, що моє життя було врятоване з певної причини. Мене врятував Бог, щоб знову зробити Америку великою. Дякую. Дуже дякую. Ось чому кожного дня під час нашої адміністрації американських патріотів ми будемо працювати над тим, щоб зустріти кожен кризу з гідністю і силою та міццю. Ми будемо рухатися з метою і швидкістю, щоб повернути надію, процвітання, безпеку і мир для громадян кожної раси, релігії, кольору та віросповідання. Для американських громадян 20 січня 2025 року – це День Визволення.

Я сподіваюся, що наші нещодавні президентські вибори запам'ятаються як найбільші та найважливіші вибори в історії нашої країни. Як показала наша перемога, вся нація швидко об'єднується навколо нашого порядку денного з драматичним зростанням підтримки практично від кожного елементу нашого суспільства, молодих і старих,

чоловіків і жінок, афроамериканців, латиноамериканців, азійський американців, міських, приміських, сільських і, що дуже важливо, ми мали потужну перемогу у всіх семи коливальних штатах, а за народним голосуванням ми виграли мільйони голосів. Чорній та іспаномовній громадам я хочу подякувати за величезний вияв любові та довіри, які ви показали мені своїм голосуванням. Ми встановили рекорди, і я цього не забуду. Я чув ваші голоси під час кампанії та з нетерпінням чекаю на співпрацю з вами в найближчі роки. Сьогодні День Мартина Лютера Кінга і на його честь, це буде велика честь, але на його честь, ми будемо разом прагнути зробити його мрію реальністю. Ми втілимо його мрію в життя. Дякую. Дякую. Національна єдність зараз повертається до Америки, і впевненість і гордість злітають як ніколи раніше. У всьому, що ми робимо. Моя адміністрація буде натхненна сильним прагненням до досконалості та невпинного успіху. Ми не забудемо нашу країну. Ми не забудемо нашу Конституцію, і ми не забудемо нашого Бога. Не можна цього робити.

Сьогодні я підпишу серію історичних виконавчих наказів. Цими діями ми розпочнемо повне відновлення Америки та революцію здорового глузду. Все це про здоровий глузд. По-перше, я оголошу надзвичайний стан на нашому південному кордоні. Весь незаконний в'їзд буде негайно зупинено, і ми розпочнемо процес повернення мільйонів і мільйонів кримінальних іноземців назад у місця, звідки вони прибули. Ми відновимо мою політику “залишайся в Мексиці”. Я припиню практику “спіймай і відпусти”. І я відправлю війська на південний кордон, щоб відбити катастрофічне вторгнення в нашу країну. Згідно з наказами, які я підписав сьогодні, ми також будемо визначати картелі як іноземні терористичні організації. І, посилаючись на Закон про іноземних ворогів 1798 року, я спрямую наш уряд використовувати повну і величезну силу федеральних і державних правоохоронних органів для ліквідації присутності всіх іноземних банд і кримінальних мереж, що приносять руйнівну злочинність на територію США, включаючи наші міста і внутрішні райони міст. Як Верховний головнокомандувач, я не маю вищої відповідальності, ніж захищати нашу країну від загроз і вторгнень, і саме це я збираюся робити. Ми зробимо це на рівні, якого ніхто ніколи раніше не бачив.

Далі, я дам вказівку всім членам мого кабінету мобілізувати величезні повноваження в їхньому розпорядженні для подолання рекордної інфляції та швидкого зниження витрат і цін. Інфляційна криза була спричинена масовими перевитратами та зростанням цін на енергоно-

сії, і саме тому сьогодні я також оголошу надзвичайний стан в енергетиці. Ми будемо бурити, дитино, бурити. Америка знову стане виробничою нацією, і у нас є щось, чого ніколи не буде у жодної іншої виробничої нації, найбільша кількість нафти та газу з усіх країн на Землі, і ми збираємося використовувати це, і вони використовують це. Ми знизимо ціни, знову заповнимо наші стратегічні резерви, прямо до верху і будемо експортувати американську енергію по всьому світу. Ми знову станемо багатою нацією, і саме це рідке золото під нашими ногами допоможе це зробити.

Своїми сьогоднішніми діями ми покінчимо з Зеленим новим курсом і скасуємо мандат на електромобілі, рятуючи нашу автомобільну промисловість і дотримуючись моєї священної обіцянки нашим великим американським автомобілістам. Іншими словами, ви зможете купити автомобіль за вашим вибором. Ми знову будемо виробляти автомобілі в Америці з такою швидкістю, про яку ніхто не міг і мріяти ще кілька років тому, і дякую автомобілістам нашої нації за ваш надихаючий вотум довіри. Ми чудово впоралися з їхнім голосуванням. Я негайно розпочну перегляд нашої торгової системи для захисту американських робітників і сімей. Замість того, щоб оподатковувати наших громадян для збагачення інших країн, ми будемо оподатковувати і обкладати митом іноземні країни для збагачення наших громадян. Для цієї мети ми створюємо Зовнішню податкову службу для збору всіх тарифів, мит і доходів. Це будуть масивні суми грошей, що надходять до нашої скарбниці з іноземних джерел. Американська мрія незабаром повернеться і процвітатиме як ніколи раніше. Для відновлення довіри та ефективності нашого федерального уряду моя адміністрація створить абсолютно новий Департамент урядової ефективності.

Після років і років незаконних та неконституційних федеральних зусиль щодо обмеження вільного вираження думок, я також підпишу виконавчий наказ про негайне припинення всієї урядової цензури та повернення свободи слова в Америку. Ніколи більше величезна сила держави не буде використовуватися для переслідування політичних опонентів. Щось, що я знаю, щось про це. Ми не дозволимо цьому статися. Це більше не повториться. Під моїм керівництвом ми відновимо справедливе, рівне та неупереджене правосуддя відповідно до конституційного верховенства права, і ми повернемо закон і порядок у наші міста. Цього тижня я також припиню урядову політику спроб соціально проєктувати расу та гендер у кожен аспект публічного та

приватного життя. Ми створимо суспільство, яке є сліпим до кольору шкіри та засноване на заслугах. Починаючи з сьогодні, відтепер офіційною політикою уряду Сполучених Штатів буде те, що існує лише два гендери – чоловічий і жіночий.

Цього тижня я відновлю на службі будь-яких військовослужбовців, які були несправедливо виключені з наших збройних сил за перешкоди проти мандату вакцинації від COVID, з повною виплатою заборгованості. І я підпишу наказ про припинення піддавання наших воїнів радикальним політичним теоріям та соціальним експериментам під час служби. Це закінчиться негайно. Наші збройні сили будуть вільні зосередитися на своїй єдиній місії: перемозі над ворогами Америки. Як і в 2017 році, ми знову побудуємо найсильнішу армію, яку коли-небудь бачив світ. Ми будемо вимірювати наш успіх не лише битвами, які ми виграємо, але й війнами, які ми закінчуємо, і, можливо, що найважливіше, війнами, в які ми ніколи не втягнемося. Моєю найгордішою спадщиною буде спадщина миротворця та об'єднувача, ось ким я хочу бути, миротворцем і об'єднувачем. Я радий сказати, що станом на вчора, за день до того, як я вступив на посаду, заручники на Близькому Сході повертаються додому до своїх сімей. Дякую. Америка поверне своє законне місце як найбільша, найпотужніша, найшанованіша нація на Землі, що надихає на захоплення і захват весь світ.

Незабаром ми змінимо назву Мексиканської затоки на затоку Америки та повернемо ім'я великого президента Вільяма Мак-Кінлі горі Мак-Кінлі, де воно має бути й де йому місце. Президент Мак-Кінлі зробив нашу країну дуже багатою через тарифи та через талант. Він був природженим бізнесменом і дав Тедді Рузвельту гроші на багато великих справ, які він зробив, включаючи Панамський канал, який нерозумно був переданий країні Панама після того, як Сполучені Штати, Сполучені Штати, я маю на увазі, подумайте про це витратили більше грошей, ніж будь-коли витрачали на проєкт раніше і втратили 38.000 життів при будівництві Панамського каналу. З нами поводитися дуже погано через цей нерозумний подарунок, який ніколи не повинен був бути зроблений, і обіцянка Панами нам була порушена. Мета нашої угоди та дух нашого договору були повністю порушені. Американські кораблі піддаються серйозним перевитратам, оплаті й до них не ставляться справедливо в будь-якому вигляді, формі чи образі. І це включає військово-морський флот Сполучених Штатів і, перш за все, Китай керує Панамським каналом, і ми не віддавали його Китаю, ми віддали його Панамі, і ми повертаємо його назад.

Перш за все, моє послання американцям сьогодні полягає в тому, що настав час для нас знову діяти з мужністю, енергією та життєвою силою найвеличнішої цивілізації в історії. Тому, коли ми звільняємо нашу націю, ми поведемо її до нових висот перемоги та успіху. Ми не будемо стримані. Разом ми покінчимо з епідемією хронічних захворювань і збережемо наших дітей в безпеці, здоров'ї та без хвороб. Сполучені Штати знову будуть вважати себе зростаючою нацією, такою, що збільшує наше багатство, розширює нашу територію, будує наші міста, підвищує наші очікування і несе наш прапор до нових і прекрасних горизонтів. І ми будемо переслідувати наше явне призначення до зірок, запускаючи американських астронавтів, щоб встановити зірки та смуги на планеті Марс.

Амбіції – це життєва сила великої нації, і прямо зараз наша нація амбітніша, ніж будь-яка інша. Немає нації, подібної до нашої нації. Американці – це дослідники, будівельники, новатори, підприємці та піонери. Дух кордону записаний у наших серцях. Заклик до наступної великої пригоди відлунує з наших душ. Наші американські предки перетворили малу групу колоній на краю величезного континенту на могутню республіку найнадзвичайніших громадян на Землі. Ніхто навіть не наближається. Американці просунулися на тисячі миль через суворий край неприборканої пустелі. Вони перетнули пустелі, підкорили гори, здолали незліченні небезпеки, завоювали Дикий Захід, покінчили з рабством, врятували мільйони від тиранії, підняли мільярди з бідності, приборкали електрику, розщепили атом, запустили людство в небеса і помістили всесвіт людських знань на долоню людської руки. Якщо ми працюватимемо разом, немає нічого, чого ми не можемо зробити, і немає мрії, яку ми не можемо досягти. Багато людей думали, що мені неможливо здійснити такий історичний політичний камбек. Але, як ви бачите сьогодні, ось я тут, американський народ висловився. Я стою перед вами зараз як доказ того, що ви ніколи не повинні вірити, що щось неможливо зробити. В Америці неможливе – це те, що ми робимо найкраще. Від Нью-Йорка до Лос-Анджелеса, від Філадельфії до Фенікса, від Чикаго до Маямі, від Г'юстона до прямо тут у Вашингтоні, округ Колумбія, наша країна була викувана і побудована поколіннями патріотів, які віддали все, що мали, за наші права і за нашу свободу. Вони були фермерами і солдатами, ковбоями і заводськими робітниками, сталеварами і шахтарями, поліцейськими і піонерами, які просувалися вперед, марширували вперед і не дозволяли жодній перешкоді подолати їхній дух чи їхню гордість. Разом

вони проклали залізниці, підняли хмарочоси, побудували великі автомагістралі, виграли дві світові війни, перемогли фашизм і комунізм і подолали кожен виклик, з яким зіткнулися. Після всього, через що ми пройшли разом, ми стоїмо на порозі чотирьох найвеличніших років в американській історії. З вашою допомогою ми відновимо обіцянку Америки, і ми відбудуємо націю, яку ми любимо, і ми так сильно її любимо.

Ми один народ, одна сім'я і одна славна нація під Богом. Тож кожному батькові, який мріє про свою дитину, і кожній дитині, яка мріє про своє майбутнє, я з вами. Я буду боротися за вас, і я буду перемагати заради вас. Ми будемо перемагати як ніколи раніше. Дякую. Дякую. Дякую. В останні роки наша нація сильно постраждала. Але ми збираємося повернути її і зробити її знову великою, більшою, ніж будь-коли раніше. Ми будемо нацією, якої не було раніше, сповненою співчуття, мужності та винятковості. Наша сила зупинить всі війни і принесе новий дух єдності світу, який був злим, насильницьким і повністю непередбачуваним. Америку знову поважатимуть і знову захоплюватимуться нею, включаючи людей релігії, віри та доброї волі. Ми будемо процвітаючими. Ми будемо гордими. Ми будемо сильними, і ми будемо перемагати як ніколи раніше. Ми не будемо завойовані. Ми не будемо залякані. Ми не будемо зламані, і ми не зазнаємо невдачі. Відсьогодні Сполучені Штати Америки будуть вільною, суверенною та незалежною нацією. Ми будемо стояти сміливо. Ми будемо жити гордо. Ми будемо мріяти сміливо, і ніщо не стане на нашому шляху, тому що ми американці. Майбутнє належить нам, і наша золота епоха тільки починається.

Дякую. Боже, благослови Америку. Дякую всім. Дякую. Дуже дякую. Дуже дякую. Дякую. Дякую!» [*The Inauguration ...*, 2025].

Інавгураційна промова Д. Трампа тривала 30 хвилин 35 секунд – приблизно вдвічі довша за його промову в 2017 році (16 хвилин 45 секунд). Вона стала найдовшою серед промов його попередників на посаді президента США.

У зверненні було близько 2,9 тисяч слів проти 1,4 тисяч у 2017 році. В обох випадках найуживанішими словами в промові були «я» (124 і 52 рази відповідно), «наш» (72 і 48 разів) і «ви» (24 і 12 разів). Крім того, у своїй промові Д. Трамп часто живив такі слова, як «американський» (21 раз), «Америка» та «нація» (по 20 разів). Крім того, він 6 разів згадував Панаму та 5 разів – справедливість [Cogan, 2025; Hawkins, 2025].

Спочатку присягу склав обраний віце-президент Джей Ді Венс, поклавши руку на Біблію, яка належала його прабабусі по материнській лінії.

Потім обраний президент Дональд Трамп склав присягу на посаду 47-го президента США, яку прийняв головний суддя Д. Робертс. Для обітниці Д. Трамп використав Біблію А. Лінкольна – ту саме, що була у нього під час церемонії у 1861 році. Д. Трамп також використав особисту Біблію (її йому подарувала мати у 1955 р.), як і під час інавгурації у 2017 році.

Власне, президенти США виголошують таку обітницю: «Я урочисто присягаюся, що сумлінно виконуватиму обов'язки президента Сполучених Штатів і буду, наскільки це можливо, зберігати та захищати Конституцію Сполучених Штатів». Усі президенти США завершують присягу фразою Д. Вашингтона: «І хай допоможе мені Бог!».

Після присяги Д. Трамп перейшов до президентської кімнати у Сенаті, де він за традицією підписав перші документи.

Невдовзі ще одну знакову промову виголосив 14 лютого 2025 р. на Мюнхенській конференції з безпеки віце-президент США Джей Ді Венс. У своїй промові Д. Ді Венс протягом 19 хвилин відкрито і жорстко розкритикував керівництво Європейського Союзу, що приголомшило світову (надто – європейську) спільноту і політикум.

У своєму виступі у Мюнхені віце-президент США Д. Ді Венс, зокрема, заявив:

«Дякую, а також дякую всім присутнім делегатам, видатним діячам та представникам ЗМІ. Особлива подяка організаторам Мюнхенської конференції з безпеки за те, що вони змогли провести такий неймовірний захід. Ми, звичайно, дуже раді бути тут. Ми щасливі бути тут.

Одне з питань, про яке я хотів би поговорити сьогодні, це, звичайно, наші спільні цінності. Приємно знову бути в Німеччині. Як ви вже чули, я був тут минулого року як сенатор Сполучених Штатів. Я побачив міністра закордонних справ Девіда Ламмі і пожартував, що минулого року ми обоє мали інші посади, ніж зараз.

Але зараз настав час для всіх наших країн, для всіх нас, кому пощастило отримати політичну владу від наших народів, використовувати її з розумом – для поліпшення їхнього життя.

Хочу сказати, що мені пощастило, що за останні 24 години я мав змогу провести деякий час поза межами цієї конференції. Я був дуже вражений гостинністю людей, навіть попри те, що вони, звичайно, ще не оговталися від вчорашнього жакливого нападу.

Вперше я відвідав Мюнхен разом із моєю дружиною, яка сьогодні тут зі мною, під час особистої подорожі. Я завжди любив місто Мюнхен і його мешканців. Хочу лише сказати, що ми дуже зворушені, і наші думки та молитви з Мюнхеном і всіма, хто постраждав від зла, заподіяного цій прекрасній громаді. Ми думаємо про вас, молимося за вас і, безсумнівно, будемо вболівати за вас у найближчі дні та тижні.

Сподіваюся, це не останні оплески, які я отримаю.

Ми зібралися на цій конференції, звичайно, щоб обговорити питання безпеки, і зазвичай маємо на увазі загрози нашій зовнішній безпеці. Я бачу, що сьогодні тут зібралося багато видатних військових лідерів. Хоча адміністрація Трампа дуже стурбована європейською безпекою і вірить, що ми можемо досягти розумного врегулювання між Росією та Україною, ми також вважаємо, що в найближчі роки Європі важливо зробити значний крок вперед, щоб забезпечити власну оборону.

Однак загроза, яка мене найбільше турбує для Європи, – це не Росія. Це не Китай. Це не будь-який інший зовнішній актор. Мене турбує загроза зсередини – відхід Європи від деяких своїх найфундаментальніших цінностей, цінностей, які вона поділяє зі Сполученими Штатами Америки.

Мене вразило, що колишній європейський комісар нещодавно виступив по телебаченню і висловив задоволення тим, що румунський уряд щойно скасував цілі вибори. Він попередив, що якщо справи не підуть за планом, те саме може статися і в Німеччині.

Такі зухвалі заяви шокують американську аудиторію.

Протягом багатьох років нам говорили, що все, що ми фінансуємо і підтримуємо, робиться в ім'я наших спільних демократичних цінностей.

Все – від нашої політики щодо України до цифрової цензури – подається як захист демократії.

Але коли ми бачимо, як європейські суди скасовують вибори, а високопосадовці погрожують скасувати інші, ми повинні запитати себе, чи дотримуємося ми належних високих стандартів.

І я кажу «дотримуємося», тому що глибоко переконаний, що ми всі в одній команді. Ми повинні не тільки говорити про демократичні цінності. Ми повинні жити ними.

Багато хто з вас, присутніх у цій залі, пам'ятає, як під час холодної війни захисники демократії протистояли тиранічним силам на цьому континенті.

Згадайте, яка сторона в цій боротьбі цензурувала дисидентів, закривала церкви і скасовувала вибори. Чи були вони хорошими хлопцями?

Звичайно, ні. І слава Богу, що вони програли Холодну війну. Вони програли, тому що не цінували і не поважали всі надзвичайні блага свободи – свободу дивувати, робити помилки, винаходити, будувати.

Як виявляється, не можна нав'язувати інновації чи креативність, так само як не можна змушувати людей думати, відчувати чи вірити в щось.

Ми віримо, що ці речі, безсумнівно, пов'язані між собою. На жаль, коли я дивлюся на сучасну Європу, іноді не зовсім зрозуміло, що сталося з деякими переможцями холодної війни. Я дивлюся на Брюссель, де комісари ЄС попереджають громадян, що вони мають намір закрити соціальні мережі під час громадських заворушень, щойно вони виявлять те, що, на їхню думку, є «ненависницьким контентом».

Або на цю саму країну, де поліція провела рейди проти громадян, підозрюваних у розміщенні антифеміністичних коментарів в Інтернеті, в рамках «Боротьби з мізогінією в Інтернеті: День дій».

Я дивлюся на Швецію, де два тижні тому уряд засудив християнського активіста за участь у спаленні Корану, що призвело до вбивства його друга. І, як моторошно зазначив суддя у цій справі, шведські закони, які нібито захищають свободу вираження поглядів, насправді не дають права робити чи говорити що завгодно, не ризикуючи образити групу, яка дотримується цих переконань.

І, мабуть, найтривожніше, я дивлюся на наших дуже дорогих друзів, Велику Британію, де відхід від прав совісті поставив під загрозу основні свободи релігійної Британії.

Трохи більше двох років тому британський уряд звинуватив Адама Сміта-Коннора, 51-річного фізіотерапевта і ветерана армії, у жахливому злочині: він стояв за 50 метрів від клініки абортів і мовчки молвився протягом трьох хвилин.

Він нікому не заважав. Ні з ким не спілкувався. Просто мовчки молився сам. Коли британські правоохоронці помітили його і зажадали дізнатися, за що він молиться, Адам просто відповів: «За ненародженого сина, якого він і його колишня дівчина абортували кілька років тому».

Однак це не зворушило поліцейських.

Адама визнали винним у порушенні нового закону про «буферну зону», який криміналізує мовчазну молитву та інші дії, що можуть вплинути на рішення людини, в радіусі 200 метрів від абортної клініки.

Його засудили до сплати тисяч фунтів стерлінгів судових витрат на користь обвинувачення.

Я хотів би сказати, що це випадковість – одиничний божевільний приклад погано написаного закону, який застосовується до однієї людини.

Але ні.

У жовтні минулого року, всього кілька місяців тому, уряд Шотландії почав розсилати листи громадянам, чії будинки розташовані в так званих зонах безпечного доступу, попереджаючи їх, що навіть приватна молитва в їхніх власних будинках може вважатися порушенням закону.

Звісно, уряд закликав читачів повідомляти про будь-яких співгромадян, підозрюваних у думкових злочинах.

У Великобританії та в усій Європі, як я побоююся, свобода слова відступає.

І в інтересах ввічливості, друзі мої, а також в інтересах правди, я визнаю, що іноді найгучніші голоси на підтримку цензури лунали не з Європи, а з моєї власної країни, де попередня адміністрація погрозувала і залякувала соціальні мережі, щоб вони цензурували так звану дезінформацію.

Дезінформація, як, наприклад, ідея, що коронавірус, ймовірно, витік з лабораторії в Китаї.

Наш власний уряд заохочував приватні компанії замовчувати людей, які наважилися висловити те, що виявилось очевидною правдою.

Тому я прийшов сюди сьогодні не тільки з спостереженням, але й з пропозицією.

І так само, як адміністрація Байдена, здавалося, відчайдушно намагалася заглушити людей, які висловлювали свою думку, адміністрація Трампа буде робити саме протилежне.

І я сподіваюся, що ми зможемо працювати над цим разом.

У Вашингтоні з'явився новий шериф, і під керівництвом Дональда Трампа ми можемо не погоджуватися з вашими поглядами, але ми будемо боротися, щоб захистити ваше право висловлювати їх на публіці, погоджуючись або не погоджуючись.

Зараз, звісно, ми знаходимося в ситуації, коли все настільки погіршилося, що в грудні цього року Румунія відразу ж скасувала результати президентських виборів на підставі непереконливих підозр розвідувального агентства та значного тиску з боку своїх континентальних сусідів.

Як я розумію, аргументом було те, що російська дезінформація вплинула на румунські вибори.

Але я просив би своїх європейських друзів подивитися на це з іншої точки зору.

Ви можете вважати, що Росія неправа, купуючи рекламу в соціальних мережах, щоб вплинути на ваші вибори.

Ми, безумовно, так вважаємо.

Ви можете навіть засудити це на світовій арені.

Але якщо вашу демократію можна зруйнувати за допомогою кількох сотень доларів, витрачених на цифрову рекламу з іноземної країни, то вона і спочатку не була дуже міцною.

Тепер хороша новина полягає в тому, що я вважаю, що ваші демократії є значно менш крихкими, ніж багато хто, мабуть, побоюється.

І я справді вірю, що надання нашим громадянам можливості висловлювати свої думки зробить їх ще сильнішими.

Що, звичайно, повертає нас до Мюнхена, де організатори цієї конференції заборонили законодавцям, які представляють популістські партії як лівого, так і правого крила, брати участь у цих дискусіях.

Знову ж таки, ми не зобов'язані погоджуватися з усім – або з чим-небудь – що говорять люди.

Але коли політичні лідери представляють важливу виборчу групу, ми зобов'язані принаймні брати участь у діалозі з ними.

Багатьом з нас, хто живе по той бік Атлантики, це все більше нагадує старі, укорінені інтереси, що ховаються за потворними словами радянської епохи, такими як «дезінформація» та «дезінформація», які просто не сприймають ідею, що хтось із альтернативною точкою зору може висловити іншу думку або, не дай Боже, проголосувати інакше – або, ще гірше, виграти вибори.

Зараз це конференція з питань безпеки, і я впевнений, що ви всі приїхали сюди, готові обговорити, як саме ви плануєте збільшити видатки на оборону протягом найближчих кількох років відповідно до нових цілей.

І це чудово.

Адже, як чітко дав зрозуміти президент Трамп, він вважає, що наші європейські друзі повинні відігравати більшу роль у майбутньому цього континенту.

Ми не вважаємо – ви чуєте цей термін «розподіл тягаря» – але ми вважаємо, що це важлива частина спільного альянсу, що європейці

повинні активізуватися, поки Америка зосереджується на регіонах світу, які перебувають у великій небезпеці.

Але дозвольте мені також запитати вас – як ви взагалі почнете обмірковувати питання бюджету, якщо ми не знаємо, що саме ми захищаємо?

Я вже багато чого почув у своїх розмовах, і я мав багато чудових розмов з багатьма людьми, які зібралися тут, у цій залі. Я багато чув про те, від чого вам потрібно захищатися, і, звичайно, це важливо.

Але те, що мені, і, безсумнівно, багатьом громадянам Європи здається трохи менш зрозумілим, – це те, заради чого саме ви захищаєте себе. Яка позитивна візія надихає цей спільний безпековий договір, який ми всі вважаємо таким важливим?

І я глибоко переконаний, що не може бути безпеки, якщо ви боїтеся голосів, думок і совісті, які керують вашим власним народом.

Європа стикається з багатьма викликами, але криза, з якою зараз стикається цей континент, криза, з якою, на мою думку, ми всі стикаємося разом, є результатом наших власних дій.

Якщо ви боїтеся своїх виборців, Америка нічого не може для вас зробити.

Так само, як і ви нічого не можете зробити для американського народу, який обрав мене і обрав президента Трампа.

Вам потрібні демократичні мандати, щоб досягти чогось цінного в найближчі роки. Хіба ми нічого не навчилися – що слабкі мандати призводять до нестабільних результатів? Але є так багато цінного, чого можна досягти за допомогою такого демократичного мандата, який, на мою думку, буде результатом більш чуйного ставлення до голосів ваших громадян.

Якщо ви хочете мати конкурентоспроможну економіку, доступну енергію та надійні ланцюги постачання, то вам потрібні повноваження для управління, адже для цього доведеться робити важкий вибір. І, звичайно, ми в Америці це добре розуміємо. Неможливо здобути демократичний мандат, цензуруючи своїх опонентів або саджаючи їх до в'язниці. Незалежно від того, чи це лідер опозиції, скромна християнка, яка молиться у власному домі, чи журналіст, який намагається повідомляти новини. Ви також не можете виграти, ігноруючи своїх основних виборців у питаннях, таких як те, хто може бути частиною нашого спільного суспільства.

З усіх нагальних викликів, з якими стикаються представлені тут країни, я вважаю, що немає нічого більш нагального, ніж масова мі-

грація. Сьогодні майже кожна п'ята людина, яка живе в цій країні, переїхала сюди з-за кордону. Це, звичайно, рекордний показник. До речі, у Сполучених Штатах цифра аналогічна – також рекордна. Кількість іммігрантів, які в'їхали до ЄС з країн, що не входять до ЄС, подвоїлася лише за період з 2021 по 2022 рік. І, звичайно, з того часу вона стала ще більшою. І ми знаємо, що ця ситуація не виникла в вакуумі.

Це результат низки свідомих рішень, прийнятих політиками по всьому континенту та іншими політиками по всьому світу протягом десятиліття. Ми бачили жахи, спричинені цими рішеннями, вчора, у цьому самому місті.

І, звичайно, я не можу знову піднімати цю тему, не думаючи про жахливих жертв, яким зіпсували прекрасний зимовий день у Мюнхені.

Наші думки і молитви з ними, і вони залишаться з ними. Але чому це сталося? Це жахлива історія, але ми чули її вже занадто багато разів у Європі і, на жаль, занадто багато разів у Сполучених Штатах. Шукач притулку, часто молодий чоловік у віці близько 25 років, вже відомий поліції, врізається автомобілем у натовп і руйнує спільноту.

Скільки разів ми повинні терпіти ці жахливі невдачі, перш ніж змінити курс і вести нашу спільну цивілізацію в новому напрямку?

Жоден виборець на цьому континенті не йшов на виборчу дільницю, щоб відкрити шлюзи для мільйонів неперевіраних іммігрантів.

Але знаєте, за що вони проголосували? В Англії вони проголосували за Brexit. І, погоджуйтеся ви з цим чи ні, вони проголосували за це. І все частіше по всій Європі вони голосують за політичних лідерів, які обіцяють покласти край неконтрольованій міграції. Я, наприклад, погоджуюся з багатьма з цих побоювань, але ви не зобов'язані погоджуватися зі мною. Я просто думаю, що люди дбають про свої домівки. Вони дбають про свої мрії. Вони дбають про свою безпеку та здатність забезпечувати себе і своїх дітей. І вони розумні. Я думаю, що це одне з найважливіших речей, яких я навчився за свій короткий час у політиці.

На відміну від того, що ви можете почути за кілька гір у Давосі, громадяни всіх наших країн, як правило, не вважають себе освіченими тваринами або взаємозамінними гвинтиками глобальної економіки.

І не дивно, що вони не хочуть, щоб їх переміщали з місця на місце або безжально ігнорували їхні лідери. А вирішувати ці великі питання на виборчих дільницях – це справа демократії.

Я вважаю, що звільнення людей, ігнорування їхніх проблем або, що ще гірше, закриття ЗМІ, скасування виборів чи виключення людей з політичного процесу нічого не захищає.

Насправді це найпевніший спосіб знищити демократію.

А висловлювання думок і поглядів не є втручанням у вибори, навіть якщо люди висловлюють думки за межами вашої країни і навіть якщо ці люди дуже впливові.

І повірте мені, я кажу це з гумором – якщо американська демократія змогла вижити після 10 років докорів Грети Тунберг, то ви зможете вижити після кількох місяців Ілона Маска.

Але те, що не витримає ніяка демократія – ні американська, ні німецька, ні європейська – це сказати мільйонам виборців, що їхні думки та занепокоєння, їхні прагнення, їхні прохання про допомогу є недійсними або навіть не варті уваги.

Демократія ґрунтується на священному принципі, що голос народу має значення. Тут немає місця для захисних бар'єрів. Ви або дотримуетесь цього принципу, або ні. Європейці – народ – мають право голосу. Європейські лідери мають вибір. І я твердо переконаний, що нам не потрібно боятися майбутнього.

Ви можете прийняти те, що вам каже ваш народ, навіть якщо це вас дивує, навіть якщо ви не згодні. І якщо ви це зробите, ви зможете дивитися в майбутнє з упевненістю і впевненістю, знаючи, що нація стоїть за кожним з вас.

І це, на мій погляд, є великою магією демократії. Вона не в цих кам'яних будівлях чи прекрасних готелях. Вона навіть не в тих великих інституціях, які ми разом побудували як спільне суспільство. Вірити в демократію – це розуміти, що кожен наш громадянин має мудрість і має право голосу.

І якщо ми відмовляємося слухати цей голос, навіть наші найуспішніші боротьби дадуть дуже мало. Як колись сказав Папа Іван Павло II, на мій погляд, один з найвидатніших захисників демократії на цьому континенті чи будь-якому іншому:

“Не бійтеся”.

Ми не повинні боятися наших людей, навіть коли вони висловлюють думки, що суперечать поглядам тих, хто перебуває на вершині.

Щиро вдячний усім і нехай Бог благословить вас!» [*Vice* ..., 2025].

Після завершення промови Д. Ді Венса у залі на певний час запанувала тиша, лише троє людей (мабуть, з американської делегації) плескали оратору.

Промова була схожа на оголошення «ідеологічної війни» ліберальній Європі й навіть на завдання потужного удару тривалому статус-кво трансатлантичних відносин.

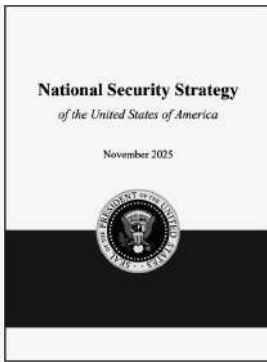
Натомість американський президент Д. Трамп, який нещодавно перед цим здійснив телефонну розмову з кремлівським диктатором В. Путіним, високо оцінив виступ Д. Ді Венса, стверджуючи щодо Європи: «Вони втрачають своє чудове право на свободу слова» [Thomas, 2025]. Проте цей виступ вже тоді давав натяк, навіть більше – неприхований і відвертий вказівник, як надалі можуть розвиватися відносини між ліберальною Європою загалом і Європейським Союзом зокрема та Сполученими Штатами Америки.

РОЗДІЛ 5

СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ США – 2025 ДОКТРИНА ТРАМПА/ДОНРО

У листопаді 2025 р. 47-й президент США Д. Трамп підписав нову *Стратегію національної безпеки Сполучених Штатів Америки*. Цей 33-сторінковий документ є рідкісним офіційним поясненням зовнішньополітичного світогляду з боку адміністрації Д. Трампа й тісно переплітається з його особистим баченням світового порядку та місця і ролі Америки в системі міжнародної безпеки.

4 грудня 2025 р. президент Д. Трамп опублікував Стратегію національної безпеки, яку адміністрація назвала «дорожньою картою для забезпечення того, щоб Америка залишалася найбільшою та найуспішнішою нацією в історії людства та домівкою свободи на землі» [Henley, 2025].

У документі його гасло «Америка понад усе» було поставлене на перше місце. Це останнє та найповніше пояснення про те, що означає «Америка понад усе» у зовнішній політиці. Стратегія встановлювала умови для очікуваного незабаром перегляду військової могутності та визначала пріоритети для всіх, хто намагався інтерпретувати бажання президента США Д. Трампа. І для багатьох у світі вона стала надзвичайно тривожною, а перш за все тому, що здебільшого нова Стратегія національної безпеки відкидала багаторічну думку про те, що спільний набір цінностей зміцнює альянси Америки.

У ній зазначалося, що Стратегія «не ґрунтується на традиційній політичній ідеології», а мотивована «тим, що працює для Америки». Натомість Д. Трамп дотримується становища, яке назвав «гнучким

реалізмом». Як саркастично зауважувалося у редакторській статті *The Economist*, це означає бути «прагматичним, не будучи “прагматиком”, реалістичним, не будучи “реалістом”, принциповим, не будучи “ідеалістичним”, рішучим, не будучи “яструбиним”, та стриманим, не будучи “голубиним”» [Donald, 2025].

Нова Стратегія національної безпеки свідчить, що США мають робити складні вибори у глобальній сфері. «Після закінчення холодної війни американські еліти, які займаються зовнішньою політикою, переконали себе, що постійне панування США над усім світом відповідає найкращим інтересам нашої країни. Проте справи інших країн нас цікавлять лише у тому випадку, якщо їхня діяльність безпосередньо загрожує нашим інтересам», – йдеться у документі [National ..., 2025]. У вступній нотатці до стратегії Д. Трамп назвав її «дорожньою картою, яка забезпечить, щоб Америка залишалася найбільшою та найуспішнішою країною в історії людства та батьківщиною свободи на землі» [National ..., 2025].

У документі наголошується, що Стратегія «не ґрунтується на традиційній політичній ідеології» і «мотивована насамперед тим, що вигідно Америці» – або, двома словами, *America First*. Відтак Білий Дім прагнув уникнути попередніх масштабних амбіцій американської гегемонії і перейти до більш вузького розуміння національного інтересу, укоріненого у внутрішньому оновленні.

Стратегія відсилає до так званих традиційних цінностей, часом пов'язаних з християнськими правими, і в ній стверджується, що адміністрація прагне до «відновлення та відродження американського духовного та культурного здоров'я» та «Америки, яка дорожить своєю минулою славою та своїми героями» [National ..., 2025]. У ній також згадується необхідність «зростаючої кількості міцних, традиційних сімей, які виховують здорових дітей».

Не важко побачити і зрозуміти, що документ, власне, лише офіційно фіксує й обумовлює стратегію США, яка в означених рисах і напрямках відповідає багатьом крокам, що вже були зроблені Д. Трампом за майже перший рік його другого президентського терміну, а також пріоритетам деяких його найближчих помічників та однодумців.

У Стратегії зазначалося, що «дні, коли Сполучені Штати підтримували весь світовий порядок, як Атлас, минули» [National ..., 2025]. У ній критикується міграція, вказуючи, що «масова міграція виснажила внутрішні ресурси, посилила насильство та інші злочини, послабила соціальну згуртованість, спотворила ринки праці та підірвала на-

ціональну безпеку. Епоха масової міграції має закінчитися» [*National ...*, 2025]. Документ також критикує вільну торгівлю і глобалізм.

Перш за все, що одразу ж впадає у вічі, то це те, що у Стратегії приділяється надзвичайно велика увага Західній півкулі, яка в основному розглядається як засіб захисту території США.

У документі йдеться про те, що «безпека кордонів є основним елементом національної безпеки», і містяться завуальовані посилання на спроби Китаю закріпитися на задньому дворі Америки. «Сполучені Штати повинні зберігати домінуюче становище в Західній півкулі як умова нашої безпеки та процвітання – умова, яка дозволяє нам впевнено заявляти про себе там, де і коли це необхідно в регіоні... Умови наших спілок і умови, на яких ми надаємо будь-яку допомогу, повинні залежати від ослаблення ворожого зовнішнього впливу – від контролю над портами певних стратегічних активів», – йдеться у документі [*National ...*, 2025].

Відтак Стратегія закликає до переорієнтації військових зусиль США на Західну півкулю, де, як стверджується, США повинні бути домінантною державою, щоб «контролювати міграцію, зупинити потоки наркотиків та зміцнити стабільність і безпеку на суші та морі» [*National ...*, 2025]. У ній фіксується «поправка Трампа» з доктрини Монро, щоб заявити, що США стверджуватимуть політичну, економічну та військову владу над Західною півкулею.

В Стратегії такі плани описуються як частина «доповнення Трампа» до доктрини Монро [*National ...*, 2025]. Останнє – це концепція, висунута президентом Д. Монро у 1823 р., згідно з якою США не терпітимуть зловмисне іноземне втручання у своїй півкулі. Доктрина Монро оголосила Західну півкулю закритою для подальшої європейської колонізації та, опосередковано, відкритою для втручання США. Хоча європейська колонізація у цій півкулі давно зійшла нанівець, ця доктрина, як і раніше, актуальна з інших своїх засадничих сполук. І тоді, і нині в її серцевині було приховано імплантовано саме комерційні вигоди та економічний визиск й вони у поєднанні з геополітикою стали рушійною силою інтервенцій. Як сказав філософ-мораліст і єпископ Джозеф Батлер (1692–1752): «Усе є тим, чим воно є, а не чимось іншим» [Dalrymple, 2015].

Хоча ця доктрина і була проголошена президентом Джеймсом Монро, її слід було б називати доктриною Адамса, на ім'я його державного секретаря Джона Квінсі Адамса. Саме він ще за два роки до того, як було сформульовано доктрину Монро, сказав про США:

«Скрізь, де б не підіймався чи буде розгорнуто прапор свободи та незалежності, там будуть її серце, її благословення та її молитви. Але вона не виходить за межі світу у пошуках чудовиськ, щоб їх знищити. Вона – доброзичливець свободи та незалежності всіх. Вона – захисниця та борець лише за свої власні права» [Will, 2026].

Тож ці політичні «чудовиська», звісно ж у розумінні глобальних апетитів Сполучених Штатів, й стали публічними прикриттям, вкупі з лінійкою американських цінностей та релігійно-моралістичною риторикою, формальним приводом до новітніх хрестових походів адміністрації Білого Дому.

Ніде це не проявляється так очевидно, як у розділі, присвяченому *Західній півкулі*. «Ми хочемо забезпечити, щоб Західна півкуля залишалася достатньо стабільною та добре керованою, щоб запобігти масовій міграції до Сполучених Штатів та стримувати її», – йдеться у ньому. Уряди країн Латинської Америки будуть залучені до контролю міграції та стримування потоків наркотиків. Очікується, що вони нададуть Америці контроль над ключовими активами, ресурсами та стратегічними місцями, або принаймні право вето на «вороже іноземне» володіння ними – чітке попередження відмовитися від китайських інвестицій, які пропонують вплив на порти чи такі активи, як Панамський канал. Там, де правоохоронні органи не змогли зупинити контрабанду наркотиків, Америка застосує збройні сили, попереджає Стратегія національної безпеки США.

Таку зухвалість і самочинне право на втручання вже назвали «поправкою Трампа» з доктрини Монро й навмисною даниною «поправці Рузвельта» – заяві президента Т. Рузвельта про права жандармів у західній півкулі у 1904 році [Donald ..., 2025]. Власне, у ХХ ст. США також застосовували своє право сили – від військових вторгнень та блокад до підтримуваних ЦРУ переворотів чи пактів про безпеку, в результаті яких Америка озброювала та навчала автократії, що винні у позасудових убивствах та тортурах під час Холодної війни.

При цьому слід зауважити, що в інтерв'ю Politico один з колишніх чиновників адміністрації Д. Трампа відзначив розкол між прихильниками жорсткої лінії та прихильниками стриманості, що виник навколо розробки Стратегії національної безпеки: прихильники жорсткої лінії успішно переконали Білий Дім у необхідності більш масштабних військових цілей для *Венесуели* та регіону Західної півкулі. «Розділ про Західну півкулю в обох документах є найбільш аморфним і являє собою регіон, який відхиляється від цього

стандарту», – сказав колишній чиновник, зазначивши, що такі люди, як М. Рубіо, успішно пов'язали потоки імміграції та наркоепідемію з військовими операціями у Венесуелі, навіть незважаючи на те, що чиновники, які були схильні до стриманості, висловлювали занепокоєння тим, що Пентагон загрузне в цьому регіоні [Cai & Schwartz & Burns & Bazail-Eimil, 2026].

Проти був віце-президент США Д. Ді Венс [Hudson & Taylor, 2026]. Д. Ді.Венс брав участь у війні в Іраку і повернувся додому різким критиком іноземних військових інтервенцій, заявивши, що надто часто вашингтонські політики не беруть до уваги американські інтереси, коли вплутуються в далекі війни. Однак Д. Ді Венс публічно захищає рішення Д. Трампа провести зухвалий рейд у Венесуелі, внаслідок якого було викрадено президента цієї держави Н. Мадуро з дружиною. Слід, водночас, зауважити, що ще з часів роботи в Сенаті Д. Ді Венс виступав за посилення американської присутності в Західній півкулі, ставши співавтором резолюції 2023 року, що підтверджувала доктрину Монро, яка застерігає іноземні держави від заперечення американського домінування в обох Америках.

Тож гору взяли яструби і ця частина Стратегії розпочне втілюватися в життя, а її першим елементом чину став Каракас. Показово в цьому плані стала збройна операція вніч з 2 на 3 січня 2026 р. у Венесуелі. Удари по Венесуелі армії США і захоплення президента Н. Мадуро з дружиною елітним спецпідрозділом Delta Force виявило перемогу прихильників жорсткої зовнішньої політики в адміністрації Д. Трампа.

Під час першої каденції Д. Трампа від проведення силової операції у Венесуелі президента відмовило угруповання на чолі з тогочасним держсекретарем США Р. Тіллерсоном, міністром оборони Д. Меттісом та радником з національної безпеки Г. Р. МакМастером.

За другої каденції Д. Трампа яструби взяли гору. Схвалила ці дії, за винятком невеликої кількості республіканських законодавців, й більшість руху MAGA. В тому числі й стратег Д. Трампа С. Беннон, який часто просував порядок денний «Америка понад усе». Утім головним провідником воєнної операції у Венесуелі, що давно розраховував втілити її у життя, був державний секретар США М. Рубіо. Його підтримав уповноважений Д. Трампа з внутрішньої безпеки і заступник керівника апарату Білого Дому С. Міллер, очільник Пентагону П. Герсет, радник Д. Трампа А. Брюзевіц й войовничий рейганіст-неоконсерватор, посол США в ООН М. Волтц.

Аргументи держсекретаря полягали в наступному: США мають економічні стимули через нафту; існує занепокоєння з приводу національної безпеки, пов'язане з потребою вичавлення Китаю та Росії з країни, розташованої близько до США; і це величезна політична перемога серед латиноамериканських (іспаномовних виборців), чії сім'ї яких зазнали репресивних режимів [Cai & Schwartz & Burns & Bazail-Eimil, 2026]. Тож рейганіст-неоконсерватор М. Рубіо зміг поєднати своє давнє (від 2019-го року) бажання усунути Н. Мадуро з багаторічною фіксацією Д. Трампа на поверненні запасів нафти Венесуели.

Фактично ця операція на початку 2026 року й попередній зрив можливих американо-російських переговорів у Будапешті наприкінці 2025 року засвідчують, що акції і впливи М. Рубіо стрімко зростають. Зауважу, наприклад, що саме в особистій розмові М. Рубіо, наприклад, зумів переконати щодо Венесуели республіканця від Техасу, конгресмена Ч. Роя – впливового консерватора, що не боявся і не соромився критикувати Д. Трампа з інших питань.

Вислід збройної операції похвалив й співзасновник Blackwater E. Прінс, що ще нещодавно сприймався як синонім антивоєнних настроїв прихильників MAGA. «Ізоляціоністи і рейганісти мало в чому згодні, але в одній області вони сходяться – це Західна півкуля», – сказав Politico колишній високопосадовець адміністрації Д. Трампа, який побажав залишитися анонімним, щоб обговорити внутрішньопартійну динаміку [Cai & Schwartz & Burns & Bazail-Eimil, 2026]. «Ізоляціоністи почуваються комфортніше, виявляючи надмірний інтернаціоналізм, коли справа стосується нашої країни. Але за межами Західної півкулі вони починають думати, що, можливо, нам не варто втручатися», – додав він [Cai & Schwartz & Burns & Bazail-Eimil, 2026]. М. Кроеніг, віце-президент і старший директор Центру стратегії та безпеки Скоукрофта при Атлантичній Раді і колишній співробітник Пентагону, сказав, що широка підтримка навіть з боку ізоляціоністів в адміністрації, можливо, є скоріше політичним розрахунком, ніж стратегічним рішенням.

Про це свідчить й те, що як помірні, так і консервативні законодавці висловлюють обережність щодо деяких потенційно більш амбітних планів адміністрації в цій південноамериканській нафтовидобувній державі. «Єдина країна, якою Сполучені Штати Америки повинні “керувати”, – це Сполучені Штати Америки», – заявив впливовий помірний конгресмен, республіканець від Пенсільванії Б. Фіцпатрік. «Сполучені Штати повинні приєднатися до міжнародної спільноти

у спостереженні та контролі за вільними та справедливими виборами у Венесуелі, надавши венесуельському народу шлях до справжньої демократії» [Cai & Schwartz & Burns & Bazail-Eimil, 2026].

Разом з тим, говорячи про мету США в операції проти Венесуели, в інтерв'ю NBC News Держсекретар М. Рубіо 4 січня 2026 р. зауважив саме на національній безпеці США: «Ви не можете перетворити Венесуелу на операційний центр для Ірану, Росії, “Хезболли”, Китаю або кубинських агентів розвідки. Цьому не можна дозволити продовжуватись».

Ви не можете допустити, щоб найбільші у світі запаси нафти перебували під контролем супротивників Сполучених Штатів» [Secretary, 2026]. Тоді ж пролунали й погрози «великими неприємностями» на адресу уряду Куби, влада якої представляє велику проблему для американської адміністрації.

Відтак увага Стратегії не обмежується Латинською Америкою, а розширяється до *Карибського басейну* та інших сусідів США. Тож цілком очевидним і доконаним є те, що нарощування військової присутності США у Західній півкулі не є тимчасовим явищем. Стратегія свідчить, що США повинні зміцнювати свої відносини з урядами країн Латинської Америки, у тому числі співпрацювати з ними щодо стратегічних ресурсів (очевидно, маються на увазі рідкісноземельні мінерали, нафта і не тільки). У ній також йдеться, що США тісніше співпрацюватимуть з приватним сектором з метою сприяння «стратегічним придбанням та інвестиційним можливостям для американських компаній у регіоні», що мало би бути прихильно сприйняте південноамериканськими урядами [National ..., 2025].

Республіканець від штату Флорида М. Гетц, фаворит MAGA, заявив, що прихильники президента повинні розглядати дії США у Венесуелі як «відновлення доктрини Монро». У текстовому листуванні з NBC News він додав, що не стурбований тим, що конфлікт метастазуватиме, написавши: «Я довіряю Трампу вберегти нас від вічної війни там» [Doyle & Allen, 2026].

Тепер Д. Трамп доповнену доктрину Монро назвав «доктриною Донро» (англ. *Donroe Doctrine*): пріоритет контролю США над найближчим геополітичним оточенням. Ця неофіційна назва є поєднанням (грою слів) імені Дональда Трампа та прізвища Джеймса Монро, автора класичної «доктрини Монро» 1823 року. Новий термін («доктрина Донро») набув широкого вжитку після заяви Д. Трампа у січні 2026 року, де він зазначив, що його адміністрація «сильно

перевершила» оригінальну доктрину Монро. Ключовою подією безпосереднього утвердження «доктрини Донро» стала американська військова операція у *Венесуелі* в січні 2026 року, в результаті якої було затримано Н. Мадуро. Натхненний успіхом операції 3 січня у Венесуелі, Д. Трамп одразу ж дав зрозуміти про можливе втручання США у справі *Куби, Колумбії, Мексики, Гренландії (Данії),* а також *Ірану*.

Росія та Китай, які інвестували десятки мільярдів доларів та значний дипломатичний капітал у режим Н. Мадуро, відреагували стримано. Почасти тому, що вони сподівалися: тепер Вашингтон стане поступливішим щодо їхніх власних амбіцій – у Європі та Азії відповідно – або свідомо, або через об'єктивну обмеженість американських ресурсів. У Пекіні та Москві зачаровані інтересом Д. Трампа до сфер впливу великих держав... Тому там зацікавлені у тому, щоб з'ясувати, чи готові США піти на серйозні компроміси в *західній частині Тихого океану*, у тому числі з питання *Тайваню і Південно-Китайського моря* та, водночас, в *Центрально-Східній Європі та Україні*, якщо Китай та Росія виявлять більше поваги до США в Північній та Південній Америці. І ключова причина, через яку Д. Трамп зосередився на Західній півкулі полягає саме в поточних обмеженнях американської могутності, особливо на тлі посиленого Китаю.

Доктрина проголошує безумовне домінування США в *Західній півкулі* та готовність до прямого військового втручання для усунення режимів, які вважаються загрозою національній безпеці або інтересам США.

Відтак *доктрина Трампа/Донро* – це концепція «доктрини Монро на стероїдах», яка базується на трьох основних стовпах:

1. Економічна замкненість Західної півкулі: США висувають ультиматум країнам Латинської Америки – вони мають обмежити економічну та військову присутність Китаю та Росії у своєму регіоні. В обмін на це США обіцяють інвестиції та пільгові торговельні умови.

2. Боротьба з картелями як війна: Згідно з цією доктриною, США залишають за собою право проводити односторонні військові чи спеціальні операції на території сусідніх держав для знищення наркокартелів, розглядаючи їх як терористичні організації, що загрожують національній безпеці США.

3. Жорсткий міграційний бар'єр: країни регіону зобов'язані силою зупиняти міграційні потоки ще на своїх південних кордонах. Невиконання цієї умови тягне за собою санкції або торговельні мита.

Якщо класична доктрина Монро (1823 р.) базувалася на принципі «Америка для американців» і була спрямована на недопущення європейської колонізації, то доктрина Донро фокусується на активному силовому витісненні будь-яких іноземних впливів та встановленні стабільних, лояльних до США урядів у регіоні й адаптована до викликів XXI століття: китайської експансії, транснаціональної злочинності та нелегальної міграції. Отже, якщо класична доктрина Монро була про «захист» сусідів від зовнішніх ворогів, то доктрина Донро – це про жорсткий контроль над сусідами заради безпеки США. Вона була закріплена у Стратегії національної безпеки США, опублікованій у 2025 році, як інструмент протидії впливу Китаю та Росії в Латинській Америці та Західній півкулі.

Власне, Стратегія національної безпеки США також прямо закликає до «більш адекватної присутності берегової охорони та військово-морських сил для контролю морських шляхів, припинення незаконної та іншої небажаної міграції, скорочення торгівлі людьми та наркотиками, а також контролю ключових транзитних маршрутів у кризових ситуаціях» [*National ...*, 2025]. Тож США також хочуть, серед іншого, завершити «епоху масової міграції», наново вибудувати торговельні відносини, у тому числі через мита, та менше платити за безпеку інших країн. Однак неясно, як такі обіцянки узгоджуються з наполегливим прагненням Д. Трампа запровадити мита для торговельних партнерів Америки.

Натомість *Африці* у Стратегії національної безпеки приділяється відносно мало уваги. При цьому тиск Д. Трампа на Південну Африку та Нігерію показує, що імпульс до покарання та примусу нікуди не зник. Підтвердженням цьому є слова заступника голови Африканським командуванням США ген. Д. Бреннана з приводу військово-морських навчань ПАР, Росії, Китаю та Ірану у форматі «БРІКС+» (січень 2026 р.): «Глобальні води навколо Африки є першочерговими цілями для стратегічних конкурентів, які прагнуть зміцнити власну економіку, посіяти хаос і порушити порядок у спробі отримати контроль над цінними морськими ресурсами та глобальними торговими шляхами» [Wexler, 2026].

Стратегія національної безпеки прямо вказує, що США більше не хочуть бути світовим жандармом. Документ відкидає ідею «постійного американського домінування над усім світом», а союзники не повинні «перекладати витрати на свою оборону на американський народ» [*National ...*, 2025]. Відтак США будуть втручатися у конфлікти

лише тоді, коли це зачіпає їх безпосередньо: «Мета зовнішньої політики – захист ключових національних інтересів» [National ..., 2025].

Це розбіжність із політикою попередніх адміністрацій, які, як правило, приділяли пріоритетну увагу іншим регіонам та темам, на кшталт протистояння великим державам, таким як Росія та Китай, або боротьбі з тероризмом. Проте це не означає, що США тепер вийдуть з усіх конфліктів. «Для країни з такими численними та різноманітними інтересами, як наші, це неможливо», – йдеться у документі [National ..., 2025]. Але має збільшитися поріг для американського втручання.

Війни подібні до тих, що велися в Іраку чи Афганістані, не повинні повторитися: США не хочуть нав'язувати іншим країнам «демократичні чи інші суспільні зміни, які різко відрізняються від їхніх традицій та історії» [National ..., 2025]. Такий концепт, власне, не є новотвором. Яскравим прикладом такої політики став вивід американських військ з Афганістану ще за президенства Д. Байдена. Знову нагадаю цього приводу слова Д. Байдена, які він виголосив 31 серпня 2021 р. у своєму зверненні до нації. Тоді президент Сполучених Штатів заявив, що рішення про Афганістан – воно про закінчення ери крупних військових операцій, спрямованих на перевлаштування інших країн. Він підкреслив, що Америці необхідно зосередитися на нових викликах, пов'язаних в першу чергу з Росією та Китаєм, а також з кіберзагрозами і проблемою розповсюдження ядерної зброї [Remarks ..., 2021].

Майже на весь 2025-й рік Стратегія національної безпеки адміністрації Д. Трампа, а також супутній документ, відомий як Стратегія національної оборони, були відкладені частково через дебати в адміністрації щодо елементів, пов'язаних з *Китаєм* (міністр фінансів С. Бессент наполягав на деякому пом'якшенні формулювань щодо Пекіна у зв'язку з делікатними торговельними переговорами США з КНР, що було прийнято Д. Трампом, який з обережністю ставиться до непростих відносин з Пекіном) [Тоосі, 2025].

Слід, певно, згадати й про воєнного міністра США П. Гегсета, який, виступаючи на оборонному форумі імені Р. Рейгана, заявивши, що «епоха американського утопічного ідеалізму закінчилася», позначив новий військовий акцент США на Західній півкулі й, зажадаючи від європейських союзників по НАТО подбати про себе самостійно, зайняв більш примирливу позицію щодо збройних сил Китаю.

П. Гегсет дав також попередній огляд майбутньої *Стратегії Пентагону*, яка, вочевидь, також просякнута духом і риторикою

Стратегії безпеки в стилі «Геть ідеалістичний утопізм, – як висловився американський міністр війни. – Хай живе жорсткий реалізм» [McLeary, 2025]. Промова міністра продемонструвала, що Білий Дім рухається у бік політики, яка визнає *зони впливу*, очолювані великими державами – Китаєм у Тихоокеанському регіоні, США – у Західній півкулі та Європою загалом, хоча Росію він згадав лише побіжно. Тезово Стратегія Пентагону виглядає так (зі слів П. Гегсета):

- США не повинні «відволікатися на будівництво демократії, інтервенціонізм, невизначені війни, зміну режимів, зміну клімату, моралізацію та безцільне будівництво націй»;
- «Поставимо на перше місце практичні, конкретні інтереси нашої країни»;
- нова Стратегія використовуватиме більш м'який підхід до Китаю;
- дотримання політики «поваги до історичного нарощування військової могутності [Китаю]»;
- «Президент Трамп і його адміністрація прагнуть стабільного миру, справедливої торгівлі та поважних відносин з Китаєм» [McLeary, 2025].

П. Гегсет похвалив такі країни, як Південна Корея, Польща та Німеччина за збільшення витрат на оборону, до чого союзників зобов'язував президент США. «Союзники – не діти, – сказав він. – Ми можемо і маємо очікувати, що вони виконають свою частину роботи» [McLeary, 2025].

23 січня 2026 р. військове відомство США, після кількох місяців затримки, опублікувало *Стратегію національної оборони*. Як впливає з 34-х сторінкового документа, Пентагон більше не розглядає загрозу з боку Росії та Китаю як першочергове завдання. Натомість вона звинувачує попередні адміністрації в ігноруванні американських інтересів та ставить під загрозу доступ американських військових до Панамського каналу та Гренландії. Стратегія закликає звернути увагу на «практичні інтереси» американської громадськості та відмовитися від «грандіозних стратегій», а отже пріоритет віддається території США та Західній півкулі.

Нова Стратегія нацоборони є разючим розворотом у порівнянні з попередніми адміністраціями і навіть у порівнянні з першим президентством Д. Трампа, але вона відповідає військовим ударам

США по Венесуелі⁷ та їхнім намірам захопити Гренландію.

На відміну від Стратегії національної безпеки, Пентагон не приділяє особливій уваги Європі та не називає континент місцем «цивілізаційного занепаду». Однак він наголошує на тому, що адміністрація сприймає як зниження його значущості. «Хоча Європа, як і раніше, важлива, її частка у світовій економічній могутності зменшується», – йдеться у Стратегії [Department ..., 2026]. «Незважаючи на те, що ми беремо участь і продовжуватимемо брати участь у справах Європи, ми повинні – і приділятимемо першочергову увагу захисту території США та стримування Китаю» [Department ..., 2026].

Стратегія також передбачає, що США «більше не поступатимуться доступом або впливом на ключові території в Західній півкулі», включаючи Панамський канал, Мексиканську затоку та Гренландію [Department ..., 2026]. Проте в ній мало подробиць про те, як Пентагон має намір досягти цієї мети.

Перша адміністрація Д. Трампа у своїй оборонній стратегії 2018 року визначила Китай як найбільшу загрозу безпеці США. Ця думка була підтримана в стратегії адміністрації Д. Байдена у 2022 році. Однак Стратегія 2026 року натомість підкреслює, що США продовжуватимуть зосереджуватися на дипломатичних відносинах з Китаєм – що є відлунням нещодавнього щорічного звіту про військове нарошування Пекіна – одночасно «створюючи потужну оборону» в Тихоокеанському регіоні для запобігання потенційній війні [Department ..., 2026]. Утім, в ній не вказано, які американські ресурси Пентагон може спрямувати до цього регіону. У документі також згадуються загрози для США з боку Росії, Ірану та Північної Кореї, але вони не є такими помітними.

⁷ Д. Трамп заявив, що американські військові використовували під час захоплення Н. Мадуро секретну зброю, яку від охарактеризував як discombobulator, що викликала «заплутування» («дезорієнтацію») і відіграла вирішальну роль в операції проти венесуельських сил безпеки. За словами президента США, ця загадкова зброя «зробила [ворожу] техніку неприцездатною». «Це “Дезорієнтатор”. Мені не можна про це говорити», – розповів Д. Трамп. – Вони так і не спромоглися запустити свої ракети. У них були російські та китайські ракети, і жодна з них не спрацювала. Ми зайшли, вони натиснули кнопки і нічого не сталося» [Nelson, & Goodin & Schultz, 2026].

Головне з нової Стратегії національної оборони США:

- Росію визначено як «постійну загрозу» східному флангу НАТО;
- Відповідальність за врегулювання в Україні більшою мірою лежить на Європі;
- Пріоритетами США стануть стримування Китаю та захист своєї території, а не Європи;
- Курс США щодо Китаю не передбачає зміни режиму або відкритої боротьби;
- США не допустять появи у Тегерана ядерної зброї;
- Пріоритет нової Стратегії – захист інтересів США у Західній півкулі;
- Південна Корея, союзники США в Європі та на Близькому Сході повинні захищатися самі;
- США сфокусуються на власній безпеці та на Індо-Тихоокеанському регіоні;
- Пентагон розробить системи для протидії безпілотникам у рамках нової стратегії.

Крім того, за словами бригадного генерала Т. Ловіна в інтерв'ю німецькій газеті *Welt am Sonntag*, НАТО планує захищати свій східний фланг за допомогою роботів. Ці заходи в першу чергу спрямовані на посилення стримування Росії. Керівництво альянсу розробляє багаторівневу та високотехнологічну концепцію оборони, яка покликана зупинити можливий напад Росії. НАТО має намір значно збільшити запаси зброї та боєприпасів та одночасно створити нову зону оборони, оснащену роботизованими технологіями. Передбачається оснастити ділянку вздовж кордону з Росією та Білоруссю системами спостереження та дистанційно керованими або напівавтоматичними системами – бар'єром, який супротивнику буде складно подолати, перш ніж просунути далі [General, 2026]. Йдеться про концепцію оборони НАТО під назвою *Eastern Flank Deterrence Line (EDFL)*, «лінія стримування східного флангу»).

Разом з тим, останньою редакцією плану розгортання військ США по всьому світу, відомого як *Глобальний огляд доктрини*, припускається скорочення чисельності американських військ у Європі приблизно на 30 тисяч осіб. Але Сполучені Штати можуть піти далі, оголосивши про прискорене виведення з НАТО критично важливих американських розвідувальних та командно-контрольних систем або націлитись на обмеження операцій з запасними комплектуючими і з оновлення про-

грамного забезпечення (надто – щодо файлу даних місії, тобто – MDF). Для американських винищувачів F-35, які все частіше становлять основу європейських військово-повітряних сил, та, на додаток, ще й оголосити про згорнення ініціативи PURL (Prioritized Ukraine Requirements List⁸). Проте існує й нюанс: ланцюг і репутація американського експорту озброєнь (навіть припинення дії PURL позбавило б американські оборонні компанії цінних продажів) й те, що без своїх європейських баз та командувань американські збройні сили будуть ослаблені та обмежені у своїх майбутніх операціях. Крім того британська компанія BAE Systems виробляє хвостову частину фюзеляжу літака F-35, як і його комплекс радіоелектронної боротьби, а відмова від 68-річної ядерної угоди з Великобританією⁹ стала б зазіханням на найтісніші у світі відносини в галузі безпеки та обміну розвідувальною інформацією. Тож радикальний розрив США з європейськими союзниками по НАТО (чи з самим Альянсом) послабив би не лише збройну міць Європи, а й завдав би шкоди й самим Сполученим Штатам.

У цьому контексті *Стратегія національної безпеки* приділяє багато уваги Китаю, хоча й часто не згадує Пекін безпосередньо. Ба більше – формулювання Стратегії щодо КНР є лише відносно жорсткими й здебільшого обережними.

На відміну від Національної стратегії безпеки 2022 року, документ 2025 року не виділяє Китай як найбільший виклик для Сполучених Штатів і розглядає відносини майже виключно в економічному плані. На відміну від попередніх документів за останні 30 років, він не згадує політичну систему Китаю чи ситуацію з правами людини.

Утім і з попередніх Стратегій національної безпеки, аналітики та оборонної стратегії США, висловів законодавців (як від Республіканської, так і від Демократичної партії) тощо dokonано зрозумілим є те, що саме Китай обґрунтовано вважається у Вашингтоні найсерйознішою довгостроковою загрозою для глобальної могутності Америки.

Відтак адміністрація обіцяє «відновити баланс в економічних відносинах Америки з Китаєм, приділяючи пріоритетну увагу взаємності

⁸ Так, наприклад, зупинення надання космічного наведення чи розвідувальних даних, або постачання наземних перехоплювачів Patriot та ракет AIM, що використовуються українськими винищувачами F-16, може мати катастрофічні наслідки. Європа також не може постачати Україні реактивні системи залпового вогню (РСЗВ).

⁹ Ядерний потенціал стримування Великої Британії заснований на ракетах Trident D5, що запускаються з підводних човнів. Хоча в них використовуються боеголовки британського виробництва, вони орендується в Америці та поставляються із загального сховища в Кінгс-Бей, штат Джорджія (США).

та справедливості, щоб відновити економічну незалежність Америки» [National ..., 2025]. При цьому наголошується, водночас, що «торгівля з Китаєм має бути збалансованою та зосередженою на нечутливих факторах», і навіть міститься заклик «підтримувати справді взаємовигідні економічні відносини з Пекіном» [National ..., 2025].

Зазначається, що США хочуть запобігти війні в *Індо-Тихоокеанському регіоні*, і застерігається, що США «створять армію, здатну запобігти агресії будь-де в Першому острівному ланцюзі» [National ..., 2025]. Отже документ ставить Індо-Тихоокеанський регіон на вершину зовнішньополітичного порядку денного США за межами Західної півкулі, яка залишається ядром стратегії Д. Трампа.

Цей фокус означає наступність курсів: азіатський «поворот» Б. Обами, концепція «вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону» першого терміну Д. Трампа, Індо-Тихоокеанська стратегія Д. Байдена. Зростання могутності Китаю та економічна динаміка регіону роблять такий пріоритет неминучим.

Не менш важливим є підтвердження давнього принципу: США протистоятимуть домінуванню в *Азії* будь-якої держави. Для країн, які стурбовані амбіціями Китаю, це критично важливий сигнал. Адже, якщо США не готові захищати територіальну цілісність держав, малі країни Азії виявляться віч-на-віч з Китаєм.

Тиск Вашингтона на *Україну* з вимогою «мирних» поступок *Росії* викликає небезпідставні побоювання в регіоні щодо реакції США у разі китайської експансії. Швидкоплинність гарантованого Д. Трампом миру вказує, скоріше, на його нестійкість й подальшу втрату президентом США інтересу до його дотримання, а отже – мінливість гарантій Білого Дому (як це відбулося зі «сталим» миром у Газі чи між Камбоджею і Таїландом). До того ж реакція Білого Дому на загострення між *КНР* і *Японією*, зокрема неадекватна відповідь прем'єр-міністра Японії С. Такаїті, що пов'язала безпеку Японії з долею *Тайваню* та заступництвом Америки, лише посилила тривогу: Д. Трамп вимагає від союзників більшого, але сам дає все менше гарантій. А такі страхи спонукають висувати на порядок денний самозахисту слабшого від сильного через опцію обзавестися ядерною зброєю.

Текст Стратегії також заохочує замислитися над цим, позаяк у ньому немає навіть згадки про *Північну Корею*. Нагадаю, що у попередній безпековій стратегії Д. Трампа, опублікованій у 2017 році, КНДР згадувалася 16 разів як загроза «нашій Батьківщині» та держава-ізгой, яка може «застосувати ядерну зброю проти Сполучених Штатів»

[*National ...*, 2017]. Натомість у новій дорожній карті глобальної безпеки Д. Трамп зникла й згадка про денуклеаризацію Північної Кореї як мету національної безпеки США. Ціль покінчити з ядерною загрозою з боку Північної Кореї була постійною у Стратегії національної безпеки кожного президента США з моменту появи програми Пхеньяну у 2003 році, але у документі від 2025 року вона відсутня. Це породило спекуляції, що Вашингтон, можливо, прагне збільшити шанси на дипломатичний прорив із Пхеньяном у 2026 році за рахунок щедрих пожертв і поступок.

Не менші підозри у щирості США викликають їхні дії щодо своїх союзників у *Південно-Східній Азії*, зокрема чи не ультимативні вимоги до *Японії* та *Південної Кореї* збільшити інвестиції, які супроводжувалися по суті здирницькими умовами, та подібний тиск й на інших – наприклад щодо *Малайзії* та *Камбоджі*.

Взагалі то в *Азії*, судячи зі Стратегії, Д. Трамп розраховував, що країни поводитимуться щодо США як добровільні союзники, на противагу іншим, де держави мусили підпорядкуватися економічній та військовій волі Америки. Подібну суперечливість закладено й в іншому місці Стратегії, де відкидається інтервенціоністська ідея закликати країни до «демократичних чи інших соціальних змін, які значно відрізняються від їхніх традицій та історії» [*National ...*, 2025]. Вочевидь такий підхід цілком задовольє саме диктаторські режими й надто – авторитарні Росію й Китай та монархії Близького Сходу.

Що ж до *Близькому Сходу*, то у документі зазначалося, що Сполученим Штатам більше не потрібно надавати пріоритет цьому регіону через диверсифікацію поставок енергії, що було «історичною причиною» участі Америки. Також додавалося, що США повинні припинити «залякувати» своїх союзників на Близькому Сході, зокрема виділяючи «монархії Перської затоки».

Багато урядів Азійських держав давно ставилися з недовірою до формули «міжнародного порядку, заснованого на правилах», що здавалася лицемірною чи нав'язаною (особливо у світлі того, що США самі не завжди дотримувалися своїх правил), справедливо зазначає колишній член Ради Національної Безпеки Індії С. Р. Моган [Mohan, 2025]. Акцент же на прагматизмі та комерціалістському підході до дипломатії викликає набагато більше довіри, зауважує він, додаючи, що азійські держави, добре знайомі з транзакційним підходом, почуваються комфортно, коли США ведуть справи прагматично [Mohan, 2025].

«Сполучені Штати будуть готові допомогти – можливо через більш сприятливі комерційні умови, обмін технологіями та оборонні закупівлі – тим країнам, які добровільно беруть на себе велику відповідальність за безпеку у своїх регіонах», – обіцяє американська Стратегія [National ..., 2025]. Та чи не означає це, що насправді азійським державам в сенсі національної безпеки варто покладатися і розраховувати на себе або ж на кросрегіональних лідерів чи локальних союзників. На відміну від України – час підготуватися до можливих прийдешніх потрясінь у них ще є і його більше, ніж у Європи.

Водночас США обіцяють обмежене та вибіркоче втручання в *Індо-Тихоокеанському регіоні* та на *Близькому Сході*. Це свідчить й про те, що США хочуть запобігти війні в Азії загалом і в Індо-Тихоокеанському регіоні зокрема. Вочевидь на таку завуальованість вплинули поточні вибухи напруженості між *Китаєм* та союзниками США, такими як *Японія* та *Філіппіни*.

Азійські союзники США також повинні би витратити набагато більше на власну оборону та надавати Америці більше доступу до своїх портів і баз. У Стратегії називається можливий контроль над *Південно-Китайським морем* будь-яким конкурентом пов'язаним із цим викликом безпеці Штатів. У документі міститься заклик до США спонукати *Японію* та *Південну Корею* збільшити розподіл тягаря, що, за їхніми словами, «необхідно для стримування супротивників та захисту першого острівного ланцюга». Таким чином, вони мусять допомагати американцям стримувати китайські амбіції в Індо-Тихоокеанському регіоні. Натомість у Стратегії не вказувалося чи готовий Вашингтон стати на захист Японії, Південної Кореї чи Філіппін (і не тільки).

Проте було тверде означення певних червоних ліній: «Ми також дотримуватимемося нашої давньої декларативної політики щодо *Тайваню*. Це означає, що США не підтримують жодних односторонніх змін статус-кво у Тайванській протоці» [National ..., 2025]. Білий Дім відверто (навіть з ознакою цинізму) обґрунтовує важливість Тайваню як зручно розташованого редути посеред «Першого острівного ланцюга», що простягається від Японії через Тайвань до Філіппін, де розташовані військово-морські та повітряні сили Китаю. Крім того, Стратегія натякала на важливість Тайваню як найбільшого джерела передових напівпровідників, проте ані слова не було про важливість Тайваню як дружньої, прозахідної демократії, народ якої переважно проти переходу під владу КНР.

У документі зазначається стратегічне розташування Тайваню, яке розділяє «Північно-Східну та Південно-Східну Азію на два окремі театри військових дій» [National ..., 2025]. Також вказується, що «стримування конфлікту через Тайвань, в ідеалі шляхом збереження військової переваги, є пріоритетом», і що США «не підтримують жодної односторонньої зміни статус-кво в Тайванській протоці»; раніше США заявляли, що виступають проти будь-якої односторонньої зміни статус-кво. Відповідно, Америка підтримуватиме сили, здатні стримувати будь-які спроби захоплення Тайваню або контролю над морськими шляхами поблизу цього острова, або в Південно-Китайському морі. Пасаж з ключового питання Тайваню стверджує відверто: «Стимування конфлікту навколо Тайваню є пріоритетом. Ми також збережемо нашу давню декларативну політику щодо Тайваню» [National ..., 2025]. Це і є класичне визначення заповненої протокольної фрази.

Утім щодо вже застосованих односторонніх дій стосовно територіальних зазіхань на протилежному географічному боці Євразії формулювання у Стратегії були вкрай розмитими. У документі йдеться, що «основний інтерес Сполучених Штатів полягає у переговорах щодо якнайшвидшого припинення військових дій в Україні» та в зниженні ризику конфронтації Росії з іншими країнами Європи [National ..., 2025].

На відміну від попередніх документів Стратегії національної безпеки, документ 2025 року містить дуже мало критики щодо Росії, яка взагалі не згадується як потенційна загроза. Попри занотування, що переговори щодо швидкого припинення бойових дій в Україні відповідають основним інтересам Америки, додається теза, що США «опиняються в розбіжностях з європейськими чиновниками, які мають нереалістичні очікування щодо війни, які базуються на нестабільних урядах меншості, багато з яких чавлять основні принципи демократії, щоб придушити опозицію» [National ..., 2025].

«Невпевненість у собі найбільш очевидна у відносинах Європи з Росією. Європейські союзники мають значну перевагу над Росією за багатьма показниками, за винятком ядерної зброї, – підкреслюють у Білому Домі. – Внаслідок війни Росії в Україні відносини Європи з Росією зараз значно ослаблені, і багато європейців вважають Росію екзистенційною загрозою.

Управління відносинами Європи з Росією вимагатиме значної дипломатичної участі з боку США як для відновлення умов стратегічної стабільності на євразійському континенті, так і для зниження ризи-

ку конфлікту між Росією та європейськими державами» [National ..., 2025]. Тож у Стратегії національної безпеки зазначається, що «в інтересах Сполучених Штатів провести переговори про якнайшвидше припинення військових дій в Україні, щоб стабілізувати європейську економіку, запобігти ненавмисній ескалації або розширенню війни, відновити стратегічну стабільність з Росією, а також забезпечити відновлення України після воєнних дій, щоб вона могла вижити як життєздатна держава» [National ..., 2025].

Слід окремо зауважити й на тому, що загалом Стратегія аж надто похвальлива щодо *Російської Федерації*, яка порушує не лише права людини й основоположні принципи свободи і демократії, а й численні норми міжнародного права, руйнуючи основи світової безпеки й намагаючись силою змінити міжнародні і нею самою визнані кордони, зокрема шляхом агресивної і неспровокованої війни супроти України [Гай-Нижник, 2017]. Попри це у Стратегії Вашингтона на адресу Москви критики вкрай мало. Росія, відтісна на другий план в ієрархії загроз, більше не визначається як глобальний системний суперник, а як регіональна військова проблема, пов'язана з війною в Україні. США хочуть якнайшвидше завершити «війну в Україні» і потім зменшити «ризик конфлікту між Росією та європейськими державами» [National ..., 2025].

Про *Україну*, в принципі, згадується по суті фрагментарно, зафіксувавши положення, що вона має «зберегтися як життєздатна держава» після війни [National ..., 2025]. Незважаючи на відсутність прямої критики на адресу Москви, у документі йдеться: жоден супротивник не повинен «домінувати у Європі» [National ..., 2025]. Проте, разом з тим, у Стратегії національної безпеки припинення війни в Україні та досягнення «стратегічної стабільності з Росією» були названі головними пріоритетами.

Натомість найбільш різкі зауваження, деякі з них можна навіть кваліфікувати як агресивні нападки й зухвале втручання у внутрішні справи інших, але союзних США держав, були адресовані *Європі*, а безпосередньо – *Європейському Союзові*. «Критику Європи в документі витримано в майже патерналістському тоні – свого роду пораду, засновану на суворій любові», – справедливо підмітили аналітики The Wall Street Journal [Michaels & Luhnnow & Colchester, 2025]. Й справді, тристорінковий розділ, присвячений Європі, починається із заголовка «Сприяння європейській величі» [National ..., 2025].

Зокрема, адміністрація США у дещо завуальованій формі критикує європейські зусилля щодо стримування ультраправих партій, на-

зиваючи такі дії політичною цензурою. «Адміністрація Трампа перебуває у суперечності з європейськими чиновниками, які живлять нереалістичні очікування щодо війни [в Україні], перебуваючи при владі в нестабільних урядах меншості, багато з яких зневажають основні принципи демократії, щоб придушити опозицію», – йдеться у Стратегії [National ..., 2025].

Вашингтон застерігає європейські столиці, що міграція докорінно змінить європейську ідентичність настільки, що це може завдати шкоди союзам США. «У довгостроковій перспективі більш ніж ймовірно, що протягом кількох десятиліть, найпізніше, деякі члени НАТО стануть переважно неєвропейськими», – йдеться у документі [National ..., 2025]. «Таким чином, залишається відкритим питання, чи розглядатимуть вони своє місце у світі чи свій союз зі Сполученими Штатами так само, як ті, хто підписав статут НАТО», – наголошують США у своїй Стратегії національної безпеки [National ..., 2025].

Американські чиновники звикли розглядати проблеми Європи з погляду недостатніх військових витрат та економічного застою. У цьому є частка правди, але реальні проблеми Європи набагато глибші. Континентальна Європа втрачає частку у світовому ВВП – з 25% у 1990 році до 14% сьогодні – частково через національні та транснаціональні нормативні акти, які підривають творчий потенціал та працьовитість, зауважується у Стратегії. Ба більше, Стратегія виписує тези про те, що США хочуть «покласти край сприйняттю та запобіганню реальності НАТО як постійно розширюваного альянсу» та закликає Європу «взяти на себе основну відповідальність за власну оборону» [National ..., 2025]

Але цей економічний спад затьмарюється реальною та суворішою перспективою зникнення цивілізації, наголошує документ. До більш серйозних проблем, з якими стикається Європа, належать:

- діяльність Європейського Союзу та інших транснаціональних органів, що підривають політичну свободу та суверенітет;
- міграційна політика, яка трансформує континент та створює конфлікти;
- цензура свободи слова та придушення політичної опозиції;
- різке зниження народжуваності, а також
- втрата національної ідентичності та впевненості у собі.

При цьому питання цензури досить непрозоро пов'язується з загрозою «вокізму», яку впроваджують в ЄС саме його прихильники (а це, своєю чергою натякає на теорію змови про т. зв. «велику заміну»).

Якщо нинішні тенденції збережуться, застерігає адміністрація США, через 20 років чи навіть раніше континент стане невпізнаним.

У зв'язку з цим далеко не очевидно, чи будуть в деяких європейських країнах досить сильними економіка і збройні сили, щоб залишатися надійними союзниками, розмірковують у Вашингтоні, хоча й визнають, що багато з цих країн подвоюють зусилля з просування нинішнім шляхом. «Ми хочемо, щоб Європа залишалася європейською, відновила свою цивілізаційну впевненість у собі та відмовилася від невдалої політики задушливого регулювання», – говориться у документі [*National ...*, 2025].

При цьому присутнє й глобальне небезпідставне занепокоєння обґрунтовано небезпекою морально-культурного знищення і фізичного виродження цілої раси, що творила світові цивілізації, в її колиці й прабатьківщині – білої раси людей європейського генотипу й етноісторичної культури на Європейському субконтиненті. США побоюються, що через 20 років Європа стане невпізною. «Наша мета має полягати в тому, щоб допомогти Європі виправити свій нинішній курс», – йдеться у документі від адміністрації Сполучених Штатів [*National ...*, 2025]. Тож, вочевидь, у Білому Домі намагатимуться взяти на себе місію кахетона (останнього бастіона) з порятунку Європи від неоліберального хаосу, що в буквальному сенсі несе смерть європеодному християнсько-консервативному Старому Світові, адже саме націонал-консерватизм є останнім оплотом Заходу проти аморальності, космополітизму, зовнішнього і внутрішнього глобалізму тощо.

Припускаю, що таким чином адміністрація Д. Трампа переймається не стільки суто антропологічним виглядом майбутнього пересічного європейця, скільки опосередкованим (а подекуди й прямим) тиском намагається вже змусити європейські уряди стати на захист західної християнської ідентичності, консервативних, сімейних і моральних цінностей та європейської культури перед загрозою деструктивних нігілістичних суспільних течій, поширенню неосоціалістичного радикалізму й, водночас, ісламістському фундаменталізму як деструктивних і терористичних загроз атлантичній стабільності.

Тож не дивно, що, наприклад, Різдво (як свято) стає новим фронтом у культурних війнах Європи. Стратегія національної безпеки США радить Європі повернутися до християнського націоналізму і закликає до «безкомпромісного святкування індивідуального характеру та історії європейських націй», заохочуючи відродження, яке пропагують «патріотичні європейські партії» [*National ...*, 2025]. Праві партії

і сили представляють Різдво як символ християнської цивілізації, яка перебуває під загрозою, і позиціонують себе як останню лінію оборони проти ворожого світського лівого руху та ісламістського проникнення через цунамі іммігрантів.

Свого часу риторичу з вимогою припинити «війну проти Різдва» в США активно розгорнув канал Fox News, а тепер саме Д. Трамп стверджує, що «повернув» фразу «З Різдвом Христовим» у Сполучені Штати, представляючи її як виклик політичній коректності. В Італії прем'єр-міністр Д. Мелоні зробила захист різдвяних традицій центральним елементом своєї політичної ідентичності. Вона неодноразово називала це свято частиною спадщини нації, яка перебуває під загрозою зникнення, і виступала проти того, що вона називає «ідеологічними» спробами розмити значення Різдва. Французька партія «Національне об'єднання» та іспанська партія Vox аналогічним чином виступили проти секулярних чи «освічених» спроб замінити релігійні образи нейтральною сезонною мовою та виступили за встановлення різдвяних вертепів у меріях. Партія «Альтернатива для Німеччини» заявила, що різдвяні ярмарки втрачають свій німецький характер, додаючи, що мусульманські традиції витісняють християнські [Ortyusko, 2025]. Тож, картина представляється такою, що здається, ніби європейські жителі Ктограда/Кто-Вілля вже з жахом спостерігають як на їхніх очах Грінч зухвало і безкарно викрадає Різдво. І цей злочинець – мутант неоліберала і мігранта-мусульманина.

Зауважмо, що першим політичним пріоритетом США у Стратегії національної безпеки названо саме припинення «масової міграції», адже у документі наполегливо підкреслюється: «Ми маємо захистити нашу країну від вторгнення... від неконтрольованої міграції» [National ..., 2025]. Експерти вважають, що цей пасаж з'явився у Стратегії завдяки М. Антону, який донедавна був директором політичного планування у Держдепартаменті. Він насамперед відомий своєю статтею 2016 року «Вибори рейсу 93», де стверджувалося, що запобігання перемозі Г. Клінтон – питання національного виживання США, які мають обрати Д. Трампа, щоб зупинити «безперервний імпорт вихідців з третього світу», а терпимість до масової імміграції є ознакою «цивілізації, яка бажає померти» [Rachman, 2025].

Тож коли у Стратегії йдеться про те, що Європейському субконтиненту загрожує «цивілізаційне стирання» через імміграцію, яка може зробити Європу «невпізнанною» через два десятиліття, наголошується, зокрема на імовірності перетворення кількох держав – членів

Організації Північноатлантичного договору на країни з переважним «несвропейським» населенням. Відтак, якщо Європа стоїть на порозі «цивілізаційного знищення», регіон може стати надто слабким й не-стабільним, щоб бути «надійним союзником» США, що й зачіпає питання національної безпеки Америки з огляду вже оглядної перспективи [National ..., 2025].

І це є цілковитою, хоч і неприємною правдою для певних країн Європи, що становить загрозу національній безпеці усіх європейських держав, попри те, що їхні уряди роблять вигляд, що не усвідомлюють цього; попри те, що це є «неприйнятною» правдою для т. зв. неоліберального (космополітичного) істеблішменту і імпотентної політичної верхівки ЄС, яка переймається власним становищем у сьогоднішні, а не вирішенням забезпечення безпеки й життя європейців навіть у найближчому майбутті.

Відтак у Білому Домі пропонують «зрощувати опір поточної траєкторії Європи всередині європейських країн» [National ..., 2025]. Йдеться не просто про імміграційні виклики чи загрозу цунамі нелегальної міграції, а про два засадничих розуміння, що (?) таке, власне, «Захід» і що саме є наріжним каменем «західної цивілізації»:

- європеїдна («біла») раса, християнство, звичаї (традиціоналізм), сімейні цінності і націонал-консерватизм (?);
- космополітизм («плавильний казан рас і етносів»), синкретичний мешап, мультикультуралізм, квірізація (ЛГБТКІА+) і неолібералізм (?).

При цьому обидві категорії не виключають ні демократизм, ні свободу слова та особистості, ні права людини та соціальну справедливість тощо, але й не мають означати сваволю чи ворожу пропаганду/діяльність, які підривають європейську національну безпеку (як колективну, так і кожної окремо взятої держави).

У цьому контексті можна погодитися з політологом І. Рахманом, який зазначив, що документ намагається зробити щось вельми амбітне – перевизначити поняття національної безпеки у цивілізаційних категоріях, адже у визначенні цивілізації з боку адміністрації США очевидно проглядається сильний расовий елемент – хай і не сформульований прямо [Rachman, 2025]. Менше з тим, але саме у цьому расовому акценті на загрози Заходу відчувається світоглядно-політична спадщина Америки, що згенерувалася з трьох визначальних геополітичних потрясінь у ХХ ст. й впливає на нинішній підхід Білого Дому: Холодна війна з її войовничим юдео-християнським антикомунізмом,

прагнення не дати другому пришествю секуляризму і мультикультуралізму, що крокував шляхами західної цивілізації з початку 1970-х років, й загроза ісламізму, що надзвичайно поширилася у глобальному обширі наприкінці ХХ ст. у вигляді різноманітних фундаменталістських радикальних релігійних і терористичних рухів, а особливо вразив американське суспільство 11 вересня 2001 року, коли унаслідок нападу загинуло 2 тис. 996 осіб і понад 6 тисяч отримали поранення.

У документі, крім того, йдеться не лише про провальну міграційну політику, а й про зниження народжуваності, втрату національної ідентичності країн ЄС та придушення свободи думок та політичної опозиції. Нова американська доктрина вітає зростання впливу «патріотичних європейських партій», розташованих на крайньому правому фланзі політичного спектру, які можуть «культивувати опір нинішньому курсу Європи» [*National ...*, 2025]. Дарма, що ця «опозиція» годується з гаманця Кремля і послуговується путінською пропагандою, але у Стратегії міститься неприхована погроза, що відтепер Білий Дім боротиметься з ЄС силами сучасних політичних проксі Москви всередині самої Європи («культивуванні опору нинішньому шляху Європи всередині європейських країн») [*National ...*, 2025]. Фактично у Стратегії національної безпеки США відкрито заявляється, що у Вашингтоні як геополітичний суб'єкт Європу більше не розглядають й вважають її неоколоніальним домініоном США.

Але чи не є ця ніщивна критика правдою (?):

- Хіба «свобода слова» не обмежується цензурою і політичною доцільністю (під прикриттям викликів національній безпеці чи ідеологічних упереджень, накинутих внаслідок Другої світової чи Холодної війн)?
- Чи боротьба з “ненавистю” та “дезінформацією” в інтернеті керується не правом, а псевдоліберальними страхами, космополітично-вокізмітичними відчуттями та диктатурою толерації денационалізації тощо?
- Й, водночас, чи не очевидно, що в іншому відображенні «свобода» вже перетворилася на безлад і сваволу?
- Хіба суспільство не стикнулося з агресивною квір-пропагандою і диктатом з боку мізерної секти ЛГБТКІА+, що межує з людською деградацією і шизофренічним психозом в суспільстві?
- Чи не є фактом те, що Європі накинуто культуру скасування та «білу провину»?

- Хіба не відбувається масована атака на здобутки та особисту відповідальність?
- Може Захід роками не ганьбили як расистський та сексистський (щоправда саме в елітних американських університетах!) і не причеплювали європейцям вічний комплекс провини за визначенням й апіорі як маркер усіх білих людей на планеті?
- Чи достеменно не зрозуміло усім і кожному, що нерегульована міграція справді є загрозою національній ідентичності кожного з європейських народів й самому існуванню європейської раси саме в Європі?
- Хіба не очевидно, що домінуючий леволіберальний світогляд руйнує традиції, сім'ю і націю?
- Чи наглядно не спостережно, що вже відбувається культурний абсурд, відміна ідентичності й зміна антропологічно-расового типу населення Європи?
- Хіба не нівелюються європейські спільні й національні окремішні суспільні, моральні, християнські, традиційні тощо цінності в Європі?
- І чи не є доконаною дійсністю те, що демографічний спад у Європі дійсно має саморуйнівний характер?

Усе це – правда! Правда, що лякає, але яку слід щонайшвидше визнати й усвідомити насамперед європейцям! Хіба це не тотальна загроза європейській культурі та чи не є це передсмертним діагнозом, що попереджає і вимагає термінового застосування комплексного лікування і негайних потужних заходів зі зцілення...

Тож не дивно, що зміст і тональність Стратегії національної безпеки адміністрації президента США викликали шок й обурення в (нео/ліво)ліберальних інтелектуальних і політичних колах Європи. Але як у ЄС, так і в Парижі чи Лондоні реакції були негативними, але відносно стриманими, вочевидь, аби ще більше не посилювати трансатлантичний розрив, що й без того зростає [*La stratégie ...*, 2025]. Євросоюз відреагував на публікацію нової безпекової стратегії США заявою голови Євроради А. Кошти: «Загроза втручання у політичне життя Європи є неприйнятною... США не можуть за європейських громадян вирішувати, які партії хороші, а які погані... США залишаються важливим союзником, США залишаються важливим економічним партнером, але наша Європа має бути суверенною» [*Stratégie ...*, 2025].

Натомість, наприклад, офіційний Рим не висловив публічно застережень, що означає мовчазну згоду (надто у питанні транснаціональної імміграції чи обсягу повноважень наддержавних структур Брюсселя) з позицією Д. Трампа прем'єр-міністра Д. Мелоні з огляду на її світоглядні переконання, програмові засади партії «Брати Італії» та ідеологічну концепцію Альянсу європейських консерваторів і реформістів, які вона очолює. Водночас це засвідчує також і про відсутність єдності з цього питання чи спільного бачення шляхів розв'язання проблеми, зокрема міграції і суверенітету в рамках ЄС, серед проводу європейських держав.

Попри вимушену політико-дипломатичну стриманість європейських столиць, гадаю, у громадсько-політичному повітрі гостро ширяло питання: як корелюється переймання з боку Білого Дому європейськістю Європи, відродженням міцці європейських держав з намаганням США її економічного і політичного подріблення, технологічної капітуляції, розколу НАТО, змушення до визнання поразки України у війні з загарбницькою Росією, потурання під прикриттям боротьби з «цензурою» прокремлівським політичним силам й, зрештою, закликом до співпраці з північно-східним денаціоналізованим варваром – Російською Федерацією тощо.

Примітно, до речі, що на відміну від ЄС у Стратегії не згадуються ідеологічні відмінності з Китаєм, хоча країна є комуністичною диктатурою і відкритим супротивником США, що заперечує американські цивілізаційні цінності на світовій арені. Немає жодного слова критики щодо експансіоністських амбіцій Китаю (або навіть Росії) чи їхнього бажання повалити правовий та багатосторонній порядок, встановлений після 1945 року.

В Азії, скажімо, адміністрація Д. Трампа не переймається морально-релігійним станом суспільства, як і світоглядно-ідеологічними його течіями чи політичним ладом або соціально-економічною системою тих чи інших держав. Однак у Європі, MAGA турбується про вокізм, міграцію та домінування ліберальних цінностей, а Стратегія від імені США прямо заявляє, що «нашою метою має бути допомога Європі в виправленні її поточної траєкторії» [*National ...*, 2025].

Цілком зрозуміло, що світогляд MAGA, заснований на суверенітеті, національному інтересі та прагматичному співробітництві, не сприймає і дратується інтернаціональним і громіздким бюрократизмом ЄС. Але, зрештою, це є проблемою Європи, держав-членів ЄС та їхніх народів, які через демократичні процедури мають право

і можуть його змінити, або ж (за бажання) вийти зі складу ЄС (як те зробила не так давно Великобританія). Разом з тим Стратегія вказує, що США переймаються долею європейських держав як цивілізаційно споріднених, як економічно-фінансових і як воєнно-політичних безпекових складових т. зв. колективного Заходу. «Ми не тільки не можемо дозволити собі списати Європу з рахунків – це було б самогубством для досягнення цілей цієї Стратегії», – йдеться у документі [*National ...*, 2025].

При цьому варто враховувати, що значна частина Стратегій національної безпеки (не лише цієї) є нічим більшим як загальним окреслення світоглядних позицій, фактично – політичною риторикою, що часто мало дотичні до практичної геополітики. Натомість вона призначена вчинити превентивний тиск на Європу у принаймні таких частинах: збільшення витрат ВВП на військові витрати (чи вивільнити витрати США в контексті європейської стратегії безпеки); припинення європейських спроб регулювати американські технологічні компанії; схилення ЄС до підтримки щонайшвидшого укладання мирної угоди з РФ. Ось справді важливі для США питання в європейському спектрі їх геостратегії, які лише були закамуфльовані у документі софістикою звинувачень у цивілізаційному занепаді Європи.

Об'єднана Європа (не лише в сенсі ЄС, а як «глобалістичний проект») є вагомим фінансово-економічним конкурентом США і риторика Білого Дому щодо Старого Світу і НАТО в опублікованій Стратегії гіперболізує її расово-політичну вразливість, приховуючи у гучних погрозах (в такій собі психологічно-інформаційній атаці) завуальовану вимогу поступитися у питаннях, що важливі для адміністрації Д. Трампа. Серед них не лише відсотки ВВП щодо армій (які будуть впливати на соціально-економічну стабільність) чи сприяння технокомпаніям з США на євrorинку, а й питання «цензури», «кліматичного фанатизму», «відкритість внутрішніх кордонів», прагнення до зберігання європейських ринків «відкритими для товарів та послуг США», «справедливе ставлення» до американських компаній чи довготермінової співпраці з Росією (мінерали, енергоресурси, Арктика, величезний ринок, що перебуває у вакуумі і який заповнює Китай тощо). Зрештою, логіка Білого Дому (як і Кремля), вочевидь, сфокусована на тому, як припускає М. Чемпіон, що краще, щоб Європа перетворилася на атомізовану групу малих та середніх країн, якими можна маніпулювати та яких можна експлуатувати для отримання економічної вигоди, ніж єдиний економічний гігант

з ВВП понад \$30 трлн та можливістю давати відсіч, особливо у торговельних питаннях [Champion, 2025].

Порівняймо, до речі, подвійні стандарти. Так, наприклад, у розділі Стратегії, що присвячений Близькому Сходу, йдеться: «Ми повинні заохочувати та вітати реформи, коли і де вони виникають органічно, не намагаючись нав'язувати їх ззовні» [National ..., 2025]. Цілком очевидним є те, що такий принцип Білий Дім чомусь відмовляється використовувати й щодо Європи, стосовно якої навпаки адміністрація Д. Трампа прагне нав'язувати зміни ззовні – за умови, що без американського втручання вона йтиме у неліберальному напрямку.

Сприяття ж «здоровим націям у Центральній, Східній та Південній Європі», які могли б співпрацювати зі США та торгувати – включаючи торгівлю зброєю, звучить аж ніяк не гуманістично. Як і обіцянка «заохочувати» Європу до протидії крадіжці технологій, кібершпигунству та іншим ворожим економічним практикам, позаяк, судячи з усього, Європа має боротися з такими діями з боку Китаю на користь США.

Тож, як цілком логічно припускав головний економіст American Compass О. Касс, у новому багатополлярному світі, який прийде на зміну «ліберальному світопорядку», що існував протягом десятиліть після закінчення Холодної війни, США очолять економічний союз та союз безпеки. Участь у блоці, очолюваному США, вимагатиме виконання певних вимог, головними з яких є збалансована торгівля, за якої жодна країна не матиме великого профіциту чи дефіциту за рахунок інших; кожен член Спільки візьме на себе ініціативу щодо забезпечення власної безпеки; та спільне зобов'язання виключити Китай зі своїх ринків. У цій новій реальності будь-яка ринкова демократія муситиме віддати перевагу попаданню в орбіту Китаю. Мексика та Канада, які спочатку випробували на собі всю тяжкість дій США, неминуче стануть основними членами цієї спільки поряд із США; Японія та Індія, як головні регіональні суперники Китаю, також є її очевидними учасниками. «Але де Європа?», – задається він справедливим питанням і зауважує: «У випадку з Європою питання стоїть гостро. Стратегічна цінність та вплив континенту знаходяться на низькому рівні – від скорочення чисельності населення та саморуйнівної енергетичної політики до кризи демократичної легітимності та відсутності інноваційних технологій» [Cass, 2025].

Саме про це говорив віце-президент США Д. Ді Венс 14 лютого 2025 р. на Мюнхенській конференції, а 9 квітня 2025 р. американський міністр фінансів С. Бессент попередив європейських лідерів, що рух у бік Китаю означає перерізання власного горла.

Побічно про це засвідчує й опубліковане у соцмережах повідомлення заступника держсекретаря США К. Ландау, який, звинувативши європейських союзників Америки у «цивілізаційному самогубстві», заявив, що США більше не можуть «вдавати, що ми партнери» з країнами ЄС, які проводять політику, яка «повністю суперечить» інтересам Америки. Зрештою він оприлюднив фактично ультиматум, суголосний риториці Стратегії: «Або великі нації Європи є нашими партнерами у захисті західної цивілізації, яку ми успадкували від них, або ні. Але ми не можемо вдавати, що ми партнери, поки ці нації дозволяють необраній, недемократичній та непередставницькій бюрократії ЄС у Брюсселі проводити політику цивілізаційного самогубства» [Christopher Landau, 2025].

Хоча деякі аналітики й схильні думати, що, можливо, програвши стільки битв удома, виправдання легше шукати в спокуті за кордоном, а напади на Європу – це замасковане самобичування. «Ті, хто розмірковує про “західну цивілізацію” – слова, які в консервативних колах часто пишуться з великої літери, – схоже, ніколи по-справжньому в ній не розбиралися, – іронізує Д. Ганеш. – Найчастіше все обмежується поверховим інтересом до Стародавнього Риму. Слухати лекції від людини, у якої замість фото в Х – дорична колона: у цьому, напевне, й полягає наша вразлива доля як континенту» [Ganesh, 2025].

Отже у документі європейські країни представлені як норавливі держави, що занепадають, і які поступилися своїм суверенітетом Євросоюзу, якими керують уряди, що придушують демократію та заглушають голоси тих, хто прагне більш націонал-консервативного повороту. «Цивілізаційне» банкрутство Європи в розумінні адміністрації Д. Трампа вбачається як демографічне, політичне, культурне та геополітичне, що є результатом заперечення Європою власної ідентичності та підпорядкування Євросоюзу наднаціональним утворенням. Вочевидь йшлося й про моральну деградацію в контексті ліберальної дехристиянізації Європи й збільшення імміграційної складової в населенні, що сповідує не просто не християнську віру, а здебільшого іслам.

Проте цілком можна і потрібно погодитися з думкою колишнього головного редактора Neue Zürcher Zeitung й аналітика Global Reporters Network концерну Axel Springer М.-Ф. Серрао про те, що: Справжній розлом на Заході відбувається не між Європою та Америкою. Він проходить усередині суспільств. По обидва боки Атлантики. Трамп – не причина кризи. Він – поки що найжорсткіша реакція у відповідь на

кризу. Питання не в тому, чи буде така реакція в Європі. А в тому коли. Захід стоїть перед вибором: або він закінчиться у розмитому суспільстві примусу – або він знайде шлях назад до свободи, відповідальності та цінностей, які зробили його сильним [Serraо, 2026].

Утім, найбільш разучим у Стратегії національної безпеки США від адміністрації Д. Трампа є те, що Європа (в тому числі деякі держави-союзники Сполучених Штатів по НАТО), а не Російська Федерація, виставляється лиходієм у новій глобальній системі безпеки. Тон і гостра критика на адресу Європи контрастують з підходом документа до традиційних суперників США або потенційних чи наявних загроз. Ба більше – у Стратегії адміністрації Д. Трампа Росія жодного разу не згадується як можлива загроза інтересам США.

Крім того, відзначним є й те, що в контексті ЄС і НАТО Стратегія національної безпеки США 2025 року співвідноситься з промовою міжнародного злочинця В. Путіна у Мюнхені в 2007 році, коли кремлівський диктатор оголосив нову холодну війну Заходу, не вдаючися при цьому до з'ясування відмінностей трактування «західної цивілізації» будь де і будь ким. Певною мірою Стратегія задовольняє й путінський ультиматум США і НАТО від 2021 року [Гай-Нижник, 2025а]. Йдеться про те, зокрема, що документ адміністрації Білого Дому враховує основні побажання Москви, у тому числі й те, що НАТО має зупинити свою експансію, припинити «нескінченно зростати» і врівноважити питання європейської безпеки з вимогами і геополітичними інтересами Кремля.

З іншого ж кута зору, Європа заслужила репутацію міграційного смітника, ренегата і боягуза, що вічно нарікає на когось, але сама не спроможна виявити не те що рішучий чин, а й політичну волю. Чому, власне, так звана колективна Європа була здивована і приголомшена Стратегією нацбезпеки-2025 від Білого Дому? Чи зробила вона висновки з першого його президентського терміну? Чи аналізувала вона світогляд як особисто Д. Трампа, так й ідеологію MAGA чи рейганістів-консерваторів або палеоконсерваторів в Республіканській партії США? Чи не усвідомлювали європейські провідні кола сенс промови американського віце-президента в лютому 2025 р. у Мюнхені й чи бачили вони дії й чи чули промови американського президента протягом того ж 2025 року?

Врешті, чи усвідомлював хтось з європейських очільників світової зміни? Питання, насправді, не риторичні. Позаяк принаймні один з них констатував настання глибинної кризи Заходу ще майже де-

сятиліття тому. Адже саме президент Франції Е. Макрон на нараді послів в Єлісейському палаці ще 27 серпня 2019 р. констатував, що західна гегемонія у світі у звичному європейцям уявленні вмирає на наших очах. Саме тоді він визнав, що світ змінився (як і становище Європи) через низку помилок Заходу та Америки й закликав переосмислити військово-дипломатичну стратегію і навіть складові солідарності НАТО. Перш за все, йшлося про Китай і про російську стратегію, а також про те, що колективний Захід мусить зрозуміти, що американсько-європейські звички і даності більше не мають сенсу [Discours ..., 2019].

Риторичним натомість є питання чому об'єднана Європа, усвідомлюючи кризу західної цивілізації, відчуваючи зашморг міграційного цунамі й роз'їдаючі її ідентичність і мораль мультикультуралізм та гендерно-квірову шизофренію, низку деструктивних суспільних течій тощо (з цілком означеною агресивною геополітичною програмою руйнації існуючих глобального порядку і світової безпеки В. Путіна та інвестиційно-економічною експансією щодо переполяризації цивілізації Сі Цзіньпіна на додачу) так і не спромоглася до вироблення бодай концептуально-прикладного бачення власного виживання за умов новітніх викликів і загроз...

Досить зауважити щодо її ще доволі нещодавнього скигнення на американський гегемонізм і демонстративне підлабузництво Вашингтону (зокрема й «таточкові» Д. Трампу), але вона не спромоглася навіть на рішучий протест з приводу принизливої щодо неї промови віце-президента США і представника найідеологічніше налаштованого крила трампізму Д. Ді Венса у лютому 2025 р. в Мюнхені й продовжувала шмигати після оприлюднення офіційної Стратегії президента Д. Трампа. Чи не тому й члени його команди демонструють зневагу до ЄС та антипатію до багатьох європейських рішень.

Європа не здатна була виробити власну спільну геополітичну Стратегію як щодо зовнішнього світу загалом, так і окремо щодо США чи Китаю, Росії чи України зокрема. Тож не дивно, що у Вашингтоні, Москві чи Пекіні з презирством дивляться й ставляться до скигнення у Брюсселі та слабодухої роздробленої безпорадності європейських урядів у виробленні спільної тактики і єдиної стратегії, наприклад, щодо дієвої допомоги Києву та рішучої не на словах, а у справі протидії Кремлю тощо.

Зрештою, 9 грудня 2025 р. в інтерв'ю Politico Д. Трамп засудив Європу як групу країн, що «розкладається», очолювану «слабкими»

людьми, принизивши традиційних союзників США за нездатність контролювати міграцію і покласти край війні між Росією та Україною. «Я вважаю, що вони слабкі, – сказав Д. Трамп про європейських політичних лідерів. – Але я також вважаю, що вони хочуть бути політично коректними». І додав: «Я думаю, що вони не знають, що робити... Європа не знає, що робити» [Full transcript ..., 2025]. Д. Трамп також прокоментував нещодавно опубліковану його адміністрацією Стратегію: «Сьогодні Європа – зовсім інше місце. Якщо все так триватиме, багато з цих країн, на мою думку, більше не будуть життєздатними. Їхня міграційна політика – катастрофа. Нам теж загрожувала катастрофа, але я зупинив її. Тепер через наші кордони ніхто не проходить.

У Європу, навпаки, приходять з усіх куточків світу. [...] І з якоїсь причини європейці хочуть бути політкоректними та не повертають цих людей туди, звідки вони прийшли. [...] Я хочу керувати США, я не хочу керувати Європою. [...] Але я підтримував людей, яких багато європейців не люблять: Віктор Орбана, Мілея в Аргентині... Орбан добре справляється з міграцією, тому що нікого не пускає в країну. І Польща добре справляється.

[...] Є країни, які ускладнюють НАТО. Туреччина, наприклад [...] До Путіна була негласна домовленість, що Україна не вступить до НАТО. А тепер вони наполягають. [...] Думаю, Росія хотіла б бачити слабку Європу, і чесно кажучи, вона її отримує. Але це не пов'язано зі мною. Я хочу сильної Європи. Моє бачення – спочатку США. Make America great again. І я вважаю жахливим, що відбувається в Європі, люди там мають щось робити» [Full transcript ..., 2025].

На додаток він заявив, що не надає великого значення ролі європейських лідерів у спробах покласти край війні в Україні і чи реально підтримувати Європі Україну до перемоги: «Поки вони не впадуть, так. Нехай підтримують. Я дружу з усіма, я їх люблю. Але Європа багато в чому погано справляється. Вони дуже багато говорять, але не роблять, а війна триває та триває» [Full transcript ..., 2025]. Також Д. Трамп дав зрозуміти, що підтримає європейських політиків, які поділяють саме його бачення Європейського субконтиненту.

Вочевидь колективній Європі (чи то у форматі ЄС, чи на міждержавному суверенному рівні) мусить нарешті дійти: європейцям необхідно терміново інвестувати у спільну оборону, щоб стати самостійнішими й усіма можливими засобами і силами підтримувати Україну у війні супроти Росії не лише як у боротьбі партнера, а як у власній війні за своє існування.

Україна ж в цих розкладах гігантів на світовій шахівниці присутня лише побічно (не суб'єктно) як фігура у грі геополітичних гротеск-стерів й стратегічно не становить загрози ні США, ані Китаю, ані навіть Росії. Її функція – утилізація збройних запасів і фізичного потенціалу РФ, які Москва не здатна буде швидко відтворити. Війна ж всіх проти всіх гіпотетично можлива лише після Третьої Світової, в якій не може бути і не буде переможців [America's ..., 2023a; America's ..., 2023b]. Ставши для США розмінною монетою в геополітичній грі з Росією Україна перетворилася, водночас, не лише на тягаря, а й на можливий рятівний стандарт для Європи, якщо вона й справді прагнутиме відродження.

Стратегія національної безпеки Д. Трампа та його розуміння власної ж т. зв. доктрини Донро приголомшила світове співтовариство, хоча й не мала би стати несподіванкою (принаймні в аналітичних колах й серед кіл політичного істеблішменту), своїм свавільством й зухвалістю щодо можливих наслідків для майбутньої конфігурації нового світового порядку і трансформації глобальної системи безпеки.

Властиво, Дональд Трамп за своєю природою мінливий, тому важко передбачити, наскільки точно або як довго він дотримуватиметься ідей, викладених у новій Стратегії. Несподівана глобальна подія також може змінити його мислення, як це вже ставалося з останніми президентами США від Джорджа Буша-молодшого до Джо Байдена. Утім, попри це, документ, схоже, відповідає багатьом крокам, які Д. Трамп зробив під час свого другого президентського терміну, а також пріоритетам деяких його помічників і членів команди.

Своєю чергою вкрай правий консервативний ідеолог, трампівський радник і стратег С. Беннон, висловився доволі сенсово, назвавши підхід президента США до Венесуели «ризикованим». Однак, зауважив він, Д. Трампу подобається порушувати норми. «Люди готові до цього, якщо тільки ви не повторите у Венесуелі помилок, які неоконсерватори вчинили в Іраку, – і все це вказує на те, що президент та його основна команда глибоко вивчили це питання і застосовують здобуті уроки. Венесуела підпадає під Гемісферну оборону [під захист Західної півкулі – П.Г-Н], що є фундаментальним елементом для демонтажу “повоєнного міжнародного порядку, заснованого на правилах”, – заявив С. Беннон. – Це, вочевидь, високий ризик, але він живиться порушенням норм – Гренландія, Арктика, Тихий океан. Глобалісти, які тримаються за перли, надають йому сили, зміцнюючи його “мені начхати” фазу президенства» [Doyle & Allen, 2026].

Показовими стали й слова самого Д. Трампа, який 8 січня 2026 р., відповідаючи на запитання журналістів The New York Times щодо можливих обмежень його військової, економічної та політичної влади, заявив: «Так, є одна річ – моя власна мораль. Моя власна голова. Це єдине, що може зупинити мене. Мені не потрібне міжнародне право...» [Sanger & Pager & Rogers & Kanno-Youngs, 2026].

Стратегія національної безпеки 2025 р. заслужено пригорнула увагу усього світу не лише тим, що була оприлюднена в час глобальної кризи світового порядку й окреслила нові підходи до національної безпеки, що традиційно будуються навколо військових та економічних пріоритетів, а й тим, що офіційно засвідчила кардинальну зміну зовнішньополітичної доктрини США та фактичної підміни Білим Домом визначальних стовпів американської демократії й свободи, понять союзництва і супротивництва, розуміння цивілізаційних принципів і міжнародності сталості, понять сили права і права сили тощо.

У документі неозброєним оком читається й відбивається неприхована прихильність і тяжіння Д. Трампа до В. Путіна, а отже – до геополітичної гранд-стратегії Кремля. Попри те, що місцями у Стратегії йдеться нібито про прагнення зайняти рівновіддалену позицію між демократичною Європою та авторитарною Росією, «аби знизити ризик конфлікту між Росією та європейськими державами» [National ..., 2025]. Утім, як логічно зауважив колумніст Д. Ігнатіус, така врівноваженість між другом і ворогом не має сенсу – ні стратегічного, ні морального – і справді викликає тривогу в Європі [Ignatius, 2025].

Запропонований чи не одразу ж після публікації Стратегії план адміністрації Д. Трампа щодо розблокування заморожених російських активів, що зберігаються у Європі, виводу РФ з ізоляції та реінтеграції її у світову економіку, включно з відновленням постачання російських енергоресурсів до Західної Європи, тільки підтверджує стратегічну мету Вашингтона на зближення з Москвою. Свого часу президенти США від Р. Рейгана до Д. Трампа в його перший термін чинили тиск на європейських союзників, щоб ті переглянули свою залежність від Москви в галузі сировинних товарів, насамперед газу. Європа ж, навпаки, дотримувалася політики під назвою *Wandel Durch Handel* («Зміни через торгівлю») – такої собі віри у те, що економічні зв'язки між Заходом та Москвою утримають Кремль від ведення війни і навіть допоможуть експортувати демократію до Росії. Тепер Д. Трамп, перебуваючи на другому президентському терміні, робить аналогічну ставку з тією різницею,

що адміністрація навіть і не очікує, що Росія перетвориться на демократію [Parkinson & Faucon & Hinshaw, 2025].

Відтак подібна трансатлантична суперечка перевертає догори дригом майже півстоліття політики США та Європи щодо Кремля й, схоже, майже неприховано прямує до нової «Ялти», але прагнучи залишити усю Європу поза великою геополітичною архітектурою нового світового порядку, незважаючи на існуюче міжнародне право і задекларовані демократичні цінності та поділивши планету на сфери відповідальності з авторитарними фуріями – Росією і Китаєм. Фактично ж, докорінні зміни в редакції Стратегії національної безпеки США означають глибокий розрив Білого Дому з повоєнним порядком, що склався після 1945 року.

Адміністрація Д. Трампа вступила у відкриту конфронтацію з Європейським союзом, перетворивши давні суперечки про свободу слова, Україну та масову міграцію на офіційну політику США. Крім того, своїми формулюваннями Стратегія національної безпеки певною мірою розмиває значення НАТО й у ній, як у попередньому аналогічному документі адміністрації Д. Трампа за його першого президентського терміну відсутнє чітку ствердження, що Сполучені Штати безумовно підтверджують і готові виконувати ст. 5 Статуту Північно-атлантичного Альянсу.

* * *

Стратегія національної безпеки США станом на початок 2026 року базувалася на доктрині «Америка понад усе» (America First) та концепції «Миру через силу».

Друга адміністрація Дональда Трампа радикально змінила пріоритети, змістивши фокус з глобального лідерства на жорсткий захист національного суверенітету та економічних інтересів.

Отже, *основними засадами Стратегії національної безпеки США – 2025/2026 років є:*

1. *Нова ієрархія загроз. Західна півкуля – пріоритет.* Вперше за десятиліття головною загрозою національній безпеці визнано не іноземні держави, а ситуацію на власних кордонах. На відміну від адміністрації Д. Байдена, яка ставила в центр Україну та Індо-Тихоокеанський регіон, Стратегія–2025/2026 визначає Західну півкулю головним пріоритетом.

- Контроль кордонів. Боротьба з нелегальною міграцією. Нелегальна міграція та наркокартелі визнані екзистенційною загрозою. З цією метою допускається використання військових

ресурсів для найбільшої в історії операції з депортації, застосовуючи ресурси Пентагону.

- Війна з наркокартелями. Мілітаризація боротьби з наркотиками. Д. Трамп класифікував мексиканські картелі як іноземні терористичні організації, що дозволяє підготовку прямих військових операцій і готувати прямі військові удари по їхній інфраструктурі в Мексиці, Колумбії, Венесуелі.

2. *Економічна безпека та тарифна дипломатія («тарифна стіна»)*. В основі Стратегії лежить принцип, що «економічна безпека – це національна безпека», тобто центральним постулатом є те, що економічна міць є фундаментом національної безпеки.

- Універсальні тарифи. Запровадження базових мит (10–20%) на весь імпорт та великих тарифів на товари з Китаю як інструмент примусу до торговельних поступок.
- Енергетичне домінування. Політика «Drill, baby, drill» – максимальне збільшення видобутку нафти і газу для зниження світових цін, що має підірвати доходи Росії та Ірану.

3. *Транзакційний підхід до альянсів*. США офіційно відійшли від ролі безкоштовного «гаранта безпеки».

- Країни (зокрема Канада, Мексика та ЄС) стикаються з ультиматумами: доступ до ринку США в обмін на припинення міграційних потоків або закупівлю американської енергії.
- Ультиматум НАТО: вимога до союзників збільшити оборонні витрати до 3–5% ВВП (держави, які не виконують ці норми, стикаються із загрозою обмеження американських гарантій безпеки і виключаються з-під парасольки ядерного та військового захисту США).
- «Плата за захист». Аналогічний підхід застосовується до Тайваню, Японії та Південної Кореї. Безпека тепер розглядається як послуга, що потребує фінансової компенсації або торговельних поступок.

4. *Примусова дипломатія та завершення конфліктів*. Метою Стратегії є швидке заморожування активних воєн для концентрації ресурсів усередині США.

- Україна: реалізація плану примусу до переговорів через ультиматуми як Москві (загроза надати Києву безмежну зброю), так і Києву (загроза припинити фінансування, продаж зброї та надання розвідувальних даних).

- Іран: повернення до політики «максимального тиску» з метою повного економічного виснаження режиму в Тегерані.

5. *Стимування Китаю через «технологічне роз'єднання»*. Якщо Д. Байден просував «de-risking» (зниження ризиків), то Д. Трамп перейшов до повного «decoupling» (роз'єднання).

- Блокада технологій. Запроваджено тотальну заборону на продаж Китаю будь-яких передових технологій, включаючи ШІ та напівпровідники.
- Витіснення з регіонів. США вимагають від партнерів (в Океанії, Азії та Африці) розірвати зв'язки з китайськими компаніями, погрожуючи припиненням безпекових гарантій.

6. *Реформа державного апарату та ефективність*. Внутрішньою основою Стратегії є скорочення бюрократії. Створений департамент DOGE проводитиме аудит усіх зовнішніх витрат і допомоги.

- Будь-яка допомога іноземним державам (включаючи Україну та Ізраїль) підлягає жорсткій перевірці на предмет прямої вигоди для США.
- Кожен долар допомоги іноземним державам тепер підлягає жорсткій перевірці на предмет прямої вигоди для США. Програми, які Д. Трамп вважає «марнотратними» (кліматичні ініціативи, гуманітарні місії), масово закриваються.

Суть Стратегії: США відмовляються від ролі «світового поліцейського» та ліберального лідера на користь суверенного гравця, який використовує свою військову та економічну міць виключно для отримання прямих переваг для американських громадян («Америка понад усе»).

Стратегія національної безпеки США за другого президентства Д. Трампа розглядає міжнародні організації не як майданчики для глобальної співпраці, а як обтяжливі бюрократичні структури, що часто суперечать американському суверенітету.

Основними засадами політики щодо *ООН та міжнародних інституцій* є:

1. Пріоритет суверенітету над глобалізмом. Головний принцип адміністрації – США більше не підпорядковуватимуть свою політику рішенням міжнародних органів. Будь-які договори чи резолюції (наприклад, Міжнародного кримінального суду або кліматичні угоди), що обмежують свободу дій США, офіційно ігноруються або денонсуються.

2. Масовий вихід та скорочення фінансування. Адміністрація Д. Трамп ініціювала радикальний перегляд американської участі в міжнародних структурах:

- Вихід із 66 організацій (зокрема 31 структури ООН): США оголосили про припинення членства у десятках міжнародних об'єднань, які Д. Трамп назвав «марнотратними» або «антиамериканськими».
- Скорочення внесків до ООН. Фінансування регулярного бюджету та миротворчих операцій ООН скорочено до мінімуму. США вимагають, щоб інші країни пропорційно збільшили свої внески, інакше американська частка продовжуватиме зменшуватися.

3. Борьба з ідеологічним «лібералізмом». США активно протидіють програмам міжнародних організацій, які просувають питання клімату, гендерної рівності або глобального управління.

- Скасування кліматичних зобов'язань. США вкотре офіційно вийшли з Паризької кліматичної угоди та блокують будь-які ініціативи ООН, спрямовані на обмеження видобутку викопного палива.
- Припинення фінансування ВООЗ та БАПОР. Вже з січня 2026 року США повністю припинили внески до Всесвітньої організації охорони здоров'я (через її «залежність від Китаю») та Агентства ООН для допомоги палестинським біженцям (БАПОР).

4. Транзакційний підхід («Оплата за результат»). Будь-яка подальша участь США в міжнародних форматах тепер залежить від конкретної вигоди:

- Аудит DOGE: Департамент державної ефективності проводитиме аудит кожного долара, що йде на міжнародні організації. Структури, які не демонструють «вимірюваної користі для американського платника податків», підлягають негайному позбавленню фінансування.
- Використання як важеля тиску. США залишаються в організаціях (наприклад, СОТ), лише якщо можуть використовувати їх для просування своїх торговельних інтересів або тиску на конкурентів (Китай).

5. Реформа Ради Безпеки ООН. США виступають проти будь-якого розширення Ради Безпеки, яке могло б розмити американський вплив, і використовують право вето для блокування будь-яких резо-

люцій, що критикують дії союзників (зокрема Ізраїлю) або внутрішню політику США.

ООН для Вашингтона перестала бути інструментом підтримки світового порядку. Тепер це лише один з багатьох форумів, де США або нав'язують свою волю через фінансовий тиск, або з якого виходять, якщо він не приносить негайної вигоди. Це означає фактичний демонтаж засад Стратегії нацбезпеки – 2022 щодо багатосторонньої дипломатії.

Стратегія національної безпеки за другого президентства Д. Трампа розглядає *Північну Америку* не як зону рівноправного партнерства, а як критичний контур безпеки та економічного домінування США. Політика щодо Північної Америки набула характеру жорсткої субординації та мілітаризації. Основні засади:

1. Мілітаризація кордонів та внутрішня безпека. Північна Америка (*Мексика*) в Стратегії визначена головним театром воєнних дій проти нелегальної міграції та наркокартелів. Допускається запровадження надзвичайного стану для використання військових ресурсів у межах «найбільшої в історії операції з депортації» нелегальних мігрантів. Застосовується масове розгортання військ на кордоні з Мексикою для підтримки операцій з депортації та припинення транзиту фентанілу. Адміністрація Д. Трампа офіційно розглядає мексиканські наркокартелі як «іноземні терористичні організації», що дає право на прямі військові операції США на території Мексики.

2. Тарифний тиск як інструмент примусу. На відміну від адміністрацій Д. Байдена та Д. Трампа (2017), у тарифи стали головним важелем управління сусідами. США загрозували запровадити 25% мита на всі товари з Мексики та Канади. Ці тарифи напряму пов'язані з вимогою до сусідів повністю зупинити потік мігрантів та наркотиків через кордон Перегляд USMCA: Д. Трамп ініціював перегляд торговельної угоди USMCA (яка замінила NAFTA), щоб закрити «лазівки», якими користується Китай для експорту товарів (особливо автомобілів) до США через Мексику.

3. Ресурсна та технологічна субординація. Північна Америка розглядається як єдина енергетична платформа під керівництвом США. Енергетична експансія: США вимагають від *Канади* збільшення видобутку нафти для постачання на американські НПЗ, одночасно скасовуючи кліматичні обмеження. Канада та Мексика отримали вимогу повністю розірвати будь-які контракти з китайськими компаніями у сфері критичної інфраструктури (5G, порти, видобуток літію) як

умову для скасування нових американських тарифів. США посилили тиск на Канаду щодо збільшення видобутку та постачання критичних мінералів виключно для американського ВПК, обмежуючи їхній експорт до Азії.

4. Аудит DOGE та припинення допомоги. Департамент державної ефективності здійснює повний аудит усіх спільних північноамериканських програм. Будь-які субсидії чи гранти для Мексики в межах програм розвитку були зупинені, оскільки Д. Трамп розцінював їх як «марнотратство».

Відносини в Північній Америці перейшли від формату «торговельного блоку» до формату суворого ієрархічного контролю. Стратегія щодо Північної Америки була радикально переглянута, фактично скасувавши підходи Д. Байдена за програмами з «подолання кореневих причин міграції», замінивши їх на ультимативні вимоги до Мексики зупинити каравани силою під загрозою збільшення тарифів. Канада та Мексика більше не розглядаються як привілейовані партнери в кліматичних питаннях. Спільні «зелені» ініціативи в межах континенту згорнуті. Пріоритетом США стало відновлення проєктів нафтопроводів (наприклад, Keystone XL) та збільшення експорту викопного палива з Канади для внутрішніх потреб США. Сполучені Штати використовують географічну залежність Канади та Мексики, щоб змусити їх виконувати внутрішні безпекові та економічні завдання Вашингтона.

Стратегія національної безпеки США, що активно впроваджується, офіційно закріпила *Західну півкулю* як пріоритет № 1 (раніше була п'ятим) у структурі американських інтересів. Основними засадами політики щодо *Латинської Америки* та *Карибського басейну* є:

1. Відродження та радикалізація Доктрини Монро. Адміністрація Д. Трампа офіційно повернулася до принципу, що будь-яка присутність позарегіональних держав у півкулі є прямою загрозою безпеці США.

- Ультиматум Китаю та Росії. США висунули вимогу до країн регіону (зокрема Бразилії, Аргентини та Чилі) розірвати стратегічні контракти з Пекіном щодо критичної інфраструктури (порти, 5G, видобуток літію). У разі відмови США застосовують вторинні тарифи та обмеження доступу до американських фінансових ринків.
- Donroe Doctrine. У січні 2026 року Трамп вжив цей неофіційний термін, підкреслюючи, що домінування США в регіоні більше не є предметом дискусій.

2. Боротьба з міграцією та наркокартелями як воєнна операція. На відміну від підходу Д. Байдена (інвестиції в розвиток), Стратегія базується на чистому силовому примусі.

- Тарифний шантаж. Вже від 1 січня 2026 року було запроваджено універсальні 25% мита на товари з Мексики та країн Центральної Америки. Ці тарифи залишатимуться чинними, доки потік нелегальних мігрантів до США не припиниться повністю.
- Війна з картелями. Д. Трамп класифікував наркокартелі як «іноземні терористичні організації». Пентагон готує плани транскордонних ударів по лабораторіях і логістичних центрах у Мексиці, Венесуелі та Колумбії без обов'язкової згоди місцевих урядів.

3. Політика «Зміни режимів» (Venezuela & Cuba). Адміністрація відмовилася від будь-яких дипломатичних поступок диктаторським режимам.

- Венесуела розглядається як головний плацдарм Росії та Ірану в регіоні. На початку 2026 року США провели масштабну операцію у Венесуелі, усунувши голову (президента) режиму Н. Мадуро, що було обґрунтовано необхідністю відновити американську преєміненцію в регіоні.
- Куба. Відновлено повну економічну блокаду з метою досягнення колапсу комуністичного уряду.

4. Економічний протекціонізм та ресурси. США розглядають регіон як ексклюзивне джерело сировини для американської промисловості.

- Контроль над літієм. США прагнуть витіснити китайські компанії з «літієвого трикутника» (Болівія, Чилі, Аргентина), пропонуючи прямі безпекові гарантії в обмін на виключні права власності на родовища для американських компаній.
- Near-shoring за американськими правилами. Перенесення виробництва з Азії до Латинської Америки стимулюється лише за умови, що ці підприємства належать американському капіталу або суворо дотримуються торговельних обмежень США проти Китаю.

5. Аудит допомоги (DOGE). Департамент державної ефективності у січні 2026 року припинив 90% програм гуманітарної та кліматичної допомоги регіону, запроваджених Д. Байденем. Будь-яке фінансування тепер виділяється лише як пряма оплата за конкретні кроки урядів

щодо боротьби з міграцією або закупівлі американської зброї. Будь-яка допомога чи альянси тепер суворо залежать від згорання контактів з Китаєм та Росією, зокрема відмови від передачі їм стратегічних активів (портів, ліній зв'язку).

Західна півкуля перетворилася на «закрити зону впливу» США. Політика Д. Байдена щодо «партнерства» замінена на жорсткий контроль, де лояльність Вашингтону є обов'язковою умовою економічного виживання будь-якої країни регіону. Будь-яка допомога країнам Західної півкулі у 2026 році суворо прив'язана до їхньої готовності купувати американську енергію та зброю. Західна півкуля перетворилася з «партнера з розвитку» за Д. Байдена на «зону суворого контролю та безпеки» за Д. Трампа

Після повернення Д. Трампа до влади, засади Д. Байдена щодо регіону були фактично демонтовані. Нові засади переросли в ще більш жорстку політику, відому як «Поправка Трампа» (Trump Corollary) до доктрини Монро. Вживши у січні 2026 року термін Доктрина Донро (Donroe Doctrine), президент Д. Трамп підкреслив, що домінування США в Західній півкулі більше не є предметом для дискусій.

Стратегія нацбезпеки США розглядає *Африку* крізь призму ресурсного реалізму та жорсткого витіснення Китаю. Континент перестав бути об'єктом гуманітарної опіки і став ареною боротьби за критичну сировину. Основні засади:

1. Боротьба за критичні мінерали. Центральним пріоритетом США в Африці є забезпечення ланцюгів постачання металів, необхідних для оборонної та технологічної промисловості (кобальт, літій, мідь, рідкоземельні елементи). Нова Стратегія замінила «кліматичну дипломатію» на парадигму «інвестицій та зростання», орієнтовану на видобуток корисних копалин (кобальт, літій) та експорт американських енерготехнологій (ЗПГ, атомна енергетика).

- Витіснення Китаю. США використовують санкції та дипломатичний тиск, щоб змусити африканські уряди (зокрема Демократичну Республіку Конго та Замбію) переглянути контракти з китайськими компаніями на видобуток ресурсів.
- Інвестиції в обмін на ексклюзивність. США пропонують фінансування інфраструктури (наприклад, коридор Лобіту) лише за умови надання американським компаніям пріоритетного доступу до родовищ.

2. Радикальне скорочення гуманітарної допомоги. Під керівництвом Департаменту державної ефективності (DOGE) розпочато масш-

табний аудит видатків на Африку. США різко скоротили фінансування програм охорони здоров'я (зокрема боротьби з ВІЛ/СНІДом) в Африці, вважаючи їх неефективними витратами.

- Згорання програм. США припинили або суттєво скоротили фінансування кліматичних ініціатив та багатьох медичних програм (зокрема PEPFAR), які адміністрація Д. Трампа вважає «марнотратними».
- Транзакційність. Допомога тепер надається лише тим країнам, які голосують в ООН в інтересах США та підтримують американські торговельні обмеження проти Китаю.

3. Жорстка міграційна політика та візи. Африка стала одним з головних об'єктів нових міграційних обмежень Д. Трампа.

- Візові застави. Для громадян низки африканських країн, де зафіксовано високий рівень порушень візового режиму, запроваджено обов'язкові грошові застави (від \$5,000 до \$15,000) для в'їзду в США. Вже станом на січень 2026 р. США запровадили суворі візові обмеження для громадян 26 африканських країн. Квоти на біженців скорочено з 125 тис. (за Д. Байдена) до історичного мінімуму в 7 тис. 500 осіб.
- Примусова репатріація. США вимагають від африканських урядів беззаперечно приймати своїх громадян, депортованих під час масових операцій, погрожуючи повною зупинкою торгівлі у разі відмови.

4. Військовий прагматизм та удари по терористах. На відміну від Д. Байдена, який акцентував на «розбудові інституцій», Д. Трамп повернувся до чистої силової моделі.

- Дистанційні удари. США нарощують кількість авіаударів та операцій спецназу проти угруповань «Аш-Шабааб» та філій ІДІЛ у Нігерії та Сахелі, відмовляючись від навчання місцевих армій, що свідчить про повернення до прямого силового втручання без довгострокових зобов'язань.
- Скорочення контингенту. США виводять війська з баз, які не мають стратегічного значення для охорони ресурсів, фокусуючись лише на ключових логістичних вузлах.

5. Ізоляція «недружніх» режимів (кейс ПАР). З початку 2026 року відносини з Південно-Африканською Республікою перебувають у глибокій кризі. США фактично заморозили участь ПАР у програмі безмитної торгівлі AGOA через її підтримку Росії/Китаю та внутрішню політику щодо фермерів-африканерів, яку Д. Трамп називає «ра-

совою дискримінацією білих фермерів», що контрастує з «стратегічним терпінням» Д. Байдена.

Африка для США – це насамперед «світова копальня». Будь-які питання демократії чи прав людини відійшли на задній план, поступившись місцем боротьби за контроль над стратегічними ресурсами та обмеженню китайського впливу. З поверненням Д. Трампа до влади стратегія Д. Байдена щодо «рівного партнерства» була фактично демонтована й остаточно змінилася на ресурсний прагматизм та міграційну ізоляцію, а Африка перемістилася на периферію американських інтересів.

Стратегія розглядає *Океанію* та *Австралію* через призму жорсткого стримування Китаю та розподілу фінансового тягаря між союзниками. Основні засади:

1. *Австралія*: союзник з вимогою «5% ВВП». Австралія залишається ключовим стратегічним партнером, але відносини стали суворо транзакційними.

- Ультиматум щодо витрат. Адміністрація Д. Трампа офіційно закликала Канберру збільшити оборонний бюджет до 5% ВВП. Наголошується, що США не можуть нести основний фінансовий тягар захисту Австралії від китайської загрози без відповідного внеску союзника.
- Проект AUKUS. Попри транзакційний підхід, у січні 2026 року підтверджено курс на «повну швидкість» у реалізації проекту будівництва атомних підводних човнів AUKUS, що розглядається як критична складова стримування. Проте США вимагають від Австралії додаткових гарантій закупівлі виключно американських оборонних технологій та повного розриву зв'язків з китайським техсектором.

2. *Океанія*: боротьба за бази та витіснення Китаю. Малі острівні держави Тихого океану розглядаються як стратегічні плацдарми, де США не терпітимуть китайської присутності.

- Від допомоги до оренди. Адміністрація Д. Трампа фактично згорнула кліматичні програми Д. Байдена в Океанії. Замість цього фінансова допомога надається лише тим країнам, які надають США ексклюзивні права на базування військ та моніторинг вод.
- Блокада Китаю. США використовують загрозу санкцій проти урядів Океанії (наприклад, Соломонових Островів), якщо ті продовжуватимуть розширювати безпекову співпрацю з Пекіном.

3. Економічний протекціонізм та тарифи. Партнери в регіоні не отримали імунітету від нової торгової політики США.

- Універсальні мита. На імпорт товарів з Австралії та країн Океанії поширюються загальні 10–20% тарифи. Виключення можливі лише в обмін на підписання нових двосторонніх угод, вигідних американським виробникам.
- Контроль над ресурсами. США прагнуть встановити повний контроль над ланцюгами постачання критичних мінералів з Австралії, щоб запобігти їх експорту до Китаю. Це змушує країни регіону (зокрема Австралію) шукати шляхи доступу до американського ринку через нові двосторонні поступки.

4. Візовий тиск та міграція. Океанія потрапила під дію жорстких міграційних правил адміністрації США. Грошові застави за візи: для громадян низки країн Океанії (Фіджі, Тонга, Вануату та Тувалу) запроваджено систему візових застав у розмірі від \$5,000 до \$15,000, що має гарантувати їх повернення додому та зменшити ризик нелегальної міграції.

5. Аудит DOGE. Департамент державної ефективності проводить аудит усіх програм допомоги тихоокеанським островам. У 2026 році вже було зупинено виплати за екологічними проєктами, які Д. Трамп вважає «марнотратством».

Океанія та Австралія для США – це передній край оборони проти Китаю, де лояльність союзників вимірюється готовністю платити за американську зброю та надавати територію для військових потреб Вашингтона. Мова про «спільні цінності» та «кліматичну солідарність» повністю замінена на мову військової та фінансової доцільності. Підписана у жовтні 2025 року угода з Австралією щодо безпеки ланцюгів постачання рідкоземельних металів стала фундаментом для нової економічної стратегії в регіоні. США відмовилися від дипломатичного маневрування Д. Байдена в Океанії на користь прямої конфронтації з китайською присутністю, розглядаючи будь-яку співпрацю острівних держав з Пекіном як «ворожий акт» проти безпеки США.

Стратегія визначає *Індо-Тихоокеанський регіон та Південно-Східна Азія* як головний театр глобального економічного та технологічного протистояння з Китаєм. Політика Д. Байдена щодо «зниження ризиків» (de-risking) замінена на стратегію повного роз'єднання (decoupling) та жорсткого розподілу фінансового тягаря між союзниками. Основні засади:

1. Тотальна економічна війна з Китаєм. КНР офіційно розглядається не як конкурент, а як екзистенційний економічний супротивник.

- Тарифна блокада. Запроваджено універсальний 60% тариф на весь китайський імпорт. Це спрямовано на повне витіснення китайських товарів з американського ринку та стимулювання перенесення виробництв у США і змушує країни регіону (В'єтнам, Таїланд, Малайзію) терміново обирати між ринком США та КНР, оскільки Вашингтон погрожує вторинними тарифами за реекспорт китайських товарів.
- Технологічне ембарго. США ввели повну заборону на експорт передових напівпровідників, квантових технологій та систем ШІ до КНР. Будь-яка іноземна компанія, що використовує американські технології для допомоги Китаю, потрапляє під вторинні санкції.

2. Транзакційний підхід до союзників (5% ВВП). Адміністрація Д. Трампа у січні 2026 року офіційно перевела відносини з союзниками на комерційну основу.

- Вимога «плати за захист». Японія, Південна Корея та Австралія отримали вимогу збільшити оборонні витрати до 5% ВВП. Трамп наголошує, що американська військова присутність (бази на Окінаві, контингент у Кореї) має повністю оплачуватися країнами-господарями.
- Тайванський ультиматум. США вимагають від Тайваню «плати за страховку», аргументуючи це тим, що острів «забрав американський бізнес з виробництва мікросхем». Безпекові гарантії тепер прямо залежать від фінансових та промислових поступок Тайбея.

3. Опора на AUKUS та двосторонні угоди. США ігнорують великі багатосторонні блоки (як-от IPEF Д. Байдена), віддаючи перевагу прямим силовим форматам.

- Пріоритет AUKUS. Проєкт будівництва атомних підводних човнів для Австралії прискорено, але під жорстким контролем США над технологіями.
- «Коаліції охочих». Замість широкого діалогу з АСЕАН, США працюють лише з тими країнами (Філіппіни, В'єтнам), які надають територію для американських баз та розривають зв'язки з китайським техсектором.

4. Енергетична експансія та витіснення КНР. США використовують свою енергетичну міць («Drill, baby, drill») як інструмент зовнішньої політики в регіоні.

- ЗПГ як важіль. США активно витісняють Китай з енергетичних ринків Південно-Східної Азії, пропонуючи довгострокові контракти на постачання американського газу та вугілля в обмін на політичну лояльність.

5. Аудит допомоги (DOGE) та кінець кліматичної дипломатії. Департамент державної ефективності (DOGE) скасував усі «зелені» гранти та кліматичні програми для країн Тихого океану. Будь-яке фінансування регіону тепер спрямовується виключно на летальну допомогу та зміцнення американської військової інфраструктури, що Д. Трамп вважає єдиним ефективним засобом стримування.

У новій Стратегії нацбезпеки, оприлюдненій адміністрацією Д. Трампа наприкінці 2025 року, підходи до регіону стали ще більш жорсткими та прагматичними. Хоча Індо-Тихоокеанський регіон залишається головним зовнішнім театром, він поступився першістю Західній півкулі в ієрархії загроз через фокус на міграції та наркокартелях. Виклики з боку Китаю тепер розглядаються переважно в економічній, технологічній та соціальній площинах, а не в ідеологічних категоріях «демократія проти авторитаризму». Попри транзакційний підхід, у 2026 році США продовжують нарощувати летальність своїх сил у регіоні та прискорюють реалізацію проекту AUKUS для протидії китайським морським амбіціям.

США більше не підтримують нейтралітет країн Південно-Східної Азії. Доступ до американських інвестицій прямо залежить від відмови цих країн від китайських систем зв'язку та військової інфраструктури Пекіна. В Індо-Тихоокеанському регіоні США діють як силова корпорація. Мова про «демократичну солідарність» повністю замінена на мову тарифів, збройних контрактів та вимог щодо прямої фінансової оплати за американську парасольку безпеки.

Стратегія адміністрації Д. Трампа щодо *Південно-Східної Азії* знала суттєвої трансформації.

- Транзакційний підхід до АСЕАН. США фактично відмовилися від формальної підтримки «центральної АСЕАН», вважаючи організацію надто залежною від консенсусу з прокитайськими членами (Камбоджа, Лаос). Натомість фокус перемістився на «Коаліцію охочих» (Малайзія, В'єтнам, Філіппіни, Сінгапур), які готові до відкритого протистояння з Пекіном.
- Ультиматум щодо Китаю. Від країн Південно-Східної Азії тепер вимагається чіткий вибір. США прямо пов'язують доступ до свого ринку та оборонних технологій з відмовою від

китайських систем зв'язку (5G) та обмеженням присутності китайських ВМС у портах регіону.

- Філіппінський вузол. У 2026 році США значно посилили військову присутність на Філіппінах, використовуючи їх як ключовий плацдарм для контролю над Тайванською протокою. При цьому Д. Трамп вимагає від Маніли більшої фінансової участі в утриманні баз.
- Економічний реалізм. Замість широких торговельних угод, США просувають двосторонні договори, спрямовані на перенесення виробничих ланцюжків з Китаю до країн Південно-Східної Азії (В'єтнам, Таїланд), але за умови дотримання американських правил реекспорту.

Політика США щодо Південно-Східної Азії зазнала фундаментального розвороту від багатосторонності до жорсткого двостороннього тиску. Замість кліматичних програм Д. Байдена, США пропонують країнам Південно-Східної Азії масовані поставки американського ЗПГ та вугілля, щоб витіснити Китай як основного енергетичного партнера регіону. Регіон Південно-Східної Азії перестав бути «партнером у розбудові порядку» і став «прифронтовою зоною економічного та військового розмежування».

Стратегія національної безпеки США щодо *Тайваню* зазнала фундаментальної трансформації: від ідеологічної підтримки демократії (часів Д. Байдена) до жорсткої транзакційності та економічного прагматизму. Основні засади:

1. Вимога «плати за захист». Д. Трамп офіційно перевів питання безпеки Тайваню у фінансову площину.

- Оборонний бюджет. США висунули Тайбею вимогу збільшити витрати на оборону до 5% або навіть 10% ВВП. Д. Трамп неодноразово заявляв, що Тайвань – це надзвичайно багатий острів, який має платити за американську «страховку».
- Транзакційний підхід. Безпекові гарантії Вашингтона тепер прямо залежать від готовності Тайваню купувати величезні обсяги американської зброї та інвестувати в економіку США.

2. Економічний виклик: «Крадіжка бізнесу мікросхем». Д. Трамп розглядає Тайвань не лише як партнера, а й як економічного конкурента, який домінує у критичній галузі.

- Критика напівпровідникової монополії. Президент США публічно звинувачує Тайвань у тому, що той «забрав американський бізнес з виробництва мікросхем». Водночас Тайвань

є своєрідним економічним активом США. Адміністрація Д. Трампа розглядає Тайвань не лише як стратегічний форпост, а й як конкурента у сфері напівпровідників. Трамп неодноразово заявляв, що Тайвань має платити за захист, подібний до «страхового поліса».

- Примусове перенесення виробництва. В обмін на зниження тарифів, тайванський гігант з виробництва мікросхем TSMC зобов'язується значно розширити інвестиції в США, зокрема побудувати ще щонайменше чотири або п'ять заводів (фабрик) в Арізоні. Загальні інвестиції можуть перевищити \$100 мільярдів. Адміністрація тисне на компанію TSMC, щоб та не просто будувала заводи в Арізоні, а переносила туди найбільш передові технології виробництва (2-м та менше), щоб США мали повну технологічну незалежність у разі конфлікту в протоці.

3. Повернення до «Стратегічної невизначеності». На відміну від Д. Байдена, який кілька разів прямо заявляв про готовність застосувати війська для захисту Тайваню, Д. Трамп у 2026 році повернувся до класичної, але більш жорсткої форми невизначеності.

- Важіль у відносинах з КНР. Д. Трамп використовує «тайванську карту» як інструмент у великій торговельній війні з Пекіном. Статус острова розглядається як частина можливої «великої угоди» з Сі Цзіньпіном. У межах нової торговельної війни з КНР Тайвань залишається головною «розмінною монетою» у великій угоді між Вашингтоном і Пекіном, яку прагне укласти Д. Трамп у 2026 році. Таким чином, якщо у 2017 році акцент був на ідеологічній та стратегічній солідарності, то від кінця 2025 року відносини перейшли у формат «захист в обмін на гроші та лояльність».
- Торговельна угода. 16 січня 2026 р. адміністрація США уклала всеосяжну торговельну угоду з Тайванем. Вона передбачає зниження американських тарифів на тайванський імпорт з 20% до 15% (що відповідає ставкам для Японії та Південної Кореї). Міністерство торгівлі США оголосило про зниження мит на тайванські товари до 15%. Для дженериків та їх компонентів, для авіаційних комплектуючих, а також природних ресурсів, недоступних у США, мит не передбачено зовсім. В обмін Тайвань зобов'язується на «прямі інвестиції на загальну суму щонайменше 250 мільярдів доларів». Ці кошти мають

насамперед надійти до США: плануються вкладення у виробництво напівпровідників та штучний інтелект. За даними американського уряду, завдяки цьому значна частина напівпровідникового сектора Штатів має повернутися до країни¹⁰.

- Відмова від ідеології. Питання захисту Тайваню більше не подається як боротьба «демократії проти автократії». Це суто стратегічний актив, доля якого залежить від його корисності для США.

4. Військова підтримка на комерційній основі. У сфері безпеки політика Сполучених Штатів є більш амбівалентною та залежить від фінансової участі Тайваню. США продовжують постачати зброю Тайваню, але формат допомоги змінився.

- Кінець безкоштовних грантів. Адміністрація Д. Трампа ініціювала перегляд програм безоплатної військової допомоги, наполягаючи на тому, що Тайвань має оплачувати всі замовлення за ринковими цінами.
- Пріоритет асиметричної зброї. США вимагають, щоб Тайвань зосередився на мобільних системах (дрони, ракети), які здатні зупинити вторгнення без прямого втручання американського флоту, на який Д. Трамп не хоче витратити ресурси без крайньої потреби. Водночас США продовжують надавати військову підтримку. У грудні 2025 року Д. Трамп підписав Закон про національну оборону (NDAA) на 2026 фінансовий рік, який санкціонує до \$1 мільярда допомоги в рамках Ініціативи співпраці з безпеки Тайваню (TSCI) та спільні програми з розробки безпілотників.
- Попри збільшення поставок зброї, в американському дискурсі посилюються сумніви щодо готовності США вступити у прямий військовий конфлікт з Китаєм за острів, якщо Тайвань не виконає фінансові та оборонні вимоги Вашингтона.

5. Аудит DOGE та ефективність. Департамент державної ефективності (DOGE) проводить аудит усіх безпекових програм, пов'язаних з Тайванем. У січні 2026 року було заявлено, що будь-яка затримка

¹⁰ Переговори про цю угоду розпочалися у квітні 2025 року. Тоді президент США Д. Трамп увів мита у 32% на тайванський імпорт; пізніше мита знизилися до 20%. Після цього президент Тайваню Лай Цін-де пообіцяв активізувати інвестиції в США та збільшити оборонні витрати Тайваню. Наскільки важливою є взаємна торгівля для обох сторін, вказують цифри. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі Тайваню зі США 2024 року становило майже 74 мільярди доларів – сьомий показник у світі. В основному острів експортує до Сполучених Штатів інформаційні та технологічні продукти

у виробництві зброї для острова (backlog) має бути усунена лише за умови додаткових фінансових гарантій з боку Тайбея.

Тайвань для США – це критичний, але «платний» клієнт. Вашингтон готовий стримувати Китай, але лише за умови, що Тайвань візьме на себе основний фінансовий тягар своєї оборони та віддасть частину свого технологічного лідерства на користь американської промисловості. Стратегія США щодо Тайваню за адміністрації Д. Трампа характеризується поєднанням економічного прагматизму та транзакційного підходу до безпеки, що контрастує з підходами попередніх адміністрацій. Таким чином, Стратегія Д. Байдена була спрямована на системне стримування Китаю через цінності та коаліції, тоді як Стратегія кінця 2025 року фокусується на прямій економічній вигоді США від цього партнерства.

Стратегія національної безпеки США 2005 розглядає *Китай* як екзистенційного супротивника, а *Північну Корею* – як об'єкт «персональної дипломатії сили».

Щодо *Китаю*: Китай – «Смертельний ворог». У новій Стратегії Китай більше не називають просто конкурентом. Акцент змістився на тотальне «технологічне роз'єднання» (decoupling). На відміну від політики Д. Байдена щодо «зниження ризиків», адміністрація Д. Трампа перейшла до стратегії повного відокремлення американської економіки від китайської.

- Тарифна війна 2.0. У січні 2026 року введено в дію універсальний 60% тариф на весь імпорт з КНР. Мета – повне витіснення китайських товарів та примусове повернення виробничих потужностей до США.
- Технологічне ембарго. США запровадили тотальну заборону на експорт до Китаю будь-яких передових технологій, включаючи ШІ, квантові обчислення та літографічне обладнання для напівпровідників, що є реалізацією обіцянок Д. Трампа щодо захисту американського виробника.
- Блокування капіталу. Заборонено будь-які американські інвестиції в китайські технологічні компанії, а китайським фірмам заборонено купувати стратегічні активи (землю, інфраструктуру) в США.
- Витіснення з Західної півкулі. У межах «Доктрини Донро» США вимагають від країн Латинської Америки та Африки розірвати зв'язки з китайськими корпораціями (такими як Huawei), погрожуючи вторинними санкціями.

- Конкуренція з елементами співпраці. Адміністрація Д. Трампа розглядає Китай як головного економічного конкурента, але також як потенційного партнера в певних сферах. Хоча універсальний 60% тариф на китайські товари був об'явленою кампанією, США підтримують змішану тарифну політику. У листопаді 2025 року було досягнуто угоди про збереження поточного 10% тарифу та призупинення підвищених мит до листопада 2026 року в обмін на китайські закупівлі сільськогосподарської продукції. США намагаються обмежити експорт чутливих технологій до Китаю, одночасно дозволяючи деяким американським фірмам відновлювати експорт чипів. Президент Д. Трамп сподівається під час особистих зустрічей з головою КНР Сі Цзіньпіном обговорити торговельні питання та, можливо, Північну Корею. Прикметно, що Китай, ключовий партнер КНДР, у своєму останньому документі 2025 року вперше за багато років виключив пряму згадку про «денуклеаризацію Корейського півострова», що ускладнює тиск на Пхеньян.

Щодо *Північної Кореї*: Контроль над озброєннями замість денуклеаризації. Політика США щодо КНДР змістилася від вимоги «повної денуклеаризації» до реалістичного контролю над озброєннями, позаяк повна денуклеаризація вже не є реалістичною ціллю.

- Відновлення особистого діалогу. Президент Д. Трамп у січні 2026 року підтвердив готовність до нового саміту з Кім Чен Ином. Мета Вашингтона – «заморозити» ядерну програму КНДР та зупинити ракетні випробування в обмін на часткове послаблення санкцій. Водночас це супроводжується розгортанням додаткових засобів ПРО та ядерного стримування в Південній Кореї та Японії.
- Вимога до союзників (5% ВВП). США висунули Південній Кореї ультиматум: збільшити оплату за утримання американського контингенту та довести оборонні витрати до 5% ВВП, інакше США розглянуть можливість скорочення своєї військової присутності на півострові.
- Протидія осі КНДР–РФ. Особливий акцент робиться на розриві військової співпраці між Пхеньяном та Москвою, що розглядається як пряма загроза інтересам США в Європі та Азії.
- Сигнальна дипломатія. Попри готовність до переговорів, США нарощують присутність стратегічних сил (АПЧ, бом-

бардувальники) у регіоні як демонстрацію сили, що має підкріплювати позицію Д. Трампа на майбутніх зустрічах.

Фундаментальна новизна полягає у тому, що у відносинах з Китаєм США перейшли від конкуренції до економічної блокади, а щодо КНДР – від дипломатичної ізоляції до транзакційного торгу, де головною ціллю є стабільність і зниження витрат США, а не ідеологічна перемога. Політика США щодо Китаю та Північної Кореї за адміністрації Д. Трампа характеризується прагматизмом, транзакційністю та фокусом на вузько визначених національних інтересах, що відрізняється від ідеологічних підходів попередньої адміністрації. Якщо Д. Байден будував «стіну союзів» навколо Китаю (AUKUS, Quad), то Д. Трамп вимагає від Японії та Південної Кореї «плати за захист», що вносить елемент напруги в ці партнерства. У новій Стратегії нацбезпеки США визначають своїм пріоритетом Західну півкюлю, де вони прагнуть блокувати китайський вплив, що, на думку аналітиків, може зменшити концентрацію ресурсів на протистоянні з КНР в інших регіонах.

Стратегія–2025 щодо Індії перейшла від «стратегічного альянсу демократій» (часів Д. Байдена) до формату жорсткої взаємності (reciprocity), де стратегічне партнерство затьмарене гострими економічними та санкційними вимогами. Основні засади:

1. Економічний тиск та тарифні війни. Незважаючи на статус стратегічного партнера, Індія стала об'єктом жорсткої торговельної політики Д. Трампа.

- Ультиматум щодо тарифів. Д. Трамп неодноразово називав Індію «королем тарифів» за її високі ввізні мита на американські товари (зокрема автомобілі та сільгосппродукцію). У січні 2026 року США запровадили універсальні 10–20% мита на індійські товари, вимагаючи від Делі пропорційного зниження бар'єрів для американського експорту.
- Санкційний тиск через РФ. США висунули Індії вимогу радикально скоротити закупівлю російської нафти та зброї. Головним конфліктом 2026 року, наприклад, стала закупівля Індією російської нафти. Адміністрація Д. Трампа намагається впливати на Делі через санкції, стимулюючи зниженням чи підвищенням тарифів на індійські товари, якщо імпорт нафти з РФ не припиниться.

2. Індія як противага Китаю, але на умовах США. Америка продовжує розглядати Індію як ключового гравця в стримуванні КНР, проте тепер вимагає за це конкретних дій.

- Технологічне роз'єднання. США тиснуть на уряд Індії, щоб той повністю виключив китайське обладнання з критичної інфраструктури та обмежив роботу китайських техгігантів.
- Військова співпраця. Програми спільного виробництва озброєнь (наприклад, авіадвигунів GE) продовжуються, але Д. Трамп вимагає, щоб Індія оплачувала передові технології за ринковими цінами і не передавала їх третім країнам.

3. Скептицизм щодо багатосторонніх форматів (Quad). На відміну від Д. Байдена, Д. Трамп менше покладається на групу Quad (США, Японія, Австралія, Індія). Двостороння дипломатія. Д. Трамп віддає перевагу прямим перемовинам з прем'єром Індії (на момент виходу Стратегії нацбезпеки США ним був Н. Моді) за принципом «поступка за поступку».

- Президент США розглядає Quad як «занадто розмиту» структуру і прагне укласти з Делі конкретну двосторонню угоду про безпеку та торгівлю, яка б прямо відповідала інтересам «Америка понад усе».
- У січні 2026 року США оголосили про вихід з очолюваного Індією Міжнародного сонячного альянсу (ISA), що стало частиною ширшої політики Д. Трампа щодо скорочення участі в багатосторонніх організаціях.

4. Міграційні обмеження (H-1B візи). Індійський технологічний сектор сильно постраждав від нової міграційної політики Д. Трампа. США посилили вимоги до робочих віз H-1B, якими масово користуються індійські фахівці. Це частина стратегії Д. Трампа щодо захисту робочих місць для американців та стимулювання компаній наймати персонал усередині США.

5. Аудит DOGE та припинення допомоги. Департамент державної ефективності здійснює ревізію всіх програм фінансової та кліматичної підтримки Індії. У січні 2026 року було зупинено фінансування багатьох «зелених» ініціатив в Індії, а також програм розвитку, які Д. Трамп вважає непотрібними витратами американських платників податків.

Таким чином, від кінця 2025 року стратегічне партнерство 2017 року доповнилося мовою ультиматумів, де безпекові переваги прямо залежать від виконання Індією американських вимог у сферах торгівлі та санкційної політики. Індія залишається стратегічним партнером США в Азії, але тепер цей статус не дає їй імунітету від економічного тиску. Відносини будуються за принципом «вигода в обмін на

лояльність»: якщо Індія хоче доступу до американських технологій та ринку, вона має купувати американську зброю, відмовитися від російської енергії та відкрити свій ринок для товарів з США. Отже, Стратегія нацбезпеки Д. Байдена будувала довгостроковий альянс на основі технологій та спільних інтересів, тоді як стратегічна політика Д. Трампа розглядає Індію як економічного конкурента, з яким потрібно домовлятися через позицію сили.

Стратегія національної безпеки щодо *Афганістану* та *Пакистану* базується на принципах повного ізоляціонізму, фінансового прагматизму та дистанційного силового стримування. Основні засади:

1. *Афганістан*: Ізоляція та припинення «утримання». Адміністрація Д. Трампа остаточно відмовилася від спроб впливати на внутрішню політику Талібану чи підтримувати афганське громадянське суспільство.

- Замороження допомоги. У межах аудиту Департаменту державної ефективності (DOGE) США повністю припинили будь-які гуманітарні та соціальні виплати, що йшли через міжнародні організації в Афганістан.
- Відсутність ідеології. США більше не піднімають питання прав жінок чи демократії як умову для діалогу, розглядаючи це як «внутрішню справу», яка не варта американських ресурсів. Талібан розглядається суто як фактична влада, відповідальна за те, щоб з території країни не виходили терористичні загрози США.
- Вимога повернення активів. Д. Трамп вимагає компенсації за залишене в Афганістані у 2021 році військове обладнання, розглядаючи заморожені активи афганського центробанку як «заставу».

2. *Пакистан*: Ультиматум щодо Китаю та боргів. Пакистан розглядається адміністрацією насамперед як «економічний клієнт» Китаю, що робить його об'єктом жорсткого тиску.

- Фінансовий ультиматум. США використовують свій вплив у МВФ та Світовому банку, щоб заблокувати нові кредити для Пакистану, доки Ісламабад не надасть повну звітність щодо боргів перед Китаєм та не обмежить присутність китайських військових у порту Гвадар.
- Тарифи та текстиль. У 2026 році на пакистанський текстиль (основу експорту) поширюються універсальні американські тарифи (10–20%), що використовуються як важіль для отримання поступок у сфері безпеки.

3. Контртероризм: Модель «Снайпера». США змінили формат боротьби з терористичними угрупованнями (ІДІЛ-К, Аль-Каїда) в регіоні.

- Жорсткі удари без консультацій. Замість тривалих місій навчання місцевих сил, Д. Трамп санкціонував використання масованих авіаударів та операцій спецпризначенців у разі виявлення загроз, ігноруючи протести щодо порушення суверенітету Афганістану чи Пакистану.
- Фокус на контртероризмі з дистанції: використання виключно дистанційних засобів (дрони, кібероперації) для усунення загроз, відмовляючись від будь-якої фізичної присутності чи довгострокових зобов'язань перед місцевими урядами. Якщо за Д. Байдена удари дронами були рідкісними та «хірургічними», то Д. Трамп задекларував готовність до масованих ударів по базах терористів у регіоні без попередніх консультацій з місцевими урядами.
- Відмова від відповідальності. США більше не беруть на себе зобов'язання щодо стабілізації регіону після ліквідації терористичних лідерів.

4. Регіональний баланс: Індія понад усе. У трикутнику Афганістан–Пакистан–Індія адміністрація США однозначно підтримує позицію Делі. Стимування пакистанських проксі: США посилили тиск на Ісламабад щодо фінансування бойових угруповань у Кашмірі, розглядаючи це як необхідну поступку для зміцнення стратегічного партнерства з Індією.

5. Міграційний бар'єр. Громадяни Афганістану та Пакистану потрапили до переліку країн, щодо яких діють найсуворіші обмеження. Програми переселення афганців, які допомагали армії США (SIV), де-факто заморожені або піддаються нескінченним перевіркам. Для пакистанських громадян запроваджено високі грошові застави для отримання віз, щоб запобігти нелегальній міграції.

Політика США в регіоні звелася до мінімізації витрат і ризиків. США діють як «дистанційний каратель», який не цікавиться долею місцевого населення, але готовий застосувати силу для захисту власних інтересів або покарання за співпрацю з Китаєм. Було остаточно припинено фінансування багатьох застарілих програм підтримки безпеки в Південній Азії. Таким чином, Стратегія Д. Байдена намагалася зберегти відповідальну дистанційну присутність, тоді як політика Д. Трампа спрямована на максимальне зняття з себе будь-яких зобов'язань у цьому регіоні.

Стратегія національної безпеки США щодо *Близького Сходу* базується на доктрині «силового реалізму», сповненій ізоляції аятолістського Ірану та беззастережній підтримці Ізраїлю. Основні засади:

1. Повернення до політики «Максимального тиску» на *Іран*. Адміністрація Д. Трампа офіційно відмовилася від будь-яких спроб дипломатичного врегулювання ядерної програми Тегерана (від будь-яких переговорів щодо JCPOA), які мали місце за Д. Байдена.

- Економічна облога. США запровадили тотальні санкції, спрямовані на повне припинення експорту іранської нафти. Будь-яка країна чи компанія (зокрема китайська), що купує іранську нафту, негайно потрапляє під вторинні санкції США.
- Підтримка превентивних ударів. Вашингтон відкрито заявив про підтримку права *Ізраїлю* на знищення іранської ядерної та військової інфраструктури, надаючи необхідні для цього розвідувальні дані та озброєння.

2. Беззастережний альянс з Ізраїлем. На відміну від адміністрації Д. Байдена, Д. Трамп зняв будь-які обмеження чи критику щодо дій Ізраїлю.

- Підтримка військових дій. США підтримують повний військовий контроль Ізраїлю над сектором Газа та південним Ліваном, вважаючи це необхідним для ліквідації загроз з боку ХАМАС та Хезболли.
- Питання суверенітету. Адміністрація Д. Трампа розглядає можливість офіційного визнання ізраїльського суверенітету над частинами Західного берега річки Йордан, продовжуючи лінію 2017 року щодо Єрусалима та Голанських висот.

3. Розширення «Авраамових угод» 2.0. Пріоритетом США є нормалізація відносин між Ізраїлем та *Саудівською Аравією* для створення єдиного антиіранського фронту.

- Транзакційна безпека. США пропонують Ер-Ріяду гарантії безпеки та доступ до передових озброєнь в обмін на офіційне визнання Ізраїлю та повне згортання китайських інвестицій у стратегічні сектори королівства.

4. Вихід з «безкінечних війн» та транзакційність. Д. Трамп прагне мінімізувати пряму участь військ США у регіональних конфліктах.

- Плата за захист. США вимагають від багатих монархій Затоки (*ОАЕ, Катар, Саудівська Аравія*) повної оплати за утримання американських військових баз.

- Виведення військ. Розпочалася підготовка до виведення решти американських контингентів з Іраку та частин Сирії, де їхнє перебування визнано «невиправдано дорогим».

5. Енергетичне домінування та витіснення ОПЕК+. Адміністрація США використовує американську нафту як геополітичну зброю. Політика максимального видобутку в США спрямована на зниження світових цін на енергоносії, щоб послабити фінансові можливості Ірану та зменшити вплив Саудівської Аравії на світовий ринок.

6. Аудит допомоги (DOGE). Департамент державної ефективності проводить аудит усіх виплат Близькому Сходу. Вже у січні 2026 року США офіційно припинили фінансування Агентства ООН для допомоги палестинським біженцям (БАПОР) та всіх гуманітарних програм у Газі, які Д. Трамп вважає такими, що «підтримують тероризм».

Близький Схід для Вашингтона – це зона комерційних угод та жорсткої сили. США діють як «старший партнер» Ізраїлю та Саудівської Аравії, вимагаючи від них грошей і лояльності в обмін на стримування Ірану, при цьому максимально дистанціюючись від вирішення гуманітарних проблем регіону.

Стратегія нацбезпеки США, оприлюднена адміністрацією Д. Трампа наприкінці 2025 року, відображає фундаментальний зсув у відносинах з *Російською Федерацією*, переходячи від сприйняття Москви як прямого «геополітичного суперника» (як це було у 2017 році) до ролі прагматичного учасника нових стратегічних відносин. Політика США щодо Росії набула характеру «силового прагматизму» з акцентом на негайне припинення великих конфліктів Основні засади:

1. Відмова від статусу «супротивника». На відміну від попередніх Стратегій, документ 2025 року не називає Росію прямою загрозою чи ворогом. Натомість США декларують намір «відновити стратегічну стабільність» та нормалізувати відносини, що Кремль публічно привітав як позитивний крок.

2. Припинення війни в Україні як пріоритет. Завершення бойових дій в Україні визначено «центральною інтересом» США. Стратегія передбачає:

- «Швидке припинення вогню». Документ закликає до негайної деескалації для відновлення торговельних зв'язків та зменшення напруженості між Росією та Європою.
- Роль посередника. США позиціюють себе більше як медіатора між Росією та Європою, а не як лідера антиросійської коаліції НАТО.

- Визнання зон впливу. Стратегія фактично визнає право сильних регіональних держав на власні «сфери інтересів», що у випадку Росії стосується пострадянського простору.
3. Економічний прагматизм та тарифи. Попри заклики до нормалізації, Д. Трамп використовує економічний тиск як інструмент примусу до миру:
- Санкції за енергоресурси. Д. Трамп підтримав законопроект про санкції проти країн (зокрема Китаю та Індії), які купують російську нафту, щоб змусити Москву бути поступливішою на переговорах.
 - Відновлення торгівлі. Стратегія передбачає поступове скасування санкцій та повернення Росії до глобальної економіки в обмін на сталий мир в Україні.
4. Новий погляд на Європу. Стратегія національної безпеки – 2025 підкреслює, що Європа має самостійно встановлювати партнерські відносини з Москвою. США вимагають від європейських союзників брати на себе основний фінансовий та військовий тягар стримування, водночас критикуючи ЄС за «цивілізаційне стирання» та відхід від традиційних цінностей.
5. Ресурсне стримування / Енергетичне удушення. Нова Стратегія визначає завданням № 1 повне витіснення російських енергоносіїв з європейського та світового ринків за рахунок збільшення американського видобутку. Це розглядається як основний спосіб позбавити Кремль ресурсів для війни. Адміністрація робить ставку на внутрішнє «енергетичне домінування» США (збільшення видобутку нафти і газу), щоб природним шляхом обвалити світові ціни та позбавити Росію надприбутків, які живлять її військову машину. У січні 2026 року Д. Трамп підписав укази про максимальне збільшення видобутку нафти і газу в США («Drill, baby, drill»), щоб обвалити світові ціни на нафту і таким чином позбавити бюджет РФ основних доходів.
6. Руйнування осі Росія–Китай. Ключовим пріоритетом Д. Трампа є спроба «відірвати» Росію від Китаю. США пропонують Москві певне послаблення санкцій (зокрема у сфері цивільних технологій та банківських транзакцій) в обмін на нейтралітет Росії у протистоянні США та КНР.
7. Персональна дипломатія. На відміну від стратегії 2017 року, від 2025 року Д. Трамп зробив ставку на прями переговори з В. Путіним, ігноруючи багатосторонні європейські формати, що викликає значну напругу в медіапросторі ЄС.

З поверненням Д. Трампа до влади, Стратегія щодо Росії зазнала радикальної трансформації, перейшовши від стратегії «виснаження» до «примусової дипломатії». Фундаментальна новизна Стратегії–2025: Росія розглядається як сила, з якою необхідно домовитися для переформатування світового порядку на користь американських інтересів (America First), відкидаючи ідеологічне протистояння минулих десятиліть. Таким чином, Стратегія Д. Байдена була спрямована на тривале ослаблення РФ через коаліцію, тоді як Стратегія 2025 року спрямована на швидку стабілізацію фронту через двосторонні домовленості та прямий економічний тиск.

Стратегія нацбезпеки докорінно змінює характер відносин з *Європою*, переходячи від моделі «союзнництва» до моделі «жорсткої транзакційності» та економічного тиску. Політика США щодо Європи зазнала радикальної трансформації. Основні засади:

1. *НАТО*. Ультиматум «3–5% ВВП». Адміністрація Д. Трампа офіційно відмовилася від безумовних гарантій безпеки.

- Дворярусна система. США де-факто запровадили поділ членів НАТО на тих, хто «платить свою частку», і тих, хто ні. Для країн, чий оборонні витрати нижче 3% ВВП (деякі офіційні особи називають цифру 5%), гарантії Статті 5 розглядаються як необов'язкові.
- Скептицизм щодо розширення. США офіційно призупинили підтримку вступу будь-яких нових членів до НАТО (зокрема України та балканських країн), вважаючи це «розмиванням ресурсів США».

2. *Європейський Союз* як «Економічний ворог». Д. Трамп офіційно розглядає ЄС не як партнера, а як жорсткого торговельного конкурента, який «користується Америкою».

- Тарифна війна. З січня 2026 року запроваджено універсальні 10–20% мита на всі європейські товари (автомобілі, сталь, сільгосппродукцію). Мета – ліквідувати дефіцит торговельного балансу США з ЄС.
- Боротьба з регуляціями. США тиснуть на Брюссель з вимогою скасувати цифрові податки та екологічні обмеження (Green Deal), які шкодять американським техгігантам та енергетичним компаніям.

3. Деконструкція європейської єдності. Адміністрація США віддає перевагу роботі з окремими столицями, ігноруючи інституції в Брюсселі.

- Вісь «Нової Європи». США зміцнюють стратегічні зв'язки з країнами, які поділяють консервативні цінності та виконують оборонні вимоги (Польща, Угорщина, Чехія, держави Балтії).
- Підтримка дезінтеграції. Вашингтон заохочує рухи за суверенітет усередині країн ЄС, вважаючи сильний і централізований Євросоюз перешкодою для політики «Америка понад усе».

4. *Україна. Перекладання тягаря.* США офіційно висунули Європі вимогу взяти на себе 100% фінансового забезпечення та відновлення України.

- «Європейська війна». Д. Трамп наголошує, що оскільки Україна знаходиться в Європі, то саме європейські платники податків мають платити за її стабільність. США залишають за собою роль лише «постачальника зброї за гроші» та посередника в переговорах з Москвою.

5. Енергетична субординація. США використовують політику «Drill, baby, drill» для встановлення енергетичного контролю над Європою.

- Примус до ЗПГ. США тиснуть на європейські країни (особливо Німеччину), щоб ті підписували довгострокові контракти на постачання американського скрапленого газу замість розвитку альтернативної енергетики або повернення до російських ресурсів.
- Країнам ЄС, які продовжують імпортувати російський газ або співпрацювати з Китаєм у сфері 5G/ШІ, погрожують обмеженням доступу до американських технологій та енергоресурсів.

6. Аудит DOGE та безпека. Департамент державної ефективності проводить аудит усіх американських військових баз у Європі. Готуються плани скорочення американського контингенту в Німеччині та Бельгії, якщо ці країни не збільшать пряму оплату за перебування військ США.

- Європа для Вашингтона – це майданчик для економічної експлуатації та військового аутсорсингу. США пропонують захист лише в обмін на прямі гроші, торговельні поступки та повне слідування американському курсу проти Китаю. Ідею «трансатлантичних цінностей» Д. Байдена повністю замінено на комерційну доцільність. Таким чином, Стратегія нацбезпеки Д. Байдена будувала єдиний демократичний фронт, тоді як політика Д. Трампа перетворила Європу на суперника, від

якого вимагають оплати за безпеку та поступок у торгівлі. Стратегія–2025 гостро критикує «ліберальний порядок денний» Брюсселя. США офіційно підтримують сувереністські рухи в Європі, вважаючи, що слабкий і децентралізований Євросоюз краще відповідає інтересам політики «Америка понад усе».

Стратегія національної безпеки США щодо *України* за другого президентства Д. Трампа, базується на доктрині «Миру через силу», радикальній транзакційності та прагненні до негайного завершення гарячої фази війни. На початку другого терміну Д. Трампа політика щодо України стала найбільш дискусійною та динамічною частиною американської зовнішньої стратегії. Основні засади:

1. Примусова дипломатія та замороження конфлікту. Центральним пріоритетом США є припинення бойових дій. Д. Трамп реалізує стратегію «ультиматумів обом сторонам»:

- Тиск на Москву. США погрожують Кремлю надати Україні «безпрецедентну кількість зброї», якщо Росія відмовиться від переговорів на американських умовах.
- Тиск на Київ. США використовують загрозу повного припинення фінансової та військової допомоги, щоб змусити Україну погодитися на реалістичний (з точки зору Д. Трампа) формат переговорів, що може включати фактичне замороження лінії фронту і втратою Україною своїх законних територій.

2. Перекладання фінансового тягаря на Європу. Адміністрація Д. Трампа офіційно задекларувала, що підтримка України – це насамперед «європейська відповідальність».

- Вимога 100% фінансування. США вимагають від Європейського Союзу взяти на себе основний тягар фінансової допомоги та відбудови України. Д. Трамп наголошує: США, мовляв, витратили забагато, тепер черга Європи.
- Аудит DOGE. Департамент державної ефективності проводить тотальний аудит усіх попередніх витрат на Україну. Нова допомога виділяється за суворим принципом «кредитів» або в обмін на стратегічні поступки, в тому числі стратегічних ресурсів. Нові транші виділяються за суворим принципом «транзакційності» – США очікують від Києва конкретних політичних та економічних поступок.

3. Транзакційний захист та ресурси. США розглядають Україну як майданчик для майбутніх інвестицій та джерело ресурсів.

- Доступ до критичних мінералів. У стратегічних колах Вашингтона активно обговорюється залучення американських компаній до видобутку українського літію, титану та газу як форми «компенсації» за надану підтримку.
- Участь у відбудові. США вимагають пріоритетного доступу для американських корпорацій до контрактів із відновлення інфраструктури України.

4. Відмова від швидкого вступу до НАТО. Питання членства України в НАТО фактично знято з порядку денного США. Модель «Озброєного нейтралітету»: США пропонують Україні статус «буферної зони» з потужною власною армією (озброєною за рахунок американських комерційних контрактів) або довгострокових двосторонніх безпекових угод за умови повної оплати озброєнь.

5. Постачання зброї як комерція. Військова допомога трансформується з «безоплатної підтримки» у «комерційні закупівлі». США готові залишатися «арсеналом демократії», але за умови, що замовлення оплачуватимуться або Україною (через залучення ресурсів), або європейськими союзниками.

Україна для Вашингтона – це складний кейс, який потребує швидкої розв’язки. США прагнуть вийти з активної фази конфлікту, мінімізувати свої прямі витрати та використати свій вплив для переформування відносин з Росією в межах глобального протистояння з Китаєм. Україна залишається для Д. Трампа інструментом демонстрації його здатності «укладати великі угоди», де головною метою є стабілізація відносин з РФ для концентрації всіх ресурсів США на боротьбу з Китаєм.

Мова про «демократичні цінності» повністю замінена на мову силових ультиматумів та економічної вигоди. Д. Трамп відкрито заявляє, що допомога Україні має бути «інвестицією», яка принесе США прибуток у майбутньому через торговельні преференції або участь у відновленні. Таким чином, якщо Стратегія Д. Байдена базувалася на ідеологічній солідарності та довгостроковому виснаженні РФ, то Стратегія Д. Трампа спрямована на швидке замороження конфлікту та мінімізацію прямих витрат США.

Стратегія національної безпеки США базується на радикальному перегляді пріоритетів у бік економічного націоналізму, ізоляціонізму та жорсткої транзакційності. Хоча офіційний документ може проходити фіналізацію, основні засади вже почали реалізовуватися через низку президентських указів та політичних ініціатив:

Стратегія національної безпеки США 2025–2026 років, що реалізується під час другого терміну Д. Трампа, є радикальнішою версією його першої стратегії та повною антитезою політиці Д. Байдена. Попри це, у ній можна виділити й певні елементи спадковості щодо двох попередніх Стратегій національної безпеки:

- Скорочення імміграції та ліквідація нелегальної міграції – одна з основних засад нової Стратегії США. Державний департамент користуватиметься своїми давніми повноваженнями, щоб визнати потенційних іммігрантів непридатними для імміграції, оскільки вони стануть тягарем для Сполучених Штатів і зловживатимуть щедрістю американського народу. Так, вже в січні 2026 року Держдепартамент США зупинив обробку всіх віз для громадян 75 країн у спробі припинити діяльність заявників, які, як вважається, можуть стати тягарем для американського суспільства (до цього списку увійшли Росія, Афганістан, Бразилія, Іран, Ірак, Єгипет, Нігерія, Таїланд, Ємен, Сомалі та інші країни).
- Від Стратегії Д. Трампа (2017 р.) збережено та посилено принцип «Америка понад усе» й продовжено акцент на модернізації ядерної тріади та концепції «Мир через силу».
- Від Стратегії Д. Байдена (2022 р.), хоча й Д. Трамп критикує його, продовжено політику обмеження доступу Китаю до високих технологій (напівпровідники, ШІ), перетворюючи «зниження ризиків» Д. Байдена на повне «роз’єднання», а також збережено фокус на Індії як стратегічній противазі КНР, хоча й у більш жорсткій формі.

<i>Характеристика</i>	<i>Дональд Трамп (2017)</i>	<i>Джо Байден (2022)</i>	<i>Дональд Трамп (2025)</i>
<i>Головна загроза</i>	Держави-ревізіоністи (РФ, КНР)	КНР (конкурент), РФ (гостра загроза)	Нелегальна міграція, КНР (ворог)
<i>Метод впливу</i>	Конкурентний реалізм	Мережа альянсів та цінності	Ультимативна транзакційність
<i>Відносини з НАТО</i>	Вимога 2% ВВП	Безумовна підтримка	Вимога 3–5% ВВП або вихід

<i>Економіка</i>	Протекціонізм	Промислова стратегія	Тотальна тарифна війна
<i>Україна</i>	Летальна зброя (Javelins)	Безстрокова підтримка	Примусове замороження війни

Фундаментальна новизна Стратегії національної безпеки США 2025/2026 року: «Агресивна ізоляція та суверенітет». Головна відмінність стратегії 2025/2026 років – перехід від конкуренції (Д. Трамп, 2017) та лідерства (Д. Байден, 2021/2022) до жорсткого примусу та транзакційності.

- Внутрішній пріоритет. Вперше національна безпека прямо пов'язана з радикальним скороченням державного апарату. Діяльність Департаменту державної ефективності (DOGE) була спрямована на аудит усіх зовнішніх витрат. Будь-яка допомога іноземним державам тепер розглядається не як інструмент впливу, а як потенційний збиток.
- Мілітаризація міграційної політики. Вперше в сучасній історії США внутрішній кордон визначено головним театром воєнних дій. Використання регулярної армії для масових депортацій та класифікація наркокартелів як «іноземних терористичних організацій» є абсолютно новим силовим підходом.
- Тарифний ультиматум як головна зброя. Тарифи перестали бути лише економічним інструментом (як у 2017-му) і стали головним засобом дипломатії. 60% мита для Китаю та 10–20% для всього світу – це спосіб примусити інші країни до політичних поступок.

Фундаментальний розрив. Якщо Д. Байден будував «стіну демократій» навколо автократій, а Д. Трамп у 2017-му лише почав випробовувати систему на міцність, то Стратегія 2025/2026 року – це демонтаж глобальної ролі США як «гаранта останньої надії». США відтепер відмовляються від ідеологічного протистояння «демократія проти автократії» і діють як суверенна «корпорація-супердержава», де безпека, допомога та альянси мають свою ціну, яку союзники повинні сплатити грошима, торговельними поступками або лояльністю у внутрішніх питаннях США, а будь-яка зовнішня активність має приносити негайний прибуток або безпековий результат для американських громадян.

Попри те, що нові світові виклики чи надзвичайна динаміка тектонічної турбулентності глобальної геополітики можуть внести свої поточні корективи у зовнішню політику США в певному майбутньому терміні перебуванні при владі адміністрації Д. Трампа (як це вже сталося з попередніми президентами від Д. Буша-молодшого до Д. Байдена), цілком очевидними є стратегічні напрямні її основних позицій:

- значне збільшення військової присутності США у Західній півкулі;
- вживання численних заходів щодо скорочення міграції до Америки;
- просування ідеї зміцнення промислової бази у США;
- просування «західної ідентичності», у тому числі в Європі;
- Америка більше не хоче бути світовим жандармом і витратити на це власні зусилля й заощадження, якщо щось чи хтось не загрожує національній безпеці США безпосередньо;
- США прагнуть «залишатися найсильнішою, найбагатшою, наймогутнішою та найуспішнішою країною світу на наступні десятиліття» [*National ...*, 2025].
- те, що не приносить користі США, більше не є їхньою проблемою.

Водночас, якщо комплексно розглядати Стратегію національної безпеки адміністрації США зразка 2025 року на геополітичне бачення світу та планетарної безпеки у геостратегічній перспективі, то в ній достатньо структуровано (і сенсово, і текстово) відображено концепцію поділу життєвого простору на сфери впливу, зони відповідальності та смуги дотиків і розмежувань інтересів трьох великих держав – США, Китаю і Росії.

Прихід (вдруге) Дональда Трампа у владу в США ознаменував кінець лицемірству та моралізаторству та появу нової форми жорстокості та відвертості у зовнішній політиці Сполучених Штатів. Більше жодних показних жестів; більше жодних ретельно продуманих заяв. До того ж, світ, як і сама Америка, давно зморився від десятиліть подвійних стандартів і ліберального лицемірства офіційного Вашингтона. За такої відсутності моральних і міжнародно-правових обмежень відпала й необхідність у показній дипломатії чи облудливій риториці про демократію та її цінності. Але припинення лицемірства й демонстративна зневага до правил співжиття на планеті не обов'язково зробить Америку шановнішою країною й сприятиме усталенню світового ладу, а не його руйнуванню.

ПІСЛЯМОВА

ДОКТРИНА ДОНРО І СВІТОВИЙ ПОРЯДОК: IMPERA-ПОЛЯРНІСТЬ VS DIGNUS-ПОЛЯРНІСТЬ

Оскільки трампівська доктрина Донро немає класичного політологічного концептуального обґрунтування й офіційного формулювання з боку адміністрації США, але є однією з найгарячіших тем у геополітиці, варто виділити її конкретні практичні кроки, які обговорюються або вже впроваджуються від 2025-го і з початку 2026 року:

1. Статус «Терористичних організацій» для картелів.

Це наріжний камінь доктрини. На відміну від попередніх адміністрацій, підхід «Донро» передбачає офіційне визнання мексиканських наркокартелів (таких як Сіналоа або CJNG) іноземними терористичними організаціями. Це розв'язує руки Пентагону для використання дронів, кіберзасобів та сил спеціальних операцій на території Венесуели, Колумбії, Мексики чи інших держав, часто навіть без повної згоди місцевого уряду. Тож існує ризик ескалації – серйозного дипломатичного конфлікту з Каракасом, Боготою чи Мехіко, якщо операції проти картелів розпочнуться без узгодження

2. Економічне «вичавлювання» Китаю.

У межах цієї доктрини США просувають політику Nearshoring (перенесення виробництва ближче до дому). Проте це супроводжується жорстким тиском на країни Латинської Америки:

- Якщо країна приймає інвестиції від Китаю в критичну інфраструктуру (порти, 5G-мережі), вона автоматично потрапляє під обмеження в торгівлі зі США.

- Вимога розірвати угоди про «Один пояс, один шлях».
3. *Операція «Сталевий кордон».*
- Доктрина Донро перетворює питання кордону з Мексикою на питання колективної безпеки всієї Західної півкулі. Це включає створення «зон безпеки» на території центральноамериканських країн, де мігранти мають чекати на розгляд своїх справ, не доходячи до кордону США. Мексика є головним фокусом цієї доктрини. Підхід «Донро» кардинально змінює правила гри:
 - Військовий аспект: Це кінець епохи, коли боротьба з наркотиками вважалася внутрішньою справою Мексики (Венесуели, Колумбії та ін.). Доктрина передбачає, що якщо мексиканський уряд не може контролювати свої території, США мають право діяти там в односторонньому порядку (завдавати ударів по лабораторіях фентанілу, ліквідувати лідерів картелів).
 - Торгівля як важіль: Будь-які поступки в торгівлі (рамки угоди USMCA) тепер напряму прив'язані до успіхів Мексики в зупиненні міграції. «Донро» фактично каже: «Або ви зупиняєте людей на своєму південному кордоні, або ми вводимо 25+% мито на все ваше виробництво».

4. *Енергетичний домінант.*

США прагнуть створити спільний енергетичний ринок Північної та Південної Америки, щоб стати повністю незалежними від поставчань нафти та газу з Близького Сходу чи Росії. Це включає великі інвестиції в нафтові родовища Гаяни та Венесуели (за умови зміни або лояльності тамтешніх режимів).

5. *Відносини з Канадою: «Енергетичний та арктичний тил».*

Щодо Канади доктрина має більш «партнерський», але водночас вимогливий характер:

- Арктичний щит: Величезна увага приділяється захисту Арктики від Росії та Китаю. У межах доктрини від Канади вимагають різкого збільшення витрат на оборону та спільну модернізацію системи NORAD. Арктика розглядається як «північні ворота», які мають бути зачинені для ворожих флотів.
- Ресурсна база: Канада розглядається як ключовий постачальник критичних мінералів та енергії. Доктрина передбачає створення замкненого північноамериканського ланцюга постачання, щоб повністю відмовитися від китайських рідкоземельних металів.

б. У контексті «Доктрини Донро» Гренландія є ще однією складовою «арктичного щита» і займає стратегічне становище «непотоплюваного авіаносця» в Північній Атлантиці.

Якщо для класичної доктрини Монро вона була далекою периферією, то для сучасної стратегії – це ключ до контролю над Арктикою. Для Доктрини Донро Гренландія – це північний щит. Якщо Мексика в цій доктрині є джерелом «ризиків» (картелі, міграція), то Гренландія – це стратегічний «актив», який США намагаються назавжди вирвати з-під потенційного впливу євразійських конкурентів. Водночас прем'єр-міністр Данії М. Фредеріксен попередила, що будь-які військові дії США щодо захоплення острова означатимуть кінець альянсу НАТО. Такий розвал, своєю чергою, став би великою підмогою для російських амбіцій щодо повернення колишніх сателітів та володінь у Європі, починаючи з країн Балтії, а також стимулював би неминуче зближення між європейськими країнами та Китаєм.

Отже, чим Гренландія зацікавила США:

- Гренландія має запаси урану, нафти, природного газу та залізної руди й володіє колосальними покладами рідкоземельних металів (зокрема неодим (Nd), празеодим (Pr), диспрозій (Dy) та тербій (Tb), родовища White Mountain (містить анортозит) та Kvanefjeld, поклади в Арктичній зоні тощо), які критично необхідні для оборонної промисловості, виробництва чипів та «зеленої» енергетики.
- Мета «Донро»: Повністю витіснити Китай з видобувних проєктів на острові. США пропонують Гренландії та Данії масивні інвестиційні пакети, щоб гарантувати, що ці ресурси потраплять лише до американського промислового ланцюга.
- Військовий контроль (G-I-UK gap). Гренландія є частиною стратегічного рубежу G-I-UK (Гренландія – Ісландія – Велика Британія)¹¹. Контроль над цією зоною дозволяє США:

¹¹ Президент Д. Трамп та члени його кабінету обумовлювали необхідність придбання Гренландії інтересами національної безпеки США в Арктиці й тим, що ці інтереси є надто важливими, щоб їх ігнорувати. Утім варто навести деякі факти, що ставлять під сумнів серйозність аргументів Білого Дому і, перш за все, щодо його підходу до питання національної безпеки в Арктиці. Закон про національну оборону 2021 року передбачав створення у Пентагоні Управління з питань Арктики та глобальної стійкості, яке й було сформовано у 2022 році. Управління розробило Стратегію Міністерства оборони з Арктики на 2024-й рік, в якій Вашингтон взяв на себе зобов'язання щодо посилення оборонного потенціалу в Арктиці, розширення співробітництва з союзниками по НАТО в галузі безпеки в цьому регіоні та зміцнення військової готовності до операцій в Арктиці. Арктичне управління Пентагону за час свого недовгого

а) стежити за пересуванням російських підводних човнів Північного флоту в Атлантику;

б) розширити можливості авіабази Туле (Пітуффік; Thule Air Base, Pituffik Airport; IATA: THU, ICAO: BGTL), перетворюючи її на центральний вузол для систем протиракетної оборони та космічного стеження;

в) Д. Трамп також апелював щодо необхідності приєднання Гренландії до США потребою для ефективного застосування системи ПРО «Золотий купол» «через кути, міри та межі»;

г) адміністрація Трампа вже деякий час готує риторику для кроку щодо анексії Гренландії – звинувачуючи данців у тому, що вони не впоралися з керуванням островом. З огляду на відкрити зневагу цієї адміністрації до європейських союзників по НАТО, спробу анексії з боку США не можна повністю виключати (до того ж, Д. Трампом вже було призначено й спеціального посланця з реалізації цієї мети – губернатора Луїзіани Д. Лендрі)¹². Разом з тим, Білий Дім може запропонувати острівній країні, яка входить до складу Данії на правах

існування зібрало керівників агентств з планування політики, щоб забезпечити уряд засобами зв'язку, розвідки та спостереження для ефективного стримування поряд із союзниками, які мають регіональні ноу-хау. Коли Д. Трамп повернувся до влади на початку 2025-го року, його команда обговорювала реструктуризацію Управління, але плани так і не було реалізовано. Проте ігнорування співпраці з європейськими союзниками, від яких залежить арктична стратегія й елементарна неувага до небезпек в Арктиці призвела до тихого закриття цього Управління Пентагону. Таким чином, навіть незважаючи на те, що адміністрація заявляє про необхідність Гренландії для просування інтересів безпеки США в Арктиці, вона закрила Управління, створене саме для просування інтересів безпеки США в цьому регіоні. Підрозділ почав повільно вмирати, втрачаючи персонал, який так і не був замінений. Приблизно водночас, коли восени 2025-го року сталася зупинка роботи уряду, Управління фактично перестало існувати.

¹² У разі спроби США встановити контроль над Гренландією, Данія практично не мала би засобів для опору. Чисельність данських збройних сил становить близько 21 тисячі військовослужбовців, що робить її військову відповідь нереалістичною. За такого сценарію провідна держава НАТО опинилася б у конфлікті з іншими членами союзу. Формально Данія могла б ініціювати застосування статті 5 Північноатлантичного договору про колективну оборону, проте для цього потрібна однотайна згода всіх членів альянсу, включаючи самі США. Механізми колективного захисту ЄС також не спрацювали б, оскільки Гренландія, на відміну від Данії, не є частиною Європейського Союзу. Мобілізація європейських країн у військовому плані також малоімовірна. До того ж громадська думка швидко сформувала б протестні настрої, і Європа, крім того, насправді не має військових можливостей для протистояння США. Найімовірнішим сценарієм наслідків була б серйозна дипломатична криза та подальша ерозія трансатлантичного союзу.

автономії, так звану угоду про вільну асоціацію (COFA). На основі такого документа США вже поширили свій вплив на Мікронезію, Маршаллові Острови й Палау в Тихому океані (COFA дозволяє американським збройним силам вільно діяти у країнах-підписантах; окрім того, угода передбачає «додаткову приманку» у вигляді безмитної торгівлі).

- Запобігання «Китайському полярному шовковому шляху». Пекін неодноразово намагався інвестувати в гренландські аеропорти та видобувні компанії. Доктрина Донро розглядає будь-яку китайську присутність у Гренландії як пряму загрозу національній безпеці США. Принцип простий: жодного китайського centa в арктичній інфраструктурі.
- Питання статусу: Купівля чи «Особливе партнерство»? Хоча ідея Д. Трампа щодо купівлі Гренландії¹³ (висловлена ще у 2019 році) викликала обурення, у 2026 році в межах доктрини Донро риторика стала витонченішою, але не менш рішучою:

а) США не обов'язково прагнуть змінити прапор над островом, але вимагають права вето на будь-які іноземні інвестиції в Гренландію;

б) США можуть спробувати схилити суспільну думку до оголошення державної незалежності Гренландії (в тому числі й через підкуп громадян¹⁴), а потім приєднатися на правах окремого штату до США чи нав'язати їй неоколоніальний договір¹⁵;

¹³ Держсекретарю США і раднику Д. Трампа з національної безпеки Марко Рубіо у січні 2026 року було доручено підготувати пропозицію про купівлю Гренландії. Йшлося про суму близько \$700 млрд, яка ґрунтувалася на оцінці стратегічних інтересів США в Арктиці.

¹⁴ Відомо, що команда Д. Трампа обговорювала виплати жителям Гренландії до \$100 тис. на людину, щоб переконати їх відокремитися від Данії. Ініціатива пояснює, як США можуть спробувати «купити» острів з населенням близько 57 тис. осіб, незважаючи на заяви Копенгагена, що Гренландія не продається.

¹⁵ Як показало опитування Reuters/Ipsos, проведене у середині січня 2026 р., лише 17% громадян США підтримували амбіції президента Д. Трампа щодо данського острова. Навіть серед республіканців ідею приєднання Гренландії до Штатів підтримувало лише 40% респондентів. Ще сильніше неприйняття військових засобів анексії: лише 4% американців вітали б вдертя армії США, а у серед самих республіканців таких лише 8%. Дещо помірнішими виглядали опитування, коли йшлося про можливу покупку острова. Але й тут Д. Трамп не мав більшості: 47% – проти, 35% – не визначилися, і лише 18% – за. Ймовірно, це пов'язано з ціною питання: за даними NBC, США можуть запропонувати Данії за острів до 700 мільярдів доларів. Інші опитування малювали схожу картину. За даними CNN, лише 25% американців підтримували приєднання данської території. Після захоплення венесуельського дик-

в) прелюдією до окупації острова (якщо вторгнення все ж відбулося б, що стало би катастрофічним ударом по НАТО, трансатлантичній єдності та репутації Західної цивілізації), стане запровадження і поетапне збільшення санкцій США щодо Європи як безумовний тиск через митний примус до більшої зговірливості європейських держав загалом і Данії зокрема в питанні приєднання Гренландії до Сполучених Штатів¹⁶. Разом з тим, тарифи Д. Трампа через Гренландію підірвуть відносини США та Європи та загрожують запустити їх по спіралі погіршення;

г) пропонується створення «Північноатлантичного вільного економічного простору», що фактично прив'яже економіку острова до США сильніше, ніж до Данії чи ЄС.

7. Концепція «Північноамериканської фортеці» (*Fortress North America*) – це ідеологічне ядро доктрини для цього регіону:

- Спільний цифровий простір: витіснення будь-яких китайських технологій (не тільки TikTok чи Huawei, а й обладнання для портів, електромереж тощо) з усього континенту.
- Торговельна автаркія: максимальне перенесення виробництва з Азії в Мексику, Канаду та США. Це зробило би континент відносно економічно самодостатнім і невразливим до глобальних криз чи морських блокад.

У контексті доктрини Донро Північна Америка (тобто відносини США з Канадою, Мексикою та країнами Центральної Америки) розглядається не просто як сусідство, а як єдиний «захищений периметр». Якщо коротко: концепція передбачає перетворення континенту на закриту фортецю, де США відіграють роль головного штабу.

Якщо раніше Північна Америка сприймалася як зона вільної торгівлі, то в межах доктрини Донро вона перетворюється на єдиний безпековий блок, де суверенітет Канади та Мексики вважається вторинним щодо загальної безпеки «Фортеці». Це викликає неабияке тертя: наприклад, в Оттаві та Мехіко побоюються, що така політика перетворить їх на «молодших партнерів» без права голосу у власній зовнішній політиці.

татора Н. Мадуро, погроз на адресу Куби, Колумбії, Панами та Мексики в США почала зростати певна втома від войовничості: майже кожен шостий виборець висловлював стурбованість дедалі агресивнішою зовнішньою політикою Д. Трампа.

¹⁶ 17 січня 2026 р. на своїй платформі Truth Social президент Д. Трамп оголосив, що починаючи з 1 лютого 2026 року, з таких країн, як Данія, Норвегія, Швеція, Франція, Німеччина, Великобританія, Нідерланди та Фінляндія стягуватиметься 10% тариф на всі товари, що відправляються до США. Він також додав, що від 1 червня 2026 року тариф буде збільшено до 25%, якщо ці держави не змінять свого становища щодо Гренландії. Європа оголосила про скоординовану симетричну відповідь.

Багато лідерів Латинської Америки (особливо в Мексиці, Бразилії та Колумбії), а також Канади, Данії й окремих держав ЄС критикують геополітику доктрини Донро, називаючи її «неоімперіалізмом», оскільки вона ігнорує державний суверенітет. З геополітичного спектру США відкидають американський континент більш ніж на сторіччя назад, отримуючи при цьому додатковий бонус у вигляді статусу військової наддержави, що також можна визначити як «хижацький імперіалізм». Отже йдеться також і про залишки міжнародного права, покликаного захистити світ від «закону джунглів», що нав'язується хижацькими державами. Така доктрина водночас прискорює сповзання світу від крихкого миру, в основному заснованого на правилах, до миру конкуруючих сфер впливу, що визначають міць збройних сил та готовність їх застосовувати.

На початку 2026 року доктрина Донро стала символом найрадикальнішої трансформації світового порядку з часів закінчення Другої світової війни. Для міжнародної системи, заснованої на правилах (Rules-based order), вона означає перехід від права сили до сили права.

Основні наслідки цієї доктрини для світової архітектури безпеки:

1. Криза і демонтаж принципу суверенітету та ООН.

Доктрина Донро фактично ігнорує Статут ООН, зокрема принцип невтручання у внутрішні справи суверенних держав. Після операції Absolute Resolve (січень 2026 року), коли США провели захоплення лідера у Венесуелі без санкції Радбезу ООН, міжнародне співтовариство констатувало:

- США більше не вважають за потрібне отримувати дозвіл ООН для дій у «своїй півкулі».
- Кінетичні претексти: США використовують кримінальні звинувачення (наркотики, тероризм) як законну підставу для військового вторгнення без санкції ООН.
- Пріоритет нацбезпеки над правом: для «Донро» будь-який закон є другорядним, якщо він заважає захисту американських громадян (наприклад, у боротьбі з фентанілом).
- Сигнал іншим гегемонам: Цей підхід розв'язує руки Росії та Китаю. Вони можуть використовувати подібну логіку для виправдання своїх дій щодо сусідів, аргументуючи це «захистом національних інтересів» у своїй сфері впливу.

2. Заміна «Прав» на «Угоди» (Deal-based order).

Мир, заснований на правилах, передбачає, що правила однакові для всіх. «Доктрина Донро» замінює це транзакційною дипломатією:

- Замість лібералізму – реалізм: США більше не намагаються просувати демократію. Якщо диктатор чи автократ у Латинській Америці лояльний до США, не пускає Китай і бореться з міграцією – він стає партнером.
- Принцип «Петро-протекторату»: Експерти зазначають, що США готові гарантувати безпеку режимам в обмін на прямий доступ до їхніх ресурсів (нафти, літію) та відмову від співпраці з Пекіном.

3. Формування «Сфер впливу» (Регіоналізація)

Доктрина Донро офіційно визнає повернення світу до поділу на великі зони впливу. Це – світ, у якому могутні держави та авторитарні лідери можуть робити у своїх найближчих регіонах практично все, що захочуть (і цей світ цілком влаштовує Росію та Китай). Остання стратегія національної безпеки США окреслила як пріоритет саме поділ світу на неформальні сфери впливу, що видається адміністрацією США як шлях до «стратегічної стабільності» з Росією та Китаєм.

- США де-факто кажуть Китаю та Росії: «Ми не ліземо у ваші безпосередні зони (наприклад, Центральну Азію), але ви маєте піти з нашої».
- Це руйнує концепцію глобалізму, де капітал та інтереси могли вільно переміщатися світом. Тепер світ стає «багатополярним», але кожним полюсом керує свій гегемон за власними правилами.

4. Ерозія дипломатичної імунітету та міжнародного права.

- Використання ордерів Міністерства юстиції США як приводу для військових операцій за кордоном (так звані «кінетичні претексти») створює небезпечний прецедент.
- Якщо США можуть викрасти або ліквідувати лідера іншої країни, звинувативши його в «наркотероризмі», то інші країни (наприклад, Китай щодо Тайваню або Росія щодо сусідів) можуть використати таку ж логіку «захисту національних інтересів».

5. Загроза «цивілізаційного стирання» і сигнал про «стратегічну самотність» для Європи.

Нова Стратегія національної безпеки США (грудень 2025) містить безпрецедентно жорстку критику європейських союзників, а це означає:

- ЄС змушений прискорювати створення власної армії та автономної політики, оскільки США зосереджені на своїй півкулі.

- Відмова від ролі стабілізатора: США прямо заявляють, що Європа більше не є пріоритетним театром дій. Від європейців вимагають самостійно нести тягар оборони від Росії та Китаю.
 - Загроза «цивілізаційного стирання»: Вашингтон використовує цей термін, щоб критикувати міграційну політику ЄС, погрожуючи переглянути союзницькі зобов'язання, якщо Європа не змінить свій внутрішній курс. Це фактично означає кінець НАТО в тому вигляді, в якому ми його знали.
 - Нова Стратегія національної безпеки США (грудень 2025) містить безпрецедентно жорстку критику європейських союзників.
 - Підхід Д. Трампа є екзистенційною загрозою не тільки глобальній правовій системі та угодам, таким як Паризька угода щодо клімату, а й Європейському Союзу, найбільшому у світі центру міжнародного законодавства. Щорічно ЄС випускає понад 2000 директив, актів, регламентів та інших правових документів, що регулюють економічне та соціальне життя 27 країн-членів [Ross, 2026]. У світі, де домінує Америка і де верховенство права не має значення, законодавча машина ЄС може швидко перетворитися на старомодний анахронізм. Однак майже через рік після початку другого терміну Д. Трампа європейські лідери та офіційні особи так і не спромоглися провести навіть формального обговорення на стратегічному рівні нового віддалення Америки від своїх раніше близьких союзників. Неактуальність ЄС для нового світового порядку Д. Трампа в обрисах його доктрини Донро очевидна.
- б. *Україна у призмі транзакційного підходу:*
- Пріоритет ресурсів: адміністрація Д. Трампа схильна оцінювати підтримку України не через цінності демократії, а через майбутній контроль над українськими ресурсами та мінімізацію витрат США. Україна має мінерали та рідкісноземельні елементи, критично важливі для американської промисловості, національної безпеки та технологічної переваги.
 - Ризик «Великої угоди» (Grand Bargain): Існує реальна загроза, що США можуть піти на територіальні і політичні поступки Росії в Європі чи в Азії в обмін на повний вихід конкурентів (Москви і Пекіна) з Латинської Америки та Арктики (в Західній півкулі)¹⁷.

¹⁷ З цього приводу нагадаю, що Фіона Гілл, яка під час першої адміністрації президента США Д. Трампа займалася політикою Білого Дому щодо Москви, заявила

7. Гранд-регіоналізація замість глобалізму.

Світ розпадається на ізольовані економічні та безпекові блоки:

- Північноамериканська фортеця: США прагнуть зробити Західну півкулю економічно самодостатньою, закриваючи доступ для китайських інвестицій та технологій.
- Торгівля як зброя: Глобальна безпека тепер залежить від «митної війни». Будь-яка країна, що співпрацює з геополітичними суперниками США, ризикує опинитися під нищівними санкціями.
- Блоки «цивілізацій» розпочинають “битву” за нові ресурси, за штучний розум (кіберпростір) і за космос.

«Доктрина Донро» – це кінець епохи глобального поліцейського і початок епохи регіонального шерифа, який встановлює власні правила на своїй території.

Класична реалполітика США за президенства Д. Трампа – це квазібізнес-рішення: визнання того, що завдання американського лідерства – максимізувати безпеку США, економічні важелі та стратегічну гнучкість, мінімізуючи при цьому екзистенційні ризики, а контроль над ресурсами є елементом стратегічної політики Сполучених Штатів. Реалполітика – це перевага, а не симпатія.

Для глобального миру це означає, що світ стає більш передбачуваним у короткостроковій перспективі (США чітко окреслюють межі, за які не можна заходити), але набагато небезпечнішим у довгостроковій. Мир, заснований на правилах (Rules-based order), замінюється на Мир, заснований на угодах (Deal-based order).

Для глобальної безпеки «Доктрина Донро» (станом на січень 2026 року) означає найглибшу кризу міжнародного права з 1945 року. Вона фактично легітимізує повернення до світу імперських сфер впливу, де безпека будується не на домовленостях, а на силовому домінуванні великих держав. Світовий порядок, побудований навколо сфер впливу великих держав, – це, насправді, рецепт нестабільності та конфліктів.

Ідея про те, що сфери впливу великих держав створюють стабільність, насправді демонстративно і зухвало ігнорує погляди та інтереси малих країн, які вважаються надто незначними, щоб самостійно

Конгресу в 2019 році, що росіяни хотіли «провернути якусь дуже дивну угоду щодо обміну Венесуели на Україну», фактично пропонуючи двом ядерним наддержавам надати один одному свободу дій у своїх регіонах. Ф.Гілл згадала, як російські дипломати та державні ЗМІ обговорювали повернення доктрини Монро. Навесні 2019 р. Ф. Гілл відвідала Москву від імені Білого Дому, щоб відкинути ідею обміну України на Венесуелу.

вирішувати свою долю. Тим часом ці країни мають власну суб'єктивність й прагнутимуть до створення власних великих коаліцій, аби бути готовими і спроможними дати відсіч, що збільшуватиме, а не зменшуватиме рівень дестабілізації на планеті.

Разом з тим чи така вже обмежена Західною півкулею доктрина Донро? Проблема для багатьох союзників США полягає в тому, що вони самі є об'єктом доктрини Донро. Д. Трамп проголосив Канаду 51-м штатом. Населення Гренландії, автономний уряд якої рішуче відкинув прохання Вашингтона, має повне данське, а отже, і європейське громадянство. Доктрина Донро «залишає нас з питанням, чи вважає президент Трамп Європу, Королівство Данія, Гренландію та країни НАТО союзниками та партнерами в галузі безпеки або супротивниками та ворогами», – сказав Є. Кофод, який обіймав посаду міністра закордонних справ Данії під час першого терміну Д. Трампа [Трофімов, 2026].

Також незрозуміло, чи виключає доктрина Донро втручання за межами Західної півкулі, адже лише наприкінці грудня 2025 р. й у січні 2026 р. США провели військові операції у Сирії (Близький Схід, Азія), Нігерії (Африка) та Венесуелі (Південна Америка), погрожували бомбардуванням Ірану (Азія), водночас здійснюючи політичне втручання в Україні (Європа).

Тож чи відступилися США від світових справ? Навряд чи Америка відступить, вона лише взяла вимушений передих у вигляді опортуністичного імперіалізму, аби мати час і можливості для відновлення і нарощування своїх стратегічних запасів сили, витривалості і могутності (йдеться про проблеми з внутрішньою економікою, про рекордний державний борг, про виснажені запаси боєприпасів, які тільки нещодавно почали відновлювати, про необхідність оновлення ядерної тріади тощо).

Крім того національні інтереси і багатошарові стратегії (не оприлюднювані, себто – таємні) національних безпек «великих держав» у сучасному світі ніколи не обмежувалися, не обмежуються й не обмежуватимуться навколишніми теренами (хай навіть й у вимірах субконтинентів, континентів чи земних півкуль), а отже концепція «стратегічної стабільності» через поділ впливів – є категорією геополітичної ілюзії, а така реалполітика – нестійка мінливість затишшя поміж гібридним керованим хаосом.

Глобальна безпека тепер тримається не на договорах, а на особистих домовленостях лідерів великих держав, які зав'язуватимуть

і розв'язуватимуть «вузли безпеки». Це робить світ більш волатильним: війна може початися або закінчитися просто через зміну умов чергової «угоди».

Світ перебуває в переломній точці, і Пекін і Москва готові стати головними бенефіціарами удару, завданого самостійно США по своєму ж глобальному авторитету.

Якщо ж такі тенденції збережуться, Європа вже найближчим часом може зіткнутися на своїх кордонах із повністю милітаризованою автократією, що структурно схожа з Північною Кореєю – і набагато небезпечнішою, а Сполученим Штатам Америки, можливо, доведеться миритися з військовим союзом між Росією та Китаєм. Тож Путіну та Сі потрібно лише розробити стратегію, як скористатися цим історичним моментом та забезпечити незворотність заходу гегемонії США.

Тепер, коли старий порядок стрімголов летить у прірву минулого, що (?) завадить Трампу доєднатися до Путіна та Сі, аби увійти в історію творців нової дійсності, у тому числі ще більше перекроїти карту світу.

Сучасний світ помер, але в його посмертній позафізичній агонії мусить зродитися нова доба, яка вже виникає з закономірної формули цивілізаційного розвитку і прийдешніх викликів, що постали перед людством.

З огляду обумовленого ланцюга розвитку формули військово-політичного глобального домінування, виразно постає така її закономірність до набуття змін і нових складових (якщо образно):

- “позаповчора” для воєнно-політичного і торговельно-економічного домінування у відомому світі достатньо було опанувати стратегічними шляхами і висотами на суходолі;
- “позавчора” таке домінування мало бути доповнене й пануванням в океані (як на воді, так і згодом під нею);
- “вчора” запорука домінації мусила додати до цієї складової ще й домінування у небі;
- у “післявчора” така формула домінування включила у себе (на додаток до попередніх складових) також й опанування ядерним потенціалом, інфопростором і кібермережею й під завісу “сьогодення” ще всеохопною ІТ-технологічною домінантною, яка
- на “завтра” вже нині потребує наступної трансформаційної ланки – домінування ще й у глобальній матриці штучного розуму, інтелектуалізації політичної свідомості, в сенсі депривативізації критичного мислення глобального демосу, й монополізації навколосемного космосу.

Усе тісно переплітається не лише у потребі: нових технологічних можливостей, доступних лише окремим глобальним акторам, а й з необхідністю новітньої зміни енергетичних запасів і розширення (перерозподілу) обмеженої географії ресурсних мінералів, оволодіння ними; контролю за розподілом життєдайних потреб людства (прісна питна вода, родючі землі, продовольство тощо); боротьби за мізки (війни за вчених), узурпації контролю над науковими інноваціями та їх поширенням, а також оволодіння інформаційним і кіберпростором (штучним розумом), транснаціональним ринком виробництва і праці тощо між обмеженим числом гравців у закритому клубі ексклюзивних маніпуляторів громадською думкою та планетарною системою безпеки.

Тож гранди мусять прагнути до розширення і набуття вже не надваги і навіть не мегавагової потуги, а спрямованої на домінування у “післязавтра” зетамицності з похідним прагненням до набуття ронапотужності чи кветазначення з абсолютизацією своєї ролі на планеті й в навколопланетарному космосі.

Отже гросмейстери звужуватимуть свій клуб гравців на світовій шахівниці чи трупі акторів глобального театру і вже намагаються й взагалі змінити гру й стиснути команду до кількох врівноважених обраних планетарної геополітичної секти пантеону земних богів.

За таких умов у зовнішньополітичній площині геостратегічної трансформації простору планетарної безпеки величезна низка держав, включаючи Україну, цілеспрямовано доводяться до втрати своєї суб’єктності й примусово перетворюються на дрейфуючі об’єкти між глобальними течіями світового геополітичного океану.

Висловлюючись алегорично, сучасна міжнародна політика змінила свою гральну залу й перемістилася від великої шахівниці до глобального більярдного столу. Відтак гранд-інтелектуалів від політики складних стратегічних шахових комбінацій, що у затамованій тиші, яку зрушували звуки щезнення пішаків, тур, слонів чи ферзів та шурхіт зміни ходів, які грали з фігурами різної, але двокольорової, геополітичної ваги та статусу, змінили гранд-майстри гучного розбиття ударами киями скупчення чи розльоту пронумерованих різнобарвних, але уніфікованих для цього куль, обраних ними для забиття у геополітичну лузу.

Проте головною трагедією світової безпеки стала тенденція не до покарання агресора, а замирювання через задоволення його апетитів, що здатне призвести не лише до перманентного продовження будь-

якої проксі-війни чи війни регіональної, а й спровокувати ланцюг війн по усій планеті з переростанням його у глобальне світове бойовище Третьої світової.

Властиво, ця нова світова війна вже триває на десятках фронтів по усій планеті, руйнуючи порядок, що був сформований після 1945 року. Відбувається доконаний тектонічний геополітичний зсув, що змінює фундаментальні основи безпеки. Це не класична війна, але саме тому вона й така небезпечна: вона розмита, багаторівнева, а тому майже не піддається контролю. А це означає, що багатополярність, яка насувається, є масштабним геостратегічним потрясінням і лише створює марево нової конфігурації новітньої системи глобальної безпеки, якої насправді не існує, яка являє собою ілюзію.

Світ зсудомило і приголомшило й він очманіло шукає нові орієнтири за умов планетарної турбулентності.

Таким чином на зміну нещодавніх двополярному і однополярному світам промайне вихор багатополярності й в хаосі його дегуманізованої поліцентричності вже видніється привид новітньої доби – імпера-полюсності (імпрега-центризму) в імперадівідному світі – розподіленого між володарюючими світом.

Проте не кожний хаотичний період закінчується новим порядком. У низці випадків старий порядок має шанси встояти й адаптуватися до нової дійсності і до нових змін, не зруйнувавши достеменно свої головні основи, а натомість більшою чи меншою мірою відкорегувавши певні правила і засади, й тим самим зберегти свої визначальні/фундаментальні ментальні засади. Утім, навіть не завдавши руйнівного внутрішнього і зовнішнього удару старому ладу, хаос однак використовується акторами в сучасному світі як головний засіб для встановлення нового порядку та просування нових цінностей.

Відтак менш вагові гравці, які були вичавлені поза межі столу суб'єктності чи й взагалі не допущені до гральної зали, аби не перетворитися на дрейфуючі квазісуверенні об'єкти або ж на геобільярдні кулі для розіграшу геополітичних партій, муситимуть входити в нові альянси, аби уникнути власної невагомості та спробувати не допустити дисбалансу не лише військових, а й природничо-ресурсних, енергетично-кліматичних, торговельно-виробничих, науково-технічних та політико-дипломатичних сил тощо. Адже, якщо ви не за столом – то цілком вірогідно можете опинитися в меню тих, хто при ньому.

Проте й ці альянси мають бути спроможними здійснити квантовий стрибок у своєму оформленні і поступу, аби здобути гідний поваги,

достойний світ (дігнуцентричний/дігнусполярний світ) й не бути розчавленими і поглинутими майбуттям.

Й від цього поступу й залежатиме дилема майбуття: *impera*-полярність світу чи *dignus*-полярність світу (*imperacentric world* vs *dignuscentric world*). Новий світовий порядок може запанувати не лише як результат руйнівної війни чи триумфу тотального хаосу, а й як наслідок постконфліктного компромісу чи погодження позицій і поступок у приборканні керованого хаосу з метою недопущення світової руйни [Гай-Нижник, 2025b, С. 415–416; Гай-Нижник, 2025c].

Один із шляхів підготовки до хаосу – створення ситуації, в якій «держава-жертва» («цивілізація-жертва») починає грати на «чужому» полі за чужими правилами. Водночас рішуча протидія щодо розпалювачів «конфлікту», без чого «хаос» не вибухне руйнівним ефектом та твердість акторів щодо неприйняття ультиматуму «компромісу» цілком здатні зберегти оновлене і сталіше *status quo*.

У цих тектонічних зламах сьогодення й в новітній боротьбі, що розгорілася на земній кулі, й загартовуються нові мечі та орала майбутнього світового порядку і вже починає формуватися багатовимірною матриця нової ери історії людства.

Бібліографічні посилання

1. Гай-Нижник П. (2025а). Два ультиматуми володимира путіна НАТО як основні фази оголошення (2007 р.) та ескалації (2021 р.) нової холодної війни рф супроти Заходу. *Україна дипломатична, XXVI*. 102–117.
2. Гай-Нижник, П. П. (2017). *Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення*. Київ: „МП Леся”.
3. Гай-Нижник П. П. (2022). Світ на переломі та Україна: глобальні виклики і національна безпека. *Гілея, 169–170* (2–4). 113–122.
4. Гай-Нижник П. (2025b). *Сенсові ідеологи В. Путіна: наративи ціннісних маніпуляцій та casus belli геополітики і геостратегії РФ*. Київ: Саміт-книга.
5. Гай-Нижник П. П. (2025с). Старі ідеологи нової команди Трампа: геополітичний ґрунт проросійських мага-нративів. *Український політико-правовий дискурс, 17*. <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/468/366>
6. Гай-Нижник П. (2019). Українська національна ідея: соборні чинники та визначальні засади. *Трансформація української національної ідеї*. Київ: Наш формат. 143–171.
7. Ahmed, S. & Bick, A. (2017). *Trump’s national security strategy. A New Brand of Mercantilism?* Carnegie Endowment for International Peace. 32 p.
8. *America’s Strategic Posture* (2023a, October). United States Institute of Peace. <https://www.usip.org/strategic-posture-commission/view-the-report>
9. *America’s Strategic Posture: The Final Report of the Congressional Commission on the Strategic Posture of the United States* (2023b, October). Institute for Defense Analyses. <https://www.ida.org/-/media/feature/publications/a/am/americas-strategic-posture/strategic-posture-commission-report.ashx>

10. *An exclusive analysis shows that the US president's views on the war in Ukraine are increasingly aligned with the Kremlin* (2025, April 28). Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/features/2025-trump-putin-policy/>
11. Brink, B. (2025, May 16). *I was U.S. ambassador to Ukraine. I resigned because of Trump's foreign policy*. Detroit Free Press. <https://www.freep.com/story/opinion/contributors/2025/05/16/trumpukraine-policy-russia-ambassador-resign/83648993007/>
12. Buchanan, P. J. (1998). *The Great Betrayal: How American Sovereignty and Social Justice Are Being Sacrificed to the Gods of the Global Economy*. New York: Little Brown & Company, 384 p.
13. Buchanan, P. J. (2002). *The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization*. New York: St. Martin's Press, 320 p.
14. Buchanan, P. J. (2006). *State of Emergency: The Third World Invasion and Conquest of America*. New York: Thomas Dunne Books, 320 p.
15. Buchanan, P. J. (2004). *Went Wrong: How Neoconservatives Subverted the Reagan Revolution and Hijacked the Bush Presidency*. New York: Thomas Dunne Books, 288 p.
16. Buchanan, P. J. (2008). *Churchill, Hitler, and The Unnecessary War: How Britain Lost Its Empire and the West Lost the World*. New York: Three Rivers, 544 p.
17. Buchanan, P. (2022, March 1). *Buchanan: Did we provoke Putin's war in Ukraine?* Standard-Examiner. <https://www.standard.net/opinion/national-commentary/2022/mar/01/buchanan-did-we-provokeputins-war-in-ukraine/>
18. Cai, S. & Schwartz, F. & Burns, D. & Bazail-Eimil, E. (2026, Januare 03). *The hawks are winning*. Politico. <https://www.politico.com/news/2026/01/03/venezuela-white-house-hawks-00709880>
19. Cass, O. (2025, April 12). *Europe must choose between America and China*. The Financial Times. <https://www.ft.com/content/70294411-3738-45cd-b582-c60c238593d1>
20. Champion, M. (2025, December 09). *Why Russia Loves the US National Security Strategy*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2025-12-09/us-national-security-strategy-why-russia-loves-the-anti-eu-plan?srnd=homepage-europe>
21. *Christopher Landau* (2025, December 06). X.com. <https://x.com/DeputySecState/status/1997273185507525058>

22. Cooper, H. (2018, December 20). *Jim Mattis, Defense Secretary, Resigns in Rebuke of Trump's Worldview*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2018/12/20/us/politics/jim-mattis-defense-secretary-trump.html>
23. Corum, J. (2025, January 20). *Words Used in Donald Trump's Second Inaugural Address*. The New-York Times. <https://www.nytimes.com/interactive/2025/01/20/us/politics/presidents-inaugural-address-speech.html>
24. *Counter-Unconventional Warfare. White paper* (2014, September 26). Public Intelligence. <https://info.publicintelligence.net/USASOC-CounterUnconventionalWarfare.pdf>
25. *Cyberspace Solarium Commission White Paper #5: Transition Book for the Incoming Biden Administration* (2021). U.S. Cyberspace Solarium Commission. Washington, DC. <https://www.solarium.gov/public-communications/transition-book>
26. Daly, M. & Borenstein, S. (2025, January 21). *Trump signs executive order directing US withdrawal from the Paris climate agreement – again*. Associated Press. <https://apnews.com/article/trump-paris-agreement-climate-change-788907bb89fe307a964be757313cdfb0>
27. Dalrymple, T. (2015, September 16). *The Sermons of Joseph Butler*. The Skeptical Doctor. <https://www.skepticaldoctor.com/2015/09/16/the-sermons-of-joseph-butler/>
28. Dennis, S. T. (2025, May 01). *Graham Says He Has Broad Senate Support for New Russia Sanctions*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-05-01/graham-says-he-has-broad-senatesupport-for-new-russia-sanctions>
29. *Department of War. 2026 NDS. National Defense Strategy. Restoring Peace Through Strength for a New Golden Age of America* (2026, January 23). Secretary of War. 1000 Defense Pentagon, Washington, DC 20301-1000. <https://www.politico.com/f/?id=0000019b-ed4f-d452-a99b-edff7bd40000>
30. *Discours du Président de la République Emmanuel Macron à la conférence des ambassadeurs et des ambassadrices de 2019* (2019, Août 27). Élysée. <https://www.youtube.com/watch?v=QOFCvf1AGvE>
31. Doyle, K. & Allen, J. (2026, January 8). *Trump's MAGA base backs his handling of Venezuela and Maduro capture, allies say*. NBC News. <https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/trumps-maga-base-backs-handling-venezuela-maduro-capture-allies-say-rna252435>

32. *Donald Trump's bleak, incoherent foreign-policy strategy* (2025, December 5). The Economist. <https://www.economist.com/united-states/2025/12/05/donald-trumps-bleak-incoherent-foreign-policy-strategy>
33. *Experts react: The hits and misses in Biden's new National Security Strategy* (2022, October 12). Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/experts-react-the-hits-and-misses-in-bidens-new-national-security-strategy/#shapiro>
34. Fischerkeller, M. P. & Harknett, R. J. (2018). *Persistent Engagement and Tacit Bargaining: A Path Toward Constructing Norms in Cyberspace*. Lawfare. Washington, DC. <https://www.lawfareblog.com/persistent-engagement-and-tacit-bargaining-path-toward-constructing-norms-cyberspace>
35. *Full transcript: POLITICO's interview with President Donald Trump* (2025, December 09). Politico. <https://www.politico.com/news/2025/12/09/donald-trump-full-interview-transcript-00681693>
36. Ganesh, J. (2025, December 06). *Maga's strange rage against Europe*. The Financial Times. <https://www.ft.com/content/ccbe643d-bbdf-4bc2-9635-9f7690405ec4>
37. *General: Nato will an Grenze zu Russland «automatisierte Zone» schaffen* (2026, 24. Januar). Stern. <https://www.stern.de/news/general--nato-will-an-grenze-zu-russland--automatisierte-zone-schaffen-37072096.html>
38. Greg, J. & Karoun, D. (2018, December 20,). *'A sad day for America': Washington fears a Trump unchecked by Mattis*. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/world/national-security/a-sad-day-for-america-washington-fears-a-trump-unchecked-by-mattis/2018/12/20/faef8da0-04ac-11e9-b6a9-0aa5c2fcc9e4_story.html
39. Hawkins, E. (2025, January 20). *Trump's inauguration word choices give insight into Trump 2.0*. Axios. <https://www.axios.com/2025/01/20/trump-inauguration-speech-words-said-most-2025>
40. Henley, J. (2025, December 5). *'Cultivate resistance': policy paper lays bare Trump support for Europe's far right*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/us-news/2025/dec/05/civilisational-erasure-us-strategy-document-appears-to-echo-far-right-conspiracy-theories-about-europe>
41. Hudson, J. & Taylor, A. (2026, January 04). *Rubio takes on most challenging role yet: Viceroy of Venezuela*. The Washington Post.

- <https://www.washingtonpost.com/national-security/2026/01/04/rubio-venezuela-maduro/>
42. Ignatius, D. (2025, December 10). *The outlines of a sustainable Ukraine peace deal inch into view*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2025/12/09/ukraine-russia-peace-deal-trump-negotiations/>
 43. *Interim National Security Strategic Guidance* (2021). The White House. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>
 44. *James Mattis' resignation letter in full* (2018, December 21). BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46644841>
 45. Kluth, A. (2025, April 30). *Ukraine Is Where Republican Foreign Policy Went to Die*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2025-04-30/ukraine-is-where-republican-foreign-policy-went-to-die>
 46. *La stratégie de sécurité nationale américaine prend les Européens pour cible et ménage les adversaires des Etats-Unis* (2025, Décembre 08). Le Monde. https://www.lemonde.fr/international/article/2025/12/06/la-strategie-de-securite-nationale-americaine-prend-les-europeens-pour-cible-et-menage-ses-adversaires_6656210_3210.html
 47. Laruelle, M. (2025, 26 décembre). *Marlène Laruelle, politiste: «Trump et Poutine ont un ennemi commun, l'Europe libérale, mais deux projets stratégiques divergents»*. Le Monde. https://www.lemonde.fr/idees/article/2025/12/26/marlene-laruelle-politiste-trump-et-poutine-ont-un-ennemi-commun-l-europe-liberale-mais-deux-projets-strategiques-divergents_6659499_3232.html
 48. Luxmoore, M. (2025, March 4). *Putin Played a Long Game. It's Starting to Pay Off*. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com/world/russia/russia-putin-trump-nato-strategy-118abd59>
 49. *Matt Walsh* (2026, January 7). Соціальна мережа X. <https://x.com/MattWalshBlog/status/2008885455895306578>
 50. McLeary, P. (2025, December 06). *Hegseth declares end of US 'utopian idealism' with new military strategy*. Politico. <https://www.politico.com/news/2025/12/06/hegseth-reagan-forum-defense-strategy-00679736>
 51. Mead, W. R. (1999–2000, Winter). *The Jacksonian Tradition*. The National Interest, 58. P. 5–29.
 52. Michaels, D. & Luhnow, D. & Colchester, M. (2025, December 05). *U.S. Flips History by Casting Europe – Not Russia – as Villain in New Security Policy*. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com>

- com/world/europe/u-s-flips-history-by-casting-europenot-russiaas-villain-in-new-security-policy-cbb138fa?mod=world_lead_story
53. Mohan, C. R. (2025, December 08). *What the 2025 National Security Strategy Means for Asia*. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2025/12/08/2025-us-national-security-strategy-trump-asia-china-taiwan/>
 54. *National Cyber Strategy of the United States of America* (2018, September). The White House. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2018/09/National-Cyber-Strategy.pdf>
 55. *National Security Strategy of the United States of America* (2017, December). The White House. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>
 56. *National Security Strategy 2022* (2022, October). National Security Strategy Archive. <https://nssarchive.us/national-security-strategy-2022/>
 57. *National Security Strategy of the United States of America* (2025, November). The White House. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>
 58. Nelson, S. & Goodin, E. & Schultz, M. (2026, January 24). *Trump reveals to The Post secret 'discombobulator' weapon was crucial to Venezuelan raid on Maduro*. The New York Post. <https://nypost.com/2026/01/24/us-news/trump-reveals-to-the-post-secret-discombobulator-weapon-was-crucial-to-venezuelan-raid-on-maduro/>
 59. *Nuclear Posture Review* (2018). Department of Defense. <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF>
 60. Oprysko, C. (2025, December 24). *How the far right stole Christmas*. Politico. <https://www.politico.com/news/2025/12/24/retailers-turn-to-k-street-to-save-christmas-00706482>
 61. Parkinson, J. & Faucon, B. & Hinshaw, D. (2025, December 10). *U.S. Blueprint to Rewire Economies of Russia, Ukraine Sets Off Clash With Europe*. The Wall Street Journal. https://www.wsj.com/world/europe/u-s-blueprint-to-rewire-economies-of-russia-ukraine-sets-off-clash-with-europe-72484515?mod=WTRN_pos1
 62. Patty, B. (2017, December 18). *A Polished «America First» National Security Strategy*. Security Studies Group. <https://securitystudies.org/polished-american-first-national-security-strategy/>
 63. Pengelly, M. (2025, January 21). *Trump rolls back trans and gender-identity rights and takes aim at DEI*. The Guardian. <https://www>

- theguardian.com/us-news/2025/jan/20/trump-executive-order-gender-sex
64. Peterson, M. (2025, January 21). *Trump's New Executive Orders Show His Power – and His Limits*. Barron's. <https://www.barrons.com/articles/trump-executive-orders-limits-d3d67243>
 65. Rachman, G. (2025, December 08). *Trump's America and a clash of civilisations with Europe*. The Financial Times. <https://www.ft.com/content/953635f0-4b87-41a4-a087-e8b1d71470b6>
 66. Rakich, N. (2025, January 21). *No, Trump can't cancel the 2028 election. But he could still weaken democracy*. ABC News. <https://abcnews.go.com/538/trump-cancel-2028-election-weaken-democracy/story?id=117807079>
 67. *Remarks by President Biden on the End of the War in Afghanistan* (2021, August 31). The White House. <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/08/31/remarks-by-president-biden-on-the-end-of-the-war-in-afghanistan>
 68. Ross, T. (2026, January 9). *'I don't need international law': Trump's Wild West doctrine freezes European brains*. Politico. <https://www.politico.eu/article/europe-trump-relationship/>
 69. Sanger, D. E. & Pager, T. & Rogers, K. & Kanno-Youngs, Z. (2026, January 8). *Trump Lays Out a Vision of Power Restrained Only by 'My Own Morality'*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2026/01/08/us/politics/trump-interview-power-morality.html>
 70. Samuels, B. (2020, September 15). *Trump says he wanted to take out Syria's Assad but Mattis opposed it*. The Hill. <https://thehill.com/homenews/administration/516443-trump-says-he-wanted-to-take-out-syrias-assad-but-mattis-opposed-it/>
 71. *Secretary Marco Rubio with Megyn Kelly of The Megyn Kelly Show* (2025, January 30). U.S. Department of State. <https://www.state.gov/secretary-marco-rubio-with-megyn-kelly-of-the-megynkelly-show/>
 72. *Secretary of State Marco Rubio says U.S. capture of Maduro is not a war against Venezuela* (2026, January 04). NBS News. <https://www.nbcnews.com/politics/trump-administration/secretary-state-marco-rubio-us-capture-maduro-war-venezuela-elections-rcna252111>
 73. Serrao, M.-F. (2026, 11. Januar). *Nicht Trump zerstört den Westen – wir tun es selbst!* Bild. <https://www.bild.de/politik/ausland-und-internationales/eine-analyse-von-axel-springer-global-reporter-marc-felix-serrao-nicht-trump-zerstoert-den-westen-wir-tun-es-selbst-69636e1fb16a742ad15ee071>

74. *Stratégie de sécurité américaine: l'Europe ne peut accepter une «menace d'interférence»* (2025, Décembre 08). TV5monde. <https://information.tv5monde.com/international/strategie-de-securite-americaine-leurope-ne-peut-accepter-une-menace-dinterference-2800525>
75. *Summary of the 2018 National Defense Strategy of The United States of America. Sharpening the American Military's Competitive Edge* (2018). U.S. Department of War. <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>
76. *The Inauguration of Donald J. Trump I January 20, 2025* (2025, January 20). U.S. Department of State. <https://www.youtube.com/watch?v=PPVilqmF4xw&t=3615s>
77. *The United States of America Cyberspace Solarium Commission: Legislative Proposals* (2020). U.S. Cyberspace Solarium Commission. Washington, DC. <https://www.solarium.gov/report>
78. *The U.S. national security strategy: One year later* (2018, December 19). WDEF. <https://wdef.com/2018/12/19/the-u-s-national-security-strategy-one-year-later/>
79. Thomas, S. D. (2025, February 15). *Trump defends Vance's stance on censorship overseas: 'Europe has to be careful'*. The Hill. <https://thehill.com/homenews/administration/5147346-donald-trump-jd-vance-european-free-speech-rhetoric/>
80. Toosi, N. (2025, May 12). *Trump reveals what he wants for the world*. Politico. <https://www.politico.com/news/2025/12/05/trump-reveals-national-security-strategy-western-hemisphere-europe-00678265>
81. Trofimov, J. (2026, January 07). *Trump's Plan to Run the Hemisphere Scares Friends and Puzzles Foes*. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com/world/trumps-plan-to-run-the-hemisphere-scares-friends-and-puzzles-foes-819a1841>
82. Trump, D. (2017). *Executive Order – Rebuilding US Armed Forces, US Nuclear Posture*. The White House. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/01/27/presidential-memorandum-rebuilding-us-armed-forces>
83. *Trump has 'lost his patience' with Hamas' horrors, says Secretary Rubio* (2025, March 05). Fox News. <https://www.foxnews.com/video/6369659378112>
84. *Tucker and Mike Cernovich on Nicolas Maduro's Capture, Charlie Kirk's Munder, and Battling Demons* (2026, January 6).

- The Tucker Carlson Show. <https://open.spotify.com/episode/11b0jQdO6iOtaOgf6QwfsN>
85. *Vice President JD Vance Delivers Remarks at the Munich Security Conference* (2025, February 14).. The White House. <https://www.youtube.com/watch?v=pCOsgfINdKg>
86. *Vladimir Putin's spies are plotting global chaos* (2024, October 13). The Economist. <https://www.economist.com/international/2024/10/13/vladimir-putins-spies-are-plotting-global-chaos>
87. Weiland, N. & Haberman, M. (2025, January 20). *Trump Pardons Jan. 6 Rioters and Signs Order on TikTok*. The New-York Times. <https://www.nytimes.com/live/2025/01/20/us/trump-executive-orders>
88. Wexler, A. (2026, January 11). *South Africa Risks Angering Trump by Hosting Navies of Iran, Russia, China*. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com/world/africa/south-africa-risks-angering-trump-by-hosting-navies-of-iran-russia-china-f55067a4?mod=Searchresults&pos=4&page=1>
89. Will, G. F. (2026, January 04). *Trump goes monster-hunting, untainted by a whiff of legality*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2026/01/03/trump-maduro-venezuela-military/>
90. Wootson, C. (2025, January 21). *Trump's executive orders already face pushback, legal challenges*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/politics/2025/01/21/trump-executive-orders-challenges-lawsuits/>

Науково-популярне видання

Павло ГАЙ-НИЖНИК

**ДОКТРИНА ТРАМПА/ДОНРО
І СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ США (2017–2025):
СВІТ НА ПЕРЕЛОМІ**

Дизайн обкладинки: Лариса Студинська
Верстка блоку: Марія Ротарчук
Директор з друку: Андрій Бодейчук
Директор видавництва: Іван Степурін

Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 14,5.
Папір офсетний. Друк офсетний.

Видавництво «САМІТ-КНИГА»
Україна, 01001, м. Київ, вул. Грушевського, 4.
Тел.: (063) 757-74-80, sbook.com.ua, sinbook@ukr.net
Видавниче свідоцтво ДК 5335 від 20

Pavlo HAI-NYZHNYK

**THE TRUMP/DONROE DOCTRINE
AND US NATIONAL SECURITY
STRATEGIES (2017-2025):
THE WORLD AT A TURNING POINT**